GRAMMATICA AELII ANTONII NEBRISSENSIS SVO NITORI restituta, & ab per multis quibus scatebatur erroribus vindicata.

346 HS

Eiusdem, De literis & declinatione Græca, quantum est opus latinis, opus persolenne.

De vi & potestate literarum, déq; illarũ falsa prolatione.
De corruptis insuper illarum vocibus.
De orthographia tractatus pro magna eius parte auctus,

BIBLIOTHEQUE UNIVERSITAIRE DE TOULOUSE

LEMOVICIS,
Apud Guilhelmum Noualhium.

1546

Humberti Montiſmoretani ad lectorem extemporaneum carmen.

Turgida lacteolæ linquens puer vbera matris.
Qui tua doctrinis corda polire cupis.
Vt cœlum ſtellis, decorantur palmite colles:
Et manus aureolis candida chriſolitis.
Huc properes: hîc eſt cunctas tibi limen ad artes.
Hoc tibi Nebriſſe ſtrauit alumnus iter.
Cuius ſi cupiam ſummas tibi dicere laudes.
Anta ſuos titan gurgite merget equos.
Des aurem monitis, ne dum temerarius alta.
Conſcendis, lapſu mox grauiore ruas.
Vt perijt vacuas ſcindens puer Icharus auras.
Qui ſolem damno contigit ipſe ſuo.
Vt perijt Phæton quem vana ſuperbia cœlos.
Dum ſcandit, celſo truſit ad ima polo.
Magnanimi eſt proprijs ſeſe metirier vlnis.
Et ſe in pellicula poſſe tenere ſua.

¶ Aelij Antonij Nebrissensis Grammatici introductionum Latinarum vltima cognitio.

De nominum declinatione. Capitulum primum.

¶ Prima declinatio nominis.

¶ Epitome.

¶ Quinq; habet terminatiões prima inflexio hoc Tetrastico enumeratas. Aduena Dametas Pelides vranięq;. Prima dabit: sed in an barbara flecte minus. Aut abraham inclines abrahe magis aut abrahamus hec tibi romanè flectere quando placet.

NOMINATIVO hæc musa, Genitiuo musæ. Datiuo musæ, Accusatiuo musam, Vocatiuo ò musa, Ablatiuo à musa. Plurali nominatiuo musæ, Genitiuo musarum, Datiuo musis, Accusatiuo musas, Vocatiuo ô musæ, Ablatiuo à musis,

¶ Secunda declinatio nominis.

¶ Nominatiuo hic Dominus, genitiuo Domini, datiuo Domino, accusatiuo Dominũ, vctõ ô Domine, ablatiuo à Domino. Plurali nominatiuo Domini, genitiuo Dominorũ, datiuo Dominis, accusatiuo Dominos, vocatiuo ô Domini, ablatiuo à Dominis.

¶ Nominatiuo hoc templum, genitiuo templi, datiuo templo, accusatiuo templum, vocatiuo ô templum, ablatiuo à templo. Plurali nominatiuo templa genitiuo templorum, datiuo templis, accusatiuo templa, vocatiuo ô templa, ablatiuo à templis.

¶ Tertia declinatio nominis.

¶ Nominatiuo hic sermo, genitiuo sermonis, dtõ sermoni, actõ sermonem, vocatiuo ô sermo, ablatiuo à sermone. Plurali nominatiuo sermones, genitiuo sermonum datiuo sermonibus, accusatiuo sermones, vocatiuo ô sermones, ablatiuo à sermonibus.

¶ Nominatiuo hoc tempus, genitiuo tẽporis, datiuo tempori, accusatiuo tempus, vocatiuo ô tempus, ablatiuo à tempore. Plurali nominatiuo tempora, genitiuo temporum, datiuo temporibus, accusatiuo tempora, vocatiuo ô tempora, ablatiuo à temporibus.

¶ Quarta declinatio nominis.

¶ Nominatiuo hic ſenſus, genitiuo ſenſus, datiuo ſenſui, accuſatiuo ſenſum, vocatiuo ô ſenſus, ablatiuo â ſenſu. Plurali nominatiuo ſenſus, genitiuo ſenſuum, datiuo ſenſibus, accuſatiuo ſenſus vocatiuo ô ſenſus, ablatiuo à ſenſibus.

¶ Nominatiuo hoc veru. genitiuo veru. datiuo veru. accuſatiuo hoc veru, vocatiuo ô veru, ablatiuo à veru. Plurali nominatiuo verua, genitiuo veruum, datiuo verubus, accuſatiuo verua, vocatiuo ô verua, ablatiuo à verubus.

Quinta declinatio nominis.

¶ Nominatiuo hic vel hæc dies, gtõ diei, dtõ diei, actõ diem vctõ ô dies, ablatiuo à die. Plurali nomiatiuo dies, genitiuo dierũ, datiuo diebus, accuſatiuo dies, vocatiuo ô dies, ablatiuo à diebus.

De adiectiuis primæ & ſecundæ declinationis.

¶ Nomiantiuo bonus bona bonum, genitiuo boni bonæ boni, datiuo bono bonę bono, accuſatiuo bonum bonam bonum, vctõ ô bone bona bonum, ablatiuo à bono bona bono. Plurali ntõ boni bonæ bona, genitiuo bonorũ bonarũ bonorum, datiuo bonis, actõ bonos bonas bona, vctõ ô boni bonæ bona, abltõ à bonis.

Adiectiua tertiæ declinationis.

¶ Nominatiuo hic & hæc & hoc prudens, genitiuo prudentis, datiuo prudenti, accuſatiuo prudentem & prudens, vocatiuo ô prudens, ablatiuo à prudente vel prudenti. Plurali nominatiuo prudentes & prudentia, genitiuo prudentum vel prudentium, datiuo prudentibus, accuſatiuo prudentes & prudenria, vocatiuo ô prudentes & prudentia, ablatiuo à prudentibus.

¶ Nominatiuo hic & hęc breuis & hoc breue, genitiuo breuis, datiuo breui, accuſatiuo breuem & breue, vocatiuo ô breuis & breue, ablatiuo à breui. Plurali nominatiuo breues & breuia, genitiuo breuium, datiuo breuibus, accuſatiuo breues & breuia, vocatiuo ô breues & breuia, ablatiuo à breuibus.

¶ Nominatiuo hic acer hæc acris hoc acre, genitiuo acris, datiuo *acri, actõ acrẽ & acre, vocatiuo ô acer acris acre*, ablatiuo ab acri. Plurali nominatiuo acres & acria, genitiuo acrũ, datiuo acribus,

accusatiuo acres & acria, vctō ô acres & acria, ablatiuo acribus.

Nomina irregularia.

¶Nominatiuo hæc domus, genitiuo domi vel domus, dtō domui actō domum, vocatiuo ô domus, ablatiuo à domo. Plurali nominatiuo domus, gtō domorum vel domuū, datiuo domibus, accusatiuo domus vel domos, vocatiuo ô domus, ablatiuo à domibus.

¶Nominatiuo plurali duo duę duo, gtō duorū duarū duorū, datiuo duobus duabus duobus, accusatiuo duos vel duo duas duo, vocatiuo ô duo duæ duo, ablatiuo à duobus duabus duobus.

¶Nomiatiuo plurali ambo ambe ambo, gtō amborū ambarū amborū, dtō ambob9 ambabus ambob9, actō ambos ambas ambo, vocatiuo ambo ambe ambo, abltō ab ambobus ambabus ambobus.

¶Nominatiuo hoc plus, genitiuo pluris, datiuo pluri, acccusatiuo plus, vctō ô plus, ablatiuo à pluri. Plurali nominotiuo plures & plura, genitiuo plurium, datiuo pluribus, accusatiuo plures & plura, vocatiuo ô plures & plura, ablatiuo â pluribus.

De Pronominum declinatione. Cap̄.ij.

Prima declinatio pronominis.

NOminatiuo ego, genitiuo mei vel mis, dtō mihi, actō me, ablatiuo à me. Plurali noiatiuo nos, genitiuo nostrū vel nostri, datiuo nobis, accusatiuo nos, ablatiuo à nobis.

¶Nominatino tu, gtō tui vel tis, dtō tibi, actō te, vocatiuo ô tu, abltō à te. Plurali nomiatiuo vos, genitiuo vestrum vel vestri, datiuo vobis, accusatiuo vos, vctō ô vos, ablatiuo à vobis.

¶Genitiuo sui, datiuo sibi, accusatiuo se, ablatiuo à se. Plurali genitiuo sui, datiuo sibi, accusatiuo se, ablatiuo à se.

Secunda declinatio pronominis.

¶Nominatiuo hic hæc hoc, genitiuo huius, datiuo huic, accusatiuo hunc hanc hoc, ablatiuo ab hoc ab hac ab hoc. Plurali nominatiuo hi hæ hæc, genitiuo horum harum horum, datiuo his, accusatiuo hos has hæc, ablatiuo ab his.

¶Nominatiuo iste ista istud, genitiuo istius, datiuo isti, accusatiuo istum istam istud, ablatiuo ab isto ab ista ab isto. Plurali nominatiuo isti istæ ista, genitiuo istorum istarū istorum, datiuo istis,

accusatiuo istos istas ista, ablatiuo ab istis.
¶ Nominatiuo ille illa illud, genitiuo illius, datiuo illi, accusatiuo illum illam illum, ablatiuo ab illo ab illa ab illo. Plurali nominatiuo illi illæ illa, genitiuo illorum illarum illorum, datiuo illis, accusatiuo illos illas illa, ablatiuo ab illis.
¶ Nominatiuo ipse ipsa ipsum, genitiuo ipsius, datiuo ipsi, accusatiuo ipsum ipsam ipsum, ablatiuo ab ipso ab ipsa ab ipso. Pluraliter nominatiuo ipsi ipsæ ipsa, genitiuo ipsorum ipsarũ ipsorũ, datiuo ipsis, accusatiuo ipsos ipsas ipsa, ablatiuo ab ipsis.
¶ Nominatiuo is ea id, genitiuo eius, datiuo ei, accusatiuo eum eam id, ablatiuo ab eo ab ea ab eo. Plurali nominatiuo ei vel ij, ee ea, genitiuo eorum earum eorum, datiuo eis vel ijs, accusatiuo eos eas ea, ablatiuo ab eis vel ijs.

Tertia declinatio pronominis.

¶ Nominatiuo meus mea meum, vocatiuo ô mi mea meum.
Nominatiuo tuus tua tuum, vocatiuo caret.
Nominatiuo suus sua suum, vocatiuo caret.
Nominatiuo noster nostra nostrum, vctõ ô noster nostra nostrũ.
Nominatiuo vester vestra vestrum, vocatiuo caret.
Nominatiuo hic & hæc vestras, genitiuo vestratis.
Nominatiuo hic & hæc nostras, genitiuo nostratis.
Omnia pronomina carent vocatiuo, præterq̃ nominatiuo tu.
Nominatiuo meus mea meum.
Nominatiuo noster nostra nostrum.
Nominatiuo nostras.

De nominibus per pronominis secundã declinationẽ inflexis
Nominatiuo vnus vna vnum vnius vni.
Nominatiuo nullus nulla nullum nullius nulli,
Nominatiuo vllus vlla vllum vllius vlli.
Nominatiuo solus sola solum solius soli.
Nominatiuo totus tota totum totius toti.
Nominatiuo alius alia aliud alius alij.
Nominatiuo alter altera alterum alterius alteri.
Nominatiuo vter vtra vtrum vtrius vtri.

Nominatiuo neuter neutra neutrum neutrius neutri.
Nominatiuo vterq; vtraq; vtrumq; vtriusq; vtriq;.
Nominatiuo alteruter alterutra alterutrum alterutrius alterutri.
Nominatiuo quis vel qui,quæ quod vel quid, gtõ cuius, dtõ cui, accusatiuo quem qnam quod vel quid, abltõ à quo qua quo vel qui. Plurali nominatiuo qui quæ quæ vel qua,gtõ quorum quarũ quorũ.dtõ quis vel quibus,actõ quos quas quæ vel qua, ablatiuo à quis vel à quibus. Nominatiuo quisq; quæq; quodq; vel quidq;.
Quisnam quænam quodnam vel quidnam.
Quispiam quæpiam quodpiam,vel quidpiam.
Quisquam quæquam quodquam,vel quidquam.
Quisputas quæputas quodputas,vel quidputas.
Quicunque quæcunque quodcũque,vel quidcũque.
Quidam quædam quoddam,vel quiddam.
Quilibet quælibet quodlibet, vel quidlibet.
Quiuis quæuis quoduis,vel quiduis.
Quisquis quicquid,accusatiuo quicquid, abltõ à quoquo à quaqua à quoquo,ceteris vacat.
Aliquis aliqua aliquod,vel aliquid.
Ecquis ecqua ecquid vel ecquod.
Nequis nequa nequod,vel nequid.
Nunquis nunqua nunquod,vel nunquid.
Siquis siqua siquod,vel siquid.
Vnusquisq; vnaquæq; vnumquodq;,vel vnumquidq;.

De prima Græcorum declinatione. Cap.iij.

Nominatiuo hic æneas,genitiuo ænee, dtõ ænee, accusatiuo æneam,vocatiuo ô ænea,ablatiuo ab ænea.

¶Nominatiuo hic Anchises,gtõ anchise,datiuo anchise, actõ anchisen,vocatiuo ô anchise,ablatiuo ab anchise.

De secunda græcorum declinatione.

¶Nominatiuo hic Calliope,genitiuo calliopes, datiuo calliope, accusatiuo calliopem,vocatiuo ô calliope,ablatiuo à calliope.

De tertia græcorum declinatione.

¶Nominatiuo hic androgeos, gtõ androgeo, dtõ androgeo,ac-

cusatiuo androgeo,vocatiuo ô androgeos,ablatiuo ab androgeo.

De quarta Græcorum declinatione.

¶Nominatiuo hic logos, genitiuo logi , datiuo logo,accusatiuo logon,vocatiuo ô loge vel logos, ablatiuo à logo.

¶Nominatiuo hic ilion,geuitiuo ilio,datiuo ilio,accusatiuo ilion,vocatiuo ô ilion,ablatiuo ab ilio.

¶De quinta Græcorum declinatione.

¶Nominatiuo hic tereus,genitiuo terei vel tereos, datiuo terei, accusatiuo tereo,vocatiuo ô tereu,ablatiuo à tereo.

¶Nominatiuo hæc sappho,genitiuo sapphus,datiuo sappho, accusatiuo sappho,vocatiuo ô sappho,ablatiuo à sappho.

¶Nominatiuo hic pan , genitiuo panos , datiuo pani.accusatiuo pana,vocatiuo ô pan,ablatiuo à pane.

¶Nominatiuo hæc lampas,genitiuo lampados , datiuo lampadi, accusatiuo lampada,vocatiuo ô lampas,ablatiuo à lampade.

¶Ntõ hoc epigrãma,gtõ epigrãmatos,datiuo epigrãmati,accusatiuo epigrãma,vocutiuo ô epigramma,ablatiuo ab epigrãmate.

¶Nominatiuo hic paris,gtõ paridos,datiuo paridi, accusatiuo parida vel parim,vocatiuo ô paris vel pari, ablatiuo à paride.

¶Nominatiuo hæc genesis , genitiuo geneseos,datiuo genesi,accusatiuo genesim,vocatiuo ô genesis,ablatiuo à genesi.

De barbara declinatione. Capitulum,iij.

NOminatiuo hic abrahã,genitiuo abrahe,datiuo abrahe,accusatiuo abrahã,vctõ ô abraham, ablatiuo ab abraham.

¶Nominatiuo hoc pascha,genitiuo pasche,datiuo pasche, accusatiuo pascha,vocatiuo ô pascha,ablatiuo à pascha.

¶Nominatiuo hic Iesus, genitiuo Iesus, datiuo Iesu,actõ Iesum, vocatiuo ô Iesu,ablatiuo à Iesu.

¶Nominatiuo hic bel,genitiuo belis,datiuo beli,accusatiuo belem,vocatiuo ô bel.ablatiuo à bele.

¶Nominatiuo hic moses,genitiuo mosi,datiuo mosi, accusatiuo mosen,vocatiuo ô moses,ablatiuo à mose.

De quatuor verborũ regulariũ cõiugationibus. Cap.v.

¶ Prima coniugatio.

AMo, amas, amaui, amare, amādi, amādo, amandū, amatum, amatu, amans, amaturus. Amor, amaris, amatus, amandus.

¶ Prima coniugatio, ex eo cognoscitur ꝙ secundā personam præsentis indicatiui modi, mittit in as, & habet a productā ante re finalem infinitiui modi.

¶ Amo amas, mirum est, neq; omnibus in promptu credendū hoc verbum amo amas, etiam Priscis. pueris rudimentum fuisse atq; exemplar, adq; latinitatē discendā propositū equè: vt nunc proponitur quod facilè ex Plauto in mercatore cagnoscas. vbi Lysimachus, & demipho locarij inducunt, quorū vterq; ita sermocinatur, demipho. Sed ausim ne ego tibi eloqui quid velim? Lysimachus: audacter. Demipho, animum aduerte. Lysimachus, fiet sedulò. Demipho, hodie ire in ludum accepi literarium, ternas scio. Lysimachus, quid ternas? Demipho, amo & quæ sequuntur.

¶ Actiua voce.

Indicatiuo modo tpe pſenti, amo amas amat, amamas amatis amāt.	Amo, ie ayme.
Præterito impfec. amabā amabas amabat. amabamus amabatis bāt.	Amabam, ie aymoye.
Præte. pfe. amaui amauisti, auit. amauimus uistis uerūt vel uere.	Amaui, iay ayme.
Præterito plusq̄perfecto, amaueram amaueras, amauerat. amaueramus amaueratis amauerant.	Amaueram, ie auoye ayme.
Futuro, amabo amabis amabit. amabimus amabitis amabunt.	Amabo, iaymere.
Imperatiuo modo	
Tēpore præsenti, ama amet. amemus amate ament.	Ama amet, ayme tu ayme il.
Futuro, amato tu vel ille. amemꝰ amatote amanto.	Amato tu vel ille. ayme tu, ou il aymera.
Optatiuo modo.	
Tpe præsenti vtinā amarem ares,	Vtinā amarē, à ma voulēte i'ay

amaret,amaremus retis,rent.	meroye.
Ptõ vtinam amauiſſem ſes ſet. amauiſſemus,uiſſetis,uiſſent.	Vtinam amauiſſem, a ma volente ie'uſſe ayme.
Futuro, vtinã amem ames amet amemus ametis ament.	Vtinã amẽ, à ma Voulẽte i'ame
Subiunctiuo modo	
Tẽpore præſenti cũ amem ames amet,amemus ametis ament.	Cum amem,comme i'ayme.
Ptõ impfecto cũ amarẽ amares amaret,amaremus retis,rent.	Amarem,comme i'aymeroye.
Ptõ pfecto cum amauerim amaueris,rit,amauerimus, ritis rint.	Amauerim,comme iay ayme.
Præterito plusq̃perfecto cum amauiſſem amauiſſes amauiſſet. amauiſſemus amauiſſetis, ſent.	Amauiſſem,cõme i,euſſe ayme.
Futuro cũ amauero amaueris amauerit,amauerimus,ritis,rint.	Amauero,cõme i'auray ayme.
Infinitiuo modo	
Tempore præſenti,amare.	Amare,aymer.
Præterito,amauiſſe.	Amauiſſe,auoir ayme.
Futuro,amatum ire,vel amaturum eſſe.	Amatum ire, vel amaturũ eſſe, aler aymer.
Gerundia ſubſtantiua, amandi amando amandum.	amãdi d'ymer, amãdo en aymãt Amandum,à aymer.
Supina verba, amatum amatu.	Amatum, aymer,amatu.d'eſtre (ayme.
Participia præſentis,amans.	Amans,le aymant.
Futuri,amaturus.	Amaturus,qui aymera.
¶ Verbo imperſonali,	
Indicatiuo modo	
Tempore præſenti,amatur.	Amatur,on ayme.
Ptõ imperfecto,amabatur.	Amabatur,on aymoit.
Ptõ pfecto,amatũ eſt vel fuit.	Amatum eſt vel fuit, on a ayme
Præterito plusq̃perfecto, amatum erat vel fuerat.	Amatum erat,on auoit ayme.

Futuro amabitur.	Amabitur,on aymera.
Imperatiuo modo	
Tempore præſenti ametur.	Ametur,on ayme.
Futuro amator.	Amator,on aymera.
Optatiuo modo	
Tempore præſenti vtinam amaretur.	Vtinam amaretur, à la voulente on aymeroit.
Ptõ vti. amatũ eſſet vel fuiſſet.	Vtinam amatum eſſet, à la voulente on euſt ayme.
Futuro vtinam ametur.	Vti.amet̃,à la voulẽte on ayme
Subiunctiuo modo	
Tempore præſenti cum ametur	Amatur,comme on ayme.
Ptõ imperfecto cum amaretur,	Amaretur,cõme on aymeroit.
Præterito perfecto cum amatũ ſit vel fuerit.	Amatum,ſit cõme on ayt ayme.
Præterito pluſq̃perfecto cum amatum eſſet vel fuiſſet.	Amatum eſſet, comme on euſt ayme.
Futuro cũ amatũ erit vel fuerit	Amatũ erit,cõme on aura ayme
Infinitiuo modo	
Tempore præſenti amari.	Amari,eſtre ayme,
Præterito amatũ eſſe vel fuiſſe.	Amatum eſſe,auoir.eſte ayme.
Futuru amatum iri.	Amatum iri,aler aymer.
paſsiua voce.	
Indicatiuo modo	Amor,ie ſuis ayme.
Pẽpore p̃ſenti amor amaris vel amare amat̃,amur.amini. antur	Amabar,ieſtoy ayme.
Ptõ pfec. amabar aris. vel are. atur,amabamur,amini. amabũt̃	Amatus ſum, ie ſuis ou ay eſte ayme.
Præterito perfecto amatus amata amatum ſum vel fui.	Amatus erã, ie eſtoye ou auoye eſte ayme.
Ptõ pluſq̃perfecto amatus amata amatum eram vel fueram.	Amabor,ie ſeray ayme.
Futuro amabor eris.vel bere.bitur.bimur. bimini amabuntur.	
Imperatiuo modo	

Tempore præſenti amare etur. amemur amamini amentur.	Amare etur, ſoye tu ayme il ſoit ayme.
Futuro amator tu vel ille, amemur amaminor amantor.	Amator tu vel ille, tu ſeras ayme, ou il ſera ayme.
Optatiuo modo.	
Tempore præſenti vtinam amarer amareris vel arere amaretur aremur amaremini amarentur.	Vtinam amarer, à ma voulente ie ſeroye ayme.
Præterito amatus amata amatũ eſſem vel fuiſſem.	Vtinam amatus eſſem, à ma voulente ie fuſſe ou euſſe eſte ayme
Futuro vtinã amer ameris vel amere ametur, amemur amemini amentur.	Vtinam amer, à ma voulente ie ſoye ayme.
Subiunctiuo modo	
Tẽpore p̃ſenti cũ amer eris vel amere etur, emur emini entur.	Cũ amer, comme ie ſoye ayme.
Præterito imperfe. cum amarer amareris vel amarere tur, amaremur amaremini amarentur.	Amarer, comme ie ſeroye ayme
Præterito perfecto cum amatus amata, amatum ſim vel fuerim.	Amat9 ſim cõme iay eſte ayme.
Ptõ pluſq̃perfecto cum amatus amata amatũ, eſſem vel fuiſſem	Amatus eſſem, cõme ieuſſe eſte ayme.
Futuro cum amatus amata amatum, ero vel fuero.	Amatus ero, comme ie ſeray ou auray eſte ayme.
Infinitiuo modo	
Tempore præſenti amari.	Amari, eſtre ayme.
Præterito amatum amatam amatum aſſe, vel amatum fuiſſe.	Amatum eſſe, auoir eſte ayme.
Futuro amatũ iri vel amãdũ eſſe	Amatum iri, aller eſtre ayme.
Participia.	
Participium præteriti, amatus amata amatum.	Amat9 amata amatum, le ayme.
Futuri amand9 amãda ãmandũ.	Amãd9 amãda dũ, q̃ ſera ayme.

❧ Secunda Coniugatio.

Doceo doces docui docere docendi docendo docendum, doctum doctu docens docturus. Doceor doceris, doctus docendus,

❧ Secūda coniugatio ex eo cognoſcitur ꝙ ſecundam perſonā preſentis indicatiui modi mittit in es & habet e productam ante re finalem infinitiui modi.

❧ Actiua voce.

Indicatiuo modo

Tempore p̄ſenti doceo doces docet. docemus docetis docent.	Doceo, ie enſeigne.
Ptō impfecto docebam bas bat. docebamus docebatis docebāt.	Docebam, ie enſeignoye.
Ptō pfec. docui docuiſti docuit, docuim9 cuiſtis cuerūt vel ere.	Docui, iay enſeigne.
Ptō pluſq̄perfe. docuerā docueras docuerat, ramus ratis rant.	Docueram, iauoye enſeigne.
Futuro docebo docebis docebit docebim9 docebitis docebunt.	Docebo, ie enſeigneray.

Imperatiuo modo

Tempore præſenti doce doceat, doceamus docete doceant.	Doce doceat, enſeigne tu, ou q̄ il enſeigne.
Futuro doceto tu vel ille, doceamus docetote docento.	Doceto tu vel ille, enſeignera tu, ou que il enſeignera.

Optatiuo modo

Tēpore p̄ſenti vtinā docerē dores doceret docerem9 retis rent.	Vtinam docerem, à ma voulēte ienſeigneroy.
Ptō vtinā docuiſſem docuiſſes docuiſſet, cuiſſemus, ſetis, ſent.	Vtinam docuiſſem, à ma voulēte ie euſſe enſeigne.
Futuro vtinā doceam doceas doceat, doceamus doceatis doceāt.	Vtinam doceam, à ma voulente ie enſeigne.

Subiunctiuo modo

Tēpore p̄ſenti cū doceā doceas doceat, doceam9 doceatis ceant.	Cum doceā, comme ienſeigne.
Ptō impfecto cū docerem doce-	Docerem, cōme ienſeigneroye.

res doceret, docerem9 retis rent	
Ptõ pfecto cũ docuerim docueris cuerit, docuerim9 ritis erint.	Docuerim, comme iay enſeigne
Præterito pluſq̃pfecto cum docuiſſem docuiſſes iſſet, docuiſſemus docuiſſetis docuiſſent.	Docuiſſem, comme ieuſſe enſeigne.
Futuro cũ docuero docueris rit docuerimus docueritis cuerint.	Docuero cõme ie auray ẽſeigne
Infininiuo modo	
Tempore præſenti docere.	Docere, enſeigner.
Præterito docuiſſe.	Docuiſſe, auoir enſeigne.
Futuro doctum ire vel docturũ eſſe.	Doctum ire vel docturum eſſe, aller enſeigner.
Gerundia ſubſtantiua docendi docendo docendum.	Docendi, enſeigner. Docendo, en enſeignant.
Supina verba doctum doctu.	Docendum, à enſeigner.
Participia præſentis docens.	Doctum, â enſeigner.
Futuri docturus.	Doctu, deſtre enſeigne.
Verbo imperſonali.	Docens, en enſeignant.
Indicatiuo modo	Docturus ra. rũ, qui enſeignera.
Tempore præſenti docetur.	Docetur, on enſeigne.
Ptõ imperfecto docebatur.	Docebatur, on enſeignoit.
Ptõ pfecto doctum eſt vel fuit.	Doctũ eſt vel fuit, on a ẽſeigne.
Præterito pluſq̃perfecto doctũ erat vel fuerat.	Doctũ erat, on auoit enſeigne.
Futuro docebitur.	Docebitur, que on enſeigne.
Imperatiuo modo.	
Tempore præſenti doceatur.	Doceatur, que on enſeigne.
Futuro docetor.	Docetor, on enſeignera.
Optatiuo modo	
Tempore præſenti vtina doceretur.	Doceretur, à la voulente ou enſeigneroit.
Ptõ vtinã doctũ eſſet vel fuiſſet	Vtinam doctum eſſet, à la voulente on euſt enſeigne.
Futuro vtinam doceatur.	Vtinam doceatur, à la voulente

Subiuctiuo modo	on enſeigne.
Tempore præſenti,cũ doceatur.	Cũ doceatur,cõme on enſeigne
Præterito imperfecto,cum doce retur,	Docereť,cõme on enſeigneroit
Præterito perfecto,cum doctum ſit vel fuerit.	Doctum ſit vel fuerit, cõme on a enſeigne.
Præterito plusq̃perfecto, cum doctum eſſet vel fuiſſet.	Doctum eſſet,cõme on euſt enſeigne.
Futuro, cũ doctũ erit vel fuerit.	Doctum erit, cõme on aura enſeigne.
Infinitiuo modo	
Tempore præſenti,doceri.	Doceri,eſtre enſeigne.
Præterito doctũ eſſe vel fuiſſe.	Doctũ eſſe,auoir eſte enſeigne.
Futuro,doctum iri.	Doctum iri,aler enſeigner.
¶ Paſsiua voce.	
Indicatiuo modo	
Tempore præſenti, doceor doceris vel docere docetur, docemur docemini docentur.	Doceor,ie ſuis enſeigne.
Ptõ impfe.docebar,baris vel are,atur,docebamur,bamini anť	Docebar,i'eſtoye enſeigne.
Pręterito perfecto,doctus docta doctum,ſum vel fui.	Doctus ſum vel fui,ie ſuis ou ay eſte enſeigne.
Ptõ plusq̃pcto,doctus docta doctum,eram vel fueram.	Doctus erã vel fueram, i'eſtoye ou auoye eſte enſeigne.
Futuro,docebor beris vel bere, docebitur, docebimur docebimini docebuntur.	Docebor,ie ſeray enſeigne.
Imperatiuo modo	
Tẽpore præſenti,docere daceať doceamur doceamini doceãtur.	Docere doceatur,ſoye tu enſeigne,ou quil ſoit enſeigne.
Futuro,docetor tu vel ille, doceamur doceminor docentor.	Docetor tu vel ille, tu ſeras enſeigne,ou il.
Optatiuo modo	
Tpe præſenti, vtinam docerer	Vtinam docerer,à ma voulente

docereris vel docerere doceret doceremur doceremini rentur.	ie seroye enseigne.
Præterito vtinam doctus docta doctum, essem vel fuissem.	Vtinã doctus essem, à ma voulẽte ie fusse ou eusse este enseigne
Futuro, vtinam docear, aris vel are atur. doceamur amini antur	Vtinam doceat, à ma voulente ie soye enseigne.
Subiunctiuo modo	
Tpe presenti, cũ docear aris vel are atur. doceamur amini antur.	Cum doceat, comme ie soye enseigne.
Ptõ impfe. cũ docerer reris vel rere ret. doceremur mini rent.	Cum docerer, comme ie seroye enseigne.
Præterito perfecto, cum doctus docta doctum, sim vel fuerim.	Doctus sim, comme iay este enseigne.
Præterito plusq̃pfe. cum doctus docta doctũ, essem vel fuissem.	Doctus essem, cõme ieusse este enseigne.
Futuro, cũ doctus docta doctum ero vel fuero.	Doctus ero, comme ie seray, ou auray este enseigne.
Infinitiuo modo	Doceri, estre enseigne.
Tempore præsenti, doceri.	
Præterito doctum doctã doctũ, esse vel fuisse.	Doctũ esse, auoir este enseigne.
Futo, doctũ iri vel docẽdũ esse.	Doctũ iri, aller estre enseigne.
Participia.	
Participiũ præteriti, doctus docta doctum.	Doct9 docta doctum, lenseigne.
Futuri docẽdus docẽda cendũ.	Docẽd9 da, dũ, qui sera enseigne

¶ Tertia coniugatio.

LEgo, legis, legi, legere legẽdi, legẽdo, legẽdũ, lectũ lectu, legẽs, lecturus. Legor legeris vel legere, lectus & legendus.

¶ Tetia coniugatio ex eo cognnoscitur ꝙ secũdam personã præsentis indicatiui modi mittit in is correptã & habet e breuem ante re in infinitiuo.

Actiua voce.

Indicatiuo modo

Tempore præſenti,lego legis legit,legimus legitis legunt.	Lego,ie lis.
Ptõ imperfe. legebam,bas,bat, legebamus legebatis legebant.	Legebam.ie liſoye.
Præterito pfecto,legi legiſti legit,legimus,giſtis gerũt vel ere.	Legi,iay leu.
Præterito plusq̃pfe. legerã, ras, gerat,legeramus geratis gerant.	Legerem,iauoye leu.
Futuro,legã ges,get,legem9 tis, gent.	Legam,ie liray.
¶ Imperatiuo modo	
Tempore præſenti,lege legat, legamus legite legant.	Lege legat,lis tu,ou quil liſe.
Futuro,legito tu vel ille, legamus legitote legunto.	Legito tu vel ille, liras tu, ou quil lira.
Optatiuo modo	
Tpe præſenti.vtinã legerẽ, res, ret,legeremus legeretis legerẽt.	Vtinam legerem, à ma voulente ie liroye.
Ptõ vtinã legiſſem,giſſes giſſet, legiſſemus legiſſetis legiſſent.	Vtinam legiſſem, à ma voulẽte i'euſſe leu,
Futuro,vtinã legam legas legat legamus legatis legant.	Vtinam legam, à ma voulente ie lis.
¶ Subiunctiuo modo	
Tẽpore præſenti, cũ legã legas legat,legamus legatis legant.	Cum legam,comme ie lis.
Ptõ impfecto cũ legerẽ legeres legeret,legeremus retis rent.	Legerem,comme ie liroye.
Ptõ pfecto cũ legerim legeris legerit,legerimus ritis rint.	Legerim,comme iay len.
Ptõ plusq̃pfe.cũ legiſſem legiſſes ſet.legiſſemus ſetis ſent.	Legiſſem,comme ieuſſe leu.
Futuro,cũ legero,ris,rit,legerimus legeritis legerint.	Legero,comme iauray leu.
¶ Infinitiuo modo	
Tempore præſenti,legere.	Legere,lire.

Præterito legiſſe.	Legiſſe auir leu.
Futuro lectũ ire vel lecturũ eſſe	Lectõ ire vel cturũ eſſe, aler lire
Gerundia ſubſtantiua legendi legendo legendum.	Legẽdi de lire. Legẽdo, en lisãt. legendum, à lire.
Gerundia adiectiua, legendus legenda legendum.	
Supina verba. lectum lectu.	Lectum, à lire. Lectu, deſtre leu.
Participia præſentis legens.	Legens, liſant.
Futuri, lecturus lectura lecturũ.	Lectus lectura lecturũ, qui lira.
Varbo impſonali. Indicati uo modo Tẽpore p̃ſenti legiť.	Legitur, on liſt.
Præterito impfecto legebatur.	Legebatur, on liſoit.
Pręterito pfe. lectũ eſt vel fuit.	Lectum eſt vel fuit, on a leu.
Ptõ pluſq̃p. lectũ eratvel fuerat	Lectũ erat vel fuerat, on auoit (leu.
Futuro legetur.	Legetur, on lira.
Imperatiuo modo	
Tempore præſenti legatur.	Legatur, que on liſe.
Faturo legitor.	Legitor, on lira.
Optatiuo modo	
Tempore præſenti vtinam legeretur.	Vtinam legeretur, à la voulẽte on liroit.
Præterito vtinam lectum eſſet vel fuiſſet.	Vtinam lectum eſſet vel fuiſſet à la voulente on euſt leu.
Futuro vtinam legatur.	Vtinã legať, à la voulẽte on liſe
Subiunctiuo modo	
Tempore præſenti cum legatur.	Cum legatur, comme on liſe.
Præterito impfec. cũ legeretur.	Legeretur, comme on liroit.
Præterito perfecto cum lectum ſit vel fuertt.	Lectũ ſit vel fuerit, comme on a leu.
Præterito pluſq̃perfecto cum lectum eſſet vel fuiſſet.	Lectum eſſet vel fuiſſet, comme on euſt leu.
Futuro cum lectũ erit vel fuerit	Lectum erit vel fuerit, comme on aura leu.
Infinitiuo modo	
Temporere præſenti legi.	Legi eſtre leu.

Præterito lectum esse vel fuisse	Lectũ esse vel fuisse, auoir este
Futuro, lectum iri.	leu. Lectum iri, aller estre leu.
¶ Passiua voce.	
Indicatiuo modo	
Tpe p̃senti, Legor legeris vel legere gitur. legimur mini legunt	Legor, ie suis leu.
Ptõ impfe. legebar baris legebare, bat, legebamur, amini, bant.	Legebar, ie estoye leu.
Præterito perfecto lectus lecta lectum, sum vel fui.	Lectus sum vel fui, ie suis ou ay este leu.
Præterito plusq̃perfe. lectus lecta lectum, eram vel fueram.	Lectus eram vel fueram, ie estoye ou auoye este leu.
Futuro, legar legeris vel legere leget, legemur legemini legent	Legar, ie seray leu.
Imperatiuo modo	
Tempore præsenti, legere legat legamur legemini legantur.	Legere legat, soye tu, ou il soit leu.
Futuro, legitor tu vel ille, legamur legiminor leguntor.	Legitor tu vel ille, tu seras leu, ou il.
Optatiuo modo	
Tempore præsenti vtinam legerer reris vel legerere legeretur, legeremur legeremini rentur.	Vtinam legerer, à ma voulente ie seroye leu.
Præterito vtinã lectus lecta lectum, essem vel fuissem.	Vtinã lectus essem vel fuissem, à ma voulente ie fusse ou eusse este leu.
Futuro vtinam legar legaris vel gare gat, legamur amini antur.	Vtinam legar, à ma volente ie soye leu,
Subiunctiuo modo	
Tẽpore præsenti cũ legar legaris vel legare legatur, legamur legamini legantur.	Cum legar, comme ie soye leu.
Ptõ impfe. cũ legerer, reris vel rere, retur, legeremur mini rent	Legerer, comme ie seroye leu.
Præterito perfecto, cum lectus	Lectus sim vel fuerim, cõme iay

lecta lectum ſim vel fuerim.	eſte leu.
Ptõ pluſq̃perfecto cum lectus lecta lectum eſſem vel fuiſſem.	Lectus eſſem vel fuiſſem, cõme i'euſſe eſte leu.
Infinitiuo modo	
Tempore præſenti legi.	Legi, eſtre leu.
Præterito lectum lectam lectũ eſſe vel fuiſſe.	Lectum eſte vel fuiſſe, auoir eſte leu.
Futuro lectum iri vel legendũ.	Lectum iri, aler eſtre leu.
Participia.	
Participiũ p̃teriti lectus cta ctũ.	Lectus lecta lectum, leu.
Futuri legend9 legẽda legendũ	Legẽdus legẽda dũ, qui ſera leu,

¶ Quarta coniugatio.

AVdio audis audiui audire audiendi audiẽdo audiẽdum, auditũ auditu, audiens auditurus, Audior audiris auditus audiendus.

¶ Quarta coniugatio ex eo cognoſcitur q̃ ſecundã perſonam præſentis indicatiui modi mittit in is longam & habet i productam ante re finalem infinitiui modi.

Actiua voce. Indicatiuo modo	
Tẽpore præſenti audio audis audit, audimus auditis audiunt.	Audio, ie oys.
Ptõ impfecto audiebã bas. bat, audiebamus audiebatis bant.	Audiebam, ie ouyes.
Ptõ pf. audiũi audiuiſti audiuit, audiuim9 uiſtis. uerũt. vel uere.	Audiui, i'ay ouy.
Ptõ pluſq̃pfe. audiuerã ras. rat. audiueram9 audiueratis uerant.	Audiueram, i'auoye ouy.
Futuro audiã audies audiet, audiemus audietis audient.	Audiam ie orray.
Imperatiuo modo	
Tempore præſenti audi audiat, audiamus audite audiant.	Audi audiat, ouy tu ou q̃l ouye.
Futuro audito tu vel ille, audiamus auditote audiunto.	Audito tu vel ille, ouyras tu ou il.
Optatiuo modo	

Tpe p̄ſenti vtinã audirem dires diret.andiremus retis audirent.	Vtinam audirem, à ma voulente ie ouyroye.
Præterito vtinã audiuiſſem ſes. ſet.audiuiſſemus uiſſetis uiſent.	Vtinam audiuiſſem , à ma voulente i'euſſe ouy.
Futuro vtinã audiã audias diat, audiamus audiatis audiant.	Vtinam audiam, à ma voulente ie ouye.
Subiunctiuo modo	
Tpe p̄ſenti cũ audiã audias diat, audiamus audiatis audiant.	Vt audiam,comme ie ouye.
Ptõ impfec. cũ audirem audires audiret, audiremus retis dirent.	Audirem,comme ie ouyroye.
Ptõ pfe.cum audiuerim audiueris diuerit,audiuerimus tis rint.	Audiuerim,comme i'ay ouy.
Ptõ pluſq̄pfec. cum audiuiſſem uiſſes ſet,audiuiſſem9 ſetis ſent.	Audiuiſſem,comme i'euſſe ouy
Futuro cũ audiuero ris.rit, audi uerimus audiueritis audiuerint	Audiuero, comme i'auray ouy.
Infinitiuo modo	
Tempore præſenti audire.	Audire,ouyr.
Præterito audiuiſſe.	Audiuiſſe,auoir ouy.
Futuro auditum ire vel auditurum eſſe.	Auditum ire vel auditurum eſſe aler ouyr.
Gerundia ſubſtantiua,audiendi audiendo audiendum.	Audiẽdi de ouyr.diẽdo ẽ ouyãt Audiendum,a ouyr.
Supina verba auditum auditu.	Auditũ,ouyr. Auditu,de ouyr.
Participia præſentis audiens.	Audiens,ouyant.
Futuri auditurus.	Auditurus,qui ouyra.
Verbo imperſonali.	
Indicatiuo modo	
Tempore præſenti auditur.	Auditur,on ouyt.
Præterito impfecto audiebatur.	Audiebatur,on ouyet.
Ptõ pfecto auditum eſt vel fuit	Auditum eſt vel fuit, on à ouy.
Ptõ pluſq̄pfec.auditum erat vel (fuerat.	Auditũ erat vel fuerat,on auoit (ouy.
Futuro audietur.	Audietur,on ouya

Imperatiuo modo

Tempore præſenti audiatur.	Audiatur, on ouyt.
Futuro auditor.	Auditor on ouyra.

Optatiuo modo

Tempore præſenti vtinam audi retur.	Vtinam audiretur, à la voulente on orroit.
Præterito vtinam auditum eſſet vel fuiſſet.	Vtinam auditũ eſſet vel fuiſſet. à la voulente on euſt ouy.
Futuro vtinam audiatur.	Vtinam audiatur, à la voulente on ouyt.

Subiunctiuo modo

Tempore præſenti cũ audiatur.	Cum audiatur, comme on ouyt.
Præterito impfec. cũ audiretur.	Audiretur, comme on orroit.
Præterito perfecto cũ auditum ſit vel fuerit.	Auditum ſit, comme on a ouy.
Præterito plusq̃perfecto cũ auditum eſſet vel fuiſſet.	Auditum eſſet, comme on euſt ouy.
Futuro cũ auditũ erit vel fuerit	Auditũ erit, cõme on aura ouy.

Infinitiuo modo

Tempore præſenti audiri.	Audiri, eſtre ouy.
Præterito auditũ eſſe vel fuiſſe.	Auditum eſſe, auoir eſte ouy.
Euturo auditum iri.	Auditum iri, aler eſtre ouy.

¶ Paſsiua voce.

Indicatiuo modo

Tpe p̃ſéti audior audiris vel audire audiť, audimur mini diunť	Audior, ie ſuis ouy.
Ptõ impfec. audiebar baris vel bare bať, bamur bamini bãtur.	Audiebar, ieſtoye ouy.
præterito perfecto auditus audita auditum ſum vel fui.	Auditus ſum vel fui, ie ſuis ouay eſte ouy.
Præterito pluſq̃pfe. auditus audita auditum eram vel fueram.	Auditus erã, ie eſtoye ou auoye eſte ouy.
Futuro audiar eris vel ere dieť, audiemur audiemini audientur	Audiar, ie ſeray ouy.

Imperatiuo modo.

Tpe præsenti, audire audiatur, audiamur audiamini audiãtur.	Audire audiatur, soye tu ouy ou il soit ouy.
Futuro, auditor tu vel ille, audimur audiminor audiuntor.	Auditor tu vel ille, tu seras ouy ou il sera ouy.
Optatiuo modo	
Tpe p̃senti vtinã audirer, reris, vel rere, reť, audiremur ini renť	Vtinam audirer, à ma voulente ie seroye ouy.
Ptõ plusq̃pfe. vtinã auditus audita auditũ, essem vel fuissem.	Vtinã auditus essem, à ma voulente ie eusse este ouy.
Futuro, vtinã audiar aris vel are, atur, audiamur, amini antur.	Vtinam audiar, à ma voulente ie soye ouy.
Subiunctiuo modo	
Tpe p̃senti, cum audiar, aris vel are, atur, audiamur mini dianť.	Cum audiar, cõme ie soye ouy.
Ptõ impfec. cũ audirer, reris vel rere, reť, audiremur mini renť.	Audirer, comme ie serope ouy.
Præterito pfecto cũ auditus audita auditum, sim vel fuerim.	Auditus sim, cõme iay este ouy.
Ptõ plusq̃perfe. cũ auditus audi dita auditũ. essem vel fuissem.	Auditus essem, comme ie eusse este ouy.
Futuro cum auditus audita audi tum, ero vel fuero.	Auditus ero. comme ie seray ou auray este ouy.
Infinitiuo modo	
Tempore præsenti, audiri.	Audiri, estre ouy.
Præterito auditum auditam auditum, esse vel fuisse.	Auditum esse. auoir este ouy.
Futo auditũ iri vel audiẽdũ esse	Auditum iri, aller estre ouy.
Participia.	
Participium præteriti, auditus audita auditum.	Auditus audita auditum, ouy.
Futuri audiendus audienda audiendum.	Audiẽdus da, dum, qui sera ouy.

¶ De formatione verborum regularium. Cap̃. vj.

¶ De formatione indicatiui.

¶ Epitome.

Præteriti imperfecti verborũ regulariũ modi indicatiui docet formatio & deriuatio ꝑteriti insup ꝑfecti & futuri eiusdẽ modi.

¶ De formatione verborum regularium.

AMo, Doceo, Lego, Audio, non formantur aliunde, quin potius alia tempora formantur ab eis.

Amabam, docebã: formantur à secunda persona singulari præsentis indicatiui modi, ablata s, & addita bam.

Legebam, audiebam: formãtur à prima persona singulari præsentis indicatiui o mutata in e & addita bam: præter eo is, quod mittit ibam: & queo quis quibam.

Amaui, docui, legi, audiui, non formantur aliunde, quia potius reliqua sex tpa quæ circũloquimur in voce passiua formant ab eis.

Amauerã, docuerã, legerã, audiuerã, formãtur à prima ꝑsona singulari præteriti ꝑfecti indicatiui modi mutata i in e & addita rem

Amabo, docebo: formantur à secũda persona singulari præsentis indicatiui modi ablata s & addita bo.

Legam,, audiã: formantur à prima ꝑsona singulari præsentis indicatiui modi o mutata in am: præterq̃ eo is ibo: queo quis quibo.

¶ De formatione imperatiui modi. ¶ Epitome.

Imperatiui modi verborum regularium docetur deriuatio & suorum temporum.

Ama, doce, audi: formantur à secunda persona singulari præsentis indicatiui modi ablata s.

Lege, formatur à secunda persona præsentis indicatiui modi is mutata in e dicimus tamen dic duc fac, pro dice duce face: & eodem modo de compositis ab illis.

Amet, doceat, legat, audiat, similia sunt tertiæ personæ singulari futuri optatiui modi.

Amemus, doceamus, legamus, audiamus: similia sunt primæ personæ. plurali futuri optatiui modi.

Amate, docete, legite, audite: formantur à tertia persona singulari præsentis indicatiui modi addita e.

Amẽt, docẽt, legãt, audiãt: similia sunt tertiæ ꝑsonæ plurali futu-

ri optatiui modi. Amato,doceto,legito, audito:formantur à tertia persona præsentis indicatiui modi,addita o.
Amemus,doceamus,legamus,audiamus : similia sunt primæ personæ plurali futuri optatiui modi.
Amatote,docetote,legitote,auditote: formantut à tertia persona singulari eiusdem futuri,addita e.
Amanto,docento,legunto,audiunto : formantur à tertia persona plurali præsentis indicatiui modi,addita o.

¶ De formatione optatiui modi. Epitome.

Deriuata formatio optatiui modi & suorum temporum in verbis regularibus hoc capite computatur.

VTinam amarẽ,docerẽ,legerẽ,audirẽ:formantur à secũda persona singulari præsentis imperatiui modi,addita rem.
Amauissem,docuissem, legissem, audiuissem:formantur à prima persona singulari præteriti perfecti indicatiui modi,addita s & sem.
Amem , formatur à prima persona præsentis indicatiui modi, o mutata in em.
Doceam,legam,audiam,formantur à prima persona præsentis indicatiui modi,o mutata in am.

¶ De formatione subiunctiui modi. Epitome.

Coniunctiuus modus siue(vt à pluribus dicitur)subiunctiuus & sua tempora à quibus oriantur.

AMem,doceam,legam,audiam:eodem modo formãtur quo futurum optatiui modi.
Amarem,docerem,legerem,audirem.eodem modo formãtur,quo præsens optatiui modi.
Amauerim,docuerim,legerim,audiuerim:formantur à prima pſona singulari præteriti pfecti indicatiui modi finali i, mutata in e, & addita rim. Amauissem,docuissem,legissem,audiuissem,eodẽ modu formantur,quo præteritum optatiui modi.
Amauero,docuero,legero,audiuero: formantur à prima persona præteriti pfecti indicatiui modi i finali mutata in e & addita ro.

¶ De formatione infinitiui. Epitome.

Infinitiuus modus verbi regularis vnde formatur cum ſuis temporibus hic docetur.

AMare,docere,legere,audire, formantur à ſecunda perſona ſingulari præſentis imperatiui modi,addita re.

Amauiſſe,docuiſſe,legiſſe,audiuiſſe, formãtur à præteriti perfecti prima perſona ſingulari,addita r,& ſe.

¶ De formatione gerundiorum ſupinorum & participiorum.

Epitome.

Gerundia & ſupina varia verborum regularium participia à quibus & vnde variantur & formantur hoc caput docet.

AMandi,amãdo,amandũ,Docẽdi,docẽdo,docẽdũ. Legẽdi, legẽdo,legẽdũ. Audiẽdi,audiẽdo,audiẽdũ,formant̃ à geniuo ſingulari participij præſentis,tis mutata in do,dum.

Amatũ amatu,Doctum doctu, Lectum lectu, Auditum auditu,non habent vnde formari poſsint.

Amans docens, legens,audiens,formant̃ à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi,bam finali mutata in ns.

Amaturus,docturus,lecturus,auditurus, formantur ab vltimo ſupino addita rus.

Amandus,docendus,legendus,audiendus, formantur à geniti uo ſingulari participij præſentis,tis finali mutata in dus,da,dum.

¶ De formatione indicatiui vocis paſsiuæ.

Epitome.

Indicatiuus cum ſuis temporibus in voce paſsiua, hic formari monſtratur.

AMor,doceor,legor,audior,formantur ab eadem prima perſona ſingulari præſentis indicatiui modi actiue vocis, addita r.

Amabar,docebar,legebar,audiebar,formantur ab eadẽ prima perſona ſingulari præteriti imperfecti indicatiui modi actiuę vocis,m mutata in r.

Amabor,docebor,formantur à prima perſona ſingulari eiuſdẽ futuri indicatiui modi actiuæ vocis,addita r.

Legar,audiar,formãtur à prima perſona ſingulari eiuſdem fu-

turi m mutata in r.

De formatione imperatiui modi. ¶Epitome.

¶ ImPeratiuus item vocis paſsiuæ & ſua tempora vnde naſcuntur hæc litera docet.

AMare docere legere audire, formãtur à ſecũda perſona ſingulari præſentis imperatiui modi actiuæ vocis addita re.

Ametur doceatur legatur audiatur, ſimilia ſunt tertiæ perſonæ ſingulari futuri optatiui.

Amemur doceamur legamur audiamur, ſimilia ſunt primæ perſone pluralis futuri optatiui.

Amamini doceamini legamini, audiamini, formantur à ſecunda perſona plurali præſentis imperatiui modi actiuæ vocis re mutata in mini.

Amentur doceantur legantur audiantur, ſimilia ſunt tertiæ perſonæ pluralis futuri optatiui.

Amator docetor legitor auditor: formantur à tertia perſona ſingulari futuri eiuſdem imperatiui modi addita r.

Amemur doceamur legamur audiamur, ſimilia ſunt primæ perſonæ pluralis futuri optatiui.

Amaminor doceminor legiminor audiminor, formantur à ſecunda perſona plurali futuri eiuſdem modi imperatiui actiuæ vocis totæ mutata in minor.

Amantor docenter leguntur audiuntor, formantur â tertia perſona futuri eiuſdem imperatiui modi actiuæ vocis addita r.

De formatione optatiui modi.

¶Epitome.

¶ Modum explanandi & quæ habent tempora verbo in paſsiuo et vnde formantur hîc habes.

AMarer docerer legerer audirer, formantur à prima perſona ſingulari præſentis eiuſdem optatiui modi actiuæ vocis m mutata in r, Amer docear legar audiar, formantur à prima perſona ſingulari futuri eiuſdẽ optatiui modi actiuæ vocis m mutata in r.

De formatione ſubiunctiui modi.

¶Epitome.

¶Subiunctiuum cum ſuis temporibus in verbo paſsiuo formabis ſi hanc litteram attendas.

AMer docear legar audiar, eodem modo fomantur quo futurum optatiui modi paſsiuæ vocis.

Amer docerer legerer audirer, eodem modo formantur quo præſens optatiui modi paſsiuę vocis.

De formatione infiniti modi.

Epitome.

¶Verba paſsiua in infinitiuo modo & illius vnoquoq; tempore à quo formantur hîc docetur.

AMari doceri audiri, formantur à præſenti infinitiui modi actiuæ vocis re mutata in ri.

Legi formatur ab eodem, infinitiuo actiuæ vocis ere mutata in i.

Futurum infinitiui modi circunloquimur per primum ſupinum & hoc per ire in voce actiua & iri in voce paſsiua.

Circunloquia vocis paſsiuę nõformãtur, ſed circũloquimur ea per participiũ p̃teriti tẽporis paſsiuę vocis & hoc verbũ sũ es fui.

Verbum imperſonale ſimile eſt tertijs perſonis ſingularis numeri paſsiuæ vocis niſi q̃ circunloquijs participium eſt quaſi ſubſtantiuum in genere numero.

¶De verbis irregularibus & defectiuis.

SVm es fui eſſe ens & futurus. ¶Indicatiuo modo

Tempore præſenti. Sum es eſt, Sumus eſtis ſum.

Præterito imperfecto, Eram eras erat, eramus eratis erant.

Ptõ perfecto Fui fuiſti fuit, fuimus fuiſtis fuerunt vel fuere.

Ptõ pluſq̃perfec, Fueram fueras fuerat, fueram⁹ fueratis fuerant.

Futuro ero eris erit, erimus eritis erunt.

Imperatiuo modo

Tempore præſenti ſis vel es ſit, ſimus eſte ſint.

Futuro eſto tu vel ille, ſimus eſtote ſunto.

Optatiuo modo

Tempore pręſenti vtinam eſſem eſſes eſſet, eſſemus eſſetis eſſent.

Præterito vtinã fuissem fuisses fuisset,fuissem9 fuissetis fuissent
Futuro vtinam sim sis sit,simus sitis sint.

Subiunctiuo modo

Tempore præsenti cum sim sis sit,simus sitis sint.
Præterito imperfecto cum essem esses esset,essemus essetis essent.
Ptõ perfecto cum fuerim fueris fuerit, fuerimus fueritis fuerint.
Ptũ plusq̃pfe,cũ fuissem fuisses fuisset,fuissem9 fuissetis fuissent
Futuro cum fuero fueris fuerit,fuerimus fueritis fuerint.

Infinitiuo modo

Tempore præsenti esse.
Præterito fuisse.
Futuro fore,vel futurum esse.

FEro fers tuli,ferre ferendi ferendo ferendum, latum latu ferens laturus.
Feror ferris vel ferre.latus ferendus.

Indicatiuo modo

Tempore præsenti fero fers fert,ferimus feritis ferunt.

Imperatiuo modo

Tempore præsenti fer ferat,feramus ferte ferant.
Futuro ferto tu vel ille,feramus fertote ferunto.

Optatiuo modo

Tẽpore p̃senti vtinam ferrem ferres ferret,feram9 ferretis ferrẽt

Subiunctiuo modo

Tẽpore præsenti cum ferrem ferres ferret,ferremus ferretis ferrẽt

Infinitiuo modo

Tempore præsenti ferre.

¶ Passiua voce.

Indicatiuo modo

Tẽpore p̃senti feror ferris vel ferre ferr̃ ferimur ferimini ferunt̃.

Imperatiuo modo

Tempore præsenti ferre feratur,feramur feramini ferantur.
Futuro fertor tu vel ille. feramur feraminor feruntor.

Optatiuo modo.

Tempore p̃senti vtinã ferrer ferreris vel rere etur, mur mini tur.

Subiunctiuo modo

Tẽpore pſenti cũ ferrer ferreris vel re,etur. ferremur mini entur

Infinitiuo modo

Tempore præſenti ferri,

¶ Alia declinantur per proportionem tertiæ coniugationis.

VOlo vis volui velle volendi volendo volendum volitum volitu volens voliturus.

Indicatiuo modo

Tempore præſenti volo vis vult, volumus vultis volunt. Imperatiuo modo caret : ſed ab eo compoſitum nolo habet in præſenti noli nolite.

In futuro nolito nolitote.

Optatiuo modo

Tẽpore p̃ſenti,vtinã vellẽ velles vellet,vellem⁹ velletis vellẽt. Futuro vtinam velim velis velit,velimus velitis velint.

Subiunctiuo modo

Tempore præſenti cum velim velis velit,velimus velitis velint. Ptõ impfec.cum vellem velles vellet,vellemus velletis vellent.

Infinitiuo modo

Tempore præſenti velle.

¶ Alia tempora formantur per proportionẽ tertiæ cõiugationis.

De verbis defectiuis.

ES eſt pro eo quod edis edit in ſecunda & tertia perſona ſingulari indicatiui modi. Eſſem eſſes eſſet,eſſem⁹ eſſetis eſſent in præſenti optatiui & in præterito imperfecto ſubiunctiui eſſe in præſenti infinitiui eſtur in præſenti indicatiui modi vocis paſsiuæ quę deficiunt ſupplentur ab hoc verbo edo edis.

Forẽ fores foret forent pro eſſem eſſes eſſet eſſent. In præſenti optatiui modi & in præterito imperfecto ſubiunctiui reperitur, & fore pro futuro eſſe in futuro infinitiui. In alijs locis deficit.

¶ Aio ais ait aiunt,præſenti indicatiui modi:aiebã aiebas aiebat, aiebamus aiebatis aiebant. In præterito imperfecto eiuſdẽ modi. aiam aies aiet, & in futuro eiuſdem, ai in ſecunda perſona ſingulari præſentis imperatiui modi,aiens in participio præſentis.

Inquio vel inquam inquis vel inquit inquiũt. In præsenti indicatiui. Inquisti in secunda persona præteriti perfecti eiusdem indicatiui. Inquiet in tertia singulari futuri eiusdem indicatiui modi. Inque in secunda persona singulari præsentis imperatiui modi, alijs in locis deficit.

Quesò quesumus, in primis personis vtriusq; numeri præsentis indicatiui modi, reperiuntur in vsu.

Infit pro inquit & infiunt in tertijs personis præsentis indicatiui modi reperiuntur.

Faxo faxis faxit, faximus faxitis faxint. In futuro tantum indicatiui modi.

Ausim in prima persona singulari indicatiui modi.

Edo pro dic, & edite pro dicite, in secunda persona tantũ vtriusq; numeri, imperatiui tantum.

Salue saluete saluere. Aue auete auere in eiusdem secũdis personis imperatiui: & in præsenti infinitiui.

Odi odisti, Noui nouisti. Cœpi cœpisti. Memini meministi, in voce tantũ habẽt præteritũ pfectũ indicatiui & sex tpa quæ formantur ab eo significationẽ verò etiam omniũ aliorũ temporũ.

Præterito & temporibus quæ ab eo formantur carent, furio furis, insaniui, fero tuli, ferio percussi, tollo sustuli, quatio tis, glisco is, cum verbis quæ dicuntur inchoatiua.

¶ De primis puerorum præexercitamentis. Capẽ.viij.

Partes orationis octo. Nomẽ, Pronomẽ, Verbũ, Participium. Præpositio, Aduerbium, Interiectio, Coniunctio.

Quatuor ex his declinantur, scilicet, Nomen, Pronomen Verbum & participium.

Nomen est quod declinatur per casus & non significat cũ tempore, vt hæc musa musæ.

Pronomen est quod ponitur loco nominis proprij, vt ego, tu, ille, & sunt illa quindecim.

Verbum est quod declinatur per modos & tempora sine casu, vt amo amas amaui amare.

Participium est quod declinatur per casus cum tempore, & de-

riuatur á verbo ſemper, vt amans amaturus.

Præpoſitio eſt quæ præponitur nomini p appoſitionem & alijs etiam partibu per compoſitionem, vt adeo ad eum.

Aduerbium eſt quod additũ verbo nomini, aut participio ſignificationem eius auget, aut minuit, aut mutat, vt valde amat, minus amat: non amat: ſatis doctus.

Interiectio eſt quæ aliquem mentis affectum ſignificat voce incognita, vt heu mihi, heu me.

Coniunctio, eſt quæ diuerſas partes orationis coniungit: vt Põpeius & Cæſar, amat & docet.

Genera nominum, pronominũ, & participiorum quinq; ſunt.
Maſculinum, quod declinatur cum hic, vt hic Dominus.
Fœmininum, quod declinatun cum hæc, vt hæc muſa.
Neutrum, quod declinatur cum hoc, vt hoc templum.
Cõmune duorũ, qd' declinant cũ hic & hæc, vt hic & hæc homo.
Cõmune trium, quod declinantur cum hic & hæc & hoc, vt hic & hæc & hoc amans.

Numeri nominũ, pronominũ, verborũ, participiorũ duo ſunt,
Singularis, qui de vno tantum loquitur.
Pluralis, qui de pluribus loquitur.
Cnſus nominũ, pronominũ & participiorũ ſunt ſeptẽ, Ntũs. Gtũs,
Datiuus, Accuſatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus, Effectiuus.

Declinationes nominũ ad quas etiã rducitur particip
clinatio, quinq; ſunt. Prima mittit genitiuũ in æ diphon
muſa muſæ. Secunda quæ mittit genitiuũ in i, vt hic don
mini, Tertia, quæ mittit genitiuum in us, vt hic ſermo ſe
Quarta quæ mittit genitiuũ in us. vt hic ſenſus ſenſus. Qu
tit genitiuum in ei, vt dies diei.

Declinationes pronominũ quatuor ſunt, Prima quæ mittit genitiuũ in i, vt ego me tui ſui. Secunda, quæ mittit genitiuũ in ius, vt ille illius, iſte iſtius. Tertia, ad primã & ſecundã nominis declinationem refertur, vt meus mea meum, tuus tua tuum. Quarta, ad tertiam nominis declinationem refertnr, vt noſtras noſtratis, veſtras veſtratis.

¶ Cõiugationes verborũ quatuor ſunt. Prima quæ habet a productã ante re in infinitiuo, vt amo amas amare. Secũda quæ habet e productã ante re in infinitiuo, vt doceo doces docere. Tertia quæ habet e correptã ante re in infinitiuo, vt lego legis. Quarta quæ habet i productam ante re in infinitiuo, vt audio audis audire.

¶ Voces verborũ ſunt tres Actiua, vt amo amas. Impersonalis vt amatur. Paſsiua, vt amor amaris.

¶ Modi verborum quinq; ſunt. Indicatiuus, Imperatiuus, Optatiuus, Subiunctiuus, Infinitiuus.

¶ Tempora verborum quinq; ſunt. Præſens, pręteritum imperfectum, præteritum perfectum, præteritũ plusq̃perfectũ, & futurũ.

¶ Tempora participiorum tria ſunt. Præſens, vt amans, præteritum, vt amatus, futurum, vt amaturus vel amandus.

¶ Perſonæ noim ꝓnominũ & verborum tres ſunt. Prima, vt ego amo. Secunda vt tu amas. Tertia vt ille amat. Vergilius docet.

¶ Omnis ntũs eſt tertiæ perſone preterq̃ ego quod eſt primæ, & tu quod eſt ſecũde, & omnes vocatiui qui ſunt ſecundæ perſonæ. Nomen ſubſtantiuum eſt quod declinatur per vnum articulum vel duos tantum, vt hic Dominus hic & hæc homo. Adiectiuum quod declinatur per tres articulos, vel per tres diuerſas terminationes, vt hic & hæc & hoc felix, bonus bona bonum. ¶ Relatiuum quod refer aliquod antecedens, antecedens verò eſt quod refertur ab aliquo relatiuo.

¶ Adiectiuum & ſubſtantiuum in tribus conueniunt, in genere numero & caſu, vt vir bonus.

¶ Relatiuum & antecedens in tribus conueniunt, in genere numero & perſona, vt ego amo qui doceo.

¶ Nominatiuus & verbum in duobus conueniunt, in numero & perſona, vt ego amo qui doceo.

Omne verbũ actiuũ vel actionẽ ſignificãs, exigit ante ſe nomiatiuum pro ꝑſona agẽti, & accuſatiuũ vel aliũ casũ ꝑ ꝑſona patiẽti. Omne verbum paſsiuum vel paſsionem ſignificans exigit nominatiuum pro perſona patienti & ablatiuum cum præpoſitione a vel ab pro perſona agenti. Gerundia ſupina & participia exigũt

post se casum: cum quo construitur verbum, à quo descendunt.

Præpositiones actō deseruientes sunt apud, ante, aduersus, ad-aduersum, cis, citra, circū, circa, circiter, contra, erga, extra, inter, intra, infra, iuxta, per, propter, prope, propius, proxime, pridie, procul, post, præter, penes, supra, secūdū, secus, trans, vsq; vltra.

Prępositiōes abltō deseruientes sunt a, ab, abs, absq;, cū, coram clam, de, e, pro, pre, palā, sine, tenus, quæ aliquando gtō iungitur.

Præpositiones accusatiuo vel ablatiuo deseruientes sunt, in, sub, super & subter.

Præpositiones quæ tantum in compositione reperiuntur sunt, an, con, dis, di, re, se.

Epitome.

Casuum hoc capite noscūtur nomina, & vnde illorū quodq; & singulū regat: oratiōis quatenus latinę sit nobis leuior formatio.

Nominatiuus semper regitur à verbo expresso vel subintelle cto ratione suppositi.

Genitiuus plerunq; regitur à nomine ex vi possessionis, non-nunq̄ ex uatura nominis vel verbi.

Datiuus plerunq; regitur à verbo ex vi acquisitionis, nonnunq̄ vero à nomine ex speciali significatione.

Accusatiuus plerunq; regitur à verbo vi transitionis, vel apar ante ex natura infinitiui vel mediante præpositione, nonnun etiā à noie adiectiuo vel verbo vel participio ex vi sinedoches

Vocatiuus semper regitur à verbo secundæ personæ imperati modi in ratione suppositi.

Ablatiuus plerunq; regitur à verbo mediante præpositione, non-nunq̄ ex speciali nominis vel verbi significatione.

Effectiuus plerunq; regitur à verbo, vel participio ex vi instrumenti quo aliquid fit aliquando ex vi comparationis, aliquando ponitur absolutè.

¶ Liber secundus De genere & declinatione nominum, Et de præteritis, supinisq; verborum.

¶ Capitulum primum, de genere nominum.

Epitome.

¶Genus ſit quotuplex in nomine alijsq; orationis quæ per genꝰ declinantur partibus hîc habet iuuenis: & quo vnumquodq; diſcrimine ab alio ſecernatur.

Oemina maſcq; genus nullo monſtrãte reponunt
Maſcula ſunto tibi quaſi maſcula, fœmineumq;.
Sit quaſi fœmineum: mars eſt pro teſte, venuſq;
Eſt duplici genere recipit quod ſexus vterq;.
Eſt cõmune triumq; ad hæc iungis quoq; neutro
Menſes cum fluuijs ſexu diſtingue virili.

Arboris eſt nomen muliebre, ſed excipiatur.
Hîc rubus & dumus: folijs oleaſter amarus.
Neutra ſiler robur: cum ſubere iunge laburnum.
Inſula cincta mari nauis cunq; vrbe pœma.
Fœminei generis ſunt cauſa ſignificati.
Dictio non nomen pro nomine ſit tibi neutra.
Neutras pone notas: ſeu græcas ſiue latinas.

Epitome.

¶Nomina in a terminata demptis aliquot officiorum & græcis nominibus & per tertiam declinationem inflexis q; ſunt generis fœminini liquidò monſtrat & cuius ſint alia quoq; noia generis.

NOmen quod fit in a finitum dic muliebre.
Accedunt maribus popa, venter, ſcriba, laniſta.
Scurrâq; cum lixa: ſinus adria, vicia, panſa.
Vernaq; cum rabula, caculâq; aggripâq; iungis
Et quod ab es græco conſtat veniſſe latinum.
Cuius fœmineum plerumq; fit in tia vel tis.
Quod declinatum dat tertia dicito neutrum.
Compoſitum â verbis eſto commune duobus.
Neutrum nomen in e, muliebria ſint tibi græca
Vnum nomen in i: ſed neutro ponito gummi:
O finita dabis maribus velut vnio gemma.
Fœmineis iunges per io: nec habentia corpus.
Additur atq; caro cœnatio potio portio vel quod
Deſinit in do, go, tamen hæc maſcula predo.

Ordo,pedo,comedo,ſado,vado,cardoq; cerdo.
Cudo vel harpago:mago ligo ſubijcia ntur.
Ad duo communis:homo nemo iunge latronem.
Eſt commune trium præſto:quod ſum comitatur.
¶Neutrum nomen in u cornu eſt pro teſte geluq;.
¶C.d.neutra dabis reperis tamen hæc quoq; raro.
Al neutrum pones:tamen hic ſal debet habere.
El duo ſunt neutris:cum mel fel annumeranda.
¶Nil nihil eſt neutrum. Vigil & pugil eſto duorum.
¶Solus in ol eſt ſol:hic conſul dicitur eſſe.
Sed tamen hæc duo ſunt communia preſul & exul.
Sit comme trium tibi nequam:nec variatur.
Vm neutris iunges:exemplo ſit tibi templum.
Grecum nomen in in & in an:ſit ſemper & eſt mas.
En dabitur neutris:ſed ſunto maſcula lichen.
Ren ſplen atq; lyen:attagen:cum pectine flamen.
Addis hymen:& quod cano compoſuit tibi nomen.
Nomen in on græcum tibi ſit,maribuſq; repones.
Barbiton,ſindon:ſunt fœmineis adhibenda.
Eſt neutrum quod in on declinat tertia nomen.
Nomen in ar neutrum:ſed partria debet habere.
Er finita tibi ſunt maſcula:neutra tamen ſunt.
Spinter,iter,ruder,laſſer,piper,atq; papauer.
Et cum vere ſiler,vber,ſicer,adde cadauer.
Zinzibcr & tuber:cum matre reponito linther.
Commune eſt pauper,cum pubere deneger,vber.
Ir maribus iunges:ir gadir ſint tibi neutra.
Maſcula ſunt in or,muliebris ponitur arbor.
Neutra dabis tantùm cor,acor,cumq; equore marmor.
Comparatiua duplex retinēt genus,& memor auctor.
Et quod componit corpusq;,colorq;,decusq;.
Vr neutrale dabis:ſed maſcula ſint tibi quinq;.
Turtur auis,piſcis,vultur,ſatur,aſtur & anxur.
Communis generis tria ſunto fur,ligur,augur.

Fœmininum pones quod in as fiinitur, vt estas.
Sed iunges maribus as assis, vas vadis, & mas.
Neutra tamen dices vas vasis, fàsq; nefasq;.
Sit commune trium nomen gentile. Dabuntur
Partim fœminea tibi partim mascula græca.
Esto nomen in es muliebre, virilia sumpto.
Limes, pes, fomes, termes, cum palmite trames
Et gurges, merges, verres, cum poplite magnes
Et paries, aries, stipes, cespésq; satelles.
Atq; dies, mediúsq; dies pro tempore certo.
Et græcum primæ, vel quod dat tertia nomen.
Sed communia sunt miles: comes, atq; superstes.
Antistes, coles, diues, cumq; hospite sospes.
Et pedes, interpres, eques, indiges, heres, hebesq;.
Et teres, & prepes, locuples, & perpes, & ales.
Inquies, & vates: quod formart pes sedeóq;.
Est quoq; nomen in is muliebre: sed esto virile
Corbis, & edilis, fascis quoq;, pisces, & axis,
Et collis, vermis, & callis, follis & ensis,
Mensis cum vectis, postis, glis, fustis, & anguis,
Et torris, caulis, lapis, vnguis, torquis & orbis,
Et sanguis, cucumis, iunges cum vomere, puluis.
Quæque silent alij libis atq; canalis equalis.
Et quibus n præit is, & quod componis ab esse.
Adiectiua dabis communia, iunge tricuspis,
Samnis, dis, iuuenis, ciuis, testis, canis, hostis,
Nomen in os datur maribus, sed fœmineis sunt
Hęc addenda duo: dos, cos: neutris epos, argos,
Et chaos, atq; melos, iunges os oris, & ossis.
Est commune duum bos, custos, atq; sacerdos
Etq; componit hostis & pote, compos, & impos.
Vs declinatum per quartam siue secundam.
Dic maribus iunctum: sed fœmineis regerentur
Aluus, humus, vanus, fiscus, domus, & colus addis.

Porticus,atq; tribus coniungis:acúſq; manúſq;
Et quæ vertentes permutant græca latinis.
Hoc plerumq; gradu,maribus quandoq; reponis.
Hæc tria neutra facis:virus,vulgus,pelagusq;.
Tertia quod nomen declinat dicito neutrum.
Sed duo maſcula ſunt:lepus,& mus,attamen iſta
Fœmineo generi ſunt,virtus,atq; iuuentus.
Et palus,atq; ſalus:& quod dat ſeruio nomen.
Atq; Pecus pecudis,incus,ſubcúſq;,ſenectus.
Sint coniuncta tribus vetus,intercúſq;:duobus
Sint coniuncta tibi tria tantum:ſus,ligus,& grus.
Maſculus eſt hic pres:ſed neutrum dicitur hoc æs.
Et duo fœminea laus laudis,fraus quoq; fraudis.
S muliebre datur:ſi conſona iungitur illi.
Attamen eſto mas:fons,dens,pons:vulnificus ſeps,
Et cum monte calybs,arabs,polliſyllaba iungis.
In quibus anteuenit p littera:quod probat hydrops.
Et partes aſsis.tamen eſt commune,duorum.
Celebs,& princeps,infansq;,bifronsq;,parensq;
Adiectiua tribus iungunt ſua ſignificata.
Neutrum pone caput:ſic ſinciput,occiput adde.
Si monoſyllaba ſunt.& in x finita,referto.
Fœmineo generi: ſed thrax,phrix,maſcula:rex,grex,
Et calx.cum pedis eſt:nam calx hæc ſtringit arenam.
Ad duo dux facies commune,huic adijce coniunx.
Sunt poliſyllaba in ax,tibi tantum maſcula:thorax,
Nicticorax,limax,dropax,cum ſtoracc abaxq;.
Et duo fœminea tibi ſunt:cum ſimilace fornax.
Ex finita tibi ſunt maſcula:fœminea alex,
Et forpex,vibex,carex,imbrexq;,ſuppellex,
Quod ſit in ix nomen eſt fœmineum:excipe fornix
Atq; cilix,phœnix,onix,maſtix,& iaſpix:
Atq; calix,& orix natrix,culixq;,varixq;.
Quæ dantur maribus:voluox quoq; iungitur illi.

Fœmineis addes solox celóxq; phalanq;.

¶ De genere dubio. Epitome.

Ambigui generis pauca nomina hoc caput complectitur, atq; masculina quædam quæ fœminina sua in is aut in a terminant.

Ambigui generis tibi tradunt pauca poete.
Cum talpa, damna, cardo, panthera, cupido.
Et margo, bubo, finis, cum puluere clunis,
Torquis, stirps, & adeps cum scrobe specúsq; penûsq;.
Cortex, & silex cum punice, linxq; latéxq;.
Et nomen lapidis quod gignit sardus onixq;.

De nominibus masculinis, quæ ex diuersis terminationibus mittunt fœmininum in a vel in is,

Draco dracena. Leo leena vel lea. Caupo caupona. Fullo fullona. Latro latrona. Lacon lacena. Tubicen tubicina. Tibijcen tibijcina. Lyricen lyricina. Fidicen fidicina. Siticen siticina. Cornicen cornicina. Oscen oscina. Flamen flamina. Astur asturica. Antistes antistia. Sambucistes sambuciste sambucistria sambucistrie. Cytharistes cytharistria. Cymbalistes cymbalistria. Tympanistes Tympanistria. Psaltes psaltria. Prophetesvel propheta prophetis vel prophetidis vel prophetissa. Poetes vel poeta poetis poetidis Vel poetissa. Schites Vel schita schitis schitidis. Sarmates vel sarmata sarmatis sarmatidis. Magnes magnetis vel manessa. Cres cretis vel cressa. Moabites vel moabita moabitis moabitidis. Hospes hospita, Sospes sospita. Sacerdos sacerdotissa. Custos custodia. Nepos neptis, Lybs libissa. Arabs arabissa. Calybs calybissa. Ethiops ethiopissa. Trabs trabissa. Cilix cilissa. Arabs arabissa. Phenix phenissa. Phrix phrigia. Rex regina.

¶ De quinq; nominũ declinationibus. Cap̃.ij,

Epitome.

Deriuata hoc capite monstrat̃ suorum imitari naturam primitiuorum præter pauca quædam, & quòd nomina neutra secundæ, tertiæ & quartæ inflexionis accusandi casum & vocandi nomina uo habẽt in vtróq; numero similes, & quod vocatiuus recto est implurimũ similis datiuúsq; ablatiuo semper in numero plurali.

NE ſit opus totiens eadem precepta reſumi.
Accipe quæ teneas in nominibus variandis.
Compoſiti formam ſimplex: & cõpoſitiuũ.
Simplicis obſeruant: exanguis dat tibi ſanguis.
A' pede fit vulpes & apes: nec regula ſeruit.
Impubes dat eris: ſed pubes dat tibi pubis.
Et requies quintæ decliuat tertia ſimplex.
Quartus cum quinto ſemper recto ſimilantur
In neutris: ſed in a pluralem ponis vbiq;.
Eſtq; Vocatiuus recto ſimilis prope ſemper.
Præterq̃ quintę pluralibus in genitiuis.
Syllaba nonnunq̃ colliditur, vt capit ales.
Tertius & ſextus plurales aſsimilantur.

¶ De prima nominis declinatione.

Epitome.

Quinq; habere terminatiões, præſens docet litera nominatiuũ, tres: genitiuum, quatuor: datiuũ, duas: caſus verò accuſandi vnã: vocandi verò & auferendi caſus in a deſinere. plures verò rectos in e: genitiuum in arum, datiuum & ablatiuum in is, paucis demptis quæ in abus terminant, & accuſatiuum in as deſinere.

CVm ſint quinq; puer declinandi hæ tibi formæ.
Quas vnus varijs ex rectis dat genitiuus
Prima fit in as, es: ſed græcis atq; latinis.
Eſt genitiuus in æ diphthõgon: ſed tamen ai.
Dat tibi nonnunq̃, dat & as, ſed id quoq; rarò.
Octo trium generum ſunt nomina quæ dant in ius.
Pone datiuuis æ diphthongon, ſed genitiuus
Cum tibi fiet in us, us rapta pone datiuum.
Omnibus ex rectis finitur in am tibi quartus.
Atq; vocatiuus fit in a, cui iungito ſextum.
Rectus pluralis fit in æ: genitiuus in arum.
Atq; datiuus in is finitur, pauca tamen ſunt.
Quæ faciunt abus velut eſt equa, filia, nata,
Mula, dea, liberta: ambabus, iunge duabus.

Accusatiui plurales as tibi mittunt.

¶ De secunda nominis declinatione.

Epitome.

Sex etiam habere terminationes in nominatiuo secundam inflexionem hoc instruimur capite: & alios casus: vt mittant & finiant docet sole clarius.

ALtera dat rectis tibi sex, e, ir, ur, vel us aut um.
Atq; eus diphthongon sed & hanc tantummodò græcis.
Fit genitiuus in i: sed rectum non superabit.
Excipies gibber, lacer, & socer, asper, adulter,
Presbyter, atq; liger, miser, & gener, tener addes.
Et prosper, dexter, puer, & quod fit tibi nomen.
A' gero, siue fero: vir, treuir, iunge satûrq;.
Sed diphthongus in eus, ei, vel dat eos genitiuo.
Atq; datiuus in o dabitur: cui iungito sextum.
Accusatiuo um dat declinatio nostra.
Vs recti mutans in e casum pone vocandi.
Sed dices filij, fluuius, deus, atq; latinus.
Si tamen est proprium per ius: tunc us rapiatur.
Rectus pluràlis fit in i: genitiuus in orum.
Atq; datiuus in is: sed dat tibi dij deus & dijs.
Accusatiui plurales os tibi mittunt.
Nominibus neutis in a vertitur i genitiui.

¶ De tertia nominis declinatione.

De sexaginta nominum tertię inflectionis tetminationibus quarum recti qualiter & obliqui in vtroq; numero finiantur hîc liquidò cernes.

TErtia diuersos dat declinatio fines.
Et quanq̃ variè tamen exit in is genitiuus.
Ex a ponit atis, ex e facit is genitiuus.
Onis ab o fit, per inis nonnulla dabuntur,
Cardo, ordo, turbo, ac homo, nemo, iungis apollo.
Et quod feminei generis datur in do, vel in go.
Vnedo dat onis: seu pomum, siue sit arbos.

Aſt.anio,& nerio,dant inis,dat caro carnis.
Lac tibi dat lactis,halec halecis habebit.
Bogud format udis,noſtri dixêre dauidis
Additur is poſt l,ſed lis mel,felq; recipit.
Nomen quod fit in n,aſſumit is in genitiuo.
Men finita dabunt inis,& quod deſinit in cen.
Atq; vnguem,pecten,iunges cúnq; inguíne glutem:
Et quandoq; datur ex on genitiuus in ontis.
Is poſt r iunges.tamen r tibi far geminabit.
Cris dat acer,volucer,alacer,bris accipit imber.
Et ſua compoſita,celeber:quibus adde ſaluber.
In tris plura dabis,frater,mater,pater,vter.
Accipitet,ventet,lynter,quod deſinit in ſter
Iupitris atq; iouis,dat iupiter:o facit ex u
Femur,ebur,iecur,at cor,dat tibi cordis.
Suſcipit atis ab as genitiuus,demitur inde.
Vas vadis,& vaſis,as aſsis,mas maris,atqui
Græcum ponit adis in genitiuo,ponit & antis.
Cum fit nomen in es mas,aut commune deorum.
Dat genitiuus itis,ſed verres,dat tibi verris.
Et vates vatis:dat etis pariêſq; ariéſq;.
Perpes & interpres quibus addito prebes hebeſq;:
Inquies,& locuples:magnes,hereſq; dat edis.
Pes pedis,at nomen dat idis quod de ſedeo fit,
Græcum nomen in es,genitiuum mittit in etis.
In proprijs ex es facit is:quandóq; dat etis.
Es tibi femineum conuertit in is genitiuum.
Sed teges,atq; ſedes,abiêſq; quiêsq; dat etis.
Merces mercedis facit,in cereris ceres exit.
Is finita tibi mittunt ſimilem genitiuum.
Cuſpis format idis,caſsis,lapis additur illi.
Semis ſemiſsis dat:ſanguis ſanguinis,& quæ
Dant eris,vt cucumis,vomis,& cinis,addito puluis.
Impubes iunges.Glis gliris,líſq; dat itis.

Samnis ſamnitis:dis ditis,adde quiritem.
Græcum mittit idis:ſimois poroiſq; dat entis.
Quod fit in in,& in is,dabit inis,iungito pellis.
Otis nomen in os mittit:tamen exit in oris.
Ros,flos,mósq;,lepos.Os tranſit in oris,& oſsis.
Cuſtos cuſtodis dat,bos bouis,& tamen ois
Græca dabunt:vt tros,thos,minos:additur heros.
Vs tibi mittit oris,per eris:ſed plura dabuntur.
Hulcus,acus,viſcus,fœdus,cum pondere ſycus.
Vellus,olûſq;,ſcelus,funus,genus,addito vulnus.
Munus,onûſq;,latus,vetus, atq; opus,& tamen vdis
Dànt ſubſcus,incus,palus,& pecus is hæc muliebri.
Telluris,veneríſq; dabunt tellûſq; venûſq;.
Cætera fœminei generis mittuntur in utis
Quæ poliſſyllaba ſunt,monoſyllaba dantur in uris.
Grus & ſus dans uis,intercus tis tibi mittit.
Græcum nomeu in us genitiuum mittit in untis.
De pus exit odis,tibi ſit pro teſte melampus.
Dat diphthongus in æs præs prædis : & æs dabit æris.
Dat diphthōgus in aus fraus fraudis,laus quoq; laudis.
Si b p phi preit,s mediam dabis in genitiuo.
E mutatur in is,quando præponitur illis.
Si poliſſyllaba ſunt,tamen aucupis exit ab auceps.
Ponit hyems hyemis:puls pultis mittere debet,
Si preit n aut r mediam dat tis genitiuus.
Lens lendis mittis:frons frondis : glans quoq; glandis.
Nefrens nefrendis:quod pendo libraq; gignit.
Vt corda cordis ſicq; componis ab illo.
Vncia quod nomen componit in vncis.
Dat capitis caput in cipitis ſua compoſitiua.
Quæ dant dant cremētum tibi duplex adde ſuppellex.
Atq; iter:aut itiner dant lectilis hæc in eríſq;.
X finita daubunt(x rapta)cis genitiuo.
E mutatur in is quando præponitur illi.

Dum polisyllaba sint veruex alexq; dat ecis,
In gis multa dabis lex rex grex:addito remex.
Inq; petix & frux:à coniunx coniugis exit.
Illex ac aquilex:compluraq; nomina græca.
Sirinx & meninx & ynix iapixq; lelex.
Spinx,sphrinx atq; phalanx strixq; pharninxq;.
Allobrox mastix & orix:quibus addis Iazix.
Et reges gallos:quorum fit rectus in orix,
Nix niuis atq; senex senis infert:nox quoq; noctis.
Et duo dant acis:hypponax astinaxq;.
Suscipit h mastix & onix:briaxq; dat atis.
Fitq; datiuus in i:si tollas s genitiui.
¶ Accusatiuus fit in em:sed in im tibi mittunt.
Et sitis & tussis vis buris peluis & ista.
Dantur in em vel in im:restis turrisq; securis.
Et pupis febris in im tantummodo græca.
In quibus est recto non dissimilis genitiuus.
Quæ mittunt in im plerumq;:vt naso caribdim.
Nomen in e vel in al vel ar modo sit tibi neutrum.
Exit in i sexto:sed in e per pauca dabuntur.
Fac preneste in bar soracteq; gausape nectar.
Mittis in i menses,& in a gentilia iunges.
Et que fecerunt vel im vel in tibi quarto.
Nam quę dantur in im vel in em dant i vel e sexto.
Cuius auis nauis clauis iungatur anguis.
Vnguis & amnis vectis postis neptis & ignis.
Strigilis & classis pugil & vigil atq; suppellex.
Additur his imbex verbalexq; quod fit in trix
Adiectiua trium generum vel in i vel in e pones.
Dummodo neutra per e non declinet tibi rectus
Quę sic declinans per i tantum mittere debes.
Degener & pauper vber cunq; hospite sospes.
Dant ablatiuos per e tantum:plus quoq; pluri.
Ast ablatiuos per e solum cetera mittunt.

REctus pluralis fit in es,cui iungito quartum
Quod ſi mittis ium pluribus in genitiuis.
Accuſatiui quandoq; per is tibi fient.
Cum dedit i ſextus,per ia tibi neutra dabuntur.
Collatiua tamen per a ſolum mittere debes.
Plus & apluſtre:vetuſq; adduntur comparatiuis
Dat genitiuus ium:ſi fecit in i tibi ſextus.
Tolle vigil,pugil & ſupplex:opifexq; vetuſq;
Artifici:memor & conſors:addatur inopsq;.
Præterq̃ pluri iunguntur comparatiua.
Et quæ de capio componis:iungere debes.
Ablatiuus in e ſi deſinit um tibi mittit.
Sed per ium dabit as,mas,vas vadis,& caro corq;.
Os nix:nox:ſamnis,lis,dis,glis adde quiritem.
Etquæ dantur in s nec creſcunt genitiuo.
Excipias tamen hæc iuuenis,paniſq; caniſq;.
Quæ monoſyllaba ſunt quibus s b præuenit,aut p,
Et quibus l aut n aut r ſub s,aut x.
¶Nomen in es tantùm pluraliter & variatum.
Mittit ium:ſed & um,penitus ſi conſulis aures.
Atq; boum dat bos:ſed bobus pone datiuo.
Dátq; datiuus ibus:dat atis ſed cum dat a rectus.

¶De quarta declinatione nominis.

Epitome.

¶Quod duas habeat quarta declinatio terminationes,& qualiter obliquos terminet,& rectos.hæc litera monſtrat.

QVarta dat us recto,dat & u,ſed dic variari.
Plurali tantûm:genitiuuu. in us tibi fiet.
Sæpe damus vi:ſed & u non ſæpe repouit.
Accuſatiuo dabis um,dabis u quoq; ſexto.
Rectus pluralis fit in us,cui iungito quartum.
Dat genitiuus um:ſed ibus tu pone datiuo.
Dant ubus hæc tantum ficus,tribus,arcus,acúſq;
Et partus,portus,lacus,& quercus,ſpecus,artus.

Cũmq; veru quæstus quod quæro dat tibi nomen.

¶ De quinta nominis declinatione. ☙ Epitome.

¶ Vnicam cũm habeat quinta declinatio terminationem, qualiter casus mittat hoc docet caput.

QVinta dat es tantum rectis. genitiuus in ei.
Atq; datiuus erit, em quarto, ac e dato sexto.
Rectus pluralis fit in e s: cui iungito quartum.
Erum abûsq; dabis genitiuis, atq; datiuis.

¶ De nominibus Anomalis. Capi. iij.

SVnt quædã nomiã quæ dicuntur anomala: hoc est irregularia aut quia mutant genus, aut declinationem: aut carent altero numero, aut deficiunt certis casibus in vtroq; numero.

¶ Mascula neutra.

☙ Epitome.

¶ In enumeratione anomalorũ nominum quæ masculinũ genus in neutrũ in plurali mutant, author quoniã noster quædã amisit illa hîc inserere iudicamus non indecorũ. addidit ergo aldus Taygetus, taygeta: mons & vrbs lacaonie. Massicus, massica, mõs campanie optima vina ferẽs, & infernus inferna notæ significationis Menalus menalii, Menala orum. Ismarus ismari, ismara orum. Gargarus gargari, Gargara orum. Didimus didimi, Didima orum. Tenerus teneri, Tenera orum. Tartarus tartari, Tartara orum. Auernus auerni, Auerna auernorum. Pileus pilei, Pilea pileorum Intibus intibi, Intiba intiborũ. Baltheus balthei. Balthea orum. Sibilus sibili, Sibila sibilorum. Suparus supari. Supara suparorũ. Locus loci. Loca locorum, vel loci. Iocus ioci, Ioca orum, vel ioci Cetus ceti, Cete indeclinabile. Euentus tus, Euenta euentorum. Iussus iussus, Iussa orum. Permissus us, Permissa permissorum.

Fœminina neutra. ☙ Epitome.

¶ Omisit & quædã auctor noster hîc inserere mẽbra, quæ ex aldi & oliorum grammaticorũ sententia hoc tetrastico perstrixim9 in typus, & topice, zizania, pascua, necnon, arbuta, buccolice, iungetilis atq; suppellex, ethica, rethoricaq;, georgica, pergam9: & sunt singula fœminini generis pluralia neutra. Pascua pascue, Pascua

pascuorum. Carbasus carbasi, Carbasa carbasorum.
Suppellex supperlectilis, supellectilia suppellectilium.
Pergamus pergami, pergama pergamorum.

¶ Neutra masculina. ☙ Epitome.

Præter hîc enumerata habes elisiũ, q̃ est locus fortunatorũ in medio infernorũ, & filũ fili fila orũ, neutrá q̃ in masculina vertũtur
Porrum porri, porri porrum. Rastrum rastri, rastri rastrorum.
Cœlum cœli cœli: cœlorum. Argos argi, argi argorum.
Frenũ freni, freni frenorũ. Capistrũ capistri, capistri capistrorum.

¶ Neutra fœminina. ☙ Epitome.

¶ Neutra hîc quę in fœminina vertuntur si post phocam iungis amigdalum. Epulum epuli, epule epularum. Delitium delitij: delitiæ delitiarum.

¶ Variæ declinationis nomina. ☙ Epitome.

¶ Quæ nomina secundum declinationes variantur hîc habetur eadem tamen significatione retenta.
Iugerum iugeri, Iugera iugerum. Vas vasis. Vasa vasorum.
Penus penoris, Penus penus. Specus speci, Specus specus.
Laurus lauri, Laurus laurus. Pinus pini, Pinus pinus.
Quercus querci. Quercus quercus. Cornus corni, Cornus cornus.
Ficus fici, Ficus ficus. Colus Coli, Colus colus.
Domus domi, Domus domus. Acus aci, Acus acus.
Arcus arci, arcus. Fasti fastorum, fastus uum.

¶ De masculinis pluralis carentibus.

☙ Epitome.

¶ Quæ nomina masculina plurali carent hîc enarratur, si tamen post phocam & aldum, iungis. Hesperus, sal lis condimentum, puluer, visus aer, & ether.
Sanguis sanguinis. Linus lini. Fumus fumi, Fimus fimi.
Muscus musci. Mundus mundi. Pontus ponti. Nemo neminis.
Sol solis. Vesper vesperis, Carcer carceris.

¶ Fœminina plurali carentia. ☙ Epitome.

¶ Hoc membrũ quę fœminina pluralẽ non habẽt cõtinet, sed tamen cũ aldo adde salus, lues, soboles, siti iuncta salusq̃ gloria, res,

fides,& quitę plurima clipsis,vespera cũ rabiæ,iũcta est scabiesq; iuuẽtus,plurima quoq; inuenies,sed sint satisq; ista supêrq;.
Vita ę. Gloria ę. Fama ę. Gaza ę. Iuuẽta ę . Senecta ętę. cholera rę. Fulga fulgę. Culpa ę, Prosapia prosapiæ. Memoria memoriæ. Eloquentia eloquẽtię. Sapiẽtia sapiẽtiæ, Diligẽtia ę. Sordia ę. Negligenti ę. Parsimonia ę. Auaritia ę. Vecordia ę. Stultitia ę . Insania æ. Amantia tię. Dementia dementię. Arena arene. Humus humi. Mors mortis. Fames famis. Sitis is. Lux lucis. Pax pacis. Pix picis. Salus salutis. Lues is. Tabes tabis. Labes labis. Proles prolis. Sobo les bolis. Indoles dolis. Strues struis. Tussis is. Bilis lis. Paupertas paupertatis. Fides fidei. Rabies rabiei. Pernicies perniciei . Caries cariei. Dies diei, pro tempore.

¶ Neutra plurali carentia. Epitome.

Neutris plurali carentibus hĩc insertis adde solũ, dictis seniũm q; penũmq; crocũmq;. Mammona quis iunges, non declinabile vi rus mannáq; cum pascha, vulgus, pelagúsq; gelûq; lac ador, addãtur quæ vix pluralia seruant.

Vulgus i. Pelagus i. Virus i, Pus puris. Baratrum i. Fœnum fœni Cenum i. Viscum i. Aeuum i. Iusticium ij. Letum i. Lutum luti. So lium ij. Senium senij. Salũ sali. Ador. Fas, Nephas indeclinabilia. Nil, nihil. Nihilum li. Instar. Vitrum vitri. Necesse necessum. Halec Halecis, Ver veris.

Plurali numero carent propria nomina deorum, hominũ, mon tium, syluarum, fluuiorum, insularum, vrbium, ceterarũmq; rerũ. nisi quę pluraliter declinant. Dicimus tamẽ scipiones, fabios me tellos, & huiusmodi propria virorum nomina, numeri pluralis. Sed tunc appellatiua potiùs quàm propria dicenda sunt.

Nomina quoq; elementorum, vt aer, ignis, ether, & metallorũ, vt aurum, argentum, plumbum, & significantia res aridas & liqui das, quæ in pondus & mensuram referuntur, vt triticum, cicero-leum, acetum, quæ tamen nõnunq; pluraliter efferuntur: maximè cum partes illarum rerum genera significare volumus, vt cum di xi vinum simpliciter, omne vinum significaui.

Cũ verò dixi, vina in plurali, multas vini diuersitates, puta faler-

num,albanum,fundanum,ſignaui.

¶ De maſculinis ſingulari carentibus.

Epitome.

Hæc ſunt pluralia maſculina quæ ſingulare nō habēt, & præter hæc addant,proceres,tacientes,quintiliq; antiales,locrifaces, carpiq; larsq;.Inſontes ſontesq; vult iungi & Aldus.

Cani orū.cancelli orum. Fori orum. Faſti orum,vel faſtus um. Superi orū. Inferi orum. Loculi orum. Liberi orū. Poſteri orū. Pu gillares ium. Codicilli orū. Antes ium. Caſſes ium. Carceres carce rum. Furfures furfurum. Lemures lemurū. Manes ium. Celites tū. Maiores orum. Minores orum. Natales ium. Optimates optimatū. Primores primorum. Proceres rum. Penates tium . Quirites tum. Sales lium. Vepres veprium. Artus artuum.

¶ Fœminina ſingulari carentia.

Epitome.

Iſta ſunt fœminina quæ ſingulari carent,quibus addūt. Amba ges,Phocas aldus quoq; rigas,& phaleras,crates & gades, blandi- tiasq;,delitiasq; fores,quibus inficię,exquiliæq; adduntur

Argutiæ argutiarū. Antię arū. Aedes ium. Antenę antenarum. Bigę arum. Quadrige arum,Copię copiarū. Cunę arum. Cerimo- niæ arum. Calendæ arū. Diuitiæ arū. Dirę arū. Excubię arū . Exu- uię arū. Exequię arū. Ferię feriarū. Facetię facetiarū. Fortunæ for tunarū. Genę genarū. Gingiuę arū. Inferię arū . Inimicitię arum. Illecebrę illecebrarū. Indutię indutiarū. Inſidię inſidiarum. Idus iduum. Latebrę latebrarum. Lactes lactium. Litere arum. Mine mi narum. Manubię arum. Nundinę arum . Nugę nugarum. Nuptię nuptiarum. Nouę nouarum. Nenię arum. Nares nariū . Opes opū. Palee palearum. Pręſtigię arum. Plage plagarum pro reti . Primi- tię primitiarum. Quiſquilię quiſquiliarum . Reliquię reliquiarū. Sortes ium,pro oraculo. Sordes ium. Scopę ſcoparum . Scalę ſca- larum. Suppetię ſuppetiarum . Sentes ium. Thermę thermarum. Tenebre arum. Triche tricharum. Valuę valuarum.

¶ Neutra ſingulari carentia.

Epitome.

Neutra pluralia, quæ ſingularem non habent hîc complectuntur, præter ſeria cum raſtris, addáſq; ceraunia, tempe, libaq; cum ſpolijs carcheſia, roſtra, cythera, claſsica, ſerta, ſimul effata, bactrá q; & exta. nanq; Diomedes hæc iungit nomina & Aldus.

Arma armorũ, caſtra caſtrorum, crepũdia crepundiorũ, cunabula cunabulo. Incunabula incunabulorũ, cibaria cibariorũ. exta orum, ilia iliũ. iuga iugorũ, iuſta orum, luſtra luſtrorũ, menia menium, magalia magaliũ, mapalia mapalium. Præcordia præcordiorum. ſpolia ſpoliorum, ſerta ſertorum, ſponſalia ſponſaliorũ, tripudia tripudiorum, teſqua, tempe. Tot, Quot, Pondo.

Feſtorum quoq; nomina, vt ſaturnalia, orum vel ium. Bacchanalia, orum vel ium, vinalia vinaliorũ vel lium, agonalia orum vel ium. Quinquatria orũ vel iũ, neptunalia orũ vel iũ, vulcanalia orũ vel ium. Lupercalia orũ vel iũ. & eodẽmodo de reliquis.

Libri quoq; auctorũ qui grecè, aut ad imaginem græcorũ opera ſua inſcripſerunt, rhethorica rhethoricorũ. Oeconomica, orũ. ethica ethicorum, buccolica buccolicorum, phiſica phiſicorum.

Communia triũ ſunt generum nomina numeralia, carentq; numeto ſingulari, præterq; Vnus, vna, vnũ: quod caret numero multitudinis, niſi cum iungitur nominibus pluraliter declinatis, ſunt autem omnia indeclinabilia vſq; ad cẽtum præterq; tria Prima, hoc eſt vnus, vna, vnum. Duo, duæ. duo. Tres, tria.

Singulari præterea numero carẽt nomina diuidua, ſiue per certos nũeros diſtributiua, vt ſinguli ſingulæ ſingula, bini, binæ bina, terni ternæ terna, quaterni quaternæ quaterna, quiqueni quinquenæ quinquena.

¶ Nomina certis caſibus deficientia.

Vocatiuo carent nomina interrogatiua, vt quis, qualis, quantus cũ interrogatiuè pferũtur. Et infinita, vt quidã aliquis. Et relatiua, quis, qualis, quãtus, cum aliquid referunt, Et negatiua: vt nullus, nemo, Et diſtributiua, vt ambo, vterq: & quæ ſupra memorauimus. Bini, binę, bina, terni, ternę, terna. Ius iuris. Rus ruris. Os oris. Mare maris, Et nomina quintæ declinatiõis præterq; hic dies, & hæc res, genitiuo, datiuo, & ablatiuo, pluralibus deficiunt.

¶ Satias vel ſaties tantum nominatiuum habet ſingularis, Præſto vtriuſq; numeri nominatiuum.
Exſpes ô exſpes nominatiuum & vocatiuum tantùm habet.
Fors ô fors nominatiuum vocatiuum & alatiuum ſingularem.
Vis vi ô vis à vi noiatiuũ accuſatiuũ vocatiuũ & ablatiuũ habet tantũ in plurali vires viriũ viribus: integrũ eſt: ſiue ſit à vis vel aliunde Tabi tabo genitiuum & ablatiuum tantùm habet.
Ditionẽ à ditione. Laterẽ à latere. Vicẽ à vice, accuſatinũ & ablatiuũ ſingularẽ habẽt. Laterẽ vero & vicẽ in plurali integra ſunt.
¶ Tantundem & tantidem nominatiuum & genitiuum & accuſatiuum ſingularis tantum habet. ô macte & macti tantum in vocatiuo vtriuſq; numeri reperitur. Sponte. Impete. Natu. Obice. Noctu, diu, ablatiuum tantum habent numeri ſingularis.
Suppetias & inficias: accuſatiuum tantùm pluralem.
Grates nominatiuum accuſatiuum & vocatiuum plurale.
Opis opem ab ope, nominatiuo datiuo & vocatiuo caret.
Verbere tãtum in ablatiuo: in plurali verberarum integrum eſt.

De præteritis verborum.

COmpoſiti formam ſimplex & compoſitiuum
Simplicis obſeruat, verbum quod ponis vbiq;.
Præter venundo, circundo, do, quoq; peſſum.
Ado compoſitum declinat tertia, iunges.
Quod lauo, quoq; cubo, componens mittit in vmbo.
Et mico dat micui: ſed dimico mittit in aui.
Dat maneo manſi: ſed in e pro pre minui dant.
Atq; oleo dat ui: ſed in eui compoſitiua.
Et cio vel cieo ciui compoſitiua.
Semper ſunt quartæ: lego legi: ſed tamen exi
Hæc tria dant intelligo, diligo, negligo, tantùm.
Dat ſapio ſapere, ſed reſipio reſipire.
Quod trahis à pario infinitum, mittit in ire.
Quod ſi præteriti geminetur ſyllaba prima,
Verbaq; componas: ex illis tolle priorem.
Quam retinent poſco, cum diſco: ſtetitq; deditq;.

Dic pupugi cum re:ſed cum pre pone cucurri.

¶ De præteritis primæ coniugationis.

PRæteritum primæ facit aui:demitto pauca.
Quæ mittunt in ui diuiſas:vt crepo,neco.
Et cubo,cunq; tono,ſono,iunge domoq; vetoq;.
Et ſeco,cunq; mico,frico:ſed duo dant in aui.
Hæc plicat atq; necat:ſed de iuuat accipe iuui.
Præteritum ſto:do,miſere ſtetitq; deditq;.

¶ De præteritis ſecundæ coniugationis.

PRæteritum per ui vocales pone ſecundæ.
Ardeo,mulceo,rideo,ſuadeo,torqueo,dant ſi.
Algeo,mulgeo,fulgeo,tergeo,turgeo,iunges.
Vrget & indulget,manet,heret ſorbeo ſorpſi.
Siue bui:iubeo iuſsi:quod & s geminabit.
In xi prætereunt hæc frigeo conniueoq;.
Augeo,mulgeo,lugeo,luceo:quatuor in di.
Mittunt præteritum:quæ ſunt video,ſedeoq;.
Strideo,ſeu ſtrido,cum prandeo:ſed tamen addes:
Quorum præteriti geminatur ſyllaba prima.
Hæc ſunt mordeo,ſpondeo,tondeo,tantùm
Aleo,ſiue pleo deductum mittit in cui.
Adde fleo,adde neo:ſed dat cieo tibi ciui.
Dic oleo per ui,diuiſas,ſed ueo dat ui.

¶ De præteritis tertiæ coniugationis.

TErtia præteritum diuerſo fine reponit.
Dat iacio ieci:facio feci:tamen exi.
Aplicio mittit:& pellicio illicioq;.
Quod ſpicio verbum componit iungitur illis.
Elicio dat ui diuiſas:mingoq; minxi.
Dat fodio fodi:ſed dat fugio quoq; fugi.
Dat rapio rapui,ſapio ſapui atq; ſapiui.
Capio dat cepi:venit inde incipio verbum.
Et quaſsio quaſsi s geminans,cupioq; cupiui.
Dat pario peperi:ſed dat capio quoq; cepi.

V si vocalis præuenerit o tibi purum.
Præteritum per ui diuisas ponere debes.
Et fluo dat fluxi, struo struxi, sed pluo plui.
Si tamen u liquidum preit o, tunc præterit in xi.
Vt tingo, lingo: sed dat linquere liqui.
Quatuor in uo sunt hæc, voluo, saluoq;, caluo.
In ui præteritum mittentia, viuoq; vixi.
Bo finita dabis in bi: sed nubere nupsi.
Scriboq; dat scripsi. per ui quæ de cubo ducis.
In ui præteritum mittit quod definit in sco.
S tamen ablata de posco, mitte poposci.
De disco didisci: sed præteritis caruere.
Glisco, cum verbis quæ dicunt inchoatiua.
Mutua vel capiunt à verbis vnde trahuntur
Compesco dat ui, dipesco iungitur illi.
Ico dat ici: vincoq; vici parco peperci:
Seu parsi: dico dixi dat, ducoq; duxi.
O mutatur in i, si verbum definit in do.
N tamen admittunt tria, findo, scindoq; fundo.
Sed gemima tundo tutudi, cædo cæcidi.
Pendo pependi, dat cecidi cado. pedo pepedi.
Atq; tetendi dat tendo: sed i geminatur
A do compositis: his credo vendoq; iunges.
In si prætereunt hæc claudo, diuido, plaudo.
Et ludo, ledo, cum rado: radoq; trudo.
Et vado, cudo dat cussi: cedoq; cessi.
In go quod verbum finitur, præterit in xi
Spargo sparsi, mergo mersi: tergo tersi.
Aegi mittit ago: lego frango pandoq; iunges.
Quod dedit & pepigi, vel panxi, pungoq; punxi.
A' veho dic vexi: sed de traho, dicito traxi.
Lo finita lui mittunt: dat fallo fefelli.
Et pello pepuli, tollo tetuli dedit olim.
Percello tibi dat perculsi, perculerat atq;

Exculit excello:de ſallo dic quoq; ſalli.
Vello dat velli,vel vulſi:pſalloq; pſalli.
Mo tibi mittit ui diuiſas:ſed dabis in pſi
Quatuor hæc:como,cum demo: ſumoq;,promo.
S duplici preſsi premo dat:ſed emo facit emi.
Pono dat poſui:gigno genui,cecinique
Dat cano:ſed per ui quæ componuntur ab illo.
Temnoq; dat tempſi:ſino ſiui cernóq; creui.
A ſperno ſpreui:ſed ſterno mittit in aui.
De lino dic lini vel liui,dic quoq; leui.
In po pauca dabis mittentia præteritum in pſi.
Sed ſtrepo dat ſtrepui,de rumpo ſit tibi rupi.
Dat verro verri vel verſi:dat gero geſsi.
Mittis ab vro vſsi,de curro mitte cucurri.
Quæro queſiui,tero triui:dat ſero ſeui.
Cuius compoſitum per ui mittatur,& eui.
So tibi dat ſiui:tria dant ſi,viſo,capeſſo,
Atq; faceſſo:ſed de pinſo pinſui exit.
Xi duo dant:plecto,cum flecto:ſed duo dant xi
Siue xui:necto,cum pecto:quod dat & iui.
De mitto miſi:de verto ponito verti.
Stertui à ſterto,meto meſſui:atq; petiui
A peto:ſed ſiſto ſiſti mittit,ſteteratq;.
Nexo præteritum per ui dat:texoq; iunges.

De præteritis quartæ coniugationis.

Q Varte pręteritum prope ſemper mittit in iui.
In xi prætereunt duo,ſancio,vincio tantùm.
Dat ſalio ſalui:micui facit ex amicire.
Sepio dat ſepi:ſed ab haurio mittitur hauſi.
Quorum præteritum plerunq; reponis in iui.
Fulcio,farcio,ſarcio,raucio,ſentio,dant ſi.
Et venio veni:ſed quę pario tibi format.
Præteritum per ui diuiſas mittere debent.
Comperio dat eri:cui iungitur & reperire.

¶ De ſupinis verborum.

PRæteritis in bi tum iuncta pone ſupinum.
In ci finitis ctum debes ponere ſemper.
Dat parſi parſum:ſed itum formato peperci.
Ex di præteritis,in ſum tranſmitte ſupina.
Dum deo præſentis,dio vel do in ſum variatur.
S geminat ſedeo ſeſſum,fodio quoq; foſſum.
Scindo ſciſſum:fundóq; fiſſum,pandoq; paſſum.
N tamen admittunt,cum fundo tundoq; tuſum
Dat tamen & tunſum,de tendo dicito tenſum.
Vel tentum,ſed edo dabit eſtum,mittit & eſum.
A do pone datum:ſed quæ componis ab illo
Si non ſunt primæ,per itum misêre ſupinum.
Actum mittit ago,cum pango,tangoq; frango.
Dat fugitum fugio:lego lectum,pungoq; punctum.
Dat fallo falſum,ſallo ſalſum,atq; ſalitum.
Vello vulſum,pello pulſum,tolloq; latum.
Percello culſum dabit,excello quoq; ceſum.
Emptum mittit emo,venio ventum,cano cantum.
Et rumpo ruptum,capio cum cæpio dant ptum.
De curro curſum,de verro ponito verſum.
Dat pario paritum vel partum,compoſitumq;
Quod venit à pario ſemper mittatur in ertum,
In ſi præteritum plerumq; reponitur in ſum.
S geminant miſſum de mitto,cedoq; ceſſum.
Et cudo cuſſum,iubeo iuſſum,premo preſſum.
Indulſi indultum dat,& indulſum,gero geſtum.
Tortum vel torſum dat torqueo,at vro dat uſtum,
Sarcio ſartum,farcio fartum,fulcio fultum.
Hauſtum ſiue hauſum dedit haurio,cambio campſum.
Quod ſi præteritum dat pſi,tum pone ſupino.
Statum ſiue ſtatum dat ſto,cum ſiſto:ſed illud
Quod ſto componit dat itum,quandoq; dat atum.
Quæ tibi dat ſiſto:per itum misêre ſupina.

Vertôq; dat verſum,de xi ctum mitte ſupina.
N tamen abijciunt hęc pingo,ſtrigoq; fingo,
Ringo,cum meto:ſunt qui dicant quoq; mingo.
Necto,fluo,figo,cum pecto,flectoq; dant xum.
Mittit itum quod ui diuiſas præteritum dat.
Sed necui nectum,fricui frictum:ſeco ſectum.
Cenſeo cenſum,miſceo mixtum,torreo toſtum.
Et doceo doctum:teneo tentum,pateoq;
Dat paſſum:careo cariturus,dat quoq; caſſus.
Si præſens dat uo diſiunctas,exit in utum.
Sed ruitum ſemper ruo dat:quæ ducis ab illo.
Dant tibi ſemper utum,rapio raptum,meto meſſum
Conſulo conſultum.collo cultum: excolloq; celſum.
Deq; alo dic altum,dat & alitum:aſt oculo cultum.
Pinſo piſtum textoq; textum:nectoq; nexum.
Pectoq; dat pexum & pectitum:& tamen entum.
Quod cano componit,pario & certo mittit ertum.
Amicui dat ctum,dat amixi:datq; amiciui.
¶In ui præterito ui ſemper vertitur in tum.
Poto dat potum:lauo lautum:& vtrunq; dat atum.
Et caueo cautum:faueo fautum:ſed adultum
Mittitur ex adolet:de paſco mittito paſtum.
Dat gnitus agnoſco cognoſcoq;,dat ſero ſatum.
Inſitus inſeui,conſeui conſitus,atq;
Dant utum ſoluo cum voluo:veneo venum.
Et ſalio ſaltum mittit:ſepelire ſepultum.

¶De ſupinis verborum deponentium.

Eponentium & communiũ verborũ ſupina fiunt ex proportione vocis actiuæ, vt lætor lætaris, leto letas letaui,vereor vereris,vereo veres, verui ritum:fungor eris,fungo is funxi.ctum. Pauca tamen quę ſequunt, aliter mittunt ſupina Reor reris ratum. Miſereor miſereris miſertum. Fateor fateris faſſum. Gradior gradieris greſſum.

Patior pateris paſſum,loquor loqueris loquutum.
Sequor ſequeris ſecutum,fruor frueris fructum vel fruitum.
Labor laberis lapſum,comminiſcor. ſceris commentum.
Proficiſcor eris,profectum. Nanciſcor,eris,nactum.
Paciſcor,eris pactum,adipiſcor eris,adeptum.
Expergiſcor eris,experrectum.deficiſcor eris,defeſſum.
Quæror æris,quæſtum. Vtor vteris vſum.
Nitor eris niſum vel nixum.complector eris.complexum.
Amplector amplecteris amplexum.
Tueor eris tutus,ordiot iris,orſum.
Experior iris,expertum. Metior metiris menſum.
Morior eris vel iris,mortuus moriturus.
Orior eris,vel iris,ortus oriturus,
Naſcor naſceris,natus naſciturus.

¶ De verbis carentibus ſupinis. Cap̃.vij.

Epitome,

¶ Quæ verba actiua ſupino carent,quæ etiam neutra, & quæ deponentia,hîc habes ad oculum:daturq; in omnibus dignoſcendis inuiobile dogma.

ACtiua verba ſupinis carentia ſunt hæc. Arceo es,arci. Vrgeo ges,vrſi. Timeo times timui. Metuo is,tui, Luo luis lui Reſpuo is,reſpui. lingo lingis linxi. Linquo is,ui. Calueo uis,ui. Lambo lambis lambi. Scabo bis,bi. Compeſco com peſcis,ſciui. Diſpeſco is,ui. Diſco diſcis didiſci. Scando dis,di. Augeo ges,auxi. Ambigo is,ambegi. Tollo tollis tetuli. Pſallo pſallis,pſalli. Cerno cernis creui.

¶ Neutra ſupinis carentia.

Mico micas ui. Aeſtuo as aui.ardeo es arſi. Strideo es di. Algeo es alſi. Fulgeo es fulſi. Turgeo es turſi. lugeo es xi. frigeo es,xi. conniueo es,xi. Coinquiniſco is,cõquexi. Fido fidis fidi. Rudo rudis rudi. Degeo gis,degi. Satago ſatagis ſategi. Sterto ſtertis, ſtertui. Obedio obedis obediui. Et verba ſecũdæ cõiugationis mittentia præteritũ in ui ſyllabas,vt rubeo rubes, rubui. Palleo les, pallui. Pauca tamẽ huius ordinis habent ſupina hæc ferẽ. Placeo places

placui placitum. Noceo es, ui, itum. Valeo es, ui, itũ. Deleo es, ui, itum. Caleo es, itum. Soleo es, ui, itum. Pateo tes, patui passum.

¶ Deponentia verba supinis carentia sunt

Reminiscor reminisceris. Medeor mederis.

Operior is. Liquor liqueris. Liceor liceris.

Carent etiã supinis omnia verba præteritis carentia, vt Aio Ais. Furio furis. Fido fidis. Ferio feris. Sisto sistis. Quatio quatis. Glisco glisis. Et verba quæ dicuntur incohatiua.

¶ De varietate quadam in verbis. Cap̃. viij.

Epitome.

Verborũ quædã diuersis inflectuntur cõiugationibus, eiusdem tamen remanent generis, alia p̃ aliã cõiugationem variant genus alia genꝰ & significationem, & alia genus in cõiugationẽ mutant Præterita insuper inseruntur quædam à diuersis verbis exeuntia, & quorundam verborũ duplicia præterita & de supinis idem.

Verba diuersis cõiugationibus declinata sunt. Lauo lauas, lauo lauis. Arto as, artio artis. Sono sonas, sono sonis. Denso densas, denseo ses. Cõposita cubo cubas, vt accubo bas. accũbo is. Procubo bas. procũbo procũbis. Nexo as. nexo is. Strideo es, stridis, Eulgeo es, fulgo fulgis. Tergeo es, tergo tergis. Claudeo es, claudo is. Conniueo ues, conniuo is. Caueo es, cauo is. Ferueo es, feruo is. Oleo oles, olo olis. Rideo des, rido dis. Excelleo æs, excello excellis. Cieo es, cio cis. Pareo res rere. Pario paris parire. Potior poteris, potior potiris, semper prope potiri.

Orior eris: vel orior oriris. in infinitiuo oriri.

Morior eris, vel morior iris, in infinitiuo mori.

Complura alia verba reperiuntur diuersarum coniugationum, sed diuersi generis, & diuersæ significationis, vt albo albas, albeo albes. duro duras, dureo dures.

Liquo as, liqueo liques, liquesco is. liquor liqueris.

Misereor miserearis, misereor misereris.

Medico medicas, medicor medicaris.

Tueor eris, tutus vel tuitus. tuor tueris, tutus vel tuitus.

¶ Variæ significationis & coniugationis verba.

¶ Mando mandas mandaui,mando mandis mandi.
Fundo fundas fundaui,fundo fundis fudi.
Dico dicas dicaui,dico dicis dixi.
Prædico prædicas prædicaui,prædico prædicis prædixi.
Volo volas volaui,volo vis volui.
Lego legas legaui,lego legis legi.
Sero ſeras ſeraui,ſero ſeris ſerui vel ſeui.
Educo educas educaui,educo educis eduxi.
Appello appellas appellaui,appello appellis appulli.
Compello compellas compellaui,compello compellis compuli.

Eadem præterita à diuerſis inſtantibus.

¶ Aceo aces acui,acuo acuis acui.
Frigeo friges frixi,frigo frigis frixi.
Luceo luces luxi,lugeo luges luxi.
Fulgeo fulges fulſi, fulcio fulcis fulſi.
Cerno cernis creui,creſco creſcis creui.
Paueo paues paui,paſco paſcis paui.
Pendeo pendes pependi,pendo pendis pependi.
Fero fers tuli,tollo tollis tetuli vel tuli.
Sto ſtas ſteti,ſiſto ſiſtis abſolutum ſteti.

Præterita duplicia ab eodem verbo.

¶ Plico plicas plicui vel plicaui,neco necas necui vel necaui.
Sorbeo ſorbes ſorbui vel ſorpſi,ſapio ſapis ſapui vel ſapiui.
Parco parcis peperci vel parſi,pango pangis pepigi vel panxi.
Pungo pungis pupugi vel punxi,vello vellis velli vel vulſi.
Lino linis lini vel leui,ſino ſinis ſini vel ſiui.
Verro verris verri vel verſi,necto nectis nexui vel nexi.
Sancio ſancis ſanxi vel ſanciui, vincio vincis vinxi vel vinciui.
Salio ſalis ſalui vel ſaliui,amico amicis amicui vel amiciui.
Sæpio ſepis ſepſi vel ſepiui,haurio hauris hauſi vel hauriui.

Eadem ſupina à diuerſis verbis.

Verro verris verſum,verto vertis verſum.
Pateo pates paſſum,patior pateris paſſum.

Supina duplicia ab eodem verbo.

Torqueo torques tortũ vel torsum. Tẽdo tendis tentũ vel tẽsum.
Abscõdo abscõdis abscõditũ vel abscõsum. alo alis altũ vel alitũ
Figo figis fictum vel fixum.
Nitor niteris nisui vel nixum.

¶ De compositione verborum cum præpositionibus.

Epitome.

¶ Quæ verba in cõpositione p̃teritis iungũtur, quæ a in e mutãt. quę a vel e in i, quę au in o vel u, quę in lup a in u, quę e in i & po stremò quę u in e, & alijs quibusdam verborũ considerationibus.

Repositiones conueniũt in cõpositionem cũ verbis, aut corrunpuntur verbi integritate manente aut ipsis manentibus integris, verba corrumpuntur. aut inuicẽ præpositiones & verba corrumpũt & corrumpuntur, ant vtraq; manent integra. Sed quemadmodum corrũpantur præpositiones in ea parte quæ est de orthographia disseritur, nunc quemadmodum verba corrumpuntur dicemus monentes in primis.

Prępositiões in cõpositione: aliquãdo augẽt verbi significationẽ vt amo as. peramo as, aliquãdo minuunt: vt doceo doces. dedoceo doces, aliquando in totũ mutant: vt mico micas. dimico dimicas.

¶ De verbis mutantibus a in e.

¶ Lacto lactas lactaui, delecto delectas, oblecto oblectas.
Mando mandas mandaui, commendo commendas commendaui.
Patro patras patraui, perpetro tras. aui. impetro petras. impetraui
Halo alas alaui, anhelo anhelas anhelaui.
Sacro sacras sacraui, consecro consecras consecraui, execror aris.
Damno damnas damnaui, condemno as. ui. indemno nas. naui.
Apto aptas aptaui, ineptio is. vel ineptior iris.
Tracto tractas, detracto detractas, obtrecto as. contrecto as.
Arceo arces arcui, coerceo coerces, exerceo es. aberceo aberces.
Pario paris peperi, comperio comperis, reperio ris. operio operis.
Pasco pascis paui, compesco compescis, depesco is. dispesco is.
Scando scandis scandi, ascendo dis. descendo dis. conscendo dis.
Parco parcis parci vel peperci, deperco depercis deperci.

Fatiſco is.caret præterito,à quo defatiſcor eris.
Spargo ſpargis,diſpergo is,conſpergo gis.aſpergo aſpergis.
Carpo carpis pſi.decerpo is.concerpo is.deſerpo is.
Paciſcor eris.pactus.depiſcor eris.deſpectus.
Partior iris,partitus.impertior iris.diſpertitor iris.
Gradior eris greſſus.congradior eris.digredior eris.
Patior pateris paſſus.perpertior eris perpeſſus.
Farcio is.farſi.confercio is.refercio is.dimercio is.

¶ De mutantibus a vel e in i.

¶ Amico amicas amicaui,inimico inimicas inimicaui.
Maneo manes manſi,emineo emines,immineo imminnes,promineo promines.
Taceo taces tacui,conticeo es.reticeo ces.obticeo ces.
Placeo es.acui.diſpliceo es.complaceo non mutat a.
Habeo habues bui.cohibeo es.adhibeo bes.prohibeo bes.
Lateo lates latui,deliteo delites delitui.
Fateor fateris faſſus,confiteor confiteris.
Profiteor profiteris, diffiteor diffiteris.
Iacio iacis ieci,proijcio proijcis.reijcio reijcis.
Obijcio obijcis.abijcio abijcis.
Facio facis feci.proficio proficis,reficio reficis.
Officio officis,afficio afficis.
Sapio ſapis ſapui.deſipio is.reſipio is.vel reſipiſco reſipiſcis.
Rapio rapis rapui,deripio deripis,arripio arripis.
Capio capis cepi,concipio is.accipio accipis,recipio recipis.
Cado cadis cecidi,occido occidis,recido recidis,incido incidis.
Cedo cedis cecidi,concido concidis,recido dis,incido incidis.
Lædo lædis læſi,collido dis.allido allidis,illido illidis.
Quæro quæris quæſiui,conquiro conquiris,diſquiro diſquiris,requiro requiris.
Ago agis,redigo redigis,adigo adigis.
Prodigo prodigis,exigo exigis.
Frango frangis fregi.confringo gis.perfringo perfringis.
Tango tangis tetigi,atingo is.partingo is.contingo contingis.

Pango pangis pepigi vel pegi, impingo impingis, compingo compingis.

Cano canis cecini, cõcino cõcinis, pręcino p̃cinis, aceino accinis.

Salio ſalis ſaliui, deſilio is. aſsilio is. reſilio is.

¶ De mutantibus au in o & u.

Plaudo plaudis, complodo complodis.

Explodo explodis, diſplodo diſplodis.

Claudo claudis clauſi, includo includis.

Excludo excludis, recludo recludis.

Fraudo fraudas fraudaui, defrudo defrudas.

¶ De mutantibus a in u.

Quatio quatis quaſsi, concutio concutis, diſcutio diſcutis, excutio excutis.

Salto ſaltas ſaltaui, inſulto inſultas, reſulto as, aſſulto aſſultas.

Calco calcas calcaui, inculco as. præculco as. exculco cas.

Scalpo ſcalpis pſi. exculpo exculpis, inſculpo inſculpis.

Capio capis cepi, occupo occupas occupaui.

¶ De mutantibus e in i.

Teneo tenes tenui, contineo contines continui, pertineo pertines pertinui, retineo retines retinui.

Sedeo ſedes ſedi, Reſideo reſides, Conſideo conſides, Deſideo deſides.

Rego regis rexi, corrigo corrigis, dirigo dirigis, exigo exigis.

Lego legis legi, colligo colligis, diligo diligis: intelligo intelligis

Emo emis emi, adimo adimis, redimo redimis, perimo perimis.

Premo premis preſsi, reprimo reprimis, comprimo comprimis, imprimo imprimis.

¶ De mutantibus u in e.

Iuro iuras iuraui, peiero peieras peieraui, deiero deieras deieraui.

¶ De quibuſdam alijs verborum conſiderationibus.

¶ Si in prima verbi poſitiõe fuerit a, etiã ſi in præterito mutetur ſemp manet in ſupinis, vt do das dedi datum, ſto ſtas ſteti ſtatum, pario paris peperi partũ, tango tãgis tetigi tactum, fallo fallis fefelli falſum. Si in cõpoſitione verbi a mutatur in i, aliquãdo in

præterito manet e ſimplicis & a,ſupinis:vt frãgo frãgis gi fractũ. infringo infregi infractũ. Aliquando a vertitur in e,vt facio feci factum,inficio infeci infectum. Sunt verba quæ in compoſitiõe mutant coniugationem:vt do das dedi.reddo reddis reddidi.
Cubo cubas cubui,incubo incubas incubui.
Facio facis feci,amplifico amplificas amplificaui.
Sapio ſapis ſapere,reſipio reſipis reſipere.

Sũt etiã quę mutãt genus in cõpoſitiõe: vt eo is, quod eſt neutrũ adeo is,& fere omnia compoſita ab illo quæ ſunt actiua,facio facis quod non habet facior faceris. Perficio perficis habet perficior perficeris,& verſificor verſificaris quod eſt deponens.

Sunt quæ reperiuntur tantũ in compoſitione: vt pello pellas, appello appellas,cõpello cõpellas,clino clinas, inclino inclinas, reclino reclinas,declino declinas,cuſo as, accuſo ſas, recuſo ſas, incuſo ſas,ſipo ſipas,diſsipo pas,frigero frigeras, refrigero refrigeras,fragor garis, refragor refragaris, ſuffragor aris. Pleo ples impleo imples,cõpleo cõples,depleo deples. Leo les, deleo deles, releo reles,ſpicio ſpicis,deſpicio deſpicis, conſpicio cõſpicis, reſpicio reſpicis,leceo licis,eliceo elicis,pelliceo pellicis, allicio alleis, illiceo illicis,fendo fendis,offendo dis, defendo dis, pedio pedis,impedio impedis.compedio cõpedis,præpedio præpedis.

¶ Aelij Antonij Nebriſſenſis grammatici introductionum latinarum Liber tertius,qui eſt de Erotematis,hoc eſt interrogationibus quibus pueri de omnibus grammatice partibus interrogandi ſunt.

¶ De erotematis grammatice. Cap̃.j.

DIC mihi quam artem profiteris? grãmaticã. Quid eſt grammatica? Scientia rectè loquendi rectęq; ſcribendi, ex doctiſsimorum virorum vſu atq; authoritate collecta.

Vnde dicitur grammatica? à grãmatis hoc eſt à literis,quaſi ſcientia literaria.

Quotuplex eſt grammatica? Quintiliano authore duplex. Hyſtorica quæ in enarrandis auctoribus verſatur ad imitationem propoſita,& methodica quæ artis præcepta continet.

Quot ſunt partes præceptiuæ grammatice? quatuor: Orthographia, cui reſpondet litera, Proſodia, cui reſpondet ſyllaba, Etimologia, cui reſpondet dictio, Syntaxis, cui reſpondet partium orationis conſtructio.

De erotematis orthographie. Cap̄.ij.

Quid eſt Orthographia? Scientia docens quibus literis quæq; dictio ſcribenda ſit.

Vnde dicitur Orthographia? Ab orthos quod eſt rectū, & grapho ſcribo, quaſi recte ſcribo.

Quid eſt litera? Vox quſi poteſt ſcribi indiuidua.

Vnde dicitur litera, A literis quod antiqui tabulis ceratis ſcribere ſolebant & poſteà delere.

Quot ſunt literæ in vſu apud latinos? Duæ & viginti, & h quę nō eſt litera, ſed aſpirationis nota.

Quot ſunt genera literarum? duo quædam enim ſunt vocales, quę dam vero conſonantes.

Quid eſt vocalis? Litera quæ per ſe pura pronnciari poteſt, vnde & vocalis dicitur per ſeipſam vocem habens.

Quot ſunt vocales? Sex, a, e, i, o, u, ypſilon.

Quid eſt conſonans? Litera quæ niſi feriat vocalem pronunciari non poteſt, vnde & conſonans dicitur quòd cū vocalibus ſonet.

Quot ſunt conſonantes. Sexdecim reliquæ à vocalibus.

Quot ſunt ſpecies conſonantium? Duæ, Nouem mutæ, b, c, d, f, g, K, p, q, t. Et ſeptem ſemiuocales, l, m, n, r, s, x, z.

Quare dicuntur mutæ? quia comparatione vocalium & ſemiuocalium nihil prope ſonent.

Quare dicuntur ſemiuocales? quia in ſonoritate proximè ad vocales accedant.

Quot accidunt literæ? quinq;. Nomen, figura, poteſtas, cognatio, ordo.

Quid eſt nomen in litera? Vocabulum quo vna quæq; appellatur ad aliarum literarum diſcretionem.

Quid eſt figura in litera? Eius deſcriptio certis lineamentis terminata, puta longa, breuis, rotunda.

Quid est potestas in litera? Ipsa literæ pronũciatio, propter quam & figuræ & nomina sunt inuenta.
Quid cognatio in litera? quædam affinitas qua alia in aliam com mutatur, aut per interpretationem, vt à leda ledi, aut per deriuationem, vt à tego toga, aut per compositionem, ab amicus inimicus, aut per declinationem, vt facio feci.
Quid est ordo in litera? Ratio demonstrans quę pręponi: quę subsequi debeat in pronunciatione.
Quid est ordo in vocalibus? quę diphthongon cogunt? Quædam semper præponuntur vt a o, quædã semper postponuntur, vt i u, quædã aliquando præponuntur, aliquando postponuntur, vt e.
Quid est diphthongus? Conglutinatio duarum vocalium in eadem syllaba suam vim retinentium.
Vnde dicitur diphthongus? A' dis quod est bis, & thongus sonus, quasi duplex sonus.
Quot sunt diphthongi quibus vtũtur latini? Sex, œ vbi supprimitur a & profertur e, vt musæ, aut vbi profertur a & rapitur u vt auditur, & vbi supprimitur e & pfertur i vt pẽthei eu: vbi profertur e & rapitur u, vt pẽtheus yi. vbi vtraq; vocalis in i longũ proferť: vt harpyia e, vbi supprimitur o & profertur e, vt poema.
Quid est ordo in cõsonãtib? quod plures q̃ tres nõ possunt præcedere vocalẽ, nec plures q̃ totidem succedere, vt scrobs stirps.
Et ꝓ si sequens syllaba incipiat à vocali, necesse est præcedentem in vocalẽ desinere. Quódq; si præcedens syllaba in consonantem desinit, necesse est sequentem à consonante incipere. Quódq; nõ est necesse si sequens syllaba à consonante inceperit, præcedentẽ quoq; à consonante desinere.
Quæ regulæ sunt in dictiõibus simplicibus, nõ tamẽ in cõpositis.

¶ Tractatus de orthographia.

ORthographia quã latini interpretes rectè scribẽdi scientiã appellant, ea (vt author est Quintilianus) consuetudini seruit, atq; idcirco sæpe mutata est. consuetudo autẽ illa demum est intelligenda, quæ doctissimorum virorum vsu comprobatur. Igitur de recta scribendi ratione tractare vo-

Ientes, à diffinitione litere incipiemus.

Litera est minima pars vocis compositæ.i. quæ constat ex compositione literarũ. Vel litera est vox quæ scribi potest indiuidua. Dicitur autẽ litera quasi legitera ꝙ legẽdi iter præbeat, vel à literis, ꝙ antiquiores ceratis tabulis scribere solebant & deinde delere.

Literas ab elementis hoc distate putat Priscianus, ꝙ elementa propriè dicuntur ipsæ pronũciationes: notæ autem & lineamenta voces repræsententia, literæ appellantur. Dicta sunt elementa ad similitudinem elementorum mundi, nam sicut illa coeuntia omne corpus perficiunt, sic literę coniunctæ literalem vocem quasi corpus quoddam componunt.

Vocis diffetẽtiæ quatuor sunt, articulata, quæ ab aliquo sensu mentis proficiscitur, vt dominus dixit. Inarticulata, quæ à nullo sensu mentis proficiscitur, vt strepitus. Quædam articulatarũ scribi possunt, vt arma. Quædam scribi non possunt, vt hominum gemitus. Inarticulatarũ quædam scribi possunt, vt ranarum coax, & coruorum cra. Quædam scribi non possunt, vt philomenæ atq; hyrundinis cantus.

PRincipio græci sexdecim tantum habuere literas, quas ex phoenicia cadmus genoris filius, cũ sororẽ raptam inuestigaret in Greciã aduexisse volunt. Eas postea latini à Nicostrata Euandri matre, eadem pene figura receperunt, quo tempore cum filio ex Arcadia in Italiam cõmigrauit, Hæ fuerũt apud Græcos hoc ordine quo sunt apud nos a, b, c. d, e, g, i, l, m, n, o, p, q, r. s, t, y, Sed Græci ad antiquas, paulatim octo literas addiderunt, nam cum priùs habuissent vocales tantum quinq; dicronas, id est quæ produci & breuiari possent, duas addi placuit η & ω, quas fecere semper longas, & ex prioribus ε & ο semper breues esse voluerũt. Posteà verò circa belli troiani tẽpora, Palamedes (vt author est Seruius) triũ cõsonantiũ quæ propriè aspirari possunt figuras adinuenit. Nã quia ϖ literę aspiratio nõ coheret sed quiddam extrinsecũ sonat cũ illa, nullã aspiratiõis figuram illi dederunt. Deinde Simonides poeta ψ literam addidit ad linguæ

ſuæ ſcripturæq; ornamentum. Ex quibus ſex, nullam ſuſcepimus nam pro η vtimur e longo pro ω o longo pro θ th pro φ ph pro χ ch pro ψ ps At vero quemadmodum F quod erat digama eolicum in noſtrum vſum aſciuerimus, alias diſseremus. Poſt hac à noſtris authoribus q litera eſt excogitata, quæ tãetſi eiuſdem videtur eſſe ſoni cum c eam tamẽ noſtri authores in illis dictionibus cooptaſſe viſi ſunt in quibus pinguior ſonus exigitur: q̃ per c literam præſtari poſsit. Poſt has nonnulli ex noſtris K in eadem forma quæ eſt apud græcos ſuperuacuè aſſumpſerunt cum eius in locum c ſucceſſerit. Præter has quoq; cum græci ξ literam vltimò adinuenerint pro noſtrarum dictionum maxima commoditate, illam ſub hac forma ſuſcepimus x: hoc ſolum differẽtes quòd illi appellant xi, nos verò ix nuncupamus. Poſtremò y pſilon & z aſſumpſimus quæ nobis tantum in dictionibus græcis deſeruirent. H vero q̃q̃ non eſt litera ſed aſpirationis ſignum, illam tamen noſtri ordine literarum poſt g poſuerunt.

¶ Claudius quoq; cæſar ſuperioribus antiſigma adiecit ſub hac figura Voluitq; illam eius literæ vim poſsidere: quæ græcis dicitur pſi, ſcribebatq; ſuo ſeculo hac literatura.

itacus. Sed hæc litera a poſteris non recepta.

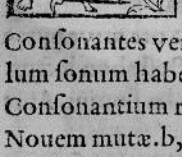

GITVR duæ & viginti ſunt literæ in vſu apud latinos. A,b,c,d,e,f,g,h,i,k,l,m,n,o,p,q,r,ſ,t,u, x,y,z. Quarum ſex ſunt vocales. a,e,i,o,u,ypſilõ ſed ſexdecim conſonantes. b,c,d,f,g, k,l,m,n,p, q,r, ſ, t, x. Vocales dictæ ſunt: quia per ſe voces perficiunt, & ſine his vox proferri non poteſt. Conſonantes vero dicuntur: quia niſi vocales feriant per ſe nullum ſonum habent.

Conſonantium rurſus ſeptem ſunt ſemiuocales. m, n, r, l, s, x, z. Nouem mutæ. b,c,d,f,g,k,p,t. Dictæ ſunt ſemiuocales quia quantùm in ſonoritate vincuntur à vocalibus tantùm ſuperãt mutas. Vnde etiam mutæ dicuntur, non quod partes vocis non ſint, ſed ad comparationem vocalium & ſemiuocalium ita ſint nominatę Obſeruatũ eſt enim à græcis, Vt omnes dictiones aut in vocales,

aut in ſemiuocales deſignant, apud nos ex maxima parte, non tamen omnes, quoniã inueniuntur quædam in mutatas etiam deſinentes. Semiuocales ab e incipiunt & in ſeipſas deſinunt, præter x quæ ſola vt diximus ab i incipit per apoſtrophẽ græci nominis xj. Mutæ vero à ſeipſis incipientes in vocalem deſinunt præter f, quæ ipſa à quibuſdam inter ſemiuocales annumerata eſt: quõdam nobis pro digama à coeligo deſeruiebat.

¶Ex his quæ ſunt à nobis & de litteris & de litterarum figuris cõmemorata oritur illa Quintiliani queſtio, deſint'ne aliquæ litteræ latinis: an ſint aliquæ ſuperfluæ. Nam vt diximus k & q penitus ocioſæ ſunt x & h non omnino neceſſarie y & z græcarum tantum dictionum cauſa noſtris permitte. Quædã quoq; rurſum deficiunt vel duæ maximè quę pro i & u cõſonantibus poni deberẽt.

PRęter figuram & vim accidit literæ ordo. Nam in eadem ſyllaba o ſemper præponitur, i & u ſemper poſtponuntur. E vero quandoq; præponitur quãdoq; poſtponitur, vt æ œ au & eu. Vocalem pluresq; tres conſonantes in eadem ſyllaba non poſſunt præcedere, neq; rurſus niſi tres ſuccedere, vt ſtrepo ſtirps. Quod ſi tres conſonantes vocalem pręcedent, non poſſunt niſi duæ ſubſequi: vt monſtrans. Et econtrariò conſonãtes tres vocalem ſequuntur, non poſſunt niſi duæ pręcedere: vt ſtirps. At verò cum plures conſonantes in eadẽ ſyllaba ordinamus; aliquę ſemper alijs præponuntur, vt f g p: aliquę ſemper ſubſequuntur vt l n r x. quædam modò præponunt, modò poſtponunt: vt b c d m s t.

¶B ante d in eadem ſyllaba poni poteſt: vt abdera abdelium. Ante l: vt blandior Hybla. Ante r, vt bromius vmbra.

¶C ante l in eadẽ ſyllaba poni poteſt, vt clarus. Ante m: vt pyracmum. Ante n, vt cneus. Ante r carſus. Ante t, vt cteſiphon lectus.

¶D ante l: in eadem ſyllaba poni poteſt, vt abodlas fluuius. Ante m: vt admetus: Ante n: vt cignus. ante r, vt draco.

F ante l in eadẽ ſyllaba colloquat: vt fluuius. Ante r: vt frango.

G ante l in eadem ſyllaba ponitur, vt gladius. ante m: vt agmen ante n: vt gnatus.

M raro ante cõſonãtẽ in eadẽ ſyllaba ponit: ſed alia ſubſequit.

M rarò ante conſonantem in eadem ſyllaba poni poteſt reperitur tamen ante n : vt amnis, omnis, nam m præcedentem ſyllaba terminare non poteſt ſequente n, nec t. niſi p interpoſita.

N nunq̃ ante conſonantem in eadẽ ſyllaba præponitur: ſed ſem per alia ſubſequitur.

P ante l in eadem ſyllaba ponitur: vt planus. Ante n, vt terapne ante r: vt præda. ante s. vt nupſi: ante t, vt ptia.

Q. ante nullam conſonantem ponitur: quia (vt diximus) ſem per ſubſequitur u.

R. ante nullã conſonantem ponitur, ſed ipſa alias ſubſequitur.

S ſequẽti b in eadẽ ſyllaba ponit, vt asbutes: ante c, vt ſcutum: ante cl, vt aſclepiades, ante cr, vt ſcriba: ante m, vt ſmaragdus: ante q, vt ſqualor, ante p, vt ſpes: ante pl, vt ſplendidus: ante pr, vt ſpretus: ante t, vt caſtellum: ante tl, vt ſtloplus: ante tr, vt ſtratus.

T ante l in eadem ſyllaba ponitur, vt tlepolemus: ante m, vt tmolus: ante r, vt ſtragulum.

X ante nullam conſonantem ponitur: ſed poteſt poni poſt l. n. r, vt calx, lanx, phalanx, arx, merx.

T ante nullam conſonantem ponitur.

¶ Si in dictione ſimplici ſequẽs ſyllaba à vocali incipiat: neceſſe eſt præcedentẽ in vocalẽ deſinere, vt pietas tua. verũ in dictionibus cõpoſitis, quãdoq; ſubtrahit cõſonans, & tũc antecedens ſem per in vocalẽ terminat, vt cœo, ex con & eo: quãdoq; nõ ſubtrahitur, & tũc nõ eſt neceſſe ſequentẽ ſyllabã à cõſonãte incipere, vt exãguis. exaudio. Quòd ſi dictio ſimplex ſit: & antecedẽs illi9 ſyllabę in cõſonantẽ deſinat, neceſſe eſt ſubſequentẽ quoq; à cõſonãte incipere, vt ardu9, arbor. Nõ tamẽ ſi ſubſequẽs incipit â cõſonãte, neceſſe eſt p̃cedentẽ in cõſonantẽ deſinere, vt faber, ager.

Diphthongus eſt duarum vocalium vim ſuam in eadem ſyllaba ſeruãtium complexio. Diciturq; à di, quod eſt bis, & phthongus ſon9. In dictionibus latinis tres tantũ habem9 diphthõgos, au vt audio, æ vt muſæ œ, vt fœnũ. In dictionibus vero græcis quæ ſunt in vſu apud latinos itẽ tres, eu, vt pẽtheu, ei, vt orphei, yi vt harpyia. Nũc verò de græcis diphthongis

persequemur, hæ cũ sint duodecim de octo tantũ quę in sermonẽ latinũ tradũtur disseremus: nam hæ solũ orthographie deseruiũt ¶ Prima itaq; diphthongus fit ex a & i: in qua vtraq; vocalis suũ sonum perdit & per e profertur. Nos verò dictiones græcas tradu cẽtes, in as diphthõgõ vertim9: vt eneas æneas. megaira megera. Nonnunq̃ etiam in a, & i consonãtem traducemus, vt maia maia, eias aias. Quandoq; in a, & in i, vocalem, vt nais nais. Diuidunt quoq; poetæ latini hanc diphthongon pro æ diphthongo, ai solu tas ponunt, vt aulai pro anle. pictai pro picte.

Secũda diphthõgus fit ex a & ypsilon, q̃ græci proferũt tali sono vt si ab hac voce aue auferat̃ e, quę in latinũ sermonẽ versa in au diphthongõ mutat̃, vt ayra aura, aygustin9 augustin9. aliquando tamẽ à nostris diuidit̃ in a vocalẽ & u consonantẽ, vt nais nauis.

Tertia diphthongus apud illos fit ex e & ypsilon: proferturq; tali voce vt si ab eua auferat̃ a, transfertur verò in eu diphthongon, vt pentheis pentheus, eyangelium euangelium. Et ferè ypsilon semper si mutatur, nõ in aliam literam q̃ in u mutatur, quandoq; verò hãc diphthongõ traducentes, ypsilon abijcimus, vt achilleys achiles. perseis perses, q̃q̃ nonnunq̃ perseus dicimus aliquando verò abijcimus e & retinemus u: vt feuga fuga.

Quarta diphthõgus fit ex e & iota: pferturq; voce simplici: nõ tamẽ in aliquã diphthongõ nostrã cõuerti potest: sed aliq̃do in i simplex, vt neilos nil9, pleiades pleides, aliquãdo in e pductã vt choria chorea, spõdeios spõde9, aliquãdo diuidit̃ in e, vt in eaipsa dictiõe pleiades aliquãdo verò scribit̃ à nostris sed more gręcorũ sola i pfertur, vt orphei, promethei. quinimo & antiquiores pro i longo ei scribebãt: vt arimini celeberrimeis italie & eis. & quod ego ne tuai vidi sibi & sueis. Et Priscianus dicit antiquiores scripsisse volo veis pro vis. sed quoniam i litera media est, superuacuè ita scribendum esse Quintilianus dicit.

Quinta diphthõg9 fit ex o & i, in qua i sola & fertur, latinè in œ diphthongõ cõuertimus: vt phoibos phœbus, oistros œstrus: aliquando eisdẽ literis remanentib9 in sua ui, in o & i diuisas vertimus, vt troia ꝓ græcẽ per oi diphthongõ scribit̃, per ô vocalẽ &

ĩconsonãtem diuisas scribit troia troia, aliquãdo ĩ simplex o trãducimus, vt poiema poema, aliquãdo in u, vt phoinicos phunic9.

Sexta diphthõgus fit ex o & ypsilõ, pferturq; sono soli9 u vocalis, itaq; illã in u latinũ cõuertimus, antiquiores tamẽ in œ diphthõgõ trãsferebãt, vt Vergi. in. x. Aggeribus mœrorũ pro murorũ, & pœnio pro punio. nã à pœna venit, & pœnica pro punica.

Septima diphthõgus fit ex ypsilon & iota, quæ i longi sono profertur, quæ apud latinos eodem modo & scribitur & pronunciatur, vt harpyia, orthyia.

Octaua diphthõgus ex o mega & i latino cõstat, profertúrq; sono tantũ o in græco sermone, in latino vero in œ diphthongon conuertitur, vt tragoidia, tragœdia: comoidia, comœdia: aliquando in o solum mutatur, vt prosodia. psalmodia.

¶ Ad præpositio cõposita cũ dictionibus incipientibus, à, c, f, g, l, n, p, r, s, t, transit in ipsas, vt curro accurro, facio afficio, grauo aggrauo, ledo allido, nuo annuo, pono appono, rapio arripio, sumo assumo, tango attingo. Sequẽte verò q litera mutatur in c, vt quiesco acquiesco, quero acquiro. Scribimus quoq; antiquitatẽ sequuti, adfui puo affui. Cum dictiõibus verò incipiẽtibus ab alijs literis, integra manet, vt amo adamo, eo adeo, ago adigo, oro adoro, vro aduro, iuuo adiuuo, voco aduoco, bibo adbibo, duco adduco mitto admitto. Cum incipientibus verò à gn, sc, sp, abijcimus d, vt gnatus agnatus, scando, ascendo, spiro, aspiro.

Ob præpositio cũ dictiõibus incipiẽtib9 à c, f, g, p, trãsit in ipsas vt curro occurro, facio officio, gannio oggannio, pono oppono. Quãdoq; tamẽ sequẽti c interpouim9 s, vt curus obscur9, oleo obsoleo, cœnũ obscœnũ. Alias verò ĩtegra manet, vt audio obaudio eo obeo, obitus obũbro, obijcio, obuerto, duco, obduco, ligo obligo, nitor obnitor, repo obrepo, strepo obstrepo, teneo obtineo, quãquã Quintilia. dicit suauius sonare p ante t q̃ b, vt optineo, opturo. Cũ incipiẽtibus ab m omninò abijcit b, vt mitto omitto.

Per p̃positio in cõpositiõe semp manet integra, nisi ꝓ antiquiores sequẽte l ipsam in l mutabãt, vt luceo pelluceo, lego pellego.

Circum præpositio si cõponat cũ dictione incipiẽte à vocali,

ſcibitur cũ m,ſed non profertur,vt circunago.circũeo,cum incipiente vero à c d f q t conuertitur in n : vt fero circunfero,cedo circuncido,do circundo,quæro circunquiro.

Trans præpoſitio cũ dictione incipiente ab i conſonante,d,n, abijciũtur n s:vt iacio traijcio,do trado,no trano, q̃q̃ Cicero ſecutus antiquitatem qui in compoſitione præpoſitiones integras ponebant traſnumerari dixit,alias vero integra manet,

Ab præpoſitio cum dictionibus incipientibus à c t ſemper recipit s,vt abſcondo,abſcindo,abſtineo , abſtraho, cum incipientibus ab r aliquando tranſit in ipſam:vt rapio arripi,quandoq; manet integra,vt rogo abrogo.cum incipientibus ab n g m x z non cõponitur. Alias vero integra manet, vt duco abduco,fui abfui, lauo ablauo,nego abnego, ſumo abſumo , Dicimus tamen ex ab & fugio aufugio,& ex ab & fero aufero.

Ex præpoſitio cum dictione incipiẽte ab f tranſit in ipſam , vt facio efficio.cum incipientibus verò à b d g l m n r u conſonãte, omnino abijcitur , vt bibo ebibo,do edo,gero egero,lego eligo, maneo emineo,nitor enitor,ruo eruo,vomo euomo . Aliàs vero integra manet,vt audio exaudio,do exedo exiſtimo,exoletus,exuro excelſus expreſſus,exquiro.

Sub præpoſitio cum dictionibus incipientibus à c f g m p,tunc b illius tranſit in ipſas,vt curro ſuccurro, facio ſuficio,gero ſuggero,mergo ſubmergo,pono ſuppono,cũ incipientibus ab r quãdoq; tranſit in ipſam,vt rapio ſurripio, quandoq; manet integra, vt ruo ſubruo. Aliàs verò integra manet , vt agito ſubagito,edo ſubedo,ſubigo,ſuboleo,ſuburbium ſubiungo,ſubuenio , ſubbibo,ſubduco,ſublimis,ſubnitor,ſubſideo,ſubtraho.

In præpoſitio cum dictionibus incipientibus à b m p tranſit in m,vt bibo imbibo,mitto immitto,pono impono . Nã nũq̃ poteſt præcedere p ſicut nec m poteſt eſſe ante c d l q r. cũ incipientibus ab l r tranſit in ipſas,vnde ledo illido,rideo irrideo, aliàs integra manet,vt iners,inimicus,inops,inuro,inijcio,inuado,incido,indignus,infirmus.ingemiſco,innuo,inquiro,inſideo,intendo.

Con præpoſitio inſeparabilis ſi componatur cum dictione in-

cipiente à vocali aspirata, aut nõ aspirata, semp abijcitur, vt alo coalo. hæreo, cohęreo, emo, coemo, cohibeo, cohortus, dicimus à com & edo, comedo. Cũ incipiẽtibus à p b m, tunc n transit in m, vt cõbibo, cõmitto. cõpono. cum incipientibus verò ab l & r trãsit in ipsas, vt ledo collido, rodo, corrodo. Aliàs verò integra manet, vt concisus, conduco, conficio, congero, connitor, conquiro, consentio, contineo, conijcio, conuiuo.

Dis præpositio inseparabilis si ponitur cũ dictionibus incipiẽtibus à c p s t, integra manet, vt curro discurro, puto disputo, suadeo dissuadeo, cũ incipientibus ab f transit in ipsam, vt fero differo. cum alijs verô consonantibus di cõponitur, vt diduco, digero diluo diminuo, dinumero, diripio. diuerto.

Re in cõpositione cũ dictionibus incipiẽtibus à vocali recipit d, vt amo redamo, eo redeo, Scribimus tamen retuli à refero, reppuli à repello, repperi à reperio. aliàs integra manet. Cætere præpositiones integræ ferè veniunt ad compositionem. vt prædico, produco, subterfugio, pretereo, præterlabor, antepono.

¶ De erotematis prosodie.

OMnis dictio græca in latinũ sermonẽ traducta ꝑ ph nunq̃ per f scribenda est, vt philosophus, phistula: quædã tamẽ longo vsu ꝑ f scribuntur, vt fama, fucus, feror, fur.

Ypsilon in nulla dictiõe latina scribitur, neq; dictiões græcas inchoare potest, nisi præcedat aspiratio, vt hydria, hymen

Nulla dictio latina habet consonantẽ aspiratam præter sepulchrũ, pulcher, inchoo: quidã scribũt incoho. Dictiões gręcę semp aspirant r in principio dictionis, vt rhetor rhadamãtus rhodope. Si vero in medio dictionis geminãt r: Vltimũ aspirãt, vt myrrha.

P litera nõ potest collocari inter m & u: vt quod quidã scribũt sompnus pro somnus, dampnum pro damnum.

Genitiuus, datiuus, nominatiuus, & vocatiuus primæ declinationis in æ diphthongon desinunt.

Prę prepositio in cõpositione & appositione semp per æ diphthongon scibitur, vt præ timore, præficio,

T litera ante duas vocales, transit in sonum c, id apud latinos,

nam Græci hanc regulam non ſequuntur, neq; nos ſequimur in quibuſdam propter abſonoritatem.
Diminutiua in ellus ella ellum, vt tenellus tenella tenellum, & in illus illa illum, vt tantillus tantilla tantillum, l geminant.
Diminutiua in ullus ulla ullũ, quędã geminãt ll, vt tibullus, fabullus, catullus, nullus. vllus, quædã nõ geminãt, vt tãtulus, catulus.
In limus & rimus ſuplatiua geminãt l & r, vt agillim9, teterrim9.

Syn præpoſitio græca cũ ypſilon ſcribitur, atq; omnes dictiões quæ cum ea componuntur, vt ſynodus, ſyllaba, ſymbolus.

Cata præpoſitio græca ſine th aſpirato ſcribitur, vnde catalogus, catarrus. At verò ſi ſequatur dictio incipiens à vocali aſpirata, adiecta à finali aſpiratur ipſum t, vt catholicus quod ex holon & cat cõponitur, eſt autem holon totum.

Meta præpoſitio græca cum t exili ſcribitur, vnde metaphora, metaphiſica, methodus verò per th ſcribitur, quia ex meta & hodo, id eſt via componitur.

Epi præpoſitio græca cum cõpoſitis ſine aſpiratione ſcribit, vt epitaphium, Epiſcopus, Epiſtola. Cum verò dictio ſequens à vocali aſpirata incipitur, tunc aſpiratur p, vt ephorus, ephebus.

Peri præpoſitio græca ſine aſpiratione cum compoſitis ſcribitur, vt periphraſis. periodus, perides.

Apo præpoſitio græca per vnicum p ſine aſpiratione ſcribitur, vt apophoriſinus, apotheca, apodexis.

Hyper præpoſitio græca cum y geæco aſpirato ſcibitur, vt hyperbole, hyperborei, hypermeſtra.

Hypo præpoſitio græca cum ypſilon aſpirato & p vnico ſcribitur, vt hypotheſis, hypocriſis, hypotheca.
Anti cum t exili & i latino ſcribitur, vnde antidoton, antitheſis.
Dia p̄poſitio græca p̄ i latinũ ſcribitur, vt Diabolus, dialectica.
Archos dictio græca, id eſt princeps, p̄ ch ſcribitur, vnde architectus, Archangelus.
Hippos dictio græca: id eſt equus : per i latinũ aſpiratũ & duplex p ſcribitur, vnde dicitur hippolitus, hippocrates.
Poly dictio græca cũ ypſilon ſcribitur, & deſignat apud nos mul

tum,vndé dicitur polydorus polycrates.

Physis dictio græca per ph & ypsilon scribit:& significat apud nos naturam,vnde phisica,physionomia.

¶ Philos per ph & i latinum scribitur significat latinè amorem, vt philippus.

Chir p ch scribit,& significat apud nos manū,vnde chirurgus.

Theos p th significat apud nos deū, vnde cōponit theophrast9.

Theoro quoq; per th scribitur idem est quod speculor latinè, vnde est theorica.

Pyr per ypsilon scribitur,significatq; apud nos ignem,vnde est pyra,idest rogus,pyramis,pyrrhus.

Chrysos per ch & ypsilon.idest aurum,vnde est chrysostomus, idest os aureum,chrysippus.

Argyros per ypsilon apud nos est argentum, vnde dicimus phy largyros,id est argenti cupidus,litargyron.

Sthenos per th apud nos significat volentiā,vnde fit demosthe ne.anthistenes.

Cleos græcè latinè gloria:vt Aristocles.

Cratos græcè apud nos est robur , vnde est hippocrates.mellicratum.

Aristos latinè est optimus,vnde Aristoteles.

Macher p ch latinè significat pugnā,vt machera.andromache.

Nicos est victorie,vt Nicolaus.

Lycos p y græcū latinè est lupus,vnde lycissa.lyacō.lycomedes.

Agathos per h latinè est bonum,vt agatha.

Protos sine aspiratione:vt protegenes.

De eromatis prosodie. Cap.iij.

Quid est prosodia? Scientia demonstrans quo accētu quæq; dictionis syllaba proferatur. Vnde dicitur prosodia? a pros quod est ad,& ode cātus quasi accētus,hūc latini tum voculationē,tū tenorē,tum tonū interpretati sunt.

Quid est syllaba? Comprehensio literarum enūciata quæ vno accentu,& vno spiritu indistanter profertur.

Vnde dicitur syllaba? à syllabin quod est comprehendere.

Quot accidūt ſyllabę? q̄tuor. tenor, ſpūs, tēp⁹, & literarū numer⁹.
Quid eſt tenor in ſyllaba: modus quo aut eleuatur, aut deprimitur, aut eleuatur ſimul & deprimitur.

¶ Quot ſunt tenores? Tres. acutus, grauis, & circunflexus. Acutus enim eſt quo ſyllaba eleuatur. Grauis quo ſyllaba deprimitur. Circunflexus quo ſyllaba partim eleuatur partim deprimitur.

Quid eſt ſpiritus in ſyllaba? qualitas quædam qua aſperè vel leniter ſyllaba profertur.

Quid eſt tempus in ſyllaba? Duratio vel tractus in quo ſyllaba pronunciatur.

Quotuplex eſt temp⁹ in ſyllaba? duplex: quia aut habet vnū tēp⁹ in quo proferť: & diciť breuis: aut habet duo tēpora: et diciť lōga

Quid eſt numerus in ſyllaba? Comprehenſio literarum ſyllabam conſtituentium.

Quod poſſunt eſſe literę in ſyllaba? Vt multum ſex. vt minimum vna, ſed tunc propriè non dicitur ſyllaba cum plures literas non comprehendat.

De erotematis ethymologie. Cap̄. iiij.

Quid eſt ethimologia? Scientia oſtendens veram dictionum originem cum reliquis accidentibus.

Vnde diciť ethymologia? ab ethymō ꝙ eſt verū & logos ſermo quaſi veriloquiū. ꝙ Cicero formidans noiationē appellat. Hęc ab Ariſtotele ſymbolū, à ꝗbuſdā originatio diciť.

Quid eſt dictio? minima pars orationis conſtructæ, ideſt in oratione compoſitæ.

Dictioni quot accidunt? quatuor, ſignificatio, ethymologia, figura, ordo.

Quid eſt ſignificatio in dictione? illud quo breuiter oſtenditur quid dictio ſignificet.

Quid eſt ethymologia? dixi eſſe ſcientiam qua oſtenditur vera dictionum origo.

Quid eſt figura in dictione? forma qua dictio ſimplex à compoſita diſtinguitur.

Quid eſt ordo in dictione? qualitas qua in oratione alia ſemp̄ p̄po

nitur.alia ſemp poſtponit? alia modò præponit modò poſtponit.
Partes orationis quot ſunt? Octo. Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Aduerbium. Præpoſitio, Interiectio, Coniunctio.
Quot ſunt partes orationis indeclinabiles? Quatuor. Nomen, Pronomen, Verbum, Participium.
Quot ſunt partes orationis indeclinabiles? Quatuor. Præpoſitio, Aduerbium, Interiectio, Coniunctio.

De eromatis nominum.

MVſa quæ pars orationis eſt, eſt nomen.
Quid eſt nomen? Pars orationis declinabilis corpus aut rem propriè communitérve ſignificans. Vnde dicitur nomen? Ab onoma græcè quod latinè intep̃tatur nomen.
Quotuplex eſt nomen? Duplex. ſubſtantiuum & adiectiuum.
Quod eſt nomen ſubſtantiuum? quod ſubſtantiã vel quaſi ſubſtã tiam ſignificat: vt homo, albedo.
Quod eſt nomen adiectiuum? quod adiectum ſubſtantiuo ſignificat in eo aliquod accidens, vt homo bonus.
¶ Muſa igitur quale nomen? ſubſtantiuum. ſignificat enim rem per ſe ſubſiſtentem obnoxiamq; accidentibus.
Nomini quot accidunt? Sex. Qualitas, Species, Genus, Numerus, Figura, Caſus cum declinatione.
Quid eſt qualitas in nomine? Accidens per quod proprium nomẽ à communi diſtinguitur.
Quid eſt nomen proprium? quod vni tantum conuenit, vt callio pe vna ex nouem muſis.
Quid eſt nomen commune? quod pluribus conuenit, vt muſa, cal liope, vranie, clio.
Quid eſt ſpecies in nomine? Illud quo primitiuum nomen à deriuatiuo ſeparatur.
Species noim quot ſunt? duæ. Primitiua quæ aliũde non trahitur, vt mons. Deriuatiua quę aliũde deriuatur, vt montanus à monte.
¶ Muſa igitur cuius ſpeciei eſt? Deriuatiuæ ſpeciei dicitur enim à moſo quod eſt inquiro.
Deriuatiuorũ nominũ quot ſunt differentiæ? nouẽ. Patronimicũ,

possessiuũ,denominatiuũ,diminutiuũ,comparatiuũ, suplatiuum verbale,partieipiale aduerbiale.Quod est nomen patronimicum quod significat filiũ vel filiã:nepotẽ vel neptem:vel aliquem ex posteris illius à quo deriuatur,vt priamides,filius vel nepos: vel aliquis ex posteris. Priami.

Quod est nomen possessiuũ? quod cum gtõ sui principalis significat aliquid ex ijs quę possidenť:vt euãdrius ensis, ,p euẽdri ẽsis.

Quod est nomen denominatiuum? quod à nomine deriuatur:neq; denominatur ab aliqua speciali significatione : vt à iustus iustitia,à sapiens sapientia.

Quod est nomen diminutiuum ? quod significat diminutionem sui principalis,vt à rege regulus.

Quod est nomen comparatiuum? quod cũ intellectu positiui vel aliquo participe sensus positiui significat magis ad uerbium : vt iustior magis iustus:inferior magis infra.

Comparatiua vnde formntur? à nominibus adiectiuis quę possũt incrementũ diminutionẽq; suscipere,vt à bonus bona bonũ, melior,& à verbis,vt à detero deterior ab aduerbijs & p̃positionib9 vt à pridem prior.ab vltra vlterior.Cõparatiua quomodo formãtur? In nominibus adiectiuis secundæ declinationis formantur à genitiuo terminato in i addita or,vt albus albi albi or. In nominibus vero tertiæ declinationis à datiuo addita or,vt fortis fortior A nominibus habentibus vocalem ante is vel us comparatiua nõ formantur:sed supplentur ex hoc aduerbio magis & positiuo, vt tenuis magis tenuis,arduus magis arduus. Quod est superlatiuum nomen? quod ad plures sui generis comparatum,omnibus superponitur , vel per se prolatum significat quantum positiuum cum hoc aduerbio valde.vt Plato græcorum doctissimus. & Plato doctissimus,id est,valde doctus. Superlatiua vnde formantur? ab eisdem nominibus adiectiuis vnde formantur comparatiua. Superlatiua qomodo formantur? In nominibus adiectiuis in er desinẽtibus superlatiua formantur à nominatiuo addita rimus,vt tener rimus,pauper pauperrimus. Aliàs verò aut positiua sunt secundæ declinationis aut tertiæ . Si secundæ declinationis : superlatiua

formant à gtõ termiato in i addita s & simus: vt alb9 albi albissimus. Si tertię, formant à gtõ addita simus tãtũ, vt fortis ti, simus.
Patiũtur istę regulæ exceptionẽ? Nimirũ patiunt: quoniã à verbis & ab aduerbijs & præpositiõibus aliquãdo formant, sed à nominibus non legitimè formant. Quod est nomẽ verbale? quod à verbo deriuat, vt ab amo amas, hic & hæc amabilis & hoc bile.
Quod est nomẽ participiale? quod à participio deriuat, vt à lectus lector & lectio. Quod est nomẽ aduerbiale? quod ab aduerbio deriuatur: vt à perendie perendinus perendina perendinum.
Quid est gen9 in noie? illud quo masculinũ à fœmininо distinguitur, neutrũ abvtroq;. Genera nominũ quot sunt? septẽ, masculinũ fœmininũ, neutrũ, cõmune duorũ, cõmune triũ, dubiũ, ,pmiscuũ
Quod est nomẽ masculinũ? quod cũ hic declinat, vt hic dominus, hic sermo. Quod est nomẽ fœmininũ? quod declinatur cũ hæc, vt hæc musa, hæc terra. Qnod est nomẽ neutrũ? quod declinat cum hoc, vt hoc templum hoc regnum.
Quod est nomen commune duorum? quod declinatur cum hic & hæc, vt hic & hæc sacerdos, hic & hæc conuiua.
Quod est nomen commune trium? quod declinatur cũ hic & hæc & hoc, vt hic & hæc & hoc prudens, hic & hæc & hoc fœlix.
Quod est nomen dubium? quod declinatur cũ hic vel hæc, vt hic vel hæc finis, hic vel hæc cortex.
Quod est nomẽ promiscuũ? quod cum articulo hic vel hæc significat aialia vtriusq; sexus, vt hic miluus, hæc aquila, hęc dorcas.

Musa igitur cuius generis est? fœminini generis, declinatur enim cum hoc articulo hæc, vt hæc musa musæ.
Da regulam generis? nomen quod fit in a finitum dic muliebre, neq; enim ab ea excipitur musa.
Quid est numerus in nomine? Incrementum quantitatis ab vno vsq; ad plura procedens.
Numeri nominum quot sunt? duo, qui? singularis, qui vnum significat, vt homo, pluralis, qui plura, vt homines.

Musa igitur cuius numeri est? Singularis numeri, quia vnum significat tantum.

Quid eſt figura in nomine, illud quo nomen ſimplex à compoſito diſtinguitur.
Figuræ nominum quot ſunt? duæ, ſimplex, quæ non poteſt diuidi in partes ſignificatiuas eius quod integrũ ſignificabat, vt parens. Compoſita, quę poteſt diuidi in partes ſignificatiuas eius quod integrum ſignificabat, vt parricida.
Muſa igitur cuius figuræ eſt? Simplicis, nihil enim ſignificãt mu, & ſa per ſe ſeparata.
Quid eſt caſus in nomine? quidam gradus declinationis per quos nomen inflectitur.
Caſus nominũ quot ſunt? Septem. Nominatiuus, gtũs, dtũs, actũs, vocatiuus, ablatiuus, effectiuus ſemper ablatiuo ſimilis.
Quare dicitur nominatiuus? quia per illum nominamus, rectus verò idem dicitur: quia aliunde non cadit.
Quare dicitur genitiuus? quia per eum oſtendimus cuius fuimus filij, vt Antonius Ioannis.
Quare dicitur datiuus? quia in eo caſu ponimus illum cui aliquid damus, vt do tibi pecunias.
Quare dicitur accuſatiuus? quia in eo caſu ponimus illum quẽ accuſamus, vt Pompeius accuſat Cæſarem.
Quare dicitur vocatiuus? quia in eo caſu ponimus illum quẽ vocamus, vt ô muſa mihi cauſas memora.
Quare dicitur ablatiuus? quia in eo caſu ponimus illum à quo aliquid auferimus vt ego aufero à te libros.
Quare dicitur effectiuus? quia in eo caſu ponimus inſtrumentum quo aliquid efficitur, vt ego peto te ſaxo.
Muſa igitur cuius caſus eſt? nominatiui, ſiue vocatiui, ſiue ablatiui, quia in his caſibus declinando reperitur.
Quid eſt declinatio in nomine? Vocis variatio quæ circa finem tantum attenditur, vt muſa muſæ muſam.
Declinationes nominum quot ſunt? quinq;. Prima quæ mittit genitiuum in æ diphthongon, vt muſa muſæ. Secũda quæ mittit genitiuum in i, vt Dominus domini. Tertia, quæ mittit genitiuũ in is, vt ſermo ſermonis, Quarta, quæ mittit genitiuũ in us, vt ſenſus

ſenſus. Quinta quæ mittit genitiuum in ei, vt dies diei.

Muſa igitur quotæ declinationis eſt? primæ, mittit enim genitiuum in æ diphthongon, vt muſa muſæ.

Quotuplex eſt nominũ inflexio? ſextuplex, Monoptota inflexio eſt cum per omnes caſus nusq̃ nomen variatur, vt nominatiuo ador, gtõ ador, dtõ ador &c. Diptota inflexio eſt cum per duos caſus tantũ nomen variat̃, vt ſappho ſapphus. Triptota inflexio eſt cũ p tres caſus tantum nomen variat̃, vt tẽplũ tẽpli tẽplo. Tetraptota inflexio eſt cũ per quatuor caſus tantum nomen variat̃, vt deus dei deo deum. Pentaptota inflexio eſt cum per quinq; caſus nomen variatur, vt ſermo ſermonis ſermoni ſermonem à ſermone. Hexaptota inflaxio eſt cum per ſex caſus nomen variatur, vt vnus vnius vni vnum ô vne ab vno.

¶ De erotematis pronomiuum. Cap̃.vj.

EGo quæ pars orationis eſt? Pronomen, Quid eſt pronomen? pars orationis declinabilis quæ pro nomine proprio cuiuſq; accipitur: perſonáſq; finitas recipit, vt ego tu ille. Vnde dicitur pronomen? à pro præpoſitione & nomen, quia pro eo ponitur in oratione. Pronomini quot accidunt? ſex, Species, genus, numerus, figura perſona, caſus cum declinatione.

Species pronominum quot ſunt? duæ ſicut in nomine, primitiua, vt ego, deriuatiua, vt meus.

Quot ſunt pronomina primitiua? Octo, ego, tu, ſui, hic, ille, iſte, ipſe, is.

Quot ſunt pronomina deriuatiua? ſeptem, meus, tuus, ſuus, noſter veſter, noſtras, veſtras.

Ego igitur cuius ſpeciei eſt? primitiuæ, nõ enim aliũde trahitur, q̃q̃ grecè dicitur egon. Fac ex eo deriuatiuum? meus mea meum.

Genera ꝓnominũ quot ſunt? quatuor, Maſculinũ, vt meus, Fœminiuum, vt mea. Neutrũ, vt meũ, Cõmune triũ, vt ego, noſtras.

Numeri pronominum quot ſunt? duo ſicut in nomine, Singularis vt ego. Pluralis, vt nos.

Figuræ pronominũ quot ſunt? duæ ſicut in noĩe, ſimplex, vt hic, cõpoſita, vt iſthic. Quot modis componũtur ꝓnomina? quatuor,

Primo cũ noibus,vt eiusmodi,huiusmodi. Secũdò cũ altero ꝓno mine,vt isthic isthæc isthuc. Tertiò cũ ꝓpositione,vt mecũ,tecũ, secũ. Quartò cũ aduerbijs aut syllabicis adiectiõibus,vt egomet.
Quot sunt adiectiones syllabicæ? quatuor, me,te,ce,pte,vt egomet,tute,hisce,meapte,
Personę pronominum quot sunt? tres, Prima, quæ de se loquitur. Secunda,ad quã prima loquitur. Tertia,de qua prima loquitur.
Quot sunt ꝓnomina primæ ꝑsonę? vnũ tantũ, Ntõ ego,gtõ mei.
Quot sunt ꝓnoia secundę ꝑsonę? Item vnũ, Ntõ tu,genitiuo tui, cum omnibus vocatiuis nominum,pronominũ & participiorũ.
Quot sunt pronomina tertię personę? Reliqua tredecim cum omnibus nominibus & participijs.
Casus ꝓnominũ quot sunt? Septẽ sicut in noie,carẽt tamen vctõ omnia ꝓnomina,præterq̃ tu,meus mea meũ,noster nostra nostrũ & nostras,caret etiam nominatiuo cum vocatiuo genitiuo sui.

Declinationes pronominũ quot sunt? quatuor, Prima,quę mittit genitiuũ in i,vt ego mei,tu tui.gtõ sui. Secũda, quæ mittit genitiuũ in ius:vt hic huius,iste istius,ille illius, ipse ipsius,is eius. Tertia,quæ mittit genitiuũ in i,e,i,vt me9mea meũ,mei meę mei, tuus tua tuum,tui tuę tui,suus sua suum,sui suę sui, noster nostra nostrum,nostri nostrę nostri,vester vestra vestrum,vestri vestrę vestri. Quarta quæ mittit genitiuum in is,vt nostras nostratis, vestras vestratis.

¶ De erotematis verborum. Cap̃.vi,.

AMo quæ pars orationis est? verbum. Quid est verbum? pars orarionis declinabilis cum modis & temporibus sine casu agendi vel patiendi significatiua.

Vnde dicitur verbum? à verbero verberas,quia verberato aere oratio profertur quæ sine verbo esse non potest.
Verbo quot accidunt? octo, Genus,modus,tempus,numerus,persona,species,figura,coniugatio.

Genera verborum quot sunt? quinq;, Actiuum,passiuum,neutrum,commune & deponens,
Quid est verbũ actiuum? quod desinit in o:& habet passiuũ in or,

vt amo amor.
Quod est verbum passiuum? quod definit in or, & habet actiuum in o, vt amor ab amo,
Quod est verbum neutrum? quod definit in o & non habet passiuum in or, vt seruio seruis.
Quod est verbum deponens? quod definit in or, & tamen habet actiui significationem, vt loquor eris.
Qod est verbum commune? quod definit in or, & habet actiui & passiui significationem, vt amplector eris.
¶ Amo igitur quod est verbum? est actiuum.
Modi verborum quot sunt? quinq;. Indicatiuus, imperatiuus, optatiuus, subiunctiuus, infinitiuus.
Quid est indicatiuus modus? quo indicamus aliquid fieri, vt ego amo tu amas, ille amat.
Quid est imperatiuus modus? quo imperamus aliquid fieri, vt ô Antoni lege.
Quid est optatiuꝰ modꝰ? quo optamꝰ aliq̃d fieri, vt vtinã legerẽ.
Quid est subiunctiuus modus? qui indiget altero verbo vt perfectum sensum significet, vt si legeris audiam.
Quid est infinitiuus modus? qui caret numeris & personis, & indiget verbo alterius modi vt aliquid determinatum significet, vt cupio legere.
¶ Amo igitur cuius modi est? indicatiui modi.
Tempora verborũ quot sunt? quinq;, præsens, præteritũ impfectũ præteritum perfectum, præteritum plusq̃perfectum, futurum.
Quod est tempus præsens? quo aliquid impræsentiarum fieri ostẽdimus, vt ego lego,
Quod est præteritum imperfectum? quo ostendimus ꝙ aliquid fiebat sed non fuit perfectum, vt ego legebam.
Quod est præteritum perfectum? quo ostendimus aliquid iam factum atq; perfectum esse, vt ego legi.
Quod est præteritum plusq̃perfectum, quo ostendimus id quod factum est inueterasse citra præteritum perfectum, vt ego legeram anteq̃ tu venisti.

Quod est futurũ? quo ostẽdimus aut promittimus aliquid faciendum esse: vt lego legam.

Amo igitur cuius temporis est præsentis temporis.

Numeri verborum quot sunt? duo sicut in nomine. Singularis, qui de vno loquitur, vt ego amo. Pluralis, qui de pluribus loquitur vt nos amamus.

Amo igitur cuius numeri est? singularis numeri.

Personæ verborũ quot sunt? tres. prima quæ de se sola vel de se cũ alijs loquitur, vt ego amo, nos amamus. Secũda ad quã solam vel cum alijs prima loquit̃, vt tu amas, vos amatis. Tertia de qua sola vel de quibus prima loquitur, vt Cicero legit, homines legunt.

Species verborum quot sunt? duæ sicut in nomine. Primitiua, vt lego legis. Derinatiua, vt lectito lectitas.

Deriuatiuorũ verborũ formę quot sũt? septẽ, ichoatiua, meditatiua, desideratiua, frequẽtatiua, dimiutiua, denoiatiua, aduerbialis.

Quæ dicuntur inchoatiua? quæ laurentius dicit continuum incrementum passionis innatæ significare, fiuntq; tãtum à verbis neutris absolutis secundæ coniugationis formanturq; à secunda persona præsentis indicatiui modi addita co, vt à tepeo tepes, tepesco tepescis, idest in horas magis tepefio.

Quę dicunt̃ verba meditatiua? quę laurentius appellat desideratiua, fiuntq; ab vltimo supino addita rio: hæc ferè ab edo edis esu esurio à ceno cenas cenatu cenaturio. à pario paris, parturio, à meio is. micturio, à caco cacas cacaturio, ab emo emis empturio.

Quæ dicunt̃ desideratiua? quę laurẽtius nõ mentis affectũ, sed actum corporis significare dicit. Sunt verò q̃ rarissima, vt viso visis lacesso lacessis, facesso facessis, capesso capessis.

Quæ dicuntur frequẽtatiua? quæ assiduã in agendo vim habere significant, fiuntq; ab vltimo supino u mutata in o, vt à curro curris cursu curso cursas à duco ducis ductu ducto ductas.

Animaduertendum tamen est in verbis primę cõiugationis supina à qbus formẽtur frequentatiua mutare a penultimã supini in i breuem vt ab impero imperas, imperitu imperito imperitas. Dicimus tamen ab ago agis. actito actitas & agito agitas. à dico dicis

dicto dictas & dictito dictitas.
Quæ dicũtur diminutiua? quæ à ſuo principali diminutionẽ ſigni ficant, vt à garrio garris, garrulo garrulas. à ſorbeo ſorbes ſorbil lo ſorbillas. à caluo caluis cauillor cauillaris.
Quæ dicuntur denominatiua? quę à noĩe deriuãtur, vt à patre pa triſſo patriſſas. à græco græciſſo græciſſas, græcor aris. à frumento frumentor aris. à papulo papulor aris. à rure ruſticor ruſticaris.
Quæ dicũtur aduerbialia? quę ab aduerbio deriuanẽ, vt à perẽdie perendino as. à ſupra ſupero ſuperas: ab intra intro intras.

Amo igitur cuius ſpeciei eſt? primitiuæ ſpeciei. nõ enim habet (quod ego ſciam) vnde deriuari poſsit.
Figuræ verborũ quot ſunt? duæ ſicut in nomĩe. Simplex, vt amo amas. Compoſita, vt deamo deamas.

Amo igitur cuius figuræ eſt? ſimplicis figuræ, non enim poteſt diuidi in duas partes ſignificatiuas eius quod integrum ante com poſitionem ſignificabat.

Coniugationes verborũ quot ſunt? quatuor. Prima, quę ſecundam perſonam ſingularem præſentis indicatiui modi mittit in as productã, in voce actiua: & in aris vel are in voce paſsiua, vt amo amas, letor letaris vel letare. Secunda, quę eandem ſecundã perſo nam mittit in es productã, in voce actiua, & in eris vel ere in voce paſsiua, vt doceo doces, medeor mederis vel medere. Tertia quæ eandem pſonam mittit in is correptam, in voce actiua, & in eris vel ere penultima correpta in voce paſsiua, vt lego legis, loquorloqueris vel ere. Quarta, quæ eandem ſecundã perſonã mittit in is productam in voce actiua, & in eris vel in ere penultima pducta in voce paſsiua, vt audio audis, audior audiris vel audire

¶ De erotematis participiorum. Cap̃.viij.

AMans quę pars orationis eſt Participium.
Quid eſt participium? Pars orationis declinabilis quæ pro verbo accipitur ex quo deriuatur, genus & caſus habẽs ad ſimilitudinem nominis, & accidentia verbi ſine diſcretio tione modorum & perſonarum.
Vnde dicitur participiũ? quaſi parti cipiũ, quia partẽ accipit à no

mine, partem à verbo, & partem ab vtroq;.
Participio quot accidunt? sex. Genus. Tempus, Significatio, Figura. Numerus, Casus cum declinatione.
Genera ꝑticipiorũ ꝙ sunt? quatuor: masculinũ vt amat9, fœmininũ vt amata, neutrũ vt amatũ, cõe triũ vt hic & hæc & hoc amãs.
Amans igitur cuius generis est? communis trium.
Tempora participiorum quot sunt? Tria: præsens, vt amans, præteritum vt amatus, futurum vt amaturus: amandus.
Amans igitur cuius temporis est? præsentis temporis.
Significationes participiorum quot sunt? Duæ: actiua vt amans. passiua, vt amatus.
Quæ participia significant actionem? à verbis actiuis & neutris actionẽ significantibus, actionẽ significant participia præsentis & futuri in rus, vt amãs amatur9, seruiẽs seruitur9. A verbis passiuis vel neutris passiuis vel neutris passionẽ significantib9, participia omnia significant passionẽ, vt amat9 amãdus. vapulãs vapulaturus. A verbis deponẽtibus participia præsentis & præteriti & futuri in rus significãt actionẽ, futuri vero in dus passionem vt loquẽs locutus locutur9 loquẽdus. A verbis cõmunibus participia præsentis tẽporis & futuri in rus significãt actionem, ꝑteriti actionẽ & passionẽ, futuri in dus tantũ passionẽ, vt criminãs criminatur9 criminat9 criminand9. Est ne hoc semp verũ? Propemodum id quidẽ, nisi quod à verbis actiuis & neutris ꝑticipia præteriti tẽporis significãt nõnunq; actionẽ, vt argutus arguta argutũ. ab arguo is. Adultus adulta adultum ab adolesco cis. Ausus ausa ausum. ab audeo audes. Assuetus assueta tum. ab assuesco assuescis Consuetus consueta tum, à consuesco cis. Consultus consulta tũ, à consulo consulis, cautus cauta cautum, à caueo caues Consideratus considerata tũ. à considero. Circũspectus cta ctum, à circunspicio. Contentus ta tum. à contineo. Cassus cassa cassum. à careo cares. Cœnatus cœnata tum. à Cœno cœnas. Disertus diserta disertum. à dissero disseris. Defectus defecta defectũ. à deficio deficis. Discessus a um. à discedo discedis. decretus decreta tũ. à decresco scis. Excretus excreta tũ. ab excresco excrescis. Exoletus ex-

oleta exoletũ,ab exolesco exolescis. Euasus euasa euasum,ab euado euadis. Falsus falsa falsum,à fallo fallis. Fluxus fluxa fluxũ,à fluo fluis, Iuratus iurata tum,à iuro iuras. Ignotus ignota ignotũ, ab ignosco is. Profusus profusa profusum,à ꝓfundo ꝓfundis. Passus passa passum à pateo pates. Placitus placita citũ,à placeo places. Pransus sa,sum,à prãdeo prãdes, Potus pota potum,à poto potas. Scitus scita scitũ,à scio scis. Sparsus sparsa sparsum, à spargo is, Tacitus ta.tum,à taceo taces. Titubatus ta,tum, à titubo titubas. Reperiũtur quoq; participia præsentis temporis à verbis actiuis significantia pasiionem,vt voluens,volutans quassans,præcipitans,pro eo quod voluitur,volutatur,quassatur: præcipitatur. Et quod dicit euidẽs negociũ,id est quod videt & perspicuũ est.

Amans igitur cuius significationis est? Actiuæ significationis.

Figurę participiorum quot sunt? Duæ, Simplex vt amans. Cõposita,vt adamãs. Quamq̃ sunt qui dicãt quia participiũ per se non cõponitur:non esse compositę,sed decompositę figurę.

Amans igitur cuius figurę est? Simplicis figurę.

Numeri participiorum quot sunt? Duo sicut in nomine. Singulari,vt amans, Pluralis,vt amantes.

Amans igitur cuius numeri est? Singularis numeri.

Casus participiorum quot sunt? Septem sicut in nomine.

Amans igitur cuius casus est,Nominatiui casus.

Declinationes participiorum quot sunt? Tres, nã participia præteriti & futuri tam in rus q̃ in dus declinantur ꝑ primã & secundã nominis declinationem. Præsentis vero per tertiam: nisi ꝙ iens participium ab eo is mittit genitiuũ in euntis,cum compositis.

Amans igitur quotę declinationis est? tertię nominis.

¶ De erotematis præpositionum. Capꝯ.ix.

AD quæ pars orationis est? Præpositio.

Quid est præpositio? Pars oratiõis indeclinabilis quæ alijs partibus orationis præponitur,aut per compositionẽ, aut per appositionem, Vnde dicitur præpositio? Ab eo ꝙ alijs partibus orationis præponitur. Nam contra naturã præpositionis est ꝙ postponatur,vt cum tenus,versus.

Præpositioni quot accidũt? Tria, Figura, Ordo, Casus.
Figuræ præpositionum quot sunt? Duæ, simplex, vt abs, circum, composita, vt circumcirca, absq;.

Ad igitur cuius figuræ est? Simplicis figuræ, quia non potest diuidi in partes significatiuas.
Quotuplex est ordo præpositionũ? Triplex, præpositiuus, postpositiuus, cõmunis, Quis est ordo præpositiuus? qui præpositionem in cõstructione semper debere præponi ostendit, vt ad ab.
Quis est ordo postpositiuus? qui præpositionẽ in cõstructione semper debere postponi ostendit, vt tenus, versus.
Quis est est ordo cõmunis? qui præpositionẽ in cõstructione modò præponi modò postponi debere ostendit: vt cum per propter.

Ad igitur cuius ordinis est? præpositiui, quia semper in constructione præponitur.
Casus præpositionũ quot sunt? Tres, Gtũs, Actũs & Ablatiuus.
Præpositiones genitiuo deseruientes quot sunt? tres, pridie, postrĩ die, tenus.
Præpositiões accusatiuo deseruiẽtes quot sunt? xxxvij. Ad, apud, ante, aduersus, aduersum, cis, citra, circiter, circum, circa, contra, erga, exter, inter, intra, infra, iuxta, ob, pone, per, prope, propius, proxime, pridie, postridie, procul, post, penes, præter, propter, secundum, secus, trans, vsq;, vltra, versus, versum.
Præpositiones ablatiuo deseruiẽtes quot sunt? quindecim, A, ab, abs, absq;, cum, coram, clam, de, e, ex, pro, præ, palam, sine, tenus.
Præpositiones accusatiuo vel ablatiuo deseruientes quot sunt? quatuor, In, sub, super & subter.
Præpositiones inseparabiles, hoc est quæ nunq̃ nisi in cõpositione reperiuntur quot sunt? Sex, An, con, dis, di, re, se.

Ad igitur cui casui deseruit? Accusatiuo, quoniã tali casui semper apposita reperitur.

¶ De erotematis aduerbiorum. Cap̃. x.

VBi quæ pars orationis est? Aduerbium.
Quid est aduerbium? Pars orationis indeclinabilis quæ addita verbo significationem eius, aut complet, aut mutat,

aut minuit,vt iam faciã,non faciam,parum faciam. Vnde dicitur aduerbium? quasi ad verbũ:quoniã verbo semp ferè adiungi debet. Aduerbio quot accidunt? tria, Species,significatio,figura.
Species aduerbiorum quot sunt? duæ sicut in nomine. Primitiua, vt nuper,deriuatiua,vt nuperrime.

Vbi cuius speciei est? primitiuæ,Neq; enim habet aliquid vnde deriuetur:quod sit antiquius.
Figuræ aduerbiorum quot sunt? duæ sicut in nomine,simplex, vt ecce,composita,vt eccum.

Vbi igitur cuius figuræ est? simplicis figuræ, neq; enim potest diuidi in partes significatiuas.
Significationes aduerbiorum quot sunt? Innumerabiles.
Numeralis,vt semel,bis,ter,quater,quinquies,sexies.
Temporalis:vt hodie,cras,perendie,heri,nuper.
Localis:vt hîc,istic,illic,huc,istuc,illuc.
Negatiua:vt non,haud,minime,nullatenus.
Affirmatiua:vt etiam,profecto,nimirum.
Demonstratiua:vt en,ecce. Optatiua:vt o,si,vt,vtinam.
Ordinatiua:vt continuo,deinde,deinceps.
Interrogatiua:vt cur,quare,q̃obrem,nunquid.
Dubitatiua:vt fors,forte,fortasse,forsan,forsitan,
Vocatiua:vt ô,heus,hoho.
Discretiua:vt seorsum,diuisim,bifariam.
Congregatiua:vt simul,vnà,pariter.
Iuratiua:vt edepol,mehercle,mecastor.
Hortatiua:vt eya,age,agedum,agite.
Intentiua:vt valde,penitus,Vehementer.
Remissiua:vt sensim,paulatim,pedetentim.
Diminutiua:vt belle,argutule,clanculum.
Comparatiua:vt magis,melius,fortius.
Superlatiua:vt maxime,optime,fortissime.
Similitudinis:vt ceu,sicut,tanq̃.
Quantitatis:vt multum,parum,minimum.
Qualitatis:vt bene,docte,sapienter.

Vbi igitur cuius significationis? est localis.

¶ De erotematis interiectionum. Cap̃.xj.

HEV quæ pars orationis est? Interiectio.

Quid est interiectio? Pars orationis indeclinabilis affectũ mentis incognita voce significans.

Vnde dicit̃ interiectio? ab interijciendo eo q̃ alijs partib̃ oratiõis iterijcit̃. Interiectioni quot accidũt? Sola significatio. Significationes interiectionis quot sunt? Plures.

Lugentis, vt heu, hoi, hei. Dolentis, vt hei, ho.
Timentis, vt hei, hah. Exultantis, vt euax, vax, oh.
Admirantis, vt pape, vach. Exclamantis, vt proh, vah.
Ridentis, vt ha, ha, he. Deridentis, vt hui.
Silentis, vt au, si. Laudantis, vt euge.
Vitantis, vt apage, apagesis, apagete.
Vocantis, vt vo, io, oh. Deprehendentis, vt at, at.

Heu cuius significationis est? Lugentis.

¶ De erotematis coniunctionum. Cap̃.xij.

ET quæ pars orationis est? Coniunctio.

Quid est coniunctio? pars orationis indeclinabilis cõnectẽs ordinânsq̃ sententiam,

Vnde dicitur coniunctio? ab eo quod coniungat, & orationi pro vinculo interponatur.

Coniunctioni quot accidũt? Tria, Figura, ordo, potestas, siue species, siue significatio.

Figurę coniunctionis quot sunt? Duæ sicut in nomine, Simplex, vt at, et. Composita, vt atq̃, etenim.

Et cuius figurę est? Simplicis figurę.

Ordo cõiũctiõis quotuplex est? triplex, Quædã enim semp̃ p̃ponũtur, vt et, ac, at, ast, aut, vel, nec, neq̃, quædã semp̃ postponunt̃, vt q̃, ne, ve, quidem, quoq̃, autem: vero, enim, quædã modò præponũtur modò postponũtur, vt atq̃, igitur, itaq̃, quoniã, quia, etsi.

Et cuius ordinis est? prępositiui,

Potestates cõiunctionis quot sunt? complures, copulatiua quæ sensum & verba coniungit, vt et, atq̃, quoq̃, autem, vero, quidẽ,

Disiunctiua, quæ quamuis dictiones coniungit, sensum tamen disiunctum habet, vt aut, vel, ve, siue, seu.
Subdisiunctiua est quę voci disictiuę vtrũq; adesse significat: vel simul vel discretè: vt alexãder siue paris dormit vel legit tota die
Causalis, quę causam continuationis explanat, vt quoniam, nam nanq;, enim, vt collectiua siue illatiua, quę superiora colligit, vt igitur, ergo, itaq;, quare, quapropter, quamobrem.
Dubitatiua, quę dubitationẽ aliquãdo cũ interrogatiõe significat vt anne, necne. Aduersatiua, quæ aduersam sententiã sequẽti aut præcedenti monstrat, vt licet, quamq̃, quamuis, &, etsi, saltem.
Approbatiua, quæ rem aliquã approbat, vt si, siquidem, quando, quandoquidem, quidem. Copulatiua, quæ ornatus causa aut metri necessitate ponitur, vt quidem, enim, nam, nanq;, vero.
Causalis rursus diuidit in cõtinuatiuã: subcõtinuatiuã, adiũctiuã et effectiuã, Cõtinuatiua est quæ cõtinuationẽ & cõsequẽtiã rerũ significat, vt si, cũ, dum, vbi, Subcontinuatiua est quæ causam cõtinuationis ostẽdit cũ essentia rerum, vt quoniã, quia. Adiunctiua est quæ verbis subiunctiuis adiungitur, vt, si, cum, vbi quãdo.
Effectiua est quæ reddit causam effectus, vt enim igitur.
Et cuius potestatis est? Copulatiuæ.

¶ De partibus orationis quæ aliæ pro alijs & pro seipsis inuicem ponuntur. Cap. xiij.

QVæ ptes oratiõis alię & ꝓ alijs ponunt? Oẽs ferè quẽadmodum.
Nomen pro participio, vt sibilus pro sibilãs.
Nomen pro aduerbio, vt recens pro recenter.
Nomen pro interiectione, vt infandum, pro re turpi.
Nomen pro coniunctione, vt quare quamobrem.
Pronomen pro nomine proprio, vt ego pro antonius.
Pronomen pro aduerbio, vt hoc pro huc.
Pronomen pro coniunctione, vt ideo pro propterea.
Verbum pro nomine, vt amare pro amor, viuere pro vita.
Verbum pro aduerbio, vt amabo sodes.
Verbum pro interiectione, vt age agite.
Verbum pro coniunctione, vt licet licebit.

Participium pro nomine, vt ſapiens diligens.
Participium pro aduerbio vt horrendum pro horrendè.
Præpoſitio pro aduerbio, vt coram pro palam.
Præpoſitio pro interiectione, vt proh pro ha.
Præpoſitio pro coniunctione, vt præterea quapropter.
Aduerbium pro nomine, vt ſatis eſt, abunde eſt.
Aduerbium pro coniunctione, vt quando pro quoniam.
Coniunctio pro aduerbio, vt cum pro quando.
Coniunctio pro interiectione, vt vt.
¶Quæ partes orationis ponuntur inuicem pro ſeipſis? omnes ferè
Nomen pro nomine, vt dardanus pro dardanius.
Verbum pro verbo, vt populo pro populor.
Participium pro participio, vt profuſus pro profundens.
Præpoſitio pro præpoſitione, vt in pro contra.
Aduerbium pro aduerbio, vt hic loci pro tunc temporis.
Coniunctio pro coniunctione, vt vel pro &.

De ſintaxi & orationis conſtructione. Cap̃. xiiij.

Quid eſt ſyntaxis? Scientia qua bona conſtructio à mala dignoſcitur.
Vnde dicitur ſyntaxis? à ſyn quod eſt con & taxo ordino à quo ſyntaxis quaſi ordinatio.
Quid eſt conſtructio? Congrua dictionum ordinatio, congruam perfectamq; ſententiam demonſtrans.
¶Quid eſt oratio? vt Scaurus deffinit, ore miſſa & per dictiones ordinata pronunciatio.
Quotuplex eſt oratio? quadruplex. Perfecta quæ perfectum ſenſum in animo auditoris generat, vt ego amo deũ. Imperfecta quæ imperfectum generat in animo auditoris, vt ſi deum amaueris. Finita in qua verbum finitum ponitur, vt ego amo, Infinita in qua verbum infinitum ponitur, vt me amare. Quid eſt figura cõſtructionis? eſt aliqua ratione nouatus dicedi modus qui circa grammaticas conſtructiones verſatur. Euocatio eſt reductio tertiæ perſonæ ad primã vel ſecundã, vt ego Antonius lego, tu Ioannes audis. Et requirũtur quatuor ĩ euocatiõe: ſcilicet pſona euocãs, per

sona euocata remotio copulę et verbũ cõueniẽs cũ ꝑsona euocãte Appositio immediata duorũ substantiuorũ coniunctio,quorũ alterum exponit alterũ,vt miratur molẽ ęneas magalia quondã. Et requirũtur duo in appositione.dictio apponẽs:& dictio apposita. Prolepsis est attributio proprietatis, toti in suas partes diuiso, vt interea reges ingenti mole latinus &c. Et requiruntnr quinq; in prolepsi,hoc est totũ,partes,distributio partiũ, ꝓprietas, & ordo Sylepsis est diuersarum dictionum sub plurali proprietate conceptio,vt ego & tu docti legim9. Et requiruntur quinq; in sylepsi hoc est dictio concipiens, dictio concepta, copulatiua coniunctio vel præpositio,verbum vel nomen adiectiuuum numeri pluralis:proprietas concordans cum dictione concipiente.

Zeugma estvni9 ꝓprietatis ad diuersas clausulas facta reductio vt ego & tu & Cicero scribit.Et requiruntꝫ tria, hoc est plura substantiua,copula,ꝓprietas,quæ cõueniat cũ propiore substãtiuo.

Antiptosis est casus pro casu positio sub aliqua ꝓprietate,vt vrbem quam statuo vestra est. Et requiruntur tria, hoc est vnum subiectum,vna proprietas,& quod casus ponatur pro casu.

Synthesis est attributio proprietatis vni vel plurib9 copulatis. quod fit uõ gratia vocis sed significati,vt pars infrustra secant.Et requirũtur tria hoc est subiectum vel plura copulata,ꝓprietas,& attributio ꝓprietatis concordans cũ significato & non cũ voce.

Synedoche est attributio partis ad totũ sub proprietate verbi: vel participj vel nominis adiectiui, vt expleri mentem nequit, nuda genu, nudoq; sinus collecta fluentes. Et requiruntur tria, hoc est totum,proprietas,& pars in accusatiuo posita.

❧ Liber quartus de constructione partium orationis.

Capitulũ primũ de constructione verborũ actiuorũ post se.

VErba partim sunt personalia,partim impersonalia. Personalia quæ habent numeros & personas. Impersonalia quæ carent numeris & personis.De quibus posteà dicemus. Personalia rursus in quinq; genera diuidunt,in actiuũ,passiuũ, neutrũ,deponens,cõmune. Actiuũ verbũ est illud q̃ desinit in o, & habet passiuũ in or,& exigit ante se noiatiuũ ĩ ꝑsona agẽti vel

facienti,& accusatiuũ in psona patiẽti. Eius cõplures sunt species
¶ Prima species verborum actiuorum est quæ post se construuntur cum accusatiuo tantum, qualia sunt.
Amo amas amaui, aymer de grande affection.
Redamo redamas redamaui, aymer icelluy qui nous ayme.
Deamo deamas deamaui, aymer affectueusement.
Adamo adamas adamaui. aymer vehementement.
Diligo diligis dilexi, aymer legierement.
Colo colis colui, aymer vng plus grand en dignite & honnorer.
Colo colis, labourer ou aorner, ou demeurer.
Traho trahis traxi, tirer par force.
Duco duxis duxi, mener sans resistence.
Deduco deducis, acompaigner: Reduco reducis, ramener.
Deduco deducis, mener les nauires à la mer,
Subduco subducis. mener les nauires au port.
Ago agis, faire quelque chose.
Ago agis, amener les bestes au champs.
Veho vehis vexi, amener.
Porto portas portaui, pourter sur son corps.
Fero fers. gero geris. baiulo baiulas, porter.
Inchoo inchoas inchoaui, commencer.
Incipio incipis incepi, commencer.
Ineo is iniui, commencer aucune grande chose.
Disco discis didisci, apprendre.
Edisco edisci edidisci. apprendre par cueur.
Dedisco is ici, apprendre loppofite de ce que on a aprins.
Oppugno oppugnas aui, faire assault sur vne vile.
Impugno impugnas aui, molester & enquester.
Propugno propugnas aui, defendre lescombatans.
Expugno expugnas ãui, prendre dassault.
Capio capis cepi, prendre à nostre gre, ou maulgre nous
Sumo sumis sumpsi, prendre à nostre gre.
Paco pacas aui, apaiser ceulx qui sont en debat.
Placo placas aui, apaiser ceulx qui sont courroucez.

Pacifico pacificas aui.remettre en paix les ennemis,
Laſſo laſſas laſſaui.trauailler & greuancer.
Laxo laxas laxaui.laſcher vne choſe eſtraincte.
Addico addicas aui.priuer de lheritaige en ſon viuant.
Exeredo exeredas aui.priuer de lheritaige apres la mort.

Secunda verborum actiuorum ſpecies eſt,quæ præter accuſatiuum conſtruuntur etiam cum genitiuo vel ablatiuo, vt impleo granarium frumenti,vel frumento,qualia ſunt hæc.
Impleo imples,repleo reples,compleo comples,remplir.
Accuſo accuſas.accuſer. Incuſo incuſas.reprendre.
Poſtulo poſtulas.demander. Damno damnas.condenner.
Emo emis,redimo is,paro paras,comparo comparas.achepter.
Vendo vendis,venundo venundas,diſtraho diſtrahis.vendre.
Aeſtimo æſtimas,taxo taxas,apprecio apprecias,tauxer le pris.

Animaduertendum eſt ꝙ verba precium ſignificãtia,conſtruuntur cum ablatiuo precium denotãte: præterq̃ cum his genitiuis tanti, quanti,pluris, maioris,minoris,tantidem,quantidem, quantiuis,quantilibet & quod. Vergilius dixit Non aſsis faciunt, & catulus veronenſis,omnes vnus æſtimemus aſsis.

Tertia verborum actiuorũ ſpecies eſt quæ p̃ter accuſatiuũ conſtruunt̃ etiã cũ dtõ, vt do tibi pecunias, qualia ſunt hæc quæ ſequuntur. Do das dedi.donner
Dono donas donaui.donner liberalement.
Dedo dedis dedidi.ſe rendre.
Præpono præponis,prefero,antepono.preferer.
Commodo commodas commodaui. preſter.
Mutuo mutuas mutuaui.preſter.
Loco locas locaui.louer.
Conduco conducis conduci.louer.
Suadeo ſuades ſuaſi.conſeiller.
Perſuadeo perſuades pſuaſi.induire a faire. Dico dicis dixi. dire.
Edico edicis xi.commander comme vng prince.
Indico indicis xi.denoncer.Credo dis credidi.preſter à fiance.
Commendo commendas daui.recommander.

Committo committis commisi, commettre & bailler en charge.
Consulo consulis cōsuli, bailler conseil. Facio facis feci, faire.

Quarta verborum actiuorum species est quæ præter accusatiuū principalem construuntur cū altero accusatiuo, vt doceo te grāmaticam, qualia sunt hæc quæ sequuntur.

Doceo ces, docui, enseigner. Dedoceo decoces, ēseigner l'oposite
Moneo mones. monester. Admoneo admones. admonnester.
Oro oras oraui. prier quelcun plus grand.
Rogo rogas rogaui. prier vng egal.
Interrogo interrogas interrogaui. interroguer.
Flagito flagitas flagitaui. demander par importunite.
Posco poscis poposci. demander chose honneste.
Postulo postulas postulaui. demander en requerant.
Peto petis petiui. demander en priant.
Induo induis indui. vestio vestis vestiui. vestir.
Exuo exuis exui. spolio spolias spoliaui. deuestir.
Cingo cingis xi. accingo gis, xi. succingo gis, xi, ceindre.
Calcio a.. excalcio as. chausser ou dechausser.

Quinta species verborum actiuorum est quæ præter accusatiuum construuntur cum ablatiuo sine præpositione, vel potius cū effectiuo, ut dono te corona, qualia sunt hæc.

Dono donas donaui. donner en signe d'honneur.
Spolio spolias aui. despouiller daucune chose.
Satio satias satiaui. saturo as, saturaui. ressasier.
Onero oneras raui. charger. Exonero ras raui. descharger.
Peto petis. percutio percutis. harceler & assaillir pour batre.
Afficio afficis affeci. faire. Afficio te voluptaie. ie te fais ayse.
Afficio te molestia. ie te fais trauaillant.
Mutuo mutuas mutuaui. changer vne chose pour lautre.
Priuo priuas priuaui. priuer. Leuo leuas aui. Subleuo. leuer.

Sexta verborum actiuorum species est quæ præter accusatiuū construuntur etiam cum ablatiuo & præpositione a vel ab, vt audio à te librum, qualia sunt hæc.

Audio audis diui. ouyr. Abstineo abstines. abstenir de mal faire.

Cõtineo cõtines,cõtenir de pecber. Accipio accipis cepi. prẽdre.
Suſcipio is.ſuſcepi,prendre en charge.
Recipio is recepi,recepuoir. Eripio is. eripui,deliurer ou oſter.
Amoueo es amoui,oſter aulcune choſe.
Aufero aufers abſtuli,oſter.
Auerto auertis auerti,deſtourner le viſaige.

De verbis paſsiuis.

PAſsiuum verbũ eſt illud quod deſinit in or, & habet actiuũ in o,& exigit ante ſe noiatiuũ pro perſona patienti:& ablatiuum cũ præpoſitione a vel ab. vel datiuũ pro ꝑſona agẽti vel patienti,vt deꝰ amatur a me vel mihi, Eius tot ſunt ſpecies quod dicimꝰ eſſe in verbo actiuo. Sed animaduertendũ eſt ꝙ cum mutamꝰ verbũ actiuũ in paſsiuũ,caſus cum quo verbũ conſtruitur poſt accuſatiuũ principalẽ nõ mutat,vt impleo granariũ frumẽti vel frumẽto, granariũ impleť à me frumẽti vel frumẽto do tibi pecunias, pecuniæ dãtur tibi à me, doceo te grãmaticã,tu doceris à me grãmaticã,dono te coronã, tu donaris à me coronã, audio ex te grammaticam.auditur à me ex te grammatica.
¶ Animaduertẽdũ eſt quoq; verba reciproca & quę dicunť vocatiua,qualia ſũt ſcribor,habeor,iudicor,prędicor,agnoſcor, dicor vocor,nomior,appellor,nũcupor,& ſimilia cõſtrui poſſe in eodẽ caſu cũ quo ante ſe cõſtruũtur,vt ſcribor fortis, vocor Antonius

De verbis neutris. Cap.iij.

NEutrũ verbũ eſt illud quod deſinit in o,& nõ habet paſsiuum in or,vt ſeruio ſeruis,ambulo ambulas. Eius complures ſunt ſpecies. Prima ſpecies verborũ neutrorũ eſt quæ poſt ſe cõſtruuntur,cũ genitiuo vel ablatiuo, vt careo pecuniarum vel pecunijs,cuiuſmodi ſunt hæc quæ ſequuntur.
Careo cares carui,non auoir.
Egeo eges egui,indigeo indiges indigui,auoir indigence.
Abundo abundas.redundo redundas aui,auoir abundance.
Sto ſtas ſteti.conſto conſtas conſtiti,couſter.
Satago ſatagis gi,eſtre ſongneux. Abſtineo ſtines ſtinui,abſtenir.
¶ Secunda ſpecies verborũ neutrorũ eſt quæ poſt ſe conſtruũtur

cum datiuo,vt cedo potentiori,qualia ſunt hæc quæ ſequuntur.
Cedo cedis ceſsi,donner place au plus grand,
Pareo pares,obedio obedis,obtempero obtemperas,obeir.
Conſulo lis,prouideo des,proſpicio cis,caueo caues,pouruoir.
Placeo places,complaire.
Diſpliceo diſplices,deſplaire.
Occurro occurris,obuio obuias,rencontrer.
Faueo faues,ſtudeo ſtudes,aſpiro aſpiras,fauoriſer.
Seruio ſeruis,ſeruir.
Inſeruio inſeruis,faire ſeruice & plaiſir.
Parco parcis,ignoſco ignoſcis,pardonner.
Noceo noces,officio officis,nuyre.
Doleo doles dolui,eſtre dolent.
Indulgeo indulges indulſi,abandonner.
Inſto inſtas inſtiti,prier inſtamment.
Supplico ſupplicas ſupplicaui,prier humblement.
Hæreo hæres hæſi,adhæreo adhæres adhæſi,tenir.
Illudo illudis,inſulto inſultas,ſe moquer,
Inuideo inuides inuidi,auoir enuie.
Impono imponis impoſui,impoſer.
Inceſſo inceſsis inceſsi,harceler.
Inuado inuadis inuaſi,aſſaillir.
Incumbo incumbis incubui,ſe apuyer.
Volo vis volui,cum bene iunctum,vouloir le bien daultruy.
Cupio cupis,cum bene iunctum,deſirer le bien daultruy.
Timeo times timui,auoir paour pour aulcun.
Metuo metuis metui,craindre pour aultruy.
¶ Tertia verborum neutrorum ſpecies eſt quæ poſt ſe conſtruuntur cum ablatiuo ſine præpoſitione,vel potiùs cum effectiuo , vt caleo igne,qualia ſunt iſta.
Fragro fragras graui,rendre odeur,ou ſentir de ſoy.
Flagro flagras flagraui,bruſler.
Ardeo ardes arſi,ardre.
Exardeo exardes,eſtre enflamme.

Eſtuo eſtuas eſtuaui,auoir chault.
Caleo cales calui,eſtre chault.
Frigeo friges frixi,algeo alges alſi,auoir froit.
Fluo fluis fluxi. Mano manas,decepuoir.
¶Quarta verborũ neutrorum ſpecies eſt quæ poſt ſe conſtruũtur cum ablatiuo & præpoſitione a vel ab, ad ſimilitudinẽ verborũ paſsiuorũ in perſona agente vel faciente,ante ſe verò exigũt nominatiuũ perſonæ patientis,vt ego exulo à rege,qualia ſunt iſta.
Exulo exulas exulaui,eſtre banny.
Vapulo vapulas vapulaui,eſtre batu.
Veneo venis veniui vel venij,eſtre vendu.
Fio fis factus ſum,eſtre faict.
Liceo lices licui,eſtre priſe.
¶Quinta verborum neutrorum ſpecies eſt quæ poſt ſe cum nullo caſu conſtruuntur,niſi mediante præpoſitione,vt ego viuo in vrbe.qualia ſunt iſta quæ ſequuntur.
Viuo viuis vixi,viure.
Eo is iui,aller. Adeo is,aller à quelcun.
Obeo obis,mourir. Exeo exis,aller hors & ſortir.
Nato natas,nager. Enato enatas,nager hors.
Sto ſtas ſteti,eſtre debout.
Sedeo ſedes ſedi,eſtre aſsis.
Salio ſalis,ſaillir.
Salto ſaltas,ſaulter en danſant.
Ambulo ambulas,ſe pourmener.
Deambulo deambulas,ſe pourmener.
Incedo incedis inceſsi, ſe pourmener grauemẽt & cheminer auec ques orgueil & en grant pompe ſe marcher.
Sapio ſapis,auoir ſaueur.
Deſipio deſipis,raſſotter.
Reſipio reſipis,reuenir en bon ſens.
Contẽdo cõtendis,certo certas,pugno pũgnas, tẽſer ou cõbatre.
Concurro concurris concurri,courir enſemble.
Conſtituo conſtituis conſtitui,ordonner & propoſer.

Attineo attines,pertineo pertines,appartenir.

¶ Animaduertendũ est hoc verbũ Sum es fui.posse construi post se cũ nomiatiuo,vt ego sum antoni9,cũ gtõ,vt virt9 est hominis. cũ dtõ,vt tu es mihi magister.cũ septimo casu,vt est vir singulari eloquẽtia.cũ hoc nomine op9 omnibus ferè casib9 iũgi potest

¶ Sunt præterea quędã alia verba quæ dicũtur substantiua, desiderantia post se casum similẽ præcedẽti,vt existit inutilis . extat incorrupt9.manet imortalis viuit,felix & similia. Sũt & alia quę cum sint intrãsitiua reciprocãtur tamẽ: vt incedo tristis, ambulo letus,euado doct9,Prætera verba illa quę dicunt neutra transitiua iudicio meo nihil habẽt quod illis repugnet cur non dicamus actiua:cũ etiam si natura repugnet,sermo idcirco nõ deberet esse mãcus.Nã si recte dicitur comederũt iacobi.& dom9 tue zelus comedit me.Recte quoq; diceret iacob,ego sum comesus sicut & Iuuenalis dixit.Et cito rapturus de nobilitate comesa, quod supest.

Præterea verba quæ dicũtur ad solam naturam pertinere , ego non video cur non recipiant omnes numeros & personas , vt ego non sereno,ego non grandino.

Præterea nullũ esse verbũ actiuũ quod non posit esse absolutum,si post se cum nullo casu construatur , vt si dixeris,ego amo.

Prętera verba neutra possunt construi cũ accusatiuo rem verbi significante,vt ego viuo vitã.eo iter, ambulo viam,seruio seruitutẽ,furio furorẽ,certo certamẽ, pugno pugnã,pecco peccatũ.

Præterea nullum esse verbum , quod non cum accusatiuo vel ablatiuo significanti tempus indifferenter construi posit:vt docui te grammaticam tres annos vel tribus annis.

Præterea complura esse verba neutra absoluta quę figuratê ac cusatiuo iungi possunt,vt depereo virginẽ.Et quod Vergilius dixit.Coridon ardebat alexim.Illa quoq; ex idiomate sermonis latini dicuntur , hoc latet me , nescio quis me manet exitus:& olet vnguentum sapit picem , & similia . Omnia etiam verba neutra posse iungi datiuo significanti illum cuius voluptati aut molestiæ damno aut commodo,aut deniq; cuius gratia aliquid fit. Vergilius.Cui pendere sua pateris in arbore poma.

De verbis deponentibus. Cap.iiij.

Deponens verbum est illud quod in or desinit & non habet actiuum in o, retinétq; tantum actiui significationem, vt ego loquor verba. Eius plures sunt species.

Prima species verborũ deponentiũ est q̃ post se cõstruunt cũ genitiuo, vt misereor innocẽtis, qualia sunt hęc quę sequunt.
Misereor misereris misertus sum, auoir misericorde.
Obliuiscor obliuisceris oblitus sum. oublier.
Reminiscor reminisceris. Recordor recordaris, souuenir.

¶ Secunda species verborũ deponẽtiũ est què post se construunt cum datiuo, vt opitulor clienti, qualia sunt hæc quæ sequuntur.
Opitulor opitularis. Auxilior auxiliaris, ayder.
Suffragor suffragaris, donner sa voix pour aulcun.
Refragor refragaris, donner sa voix contre aucun.
Patrocinor patrocinaris, defendre en iugement.
Adulor adularis. Assentor assentaris. Palpor palparis, flater.
Blandior blandiris, flater.
Gratulor gratularis, se resiouyr du bien daultruy.
Irascor irasceris, se corroucer.
Assentor assentaris, consentir à la sentence daultruy.
Insidior insidiaris, guetter.
Obsequor obsequeris, obeir à faire seruice.

¶ Tertia verborũ deponentiũ species est quæ post se construunt cum actõ, qualia sunt. Solor solaris, consolor cõsolaris, consoler.
Execror aris, abominor aris, detestor aris, aduersor aris, mauldire.
Sequor sequeris sequutus sum, suyuir.
Consequor consequeris consecutus sum, rataindre.
Fateor fateris, confesser par contrainte.
Confiteor confiteris, confesser de son gre.
Diffiteor diffiteris, nyer & non confesser.
Precor precaris precatus sum, prier.
Deprecor deprecaris precatus sum, prier ou detester.
Demereor eris rui, rẽdre oublige. Causor aris, alleguer excusatiõ
Emulor emularis, ensuyure.

¶Quarta verborum deponẽtium ſpecies eſt quæ poſt ſe conſtruũtur cũ ablatiuo ſiue ſeptimo caſu, vt ego lætor felicitate tua qualia ſunt hæc quæ ſequuntur.

Letor lętaris, delector aris, ſe reſiouyr.

Vtor vteris, vſer. Potior potiris, vſer de choſe deſiree.

Veſcor veſceris, vſer de viandes. Fungor fungeris, vſer d'offices.

Fruor frueris, vſer par delectation.

¶Quinta verborum deponentium ſpecies eſt quę poſt ſe cũ nullo caſu conſtruũtur: niſi mediante præpoſitione, vt ego iocor in amicos, qualia ſunt iſta quæ ſequuntur.

Iocor iocaris, ſe iouer.

Graſſor aris, faire cruaulte en allant, ou deſrober.

Caſtramentor aris, mettre ſiege. Labor eris, cheoir.

Ruſticor aris, demourer aux champs.

Philoſophor aris, eſtudier en philoſophie.

Tumultor aris, faire noyſe. Cachinor aris, ſe mocquer.

¶Sexta verborũ deponẽtiũ ſpecies eſt quę poſt ſe cõſtruunt cum ablatiuo ꝓpoſitiõe a vel ab, vt ego orior à patre, qualia ſunt hęc.

Orior oreris vel iris, naiſtre.

Naſcor eris, naiſtre. Patior eris, ſouffrir.

¶De verbis communibus. Capꝯ.v.

COmmume verbum eſt quod deſinit in or & non habet actiuum in o, & retinet actiui & paſsiui ſignificationẽ, vt ego amplector te, tu amplecteris à me. Pauca huius generis reperiuntur, hæc ferè.

Complector eris, amplector eris, embraſſer ou eſtre embraſſe.

Oſculor aris, baiſer ou eſtre baiſe.

Criminor aris, accuſer ou eſtre accuſe.

Experior iris, experimenter ou eſtre experimente.

Venor aris, honorer ou eſtre honore.

Interpretor aris, declairer ou eſtre declaire.

Largior iris, donner ou eſtre donne.

¶De verbis diuerſorum generum atq; ſub eodem genere diuerſarum formarum. Capꝯ.vj.

ABstineo me ab iniurijs, ie me abstiens de iniurier.
Abstineo manũ à muliere, ie me garde de toucher femme.
Abstineo irarum, ie me garde de courroucer.
Adeo domum vel ad domum, ie voys à ma maison.
Adulor tibi vel adulor te, ie te flate.
Admoueo tibi manum, ie te touche.
Amoueo à te manum, ie oste la main de toy.
Aduersor tibi, ie te contredis. Auersor te, ie me tire arriere de toy
Audio te, audio vocem, ie t'escouste i'oy la voix.
Audio à te, vel ex te, vel de te, i'aprens de toy.
Audio tibi, vel audio te, ie t'obeys
Audio male, absolutum, i'ay ouy dire mal.
Assentior tibi, vel assentior tibi hoc, ie te concede.
Assentio tibi, vel assentio tibi hoc, i'accorde tout ce que tu dis.
Caueo tibi, ie crains que n'ayes mal. Caueo te, ie te crains.
Careo te, vel careo tui, i'ay faulte de toy.
Committo tibi libros, ie te baille en garde des liures.
Committo prelium, vel milites, ie fais guerre.
Cõmitto vt nõ colã parẽtes, ie fais mal de nõ hõnorer mes parẽs.
Credo tibi & credo tibi hoc, i'ay credence à toy.
Credo tibi pecunias, ie te baille argent en garde.
Consulo tibi, ie te donne conseil, Cõsulo te, ie te demãde cõseil.
Consulo boni, ie te conseille en bien.
Commendo te regi, ie te recommande au Roy.
Cõmendo te apud regem, ie t'ay pour recõmande enuers le Roy.
Certo tibi, vel certo tecum, ie combas auec toy.
Contendo tibi, vel tecum, i'ay debat auec toy.
Congredior tibi, vel tecum, ie t'assaulx.
Constituo tibi, vel tecum, ie propose auec toy.
Do tibi pecunias, ie te donne de largent.
Do tibi literas ad amicum, ie te baille des letres pour porter à mõ amy.
Do ad te literas, ie enuoye des lettres.
Do tibi pecunias dono, ie te donne pecunes en don.

Do tibi pecunias,ie te donne de largent en don.
Dono te corona,ie te donne la couronne en ſigne d'honneur
Dolet mihi caput propriè , dolet caput,figuratè, la teſte me faict mal)
Doleo vicē tuam,il me faict mal de ta fortune.
Dego is abſolutè,vel dego vitam,ie vis.
Exigo te pecunias,vel exigo à tè pecunias,ie te demāde de largēt
Exeo domum,vel exeo domo,ie pars de ma maiſon.
Facio tibi iniuriam,ie te iniurie.
Facio te maximi,i'ay grand eſtimation de toy.
Facio te certiorem,ie te fais certain,ie t'aduiſe.
Facio tecum,ie conuiens auec toy.
Induo te veſtem,ie te veſtz vne robe.
Induo te veſte,idem,Induo tibi veſtem,idem.
Ignoſco tibi,vel ignoſco tibi peccatum,ie te pardōne ton pechę.
Inuideo tibi,vel inuideo tibi veſtem,i'ay enuie ſur toy.
Illudo tibi,vel illudo tè,ie me mocque de toy.
Indulgeo tibi,ie te donne grand pardon.
Indulgeo operam literis,ie vacque aux lettres.
Impono tibi onus,ie te charge dung faiz.
Impono tibi,ie t'impoſe de quelque crime,ie te fraude.
Inceſſo tibi,vel iuado tibi,ie t'aſſaulx,Inceſſo te & inuado te,idē
Lætor malorum,vel malis,ie me reſiouys des maulx,
Manat aqua ex fonte,vel fons manat aqua, leaue vient de la fontaine.
Moneo te rem honeſtam,ie t'admoneſte choſe honneſte.
Admoneo te honeſtorum,ie t'amoneſte honneſtete.
Miſereor innocentis,i'ay pitie dung innocent.
Miſereor innocentem,idem. Miſeret me innocentis,idem.
Metuo tibi,ie crains que tu n'ayes mal.
Metuo te,ie te crains.Noceo tibi vel noceo te,ie te nuytz.
Oro te,vel à te rem honeſtam,ie te demande choſe honneſte.
Oleo vnguentum,ie ſans l'oignement.
Olet mihi vnguentum,ie ſans l'oignement.
Olfacio vnguentum,ie fleure loignement.

Obliuiscor tui,vel te,ie t'oublie.
Palpor tibi,ie te touche. Palpor te,ie te taste.
Pugno tibi,vel pugno tecum,ie bataille auec toy.
Prouideo tibi,ie te pouruoys. Prouideo te, ie te dõne prouision.
Parco tibi,ie te pardonne tes faultes.
Parco tibi pecunia,ie t'espargne de largent.
Parco tibi vel parco tibi omnia,ie t'obeis.
Postulo te vel à te debitum,ie te demande ce que tu me doybs.
Postulo te repetundarum,ie te demande ce que tu as de moy.
Peto à te vel te libros,ie te demande des liures
Peto te lapide,ie te frappe dune pierre.
Potior virgine,ie iouys dune vierge. *Potior rerũ,ie iouys de lem*
Reminiscor tui vel te,il me souient de toy. (pire.
Salio salis,saillir. Salto saltas,saulter ou dancer.
Salit ouem,aries,le belin saulte sur les brebis.
Timeo tibi,ie crains quil ne te vienne mal.
Timeo te,ie te crains. Vescor panem vel pane,ie menge du pain.
Vtor panem vel pane.ie vse de pain.

¶ De verbis impersonalibus. Cap̃.vij.

VErbum impersonale est duplex. Actiuę vocis quod est simile tertijs personis verbi actiuę vocis,vt miseret,pudet. Passiuę vocis quod est simile tertijs personis verbi passiuę vocis,vt curritur,statur,de quo paulopost dicemus. Sed verborum impersonalium actiuę vocis complures sunt species.

Prima verborum impersonalium actiuę vocis species est quæ ante se exigunt genitiuum: & post se infinitiuum, & sunt duo,interest, & refert:vt præceptori interest docere. Senatoris refert ad ministrare rempublicam. Construuntur verô cum ablatiuo generis fœminini numeri singularis,mea,tua, sua, nostra, vestra. Adde etiam ab hoc nomine quis vel qui,cuia,vt mea interest salarium percipere.

Secunda verborũ impersonalium actiuæ vocis species est quæ ante se exigunt datiuum,& post se infinitiuum,vt
Accidit mihi febrire,il m'aduient estre febricitant.

Contingit mihi ire,il m'aduient d'aller.
Euenit mihi docere,il m'aduient d'ẽseigner.
Conuenit mihi audire.il me conuient ouyr.
Placet mihi legere,il me plaist lire.
Licet mihi amare,il m'est licite d'aymer.
Expedit mihi proficisci,il m'est expedient d'aller.
Vacat mihi dormire,i'ay loisir de dormir.
Constat mihi te insanire,ie suis seur que tu es fol.
Patet mihi te esse ignarum,il m'est manifeste que tu es ignare.
¶ Tertia varborum impersonalium species est, quæ ante se construuntur cum accusatiuo,& post se cum infinitiuo,vt
Delectat me audire,il m'est plaisant d'ouyr.
Iuuat me cantare,il me plaist chanter.
Oportet me docere,il me fault enseigner.
Decet me legere,il m'est honneste de lire.
¶ Quarta verborum impersonalium species est quæ si coniungũtur infinitiuis verborum impersonaliũ propriè sic dictorum impersonalia sunt,aliàs vero personalia,vt
Incipit me tedere vitiorum,ie cõmence à m'ennuyer des pechez:
Desinit vos pudere,vous delaissez auoir honte.
Non potest illum penitere,il ne se peult repentir.
Solet bonos pigere,les bons ont de coustume d'eulx ennuyer.
Debet malos pudere,les mauluais doibuent auoir honte.
¶ Quinta verborum impersonalium species est quæ ante se construũtur cum accusatiuo,& post se cum genitiuo vel infinitiuo, & hæc sunt proprè impersonalia si vlla sint,vt
Penitet me vitę,il m'ennuye de viure.
Piget me patris,il me desplaist de mon pere.
Pudet me peccati,i'ay vergongne de mon peche.
Miseret me pauperis,i'ay pitié d'ung poure.
Tedet me ciborum,il m'ennuye des viandes.

VErba impersonalia passiuæ vocis semper significant actionẽ cũ quadã generalitate, sintq; ꝓpriè à verbis neutris absolutis

vt curritur concurritur statur pugnatur itur certatur. Transfigurantur tamen (vt dicit Diomedes) à verbis neutris quæ datiuũ casum in seriem orationis recipiunt, vt nihil mihi nocere potest, cũ accusatiuo verò nullo modo construi possunt, sed neq; cũ ablatiuo cum præpositione a vel ab, nisi generalitatem explicẽt, vt ab omnibus reclamatur, hoc est quod omnes reclamant. Quod si vspiam apud authores reperiatur exemplum quod huic præceptioni repugnet, illud erit q̃ rarum, & quod non possit vsum consuetudinemq; efficere, atq; ex consequenti neq; in artem redigi.

De infinitiuo. Cap̃. viij.

INfinitiuus dicitur quia nõ habet determinatos numeros & personas, & cõstruitur ante se cũ accusatiuo psonæ agentis in actiua significatione, & in passiua psone patiẽtis, post se verò construitur cum casu verbi à quo descẽdit, vt me amare deum piũ est, me amari à deo felicissimũ est. me carere voluptatibus & inseruire amicis & misereri innocentis iucũdum est. Dicimus tamẽ volo esse doctus, & natura beatis omnibus esse dedit. sed non dicimus videor mihi esse docto. sed doctus & volo me esse poetam. & non poeta. Verba infinitiua volũt determiuari verbis voluntarijs quæ græci proeretica dicunt: qualia sunt. Volo, Cupio, Desidero, Opto, Debeo, Habeo, & similiter. Iungitur tamẽ aliquãdo etiam alijs verbis & nominibus adiectiuis, sed figuratè, aut ad imitationẽ græcorũ, vt video illũ sapere. & iampridẽ à me illos adducere thestilis orat. illud quoq;. Et cantare pares & respõdere parati. Circũloquimur futurum infinitiui modi vocis actiuæ per hoc verbũ ire & primũ supinũ. Verbi impsonalis verò & passiuæ per hoc verbum & idem supinũ, vt spero me amatũ ire deũ, vel deum amatũ iri. Alio modo circũloquimur idẽ futurũ & participiũ futuri in rus & hoc verbũ esse in actiua, p participiũ futuri in d9, & idẽ verbũ esse i passiua, vt spo me amaturũ esse deũ, vel deũ amãdũ esse à me. Circũloquimur p̃terea idẽ tẽpus p participiũ futuri in r9, cũ p verbo infinitiuo ponit in actõ, iũgiturq; oĩbus generibus vtriusq; nũeri, vt spo virginẽ nupturũ tibi, & virgines nupturũ viris, sed quẽadmodũ in arte minori dicim9 hoc nõ circũloqui

tur, ſed potius per ſe futurum eſt infinitiui, quo iam non vtimur.

❧ De gerundijs. Cap̄.ix.

GErundia ſunt qui verbis annumerēt, quia regūt caſus, ſunt qui nominibus, quia habeant caſus. ſunt qui nomiua participia eſſe dicāt quòd in quibuſdā nominibus, in quibuſdā participijs ſimilia ſint. Nobis tantum (vt captiones euadamus) dicendū eſt, eſſe aliam partē orationis, quæ tamē maximam habent ſimilitudinē cū nomine. Neq; id mirū videri debet alicui cùm alij plures, alij pauciores q̄ octo partes orationi poſuerint. Gerundia ante ſe caſum nō regunt. Nam inaudita eſt in ſermone latino cōſtructio illa. In cōuertēdo dominus captiuitatē ſyon. & illud. In deficiēdo ex me ſpiritū meū. Illud quoq;. In cōuertēdo populos in vnū. Poſt ſe verò regunt caſū verbi à quo deſcēdūt, vt tempus eſt carēdi voluptatib9, & inſeruiēdi amicis, amādi deum. Gerundia aut ſunt ſubſtantiua aut adiectiua.

Gerundia adiectiua, omnia genera, & numeros, & caſus habēt, & iungunt ſubſtātiuis, ſignificātq; ſemp̄ paſsionē, vt voluenda dies en attulit vltro. i. volubilis, hoc eſt qui voluitur, iuſiurandū, hoc eſt quod iurat. Eſt mihi cura iuris dicūdi. et do operā iuri dicūdo. et veni ad ius dicūdum, & delector iure dicundo, Gerūdia ſubſtantiua tantūmodo reperiunt ſubſtantiua in gtō actō & abltō generis neutri, quorū nominatiu9 eſt amare cū pro nomine vſurpatur vt eſt mihi cura ſoluēdi pecunias, & veni ad ſoluēdū pecunias, & delector ſoluēdo pecunias. Reperitur etiā gerundium datiui, neſcio tamē an poſt ſe cū accuſatiuo caſu poſsit conſtrui. Gerundia ſubſtatiua à verbis actiuis ſignificant actionem & paſsionē, præterq̄ q̄ gerundium genitiui ſemper ſignificat actionem.

A verbis neutris actionē ſignificātib9 gerūdia ſignificāt actionē tantūm. A neutris paſsionē ſignificantibus paſsionem tantum.

A communibus & deponentibus actionem & paſsionem.

Inter gerūdia adiectiua & participia hæc eſt differētia, q̄ gerūdia ſignificāt rei adminiſtrationē ſiue habitū, ſine tēpore ſaltē determinato ad futurū, reſoluuntur q̄ in gerūdia ſubſtantiua, vt eſt mihi cura iuris dicundi. i. dicādi ius. & veni ad ius dicundū. i. dicen-

dum ius,& delector iure dicũdo.i.dicendo ius. Participia verò significãt tẽpus futurũ in actu sine rei administratione, vt ius dicẽdũ est à me.i.dicetur,causa est à me orãda.i.orabitur. Gerũdia accusatiui iũgũtur frequẽter his p̃positiõib9 ad.ob.ꝓpter.inter. ante,vt ad numerãdũ vel propter numerãdas pecunias veni. ꝓpter orãdũ causas studeo,inter agendũ capras ad dãnandũ boues. Gerũdia verò ablatiui iungũtur cũ his prępositionibus,in,de,ex,a,ab, vt in nauigãdo venti posuerũt,& est libellus Hieronymi de videndo deo & ex defendendo q̃ excusando maior gloria comparatur. ¶ Aduertẽdũ etiã est ꝙ gerũdia adiectiua in actõ semp iungũtur. p̃ppositionib9 illis,vt ad numerãdas vel ob numerandas vel ꝓpter numerãdas pecunias veni,præterq̃ cum his verbis loco,conduco mando,curo,habeo pro debeo,vt ego locaui faciendã sepulturã.

Aiaduertẽdũ quoq; est gerundiũ genitiui singularis rectè iungi substãtiuo plurali,vt Plaut9,nominãdi tibi istorũ magis, q̃ edundi copia,vel possum9 dicere , ꝙ regunt post se genitiuum casum.

De verbis supinis. Cap̃.x.

QVod de gerundijs diximus idẽ de supinis dici potest,esse aliã ab octo partib9 orationis,nisi ꝙ gerũdia participijs, supina verbis annumerari possunt. Primũ supinum semper iungitur verbo significanti motũ ad locũ, vt eo deambulatũ,vado venatũ,significatq; semper actionẽ nisi sit à verbis neutris passionẽ significãtibus.Nã illa,do filiã nuptũ, venundo seruos. Spectatũ admissi,risum teneatis amici, motũ in se continent sicut illa superiora. Vltimũ supinũ semp iungitur nomini adiectiuo nõ tanq̃ substãtiuum, sed tanq̃ verbum regiturq; ab eo & significat passionẽ,vt est res horrenda dictu.i.vt dicatur,miserabilis visu.i videatur. Ex quo sequitur ꝙ neq; potest iũgi verbo vt grãmatici indocti dicũt venio lectu, neq; ponit pro nomie:vt Priscianus dicit,venio venatu,pro de venatione,neq; iungitur sibi adiectiuum,neq; recipit præpositionem,neq; regit nomen.

¶ Quod si dixeris bon9 ciuis est dign9 gubernatu dubitaueritq; aliquis gubernatu,vtrũ sit nomẽ aut verbũ supinũ. ex adiunctis tollet hæc ambiguitas.Nam cũ est nomẽ,genitiuũ regere potest,

vt est dign9 gubernatu rei, & iũgit sibi nomẽ adiectiuũ, vt est dign9 magno gubernatu, & recipit ppositionẽ: vt recessi ex gubernatu, cũ verò est verbũ supinũ (quẽadmodũ dixim9) nihil tale habet sed tãtũ à noĩe adiectiuo regit & in verbũ passiuũ resoluitur.

¶ De constructione participij. Cap̃.xj. ❧ Epitome.

PArticipiũ quod tria habeat tempora constat, quando nomini, quando pronomini, & quando verbo instar adiectiui nominis copuletur, & quem post se desideret casum.

¶ Participiũ eodẽ modo iungitur nomini, & pronomini, & verbo, quo nomẽ adiectiuũ, post se verò desiderat casũ cũ quo cõstruitur verbũ à quo descẽdit, vt amans filiũ, amaturus deũ. amatus à patre, amandus ab vxore, inseruiens amico, inseruiturus propinquis, carens voluptatibus, cariturus turture magno.

Sunt noĩa participijs similia, vt amãs, doct9, quę sola cõstructiõe discernũtur. Nam cũ dico amãs vxorẽ, participiũ est, amãs vxoris nomen est. Sed cũ sunt nomia recipiũt cõparationẽ, vt amantior vxoris. amãtissim9 vxoris, doctior Ciceroẽ, doctissim9 oĩm. Tẽpore quoq; possũt discerni, nã cũ dico est amand9 à me significat ꝙ à me amabit, cũ verò tãtũ est amãd9 ꝙ est dign9 amari. Vix tamẽ sub hac forma recipit cõparationẽ. Nã ꝙ quidẽ dicũt Reuerẽdissim9, colẽdissim9, obseruandissim9, ego dicerẽ potius admodũ reuerẽd9, perq̃ colẽdus, plurimũ oẽseruãdus, & alia similimodo.

¶ De nominis constructione cum alio casu. Cap̃.xij.

❧ Epitome.

NOmina an & quæ cum casibus construuntur, an adiectiua & an participiorum formam habentia, an masculina in er terminata, & quid de superlatiuis, comparatiuis, & verbalibus in bilis terminatis, & quæ alia eadem casibus copulentur, hoc docet caput.

¶ Nomina quoq; cum casibus construuntur, quædam cũ genitiuo qualia sunt nomina adiectiua certæ cuiusdã significationis, vt integer vitæ, sceleris purus, preceps animi, prodigus vitæ, dubius itineris, tenax propositi, cupidus honoris.

¶ Nomina præterea formã participiorum habentia, vt patiẽs la-

boris,negligens amicorum,fugitans litium,appetens alieni, profuſus ſui,doctus grammatice,victus animi,expertus belli.

Nomina quoq; maſculina terminata in or quæ formanť ab vltimo ſupino u mutata in or,& fœminina terminata in trix quæ formanť â maſculinis tor mutata in trix , vt amator vxoris,amatrix viri,doctor gētiū,expultrix vitiorū.Et noīa ſuplatiua cōſtruunť cū gtō,ſed tantū plurali , niſi ſint noīa collectiua, vt doctiſsimus græcorū,ſapientiſsimus philoſophorū,fortiſsimus gētis danaū.

Cōparatiuū quoq; inter duo,vt aiacū fortior fuit thelamonius. Sūt quædā quæ poſſunt iūgi gtō vel dtō,vt ſimilis patris vel patri fidus regis vel regi,,pximus tullij vel tullio,,ppinqu9 cæſaris vel cæſari.Quædā ſunt quæ iūgi poſsūt gtō vel abltō,vt diues agrorū vel agris,vacu9cerebri vel cerebro,plen9rimarū vel rimis,dign9 honoris vel honore,Dtō etiā cōplura iungūtur , vt facilis oībus, difficilis nemini,char9ſuis,iucūd9 alienis,apt9bello,idone9paci.

Verbalia quoq; in bilis dtō iūgi poſſunt,vt amabilis cūctis,viſibilis nulli. Actō etiā iūgunť plura noīa adiectiua,ſed(vt dixim9) figuratè,idq; apud poetas tantum,vt flauus capillos,niger oculos horridus barbā. Ablatiuo quoq; mediante præpoſitiōe ſiue ſeptimo caſui cōplura iūgunť,vt alienus â crimine, oriūdus ex aphrica,diuerſus â vitijs,alius ab humanitate, ſecūdus ab hercule, tertius â ioue,vir ſingulari īgenio,excellēti virtute,inſigni pietate.

Cōparatiua quoq; cū ablatiuo ſiue ſeptimo caſu cōſtruunť , vt nemo eſt eloquētior Cicerone. Ablatiuus ſiue ſeptimus caſus plerunq; poniť abſolutè,aut p duo noīa, vt rege Ferdinādo mūda in deditionē chriſtianorū venit,aut per nomen & pronomen,vt me præceptore didiciſti literas,aut per nomen ſiue pronomen, & participium,vt deo ducēte veniam ad te , me veniente gaudebis.

¶De cōſtructione quarūdam partiū oratiōis Cap̄.xiij.

QViſq; ſemp iūgiť ſuplatiuo.vt optim9 quiſq;,ſapientiſsimus quiſq;.Oēs & cūcti poſitiuo & comparatiuo,vt oēs boni cuncti boni,oēs ſapientiores,cuncti ſapientiores.

At verò quiſq; poſitiuo iungitur,cū non recipit cōparationem poſitiuus,vt ſtrenuus quiſq;.ſeptimus quiſq;,etiam quiſq;

cum hoc nomine quotus, sed semper interrogatiuè: vt Cice. quotus enim quisq; istud fecisset. Tantum & quantum positiuo iunguntur, vt tantum doctus, quantũ facetus, tanto & quanto cõparatiuo, vt tanto doctior, quanto facetior. Idem quoq; dicimus de aliquantum aliquanto, multum & multo, paulum & paulo. Per semper iũgitur positiuo, vt perbonus, ꝑdoctus, q̃ superlatiuo, vt q̃optimus, q̃doctissimus, perq̃ positiuo, vt perq̃bonus, perq̃doctus, hei & ve semper iunguntur datiuo, vt hei mihi, ve tibi. Heu & o accusatiuo, vt heu me miserum, ô te infœlicem.

En, & ecce nominatiuo & accusatiuo, vt en Priamus, en ipse capellas, ecce homo, ecce hominem.

¶ Liber quintus de prosodia, hoc est syllabarum quantitate pedibus, carminibus, & accentu.

Capitulũ primũ de quibusdam regulis generalibus,

Syllaba longa est quæ duo tẽpora cõsumit in prolatione. Breuis verò syllaba est quæ vnũ tẽpus consumit. Omnes vocales apud latinos, mediæ sunt, hoc est quæ produci, & breuiari possunt. V vero quæ post q semper liquescit post g, & s, plerũq;. De consonãtibus liquescũt l, m, n, r, s, sed l, r, frequenter, m, n, s, rarò. Si dictio finitur in m aut in vocali, sequiturq; dictio incipiens ab altera vocali, vocalis illa prior à carmine abicijatur Vel m cum sibi coniuncta vocali, Sillaba quæ per, dipthõgon scribitur longa est, vt audio, præterq̃ si vocalis sequat, vt insulæ ionio in mari, præuro is, præeo is. Syllaba quæ post vocalẽ duas habet cõsonantes, aut vnã vim duarũ habentẽ lõga est positiõe, vt gens, pax, consonãtes vim duarũ habẽtes sunt x pro cs, aut gs & z pro duplici ſſ in medio duarũ vocaliũ posita pro duplici consonãte. quod si post syllabã natura breuẽ sequatur muta cum liquida in prosa & oratione syllaba illa semper est breuis, in carmine verò indifferens est, vt tenebræ pharetra. Syllaba quæ post vocalẽ alterã habet vocalem breuis est, idq; in dictionibus latinis. Nam in barbaris & græcis aliã rationẽ sequimur, part.m enim producunt argous, argia, eneas. aer, spõdeus, dius. Partim breuiant, vt tragœdia, comœdia, simphonia, sophia, elegia, Fio cum est dissyllabum

ſemper producitur. Genitiuus quoq; & datiuus quintę declinationis e ante i producũt, vt dies diei. Excipiunt huius ordinis tria nomina quæ ijſdem in caſibus e ante i breuiant, ea ſunt, res rei, ſpes ſpei, fides fidei. Noia verò & pronoia quæ mittũt genitiuũ in ius penultimã habẽt indifferentẽ, pterq; alterius quod ſemp breuiat, & alius quod ſemp producit. Diana quoq; primã habet mediã atq; cõmunẽ. Pro, in cõpoſitiõe plerũq; producit, vt prodo prodis, procũbo bis. Breuiãt vero pcella pcelle, procuro as, proficiſcor eris, pfundo dis, pſiteor eris, profor aris, pfugio is, profugus gagũ, pfundus da dũ, profeſtus ſta ſtũ, pfanus na nũ, pronepos otis, pneptis is, propero as, propertius ij, propõtis idis, propino pinas. Breuiant quoq; vocali ſubſequẽte, proanuo, prohibeo es.

E, de, pre, ſe, di, præpoſitiones in compoſitione producũtur, vt eligo eligis, deligo is, preligo is, ſeligo is, diligo gis. Breuiant tamen ſi vocalis ſequatur, vt deorſum, ſeorſum, hehinc, dehiſco, premo, dirimo quoq; & diſettus breuiant.

Re in cõpoſitiõe breuiat, vt refero refers, pducũt verò quæ poſt ſe duplicẽ habent conſonãtem, vt reſto, reſpõdeo, reijcio, refero.

Dictio cõpoſita terminãs in i vel o primã ptẽ cõpoſitiõis, breuiat illud i vel o, vt omnipotẽs, archigenes, carpophorus, democritus.

Pręterita duarũ ſyllabarũ producũt ex illis priorem, vt feci, legi. Breuiant tamen bibo bibis bibi. ſcindo dis di, findo findis fidi. dodas dedi. ſto ſtas ſteti. fero fers tuli.

Supina duarũ ſyllabarũ producũt ex illis priorẽ, vt lauo lotũ, moueo motũ, nuo nutũ. Breuiãt vero do datũ, ſto ſtatũ, cieo citũ, ſero ſatũ, ſino ſitũ, ruo rutũ, lino litũ, eo itum, queo quitũ, reor ratũ

Supina plurium ſyllabarum venientia ã præteritis verborum ui mutata in tum, producunt penultimam, vt amo amas, amaui, amatum. cupio cupis cupiui cupitum. audio audis audiui auditum.

Præterita geminantia primas ſyllabas habẽt illas vtraſq; breues, niſi in ſecunda ſequantur duo conſonantes, cędo tamen cecidi & pedo pepedi, nihilominus eaſdem producunt.

Dictio deriuata & cõpoſita equalia retinet tẽpora ſuis primitiuis, & ſimplicibus, etiã ſi vocalis in vocalẽ mutetur dũmodo eadem

consonans maneat. Quod si consonans mutetur, ad regulas particulares recurrendum est. Nihilominus tamen patitur hæc regula exceptionem, vt tego tegula, rego regula.
Sedeo sedes, lateo lates laterna, in primitiuis breuiant, in deriuatiuis producunt. Ecõtrariõ est in dico dicax, luceo lucerna, areo arista, offa offella, mamma mammilla.

¶ De crementis nominum. Cap̃.ij.

GEnitiuus singularis crescens semper nominatiuũ quandoq; breuiat, quandoq; produxit crementum.
In a breuiant, vt dogma dogmatis, toreuma atis.
In o exeũtia, in onis vel enis producũt, vt cerdo onis, auio.
In inis vero breuiant, vt virgo virginis.
In c vnum est quod producit halec halecis.
In al, neutra producunt, vt animal animalis. Masculina verò breuiant, vt sal salis, hannibal hannibalis.
In el, barbara sunt quæ producunt, vt Michael michaelis.
In il breuiant, vt vigil vigilis, pugil pugilis.
In ol vnum est quod producit, vt sol solis.
In ul breuiant, vt consul consulis, præsul præsulis.
In n producunt, vt acarnan acarnanis, pean peanis.
In en exeuntia in enis producunt, vt splen splenis.
In inis verò breuiant, vt numeu numinis.
In in producunt, vt delphin delphinis.
In on partim breuiant, vt canon canonis, demon demonis, partim producunt, vt platonon platononis.
In ar producũt, vt puluinar aris, torcular aris. Breuiãt verò Cęsar cęsaris, arar araris, iubar aris, par paris, nectar aris, baccar baccaris. & nomina propria barbarorum, vt hamilcar hamilcaris.
In er breuiant, vt puer pueri, mulier mulieris, anser anseris, producunt verò ver veris. & nomina græca, vt iber iberi, celtiber beri, bizer bizeris, crater teris, halter eris, physeter eris, clyster is, clymater eris, character eris, cremaster eris, luter eris, panther eris, stater eris, sother sotheris, prester presteris.
In ir breuiant, vt vir viri, martyr martyris.

In or producunt,vt amor amoris,dolor doloris. Breuiant verò ar bor arboris, aequor aequoris, marmor marmoris,memor moris; & composita à puero corpore & decore, vt publipor oris. tricorpor oris.indecor indecoris
Et nomina græca,vt nestor nestoris, hector oris. rhetor rhetoris.
In ur breuiāt,vt satur saturi,vultur vulturis. fur ris verò ꝓducit
In as producunt,vt aestas aestatis, pietas pietatis. Breuiāt veò mas maris,vas vadis,anas anatis.
Nomina græca mittentia genitiuum in adis,vt pallas palladis tro as troadis,arcas arcadis,breuiant crementum.
In es breuiant,vt stipes stipitis,miles militis,abies abietis,producunt verò quies quietis, inquies tis. locuples locupletis , magnes magnetis,heres heredis,merces mercedis.Et nomina græca exeun tia in etis,vt dares daretis,rhannes rhannetis,lebes lebetis.
In is mittentia genitiuū in idis vel in inis vel in eris,breuiant,vt cuspis cuspidis,sanguis sanguinis,puluis pulueris. Producunt verò quæ mittunt genitiuum in iris vel in tis,vt glis gliris, lis litis.
Et nomina græca in in vel in is finita quæ mittūt genitiuū in inis vt salamin vel salamis salaminis,delphin vel delphis delphinis.
In os mittentia genitiuum in oris vel in otis vel in odis producūt vt lepos leporis,rhinoceros rhinocerotis,tripos tripodis. Breuiāt verò bos bouis,impos impotis, & compos compotis.
In us mittētia genitiuū in oris vel in eris breuiāt,vt corp9 corpis vulnus eris. Producūt verò mittētia genitiuū in vtis vel in vdis, vel in vris vt virtus virtutis,incus dis.ius ris. Breuiāt verò ex ex euntib9 in vtis,vt intercus utis, & exeūtib9 in vdis,vt pec9 ud is.
In s præcedente cōsonante breuiant, vt arabs arabis,cœlebs cœli bis hyēs hyemis,inops inopis,lelaps lelapis,municeps municipis. Producunt verò ceps cepis,plebs plebis.
Noia vero græca partim breuiāt,vt epops epopis, ethiops ethiopis,partim producunt,vt hydrops hydropis.
In t breuiant,vt caput capitis,occiput occipitis.
In ax producunt vt pax pacis. Breuiant verò fax facis.
Noia greca partim ꝓducūt,vt aiax cis,siphax siphasis, parti bre-

uiāt,vt abax abacis,dropax dropacis,ſimilax cis, ſtorax ſtoracis. In ex breuiāt,vt iudex iudicis,remex remigis. Producūt verò ver uex veruecis,halex cis.mirmex cis.vibex cis.rex regis,lex legis. In is producūt,vt lodix lodicis,felix felicis. Breuiāt verò bebrix bebricis,calix cis.corendix cis.cilix cis,erix cis.filix cis, fornix cis,hyſtrix cis,larix ricis,natrix natricis,pix picis, onix onichis, ſardonix cis,ſalix ſalicis,varix varicis.

Et mittētia genitiuū in gis,vt orix gis,ambiorix gis,& nix niuis. In ox ,pducūt,vt velox cis. Breuiāt verò capadox cis,precox cis. In ux producūt,vt lux lucis,pollux cis. Breuiāt verò crux crucis dux cis,nux cis,trux cis,volux volucis cōiūx in cremēto breuiat

¶ De cremento nominum plurali.

A,e,o,in cremento nominum plurali producūntur, vt muſa muſæ muſarum,dies diei dierum,dominus domini dominorum.

In r vel in u in cremēto nominum plurali breuiātur,vt pater patris patribus,portus portubus. Irregulariter declinata ſequuntur proportionem regulariter declinatorum.

¶ De crementis verborum. Cap̄.iij.

CRementum verborū fit quoties ratio declinādi ſuperat ſecundā perſonā ſingularis præſentis indicatiui modi actiuæ vocis. A igitur in crementis verborum producitur, vt amamus,amabam9, amaueram9, in primo tamē cremēto huius verbi do, ſemp breuiatur,vt damus dabā dabo. E in cremēto verborum producitur,vt amemus docemus,breuiat tamē primū crementum tertiæ cōiugationis in omni tēpore præſenti,& præterito impfecto ſubiunctiui,vt legerē legere legeris. Breuiat quoq; e ante r in præterito plusq̄perfecto indicatiui, & in præterito perfecto & futuro ſubiunctiui actiuæ vocis,& futuri indicatiui paſſiuæ vocis primæ & ſecūdæ cōiugationis,vt amauerā, docueram, amauerim,docuerim,amauero,docuero,amaberis,doceberis. Breuiat etiā præteritum imperfectū & futurū indicatiui huius verbi ſum,vt eram ero. I in cremento verborum breuiatur , vt legimus legitis,amabimus amabitis. Producitur tamen in primo cremento verborum quartæ cōiugationis,vt audimus auditis . In verbis

quartæ cõiugationis quorũ præteritũ nõ ſuperat poſitionẽ in pri ma ꝑſona plurali niſi vna ſyllaba,cum debuerit produci cremen tum illud breuiatur,vt vincio vincis xi.vinximus,ſaucio cis xi. ſanxim9,venio is.ni venim9. In præterito verò ſi ſequatur u con ſonãs nihilominus ꝓducitur,vt venim9,reperimus,ꝯ ſi u conſo-nans ſequatur in hac quoq; & in tertia cõiugatione,ꝓducitur,vt audiui,cupiui,quæſiui.Producũt velim9 velitis à volo vis,noli-to nolitote,nolim9,nolitis à nolo nonuis,ſimus ſitis à ſum es eſt.

¶ De primis ſyllabis. Capꝯ iiij.

A Ante b breuis eſt,vt ſtrabo onis,labo as. Producunt verò crabo onis,flabrũ.i.flabellũ.i.fabula ę.labicũ i.labor eris labes is.pabulum li.tabraca ę.tabes is.tabi tabo.Et verba-lia in bilis præterq̃ ſtabilis,& bibilis,vt nabilis,fabilis.

A ante c breuis eſt,vt academia miæ.achantis idis.acer cris. ma cer cra crũ. Producũt verò acer acris, acis is.brachium ij. brachæ charum,acus aci,cacabo as,dacus ci.facund9 a um.gracito as.ma-china ę.macero as.pacuuius ij.pachinus i.placo as. trachinus ni. trace es.vacia ę.vacienus i.vacinium nij.

A ante d breuis eſt,vt vadum i.producunt verò adã,clades,cla dis.gades dis.ladon onis.rado is.radix is.ſpadix is.ſuádeo ſuádes, trado is.traduco is.gradiuus indifferentem habet.

A ante f breuis eſt,vt vafer a um.

A ante g breuis eſt,vt ago agis.plagæ rũ.pro rethi.& pro regio-ne plaga ę. Producunt agea ę.fagus fagi.flagitium i.flagito.flagor aris.lagus lagi, magalia magaliũ, pagus pagi, pagina paginæ. pla-ga plagæ pro vulnere fagus gi, ſaga gæ,ſtrages ſtragis, ſtragulum i.tragula æ,vagio is.

A ante l breuis eſt, vt malus la lũ, alo alis. Producunt verò ala alæ.ales tis.alea aleæ,alectos as.alie ę.fluuius.balena æ.baliſta æ. balo as.calo is.caligo as.halo halas.alec cis.malus arbor. malum pomum,mala mandibula,palatium palatij,palus is,palor is. qua-lus i.qualis le.talus i.talis e.

A ante m in diſsyllabis producitur,vt fama famę. Breuiãt verò amo amas,chlamis dis. fames is.ſamos i. Et poliſyllaba , vt mam-

milla e.amita e.præterq̃ ametũ ameti,dametas damete,lamina lamine,lamentor aris.

A ante n in diſſyllabis producitur, vt ſan9 a um.plan9 a um breuiant verò anas tis.anus us.canis is.cano is plan9 i. & ab ana præpoſitione græca compoſita. vt analetica orum.anagliphũ i.Et poliſſyllaba,vt animus,anubis idis.præterq̃ ganeo nis.

A ante p breuis eſt,vt apis is.Producunt verò apis bos. Apulus a um.apulia e.apennim9 i.apidan9 i.aphrica cę.crapula le. popionis.rapum pi.ſapo ſaponis,apis is.fluuius.ſaperda de.vapulo as.

A ante q breuis eſt,vt aqua e.laqueus i.

¶A ante r breuis eſt,vt ariſta e.aruſpex icis. Producũt verò areo es.ara e.barum ij.abaris idis.caria e.carica e. glarea ec.larius ij.la riſſa iſſe.nares ium.naricia e.pareo es.Et nomia adiectiua in arus ara arum,vt clarus clara clarum.

A ante s breuis eſt,vt aſia e. Producunt verò aſinus a um. aſiacus a um.aſis idis.aſopus i.baſium ij. caſeus caſei, naſus naſi.phaſis idis.naſon nis.

A ante t breuis eſt,vt quater quaternus. Producunt verò atys atyos.atella e.atina e. ater a um. catillus li. chratis idis. crates tis. crether eris.clatrus tri.frater is.fatum ti.gratus ta tum. latus lata latum.laterna ne.latona ne.mater is.materia rie.maturus ra rum. matutinus a um.pratum prati,patagia e.fluuius, ſaturnus i. vates tis.vaticus a um.

A ante u conſonantem breuis eſt,vt auis . Producũt verò auius a um.claua e.clauis is.clauus i.dauus i.flauus a um. gnauus a um. gauiſus a um. lauinium nij.mauors tis.mauus à malo.nauis is.pauo onis.prauus praua prauum.

E Ante b breuis eſt,vt trebia, producunt verò creber bra brũ. crebenus ni.fluuius,debeo debes.debilis le. flebilis e,gleba glebe.hebe hebes,rhebus rhebi,ſebethus ſebethi, trebula e. thebe thebarum,thebe thebes.

E ante c breuis eſt,vt ſecus pectus. Producunt verò echous,lecytus i.ſecus pro minus.ſecurus a um.theca thece.

E ante d breuis eſt,vt ſedeo. Producũt verò cedo cedis ceſsi,me-

dea medeę,pedo is,rheda ę,ſedulus a,um,ſedeo des.ſeditio onis.
¶E ante f breuis eſt,vt nefas.
¶E ante g breuis eſt,vt lego legis. Producũt verò lego legas, pegaſus ſi,regula lę.regulus guli,regina reginę,regium regij,tegula tegulę.
¶E ante l in diſſyllabis lõga eſt,vt chela lę. Breuiant verò chelys is,celer is,gela ę,gelu indeclinabile, lelex is , helix cis . Et à meli hoc eſt melle,& à melã quod eſt niger cõpoſita & deriuata,vt melilothos i,melantiũ ij,ſcelus eris,telon is,velim velis velit,velut veluti.Et noia poliſſyllaba,vt melior. Producũt verò belua ę, de lubrũ bri,eliſiũ ij,electum i,peligni orũ.peluſiũ ij,peliũ pelij, peleus i,pelamis pelamidis,ſpelunca ſpeluncę, ſpeleũ i,thelephus i, thelegonus ni,thelemachus i,telemus mi,vel abrum bri.
¶E ante m breuis eſt,vt emo emis. pducũt verò cremẽtum ti.Demũ aduerbiũ. Demo is & à demos cõpoſita,vt demoſthenes,emathia ę,emolumẽtum ti.eminus aduerbium, ſemen ini..Et ab emis quod eſt ſemis cõpoſita,vt hemina e,gemus i,nemo is , phemone es,remus i,ſchema is,& ſemis cõpoſita,vt ſemita te.Temo onis.
¶E ante n lõga eſt,vt vena ę.Breuiãt verò bene aduerbium,benignus a,um.enyus,enipheus ei.enim cõiunctio. Feneſtra ę,& à genos quod interp̃tatur genus & à geno is,deriuata & compoſita,vt geneſis ios genus is,phreneſis is,penes præpoſitio,penitus aduerbium,penetro as,penates penatũ,penus us,vel oris,ſenex is,ſeneca cę,ſeno is,ſthlenus ni,teneo nes,tenor oris,tenuis tenue, tenus præpoſitio,venaphrum i.venalia ę,venetus a,um,venia ę.venus veneris,venenum ni,venio venis,xenium xenij.
¶E ante p breuis eſt,vt lepus leporis . Producũt verò cepa cepę. Cephiſus i,epirus epiri.Repo repis.ſepes ſepis,ſepia ſepię.
¶E ante q breuis eſt,vt nequeo nequis neq̃. Producunt verò neq̃ nequitia nequitiæ,nequis,ſequana ſequanę.
¶E ante r breuis eſt.vt ſerũ i,her9 i. Producũt verò beril9 li,beritus i,ceruſa ę.cerinthe es,cera ę,celer9 i,eridan9 i,eretũ ti , eruca cę,ferialis le,feronia , geriones is,heres dis, heros is, meriones is, neritos i,nerio onis,nerio enis,pera ę,pero onis,ſerus a,um, ſeres

um,ſpero as,feria ę,feria orũ,thera ę.thereus i, verus a,um,veratrũ i,verona ę.Et ā xeros hoc eſt ſiccus cõpoſita,vt xerãpelinus.
¶E ante s lõga,vt Theſeus theſei.Breuiant Vero meſana ę.Seſoſtris is.veſulus li,vſeuus i.veſuuius ij.
¶E ante t producitur,vt meta ę . breuiant verò etiã coniunctio. Fretum ri.getes gete.hetruria ę.meto is.metuo is,metallum li.metaurus & à metros ſiue metra cõpoſita & deriuata, vt metrata,metraphora,retrò aduerbiũ,tetricus a,um.thetis idis,& à tetra cõpoſita,vt tetrarcha.veto as,vetus,eris,veternus i,& habentia p ante e,vt petra ę,peto petis.
¶E ante u conſonãtem longa eſt,vt leuus a,um.leuis & leue proterſus & planus . Breuiant verò breuis & breue , leuis & leue,pro non grauis,ſeuerus a,um.
I Ante b breuis eſt,vt liber libri,producũt vero fibula lę, hiber nus a,um.ibis idis.liber libri pro baccho & homine libertatẽ habente.libo as.libum i.ſcribo is.ſibilo as.ſcibilis e.tibia e.tibur uris.tribulum li.Viburnum i.Vibex icis.
¶I ante e breuis eſt,vt dicax cis.ficulus li . Producunt vero dico dicis.ficus fici.carus cari.icon onis.ico icis.Lica e.licium ij.mica ce.nice es.i.victoria.pica pice.picus i . picenum ni. Sica e. Sicut cõiunctio.ſicilia e.ſicheus ei.ſicania e.ſpica e.ſpiculnm culi.tici nus ni.thrica e.triceni ne na.viceni vicene vicena.vicus vici.
¶I ante d lõga eſt,vt idẽ in genere maſculino.Breuiãt vero cydõ onis.didymus i.didyme es . Fidis chorda. fides fidei.fidene arum. Gnidos i.hidaſpes is.Idem in genere neutro, idume es,idoneus a, um.ideo coniunctio.quidem coniunctio,video vides.
¶I ante f non reperitur,preterq̃ in compoſitis.
¶I ante g breuis eſt,vt figulus figuli.producũt vero bige garum. Figo is.fligo is.frigus frigoris.frigila e.gyges e. Pyga e. pygardus ſtrigilis.ſtrigo as.Triginta,viginti,vigeſies.
¶I ante l longa eſt,vt pileus i.pila e.breuiãt vero ciliũ ij. Cylindrus i.cylidrus i.cilix cis. Filix icis.hilaris e.ilerda e.Lilea e.Lilibeium ij.milium ij.milo onis . pyla le.pylus li . philos li. Pylene es.Siler ſileris.ſilex ſilicis.ſileo ſiles.ſiligo ſiliginis . ſiliqua ſili=

quæ ſilurus i.ſtylus li.tilia tilie.

¶I ante m in diſſyllabis longa eſt,vt limus i . breuiāt vero ſimus i.hymen enis,minas antis. Nimis aduerbiū.ſimul aduerbiū. Thymus i. Poliſſyllaba quoq; : vt ſimilis ſimile . Producunt vero ſimius ij.ſimia e.chimera e.chimerinos i.timeus timei.

¶I ante n lōga eſt,vt linū i,ſinum i.pro vaſe.Breuiāt vero Cynapes is.fluuius.cynedus i.cinis eris.ciniras e.cinicus ca cū.inula in ule. Linus lini nomen propriū. Lino linis,mine arū, minerua ue. miniū ij.minius fluui9. minio onis.mynie populi.mina mine. miniſter i. Minor oris.minus miniſcor.Ninus i.ſinapis is . Sine præpoſitio. Siniſter a,um.ſino ſinis.ſinon is.ſinopis is.ſinus ſinus.ſinueſſa e. Tinea nee.& à ſyn præpoſitione greca compoſita, vt ſinagoga ge.ſynthedra edre.

¶I ante p breuis eſt,vt ſtipes is. Tiphoeus i.Scyphus i . Producūt vero griphus.ctipus pi. Pipo pas,pipilo as. Riphei orum . ripa pe. ſypho onis.ſtipo pas.ſcrupulus i.Siphariūm ij.ſipus untis . tiphis is.tiphon onis.vipera vipere.

¶I ante q breuis,vt liqueo liques.liquo as.ſiquidē, producūt very liquor eris.liquor oris.& liquid9da dū.primā habēt īdifferētē.

¶I ante r longa eſt,vt lyra pro ſulco. A chir quod eſt manus deducta partim breuiant,vt chiragra e, partim producunt , vt chirurgus i.chironomon tis.breuiant vero dirimo is.hirudo inis.lira e. miron onis,nomen proprium viri. Miron quod interpretatur vnguentum.Nireus ei.a pyr quod eſt deriuata partim breuiāt, vt pyra e.pyrus i.pirum i. piragmon onis. piretum i. piropus i. partim producunt,vt pyramus mi.piramis idis. pirene es.piralis is. quirinus i.Sirinus a um.ſyracuſe arum. Tyrus i.tyranus i.viridis e. vireo res.viriatus ti.

¶I ante s lūga eſt,vt niſus i.breuiāt vero biſon ontis.iſara e.iſaurus i.miſer a um.Niſi coniunctio ptiſana e.ptiſis is.ſicer eris.

¶I ante t breuis eſt,vt mitra e.vitrū i.Britannia e.Vitiū vitij.producunt vero bitania e.brito onis.clitella le.Clitunnus ni. clitorius ij.cliton onis.Dito as.Diteſco is. frutinio is.Italia e. mitis e. mitilus mitili.nitor nitoris. pithagoras pithagoræ. pitheus pithi.

pithon onis,pithius a,um,pithelon ontis,pitiſma atis,pituita indifferentem habet,titus us,rito ritas,ſcitor aris,ſithon onis. Triticum ci,triton onis,titirus i,titan is.titillo titillas,vita vite, vitis is,vito vitas,vitupero as,zithus zithi.

¶I ante u conſonantem longa eſt,vt liuor liuoris,viuo viuis.

O Ante b lōga eſt,vt globius ij, breuiāt vero globus globi, obeſus a,um,obelus obeli,obolus oboli,obex obicis,pro bus proba probū,probo probas,probrum i.Soboles is.

¶O ante c breuis eſt,vt ꝓceres um,voco as. ꝓducūt vero cocytus ti,crocalus li,focale is. Oceanus i,ociū ij,ocior & ocius. phoca ce,phocus ci,phocis dis,ꝓcerus a,um, poculū i,vocalis e.

¶O ante d longa eſt,vt rodo is,breuiant vero fodio is,modus di, modò aduerbiū,odor odoris.Et ā pus podos,hoc eſt pes & rhodos quod eſt roſa compoſita & deriuata,vt podalirius lirij,rodaphne nes,Rhodus di,rodope pes.Rhodanus ni Sodalis lis.

¶O ante f breuis eſt,vt ofella.

¶O ante g longa eſt,vt cogo is.breuiant vero logos ab eoq; compoſita & deriuata. rogus gi.rogo as,Toga toge.

¶O ante l breuis eſt,vt colō mēbrū.ꝓducūt vero boletus boleti. bola bole.Colum i,coliphiū ij,doliū ij,dolon onis,moles is, molior iris,moly os. Nola nole,nolo.Olearus ri,olenos ni.olim aduerbium,prolixus a,um,proles lis,polipus i, polidamas antis,ſolus la lum,ſolor aris,ſolers is,ſolennis e.tmolus li.

¶O ante m longa eſt,vt dogma tis.Vomer vel vomis eris, como is,comeſſor aris.Breuiant vero bromius mij, Coma e, comes itis, chromis is,comedo dis,dominus domini,domus us,domo as,glomero as,homo inis,homerus ri,nonas adis,omaſum ſi, omitto is, ſtomachus i,vomo is,thomo is.

¶O ante n breuis eſt,vt bonus a,um.ꝓducūt vero conor aris.cone es,conopeum i,conus i.donum i,monicus i, nonus a,um,none arū.pronus a,um,pono is,pone ꝑpoſitio & aduerbiū, zona e,& ā gonos cōpoſita & deriuata, de quibus in medijs ſyllabis dicetur.

¶O ante p breuis eſt,vt opis opē ab ope,& in plurali opes, ſopor oris.ꝓducūt vero copa e,nomē propriū femine,copia e,copula e,

copo onis.cophos i.ſurdus,opis is.nimpha,opilio nis. populus li. pro arbore,popeanum i. poples itis proprio as.indifferentem habet popiſma atis.ſopio is.ſtlopus pi.topus pi.

O ante q breuis eſt,vt loquor loqueris.coquo coquis.

O ante r breuis eſt,vt chorus i.cora e.oppidū italie producūt vero chorus i.pro vento argeſte, coram præpoſitio & aduerbiū corycus i.coritus i.coralium ij,doris idis.doricus a um.dorium, doron hoc eſt donū ſiue palmus,hora e.morus i.morio onis. noricū i.ora e.oro as.orithia e.orion nis. pora re.ſora e. ſorex is. thorax cis.Et habentia l ante o,vt lorum ri.gloria e.ploro ploras.

O ante s longa eſt,vt moſes is.proſa ſe.Breuiant verò coſe aurū coſyra e.Doſis hoc eſt datio,oſyris idis, proſeucha e. Proſimna e. poſui à pono ponis,roſa roſe.

O ante t breuis eſt,vt notus,vētus,noth9 i. ſpurius ij. nota e.& noto as.botrus i.producunt vero clotho us.lothos i. proth9 i,& a prothos(quod interpretatur primus)cōpoſita,vt prothogenes is.

¶O ante u conſonantem breuis eſt,vt ouis,nouus a um.producit verò ouum oui.

VAnte b breuis eſt,vt ruber a um,producunt vero bubo bubonis,bubalus i.bubaſtus i.huber is.iubilus a um.lubricus a um.nubes is.nubo is.pubes is.rubigo ginis, ſuber ſuberis ſubula e,tuber eris.

¶V ante c longa eſt,vt duco ducis.luceo es,breuiant vero cuculus li.cuculo as.cucuma e.cucumer eris,cucurbita e,ducenti te ta duceni e a,lucerna e,lucrum i,luceres rum.

¶V aute d longa eſt,vt rudo rudis,ludo ludis, breuiant vero pudor oris,pudet bat rudis e,rudis is,virga prętoris,rudens tis,ſudes dis,ſtudium dij,tuders tis.

¶V ante f longa eſt,vt vfens tis,bufo onis.

¶V ante g longa eſt,vt iugerum i,breuiant vero fugio is,fuga ge iugum i,iugis ge,tugurium tugurij.

¶V ante l breuis eſt,vt fulix cis producunt vero cuculus li,fuligo inis,iulius ij,mula e,pulex cis,thule es,vligo inis.

¶V ante m lōga eſt, vt humor oris,humidus da dum, humanus a

um. Breuiāt vero cumulus i. humus mi. humerus i. numa ę. numanus i. nomen proprium viri. numerus ri. nuſmima atis. rumex icis tumeo es. tumulus tumuli.

V ante n longa eſt, vt munus ris. Breuiant verò cumeus i. cunículus i. tunica e.

V ante p breuis eſt, vt lupus pi. Producunt verò cupa pe. iupiter, nuper aduerbium, pupus i. pupula ę, pupillus li. rupes is. ſuparus ri. ſtupa ſtupe. ſcrupus i.

V ante r longa eſt, vt curio onis. Breuiant verò curius rij. cures ium oppidū, curetes populi, curulis rule, durius durij fluuius, furio is. muria ę. nurus us. ſpurius ſpurij.

V ante s longo eſt, vt puſio onis. Breuiant verò fruſino onis, pu ſillus puſilla puſillum, ſuſurrus ſuſurri.

V ante t lōga eſt, vt vtor eris. Breuiant verò cutis is. frutex cis. futuo is. lutū ti, mutina ne. mutilus a um. muto onis. nutrio is. puteus i. putris e. puto as. rutini populi. rutil9 a um, rutuli populi. rutuba e. fluui9, rutupe oppidū, vter a ū, vter is. vtica e, vti cōiūctio

V purum ante u conſonantem longa eſt, vt vna, ꝓ ſi conſonās præcedat breuiatur, vt fluuius fluuij, pluuia uie.

¶ De medijs ſyllabis. Cap̄. v.

A Ante b in medijs ſyllabis breuis eſt, vt calabria e, producūt vero atabulus li, & verbalia in bilis deſinentia, vt amabilis ę, & in abūdus da dum, vt populabūdus a um, & in abulum vt cunabulum li, venabulum buli.

A ante c breuis eſt, vt alacer cris, producūt verò benac9 ci, cloaca ce, iracundus da dum, meracus ca cū, muſtaciū cij. opacus ca cū paſtinaca ce, piſtaciū cij, portulaca ce, ferracium ci. & nomina deriuata in aculū, vt gubernaculū li, & in aceus a um, vel in acius. a um, vt ordaceus a um, galliceus a um, vinacium cij.

A ante d breuis eſt, vt bragada fluuius. producit verò cicada de.

A ante g longa eſt, vt imago inis. Breuiant verò auiragus agi. Aſparagus gi. chiragra ę, lalage es. Mandragora ę. Pelagus gi, podagra ę. vertagus gi. Et nomina in agoras terminata, vt anaxagoras ę. Et noia cōpoſita ab agoreo quod eſt vendo & ab ago quod

eſt duco,vt pythagoras ę. anaxagoras ę. pedagogus gi. ſynagoga ge.paragoge ges.

A ante l breuis eſt,vt menalus li,producunt verò canalis, & de nominatiua in alis finita,vt vocalis le.

A ante m breuis eſt,vt calamus. Producunt verò dictamum i,& verbalia in amen finita,vt certamen,ſolamen & hæbrea ad declinationem noſtram reducta,vt adam amus i.

A ante n lōga eſt,vt inanis.breuiāt verò apidan9 ni. Balanus i. Cuban9 ni.depranū ni,dardan9 ni.Eridan9 ni,galbanū ni,Hypanis is.Hypomanes.Laganū i.Liban9 ni.Raphan9 ni.Rhodan9 ni. ni.Et noīa græca in phanus vel phanes definētia,vt ſtephanus ni Ariſtophanes is.Sicanus a um.& cyaue indifferentem habent.

A ante p breuis eſt,vt terapne es. Producūt verò anapis is. Meſapus pi.priapus pi.Serapis ſerapis,Synapis ſynapis.

A ante q breuis eſt,vt tanaquil. Producūt verò nequaq̄ & vtraq̄ in ablatiuo.

A ante r breuis eſt,vt cythara. Producunt verò amaracus ci.amarus a um.Cocleare is,Denarius rij,Thiaras ę. Et de nomiatiua in arius a um,vt antiquari9 a um, Sextari9 rij, Sacrarum ſacrarij,

A ante s breuis eſt,vt petaſo nis. Producūt verò agaſo nis,omaſum ſi,pernaſus i.

A ante t breuis eſt,vt Cytat9 i. Producūt verò aratus ti, achates ę.nomen viri & lapidis.aratrum aratri.agates inſule nomen.

A ante u conſonantem longa eſt,vt cadauer cadaueris.breuiāt verò batauus a um. Patauium ij.

E Ante b breuis eſt, vt erebus i. Producunt verò corebus i. ephebus i.perhebus a um.

E ante c longa eſt,vt imbecillus a um.cercopitheeus ci.Breuiant verò ſeneca ſenece,ſenecis nis.

E ante d longa eſt,vt teredo is.Breuiant verò andromeda ę.eſſendum macedo is.tenedo is. & ab hedra compoſita, vt cathedra ſynthedra.

E ante f indifferens eſt,vt tepefacio is. patefacio is. producunt verò veneficus venefici,& veneficia venefice.

E ante g breuis est, vt telegonus ni. producit verò cetegegus gi.

E ante l breuis est, vt obelus li. sepelio lis. Producit verò phasselus li. cibile indifferentem habet.

E anre m longa est, vt eremus i. breuiant verò elementum i. ptolomeus i. tlepolemus i.

E ante n producitur, vt verbena e. Breuiãt vero armenia e. hebenus ni. helena e. iuuenis is. ingeniũ nij. ingenus a um. olenos i. prosena e. & cõposita a venio is. vt aduena e. & a genos hoc est gen⁹, vt archigenes is, antigenes, diogenes, hermogenes, mennogenes, origenes, protogenes, & a sthenos composita hoc est robur, vt antistgenes, calisthenes, demosthenes, & a parthenos quod est virgo vt parthenius, parthenope, parthenopeus. Et in mene vel menes finita, vt climene, periclimenes, archimenes.

E ante p breuis est, vt thelephus i. producũt vero asepus i. asclepius ij. iosephus i. præsepe is.

E ante q breuis est, vt diequarti diequinti.

E ante r breuis est, vt cerberus i. pducunt vero abdera e. auster⁹ra rũ. cythara orum. cyperus ri. galerus ri. homerus ri. hiera e. iberus ri. misteriũ rij. niciteriũ rij. poderis is. syncerus syncera syncerum, seuerus ra um. trieteris idis.

E ante s breuis est, vt heresis. producũt vero carchesium chesij. diocesis eos, frenesis is. galesus i. halenesos i. Lyrnesus i. milesi⁹ a um. marpesius si. magnesia e. mathesis eos. poesis poesis. synthere sis is. & ab esus esa esum composita.

E ante t lõga est, vt moretũ. breuiãt vero amethist⁹ i. chrisendetũ i. tapetus ti. macetes te. pharetra tre. pheretrũ i. pyretrũ i. phaeton tis. phætusa e. taygeta e. tayget⁹ ti. triquetra e triquetr⁹ a um. temetum ti. venetus ta tum. vietus ta tum. Et denomiatiua in etas definẽtia, vt pietas pietatis, varietas varietatis, & ab arete hoc est, virtute deriuata, vt panaretos panareti aretalogus gi.

I Ante b breuis est, vt sensiblis e. alibi.

I ante c breuis est, vt amicus nomẽ propriũ viri. Producũt vero amicus ca cum. apricus ca cum. aricia e. caicus i. canicula le. craticula le. cuticula le. cuniculus li. couuitium ij. ceruical lis.

equicolus equicoli,formica cę,labicū i,letica cę,lorica cę,lubricus ci,myrica ce,marica ce,mendicus ca,cū.multitiū ij,naſica ce, nouitius a,um.numicus cij, piculū li,noſticus a, um. poſticus ci, pudicus a,um.pedico cas , pediculus li, redimiculū li, rubrica cę, triuicus ci,tibicen nis,tegeticula le,veſica cę,vmbilicus ci , vrtica ce,& à nice(hoc eſt victoria)cōpoſita,polynices is,olimpionices ce,& nomina barbara in icus,vt alaricus ci,theodoricus ci.

¶I ante d breuis eſt,vt liuidus a,um. Producūt veró abydos i, faſtidio is,formido as.Et noĩa in ido exeūtia , vt formido inis,libido nis . Et nomina patronymica maſculina à noĩbus in eus diphthongon deſinentibus,vt à prometheus ei,ides.Nam reliqua ferè omnia breuiant,vt à Priamo priamides,à Neſtore neſtorides.

¶I ante g breuis eſt,vt litigo as.,pducūt vero auriga aurige, caligo as,caſtigo gas,faſtigo gas, faſtigiū ij,& à fligo is,compoſita,vt affligo is,infligo as,origanū i,quadrige quadrigarū . Veſtigo gas, vectigal alis.Et noĩa exeūtia in igo,vt caligo inis.Vertigo inis.

¶I ante I breuis eſt,vt maſsilia e.Producūt vero aſilus li, aſilū li. aſilas e,nomē proprium viri.Aprilis is,edilis is,crocodilus i,eryphile es,exilis e,Maſsilus a,um.Quintilis is,Sextilis is Subtilis le. Et noĩa neutra in ile deſinētia,vt cubile,ſedile.Et adiectiua à nominibus deriuata,vt à puero puerilis, à ſene ſenilis . Breuiant tamen ab humo humilis,à pari parilis,à dape dapſilis.

¶I ante m breuis eſt,vt optimus ma mū . Producunt verò ariminum i,opimus ma mū,quadrimus ma mum, ſulimis e . Et nomina à verbis quartę coniugationis in imen exeūtia,vt à munio is, mu nimen inis,à lenio lenis lenimen inis,à farcio is,farcimen inis.

¶I ante n lōga eſt,vt pachinus i.breuiāt vero ocinus i, apirinū i, arimiṇū i,aſin9 ni,aſine es,oppidū.Buccina e,catina e, Ciminus i, mōs & lacus Italię,cominus aduerbiū,emin9 aduerbiū.Euphroſi ne as,elemoſina e,fiſcina e,fuſcinus ni.femina e,fruſino onis Licinus i,nomē propriū viri.Machina e,mutina e,morinus a um, Nūdine arū,Pagina e,patina e,pāpin9 i,,pſerpina e, ,ptinus aduerbiū Ruſpina e,Saſina e,ſarcina e,ſibina e,ſtatina e,ſophroſina e, truti na e.Et nomina adiectiua ab aduerbijs tpalibus deriuata , vt Cra-

ſtinus a,um.diutin9 a,um.priſtinus a,um.perẽdinus a,ũ. ſerotin9 a,um.Et à noĩbus materiã ſignificãtibus deriuata,vt oleaginus a, um.faginus a,um.Et à noĩb9 colores & lapillos ſiue odores & vn guẽta ſignificãtibus,vt adamãtinus a,um.amethiſtin9 a, um.ama racinus a,um.amigdalinus a,um.bõbicinus a,ũ.byſsinus a,ũ. criſtallinus a,um.crocinus a,ũ.coccinus a,ũ.carbaſinus a,ũ. glaucinus a,um.gauſapinus a,ũ.hiacinthinus a,um.mirrhin9 a,ũ. praſinus a,ũ.ſmaragdin9 a,ũ.ſandicin9 a,ũ.tyrãtin9 a,ũ.Et quędã noĩa græca ĩ rinos deſinẽtia,vt carinos oporinos therinos chimerĩos.

¶I ante p breuis eſt,vt demipho demiphonis. antipho onis,Producunt vero ſeriphos ſeriphi.coliphium ij.oſtipus a,um.

¶I ante q longa eſt,vt antiquus a,um. Breuiant vero aliquis alique aliquod vel aliquid,reliquus a,um.ſiliqua e.vndiq; vtiq;.

¶I ante r breuis eſt,vt zephirus zephiri. Producũt vero butyrũ i.buſyris idis.corcyra e.corſia e,colliriũ ij.cypirus i. delirus a,um epirus i.magirus i.papyrus papyri.ſaphirus i.

¶I ante s breuis eſt,vt cytiſus i. Producunt vero amphiſa e. amphriſus i.aruiſium ſi.anchiſts anchiſæ.cephiſus i.cambiſes is.dyonisa e.dyoniſius ſi. eliſa e.gauiſus a,um.paradiſus i.

¶I ante r breuis eſt,vt digitus i.Producũt vero aconitũ i. architas e.cocytus i.corytus i.hermaphoditus i. idolothitũ i.irrito as. lechitus i.luſitania e. margarita e.pituita e.paraſitus i.therſites e. valitudo is.Et nomina græca à nominibus proprijs virorũ ſiue locorum deriuata in ites vel ita pro maſculinis,& in tis pro femininis deſinentia,vt leuites vel leuita e.moabites, vel bita te, bitis, idis.Et denoĩatiua in itus a,um.exeuntia,vt aurisus ta,tum.turriritus a,um.Verba quoq; frequẽtatiua & noĩa participalia quæ formant à ſupinis verborũ quartę cõiugatiõis in itũ penultima lõga terminatis,vt dormio dormis dormitum dormito tas.audio audis auditũ auditus. Seruitus tamẽ à ſeruio ſeruis penultimã breuiat.

¶I ante u conſonantem longa eſt, vt ſaliua ſaliue.

O Ante b breuis eſt,vt orobus bi.producũt vero iacobus bi. october octobris.

¶O ante c breuis eſt,vt colocaſia. Et propria virorũ noĩa

in ochus finita,vt archilocus i,antilocus i,antiochus i.

¶O ante d breuis eſt,vt methodus i.exodus,periodus,ſynhodus, producunt verò erodius ij.herodes is,orodes.Et nomina græca in odes finita,vt geodes i. terrenus. capnodes i.fumoſus. Et ab ode quod eſt cantus compoſita,vt epodes.

¶O ante g breuis eſt,vt theologus.producunt verò ab ago quod interpretatur duco compoſita,vt pedagogus gi, iſagoga ge.ſynagoga ge,paragoga ge.

¶O ante l breuis eſt,vt obolus i.producunt verò etolia ę,capitolium ij,cymolus i,iodolon i, pactolus i.& à poleo hoc eſt vendo compoſita,vt pharmacopola e.

¶O ante m longa eſt, vt amomum mi. Breuiant verò Salomon onis,ſalome es,& à ſtomos compoſita,vt Chriſoſtomus mi.

¶O ante n longa eſt.vt corona ę,Breuiant verò oponus ni.auſonius a,um.myctonũ i,geriones nis,micone es, miconus i. Nam à gonia quod eſt angulus compoſita producunt,vt trigonus,tetragonus,pentagouus.Et à phonos quod eſt ſonus,vt ſymphonia,antiphona,aphono,ſyphona.

¶O ante p breuis eſt,vt eſopum i, Producunt verò aſopus i,eſopus i,canopus pi,conopeum i,crotopus i,europa ę,hyſopus i,metopon i,pyropus i,ſynope ſynopes.

¶O ante r breuis eſt,vt Pythagoras. Producunt verò aurora ę,authores is,cythorus i,diores is,elorus i,pelorus i.Et denominatiua in orus ora orum,vt decorus a,um.odorus a,um.Et à doron quod interpretatur palmus ſiue donum compoſita,vt polidorus i,theodorus i.iſidorus i,& à moros quod eſt fatuus,vt ſycomorus.

¶O ante s longa eſt,vt metamorphoſis eos,Breuiant verò ambroſius ambroſij,ambroſia ambroſiæ.

¶O ante t longa eſt,vt egrotus a,um,Breuiant verò à doros quod eſt datus.& ptotos quod eſt caſus compoſita,vt antidotum vel antidotus,monoptotos,diptotos.

VAnte b breuis eſt,vt coluber, rutuba rutubę. Producunt verò anubis anubis,ſaluber ſalubris.

¶V ante c longa eſt,vt eunuchus. Breuiant verò volucer

volucris,volucre volucris.

¶ V ante d longa eſt,vt hyrudo inis,teſtudo inis.

¶ V ante g longa eſt,vt ſalſugo inis,ferrugo inis.

¶ V ante l breuis eſt,vt anulus i,emulus a,um. Producũt verò adulor ris,amulius ij,apulia ę,getulia ę.peculiũ ij,torcular aris.Et à bule quod eſt conſilium compoſita,vt thraſibulus,cleobolus,

¶ V ante m longa eſt,vt cacumen inis. breuiant verò autumo as, columẽ inis,documentum documẽti,emolumẽtũ ti.irrumo irrumas,monumẽtũ ti,& à tumeo cõpoſita,vt cõtumax cõtumacis.

V ante n lõga eſt,vt fortuna ę.ieiun9 a,ũ,breuiat verò albunea ę.

¶ V ante p longa eſt,vt centurupe es,vpupa vpupæ.

¶ V ante r longa eſt,vt ligurio is,breuiant vero bituri orũ,camurus ra,rum.cẽturio onis,lemures um, luxuria ę,mercurius ij,mamurius ij,purpura rę,penuria rię,tuguriũ rij.Et verba deſideratiua quæ formãtur ab vltimo ſupino addita rio,vt ab eſu eſurio ris.

¶ V ante s producitur,vt ceruſa ceruſæ,creuſa creuſæ.

¶ V ante t longa eſt,vt cicuta ę.præputium tij,confuto as, refuto as.Breuiant verò arbutus arbuti.Et à quatio tis compoſita,vt concutio concutis.

De vltimis ſyllabis. Cap̃.vj.

A Terminalis lõga eſt,vt ama,ſupra. Breuiant vero ita,puta aduerbiũ,quia poſtea,noiatiuus quoq; actũs & vctũs vtriuſq; numeri,p̃terq̃ noia nũeralia in ginta deſinẽtia, vt triginta,quadragita, & à noibus græcis in as & in es ꝓductas deſinẽtibas vctũs in a ꝓducit:vt eneas ô enea, anchiſes ô anchiſa,pallas ô palla. ¶ *E terminalis* breuis eſt,vt hoc mare, lege legere,ꝓducũt vero accũſatiui triũ ꝓnoim ego,me,tu,te,ſui.ſe. Et nomina græca fœminina quæ ad primã declinationẽ noſtrã referuntur,vt penelope in ntõ dtõ vctõ abltõ. Et vctũs abltũſq; à noibus grecis termiatis i es ꝓductã quę ad primã & tertiã declinationẽ latinã referũt,vt ãchiſes ô ãchiſe ab ãchiſe,vlyſſes ô vlyſſe ab vlyſſe,& abltũs ſingularis à noibus quitæ declinatiõis,vt dies à die.Et ſecũda ꝑſona ſingularis p̃ſentis impatiui modi ſecũdę cõiugatiõis actiuæ vocis,vt doce,mone,aude.Et aduerbia illa fere,ferme,qua

re,pro nō,ne pro certe,ve ,p hei. Et à noibus adiectiuis deriuata, vt à pulchro pulchre,breuiāt tamē à bono bone,& à malo male.
¶ I terminalis longa eſt,vt gūmi,amaui,breuiant verò niſi,quaſi dtūs quoq; & vocatiu9 grēcus in i deſinētes, vt ô palladi ô philid di,ô priami, ô pari,mihi verò tibi,ſibi,ibi,vbi,indifferētē habēt O terminalis indifferēs eſt,vt ſermo ſermonis,amo amas. ,pducūt verò datiui & ablatiui ſingulares ſecūdæ declinatiōis,vt domio à domino. Et noīa grēca fœminina in o deſinētia,vt ſappho, alecto clio,& dictiones monoſyllabæ,vt o,do,pro. Breuiāt tamē modo, duo,& ambo. Gerūdia verò datiui & ablatiui indifferēter deſinūt
¶ V terminalis longa eſt,vt cornu gelu.
¶ B terminalis breuis eſt,vt ab,ob,ſub,barbara verò producunt, vt iacob aminadab.
¶ C terminalis longa eſt,vt dic,duc,ſic, Breuiāt verò fac,lac,nec, donec. hic pronomen indifferens eſt.
¶ D terminalis breuis eſt,vt ad,apud,ſed.
¶ L terminalis breuis eſt,vt tribunal alis. Producūt verò nil inde clinabile,ſol ſolis. Et nomina barbara,vt michael elis, iſrael elis.
M terminalis ab antiquiorib9 breuis ponebat,ſed in vſu authorū aut abijcit,aut cū ſequēti cōſonāte vocalē præcedentē producit.
¶ N terminalis lōga eſt,vt pean nis. nō quin. breuiāt verò an,for ſan,forſitan,in,tamen,& ex ijs cōpoſita, vt attamen, dein, exin, proin. Et nomina græca in on finita quæ ad ſecundā nominis declinationem latinam referuutur,vt ilion ilij, pelion pelij. Accuſatiuus quoq; primæ declinationis à nominibus græcis in a breui terminatis,& ſecundæ in os,& tertiæ in is, vt egina eginā, menelaos menelaon,daphnis daphnin. Et nomina latina in en deſinentia quę mittūt genitiuū in inis,vt nomē nominis, fulmē fulminis
¶ R terminalis breuis eſt,vt cæſar cæſaris,producunt verò far ris, par paris,nar naris,ver veris, iber iberi, cor cordis, fur furis, cur aduerbium. Et nomina græca in er mittentia genitiuum in eris,vt aer aeris,ether etheris.
¶ As terminalis producitur , vt eſtas eſtatis. Breuiant verò græca mittētia genitiuum in adis,vel ados,vt arcas arcadis vel dos. Ac-

cusatiuus quoq; pluralis à nominibus græcis quæ ad tertiã nomi-
nis declinationem referũtur, vt arcas arcadas, menas menadas.
¶ Es terminalis longa est, vt proles prolis, leges. breuiant verò es
a sum es fui cum cõpositis, penes præpositio, seges segetis. Et mit-
tentia genitiuũ in in itis vel idis, vt stipes tis, obses idis. Et nomia
græca quintæ declinationis quæ ad tertiã declinationẽ nostram
referuntur in nominatiuo & vocatiuo, vt archades ô archades.
¶ In is breuiant, vt panis, legis. Producunt verò dis ditis, lis litis,
samnis samnitis, quiris quiritis, glis gliris, pyrois entis, simois en-
tis. Et græca mittentia genitiuũ in inis, vt salamis salaminis, del-
phis vel delphin delphinis. Datiu9 quoq; & ablatiu9 pluralis pri
mę & secũdę declinatiõis, vt musa musis à musis, domin9 dominis
a dominis. Et actũs tertię declinatiõis quãdo exit in eis, vt omneis
treis. Vis etiã in ntõ & gtõ. Vis quoq; secũda persona à volo vis,
sis à sum es fui. Et secunda persona singularis præsentis indicatiui
modi quartæ coniugationis, vt audio is, venio nis, nescio nescis.
¶ Os terminalis ꝓducit, vt ros roris, sacerdos dotis. breuiãt verò
os ossis, nam os oris producitur, compos potis, impos impotis. Et
græca in os quæ ad secundã declinationẽ latinã referũtur, vt aby
dos is, chaos is, Et gtũs græcus in os, vt tere9 tereos, arcas arcados.
¶ Vs terminalis breuis est, vt dominus, amamus, tempus oris, de-
decus oris. Producunt verò tellus ris, incus dis, buscus dis, & no-
mina monosyllaba, vt grus uis, thus ris, & quæ mittũt genitiuum
in vtis penultima longa, vt virtus tis. Et nomina græca mittentia
genitiuum in untis vel odis vel in u, vt amathus untis, melãpus
odis, panthus panthu. Genitiuus quoq; singularis & nominatiuus
accusatiuus & vocatiuus quartæ declinationis, vt manus sensus.
¶ T terminalis breuis est, vt caput, amat.
¶ Omnis syllaba in fine carminis aut perpetuæ orationis indifferens
est, quia longa ꝓ breui & breuis ꝓ longa in fine ponuntur.
¶ Dictiones barbaræ quæ accentu acuto in fine proferuntur in
quãcunq; literam desinant vltimas syllabas producunt, vt iacob,
ioseph, alaric, leonor, enric.

De pedibus qui syllabis constant. Cap̃.vij.

PEs eſt ſublatio ac poſitio duarũ ampliũſue ſyllabarũ ſpacio comprehenſa.

¶ Duarum igitur ſyllabarum pedes quatuor tantum ſunt.

Pyrrhichi⁹ duab⁹ ſyllabis breuib⁹ cõſtat, vt de⁹ furor amat

Spondeus duabus ſyllabis longis conſtat, vt montes audi.

Iambus conſtat ex breui & longa, vt dies.

Trocheus conſtat ex longa & breui, vt ſanguis.

¶ Trium ſyllabarum pedes ſunt octo tantùm.

Tribrachus qui conſtat ex tribus breuibus, vt dominus.

Dactylus ex longa, & duabus breuibus, vt tempora.

Anapeſtus ex duabus breuibus, & longa, vt dominos.

Bacchius ex breui, & duabus longis, vt athenæ.

Antibacchius ex, & duabus longis, & breui, vt natura.

Amphimacer ex longa, breui, & longa, vt aureos.

Amphibracus ex breui, & longa, & breui, vt amoris.

Moloſſus ex tribus longis, vt æneas,

¶ Quatuor ſyllabarum pedes ſunt ſexdecim.

Proceleumatticus conſtat ex duobus pyrrichijs, vt arietis.

Diſpondeus ex duobus ſpondeis conſtat, vt oratores.

Dichoreus ex duobus choreis, ſiue thocheis, vt cantilena.

Dijambus ex duobus iambis conſtat, vt propinquitas.

Choriambus ex choreo ſiue trocheo & iambo, vt nobilitas

Antipaſtus ex iambo & trocheo, vt medulina.

Peon primus conſtat ex trocheo & pyrrhichio, vt temporibus.

Peon ſecundus ex iambo & pyrrhichio, vt colonia.

Peon tertius ex pyrrhicio & trocheo, vt catamitus.

Peon quartus ex pyrrhichio & iambo vt celeritas.

Epitritus primus ex iambo & ſpondeo, vt ſacerdotes.

Epitritus ſecundus ex trocheo & ſpondeo, vt conditores.

Epitritus tertius ex ſpondeo & iambo, vt diſcordiæ.

Epitritus quartus ex ſpondeo & trocheo, vt audiuiſtis.

Ionicus à maiori ex pyrrichio & ſpondeo, vt diomedes.

Ionicus à minori ex ſpondeo & pyrrhichio, vt demetrius.

¶ De metris. Cap̃.viij

METrum est pedũ iunctura numero modôq; finita. Denoiatur autẽ aut ab autorib9, vt alcaicũ, archilochiũ, hiponacticũ, aut à materia, vt heroicũ, elegiacũ, tragicũ, aut à pede frequẽtiori, vt iambicũ, trochaicũ, dactylicũ, aut à numero pedũ, vt hexametrũ, penthametrũ, tetrametrũ. aut à numero syllabarũ, vt hendecasyllabũ, duodecasyllabũ. Præterea aut deficit vna syllaba, & dicit chatalectic9, aut deficit duabus, & dicit brachicathalectic9 aut abũdat vna syllaba, aut plurib9, & dicitur hypercatalectic9 siue hypermeter, aut neq; abũdat neq; deficit & dicit achatalectic9, Cõstat præterea carmẽ vno genere versus appellatúrq; monocholon, vt eneis Vergilij, aut duplici genere versus, appellatúrq; dicholon, vt sapphica mixta adonicis, aut triplici genere versus, dicitúrq; tricholon, vt pleréq; apud Hora. ode. Præterea carmẽ aut est diitrophõ, hoc est cũ terti9 versus, primo similis est, & quartus secundo, vt in carmine elego quod ex distichis constat, aut tetrastophon cum quintus primo, secundo sext9 tertio septimus, quarto octauus similes sunt, vt in carmine sapphico, quod per tetrasticha digeritur. Hexametrum igitur carmẽ quod etiam heroicum appellatur constat dactylo & spondeo indifferenter, nisi ꝓ in quinta regione frequentior est dactylus, in sexta spondeus, vt Arma virumq; cano troiæ qui primus ab oris. Penthametrum elegiacum constat ex primis duobns pedibus versus heroici, hoc est dactylo vel spõdeo indifferenter & cæsura, cũ duob9 dactylis atq; syllaba, vt nil mihi rescribas attamẽ ipse veni Est autẽ cesura syllaba terminãs dictionẽ in medio carminis quę cũ post duos pedes carminis heroici venit pentimemeris heroica dicitur. Phaleuticum constat spondeo dactylo & tribus trocheis vt passer delitiæ meæ puellæ.

Sapphicum constat trocheo spondeo dactylo & duobus trocheis, vt Nocte surgentes vigilemus omnes.

Adonicum constat dactylo & spondeo, vt nubibus atris.

Asclepiadeũ cõstat spõdeo, duobus choriambis, & pyrrichio, vt Sanctorum meritis inclita gaudia.

Gliconiũ cõstat spõdeo & duob9 dactyl. vt victorũ gen9 optimũ.

Phereeratium constat spondeo dactylo, & iterum spōdeo, vt grato pyrrha sub antro.
Phaliscum constat quatuor vltimis pedibus versus heroici, vt ephesum bimarisve corinthi.
Alcaicum constat spondeo, iambo, cesura & duobus dactylis, vt ō pulchra mater filia pulchrior.
Alcaicum alterum constat ex hippio secundo, duobus choriābis, & bacchio, vt te deos oro sybarim cur properes amando.
Anacreōtiū cōstat ex choriābo & bacchio, vt Lidia dic p omnes.
Saphicū alterū hendecasyllabū cōstat spōdeo tribus choriābis & pyrrhichio, vt Horati9. Nullā vare sacra vite prius seueris arborē
Archilochium constat parte versus heroici quę vocatur buccolice hoc est primis tribus pedibus dactylo vel spondeo. Deinde dactylo qui buccolice clauditur, postea tribus trocheis, vt Soluitur acris hyems grata vice veris & fauni.
Dimetrū iābicū cōstat spōdeo vel iābo indifferēter in prio & tertio loco, & iābo necessariò ī secūdo & q̄rto, vt Iā lucis orto sydere
Trimetrū iābicū archilochiū cōstat spōdeo vel iambo indifferenter in primo, tertio & quinto loco, & iambo necessariò in secūdo quarto & sexto, vt Martialis. Vir celtiberis nō tacēde gentibus.
Trimetrum iambicum hipponacticum eadem lege currit qua archilochium, nisi q̄ in sexto loco semper habet spondeum, vt Persius. Nec fonte labra prolui cabalino.
Tetrametrū iābicū cōstat iābo & spōdeo in locis īparib9, in locis vero paribus iābo, qualia sunt multa apud Plautū & Terentium.
Dimetrum anapesticum pindaricum cōstat quatuor pedibus qui plerūq; sunt anapesti, recipit tamen & alios pedes, vt Sene. Turbine magno spes sollicitę.
Tetrametrum trochaicum archilochium catalecticum quatuor metris & octo pedibus minus vna syllaba constat, habētq; in locis imparibus trocheum, imparibus verò etiam spondeum, vt Scā de celi templa virgo digna tanto sydere.
Sapphicum choriābicū constat spōdeo tribus choriābis & pyrrichio, vt Prudētius. Annū cardo rotat dum fruitur sole volubili.

Alcmanium dactylicũ trimetrũ hipercatalecticũ cõstat tribus dactylis & semipedib9, vt idẽ Prudẽti9. O crucifer bonæ lucis sator. Parteniacũ, anapesticũ, dimetrũ, catalecticũ cõstat tribus pedibus & syllaba recipitq; in primis duobus locis anapestum & spõdeum in tertio semper anapestum. Idem. Deus igne fons animarum. Euripidum, dimetrum, catalecticum cõstat tribus pedibus & syllaba qui omnes plerunq; sunt trochei. Idem, dona conscientiæ.

¶ De acentu. Cap̃. ix.

PRosodia grecè latinè interp̃tatur tum accẽtus, tũ accentiuncula, tũ nota vocis, tũ moderamẽtum. tum voculatio. Accentus igitur est certa lex vel regula ad elauãdã deprimẽdámve syllabã vniuscuiusq; particulę orationis accõmodata. Estq; accẽtus triplex, acutus, quo syllaba eleuat̃, grauis, quo syllaba deprimitur, circũflexus, quo syllaba eleuatur deprimitũrq;. Nam ex acuto & graui cõpositus est, Circũflexus accẽtus ab hoibus tẽpestatis nostræ neq; ꝓfertur, neq; ꝓficitur, quod ꝓpter imperitiam fit nõ quidẽ puto ꝙ aliqua ratiõe ab vsu recessit. Eo antiquiores vtebant̃ in dictionibus monosyllabis natura lõgis, vt nos flos. Et in dictionibus duarũ aut pluriũ syllabarũ quarũ penultima est natura lõga, vltima verò breuis, penultima illa circũflectit̃, vt finis, romanus. Sed quia eius rei consideratio paũlò est difficilior, nos qui introductiões p̃sertim scribimus, cõfundam9 circũflexũ cum acuto. Omnis dictio monosyllaba accẽtu acuto proferẽda est: vt id, mos. Omnis dictio dissyllaba priorẽ ex illis acuit, vt Deus, Roma. Omnis dictio polisyllaba penultimã habẽs breuẽ in tertia à fine habet accẽtũ, vt dominus. Si verò penulti. habet lõgã, eandem acuit, vt sacerdos, romanus. Fallunt tamẽ regulę supiores. Primò dictinctiõe, cũ videlicet accẽtu volum9 distiguere duas dictiões, vt vna nomẽ, vltimã habet grauẽ, vna aduerbiũ, eãdẽ acuit. Secũdò abscissione hoc est cũ à fine dictiõis syllabã abijcimus, manet accẽtus in eadẽ syllaba in qua erat ante abscissionẽ, vt in noibus ꝓprijs secũdę declinatiõis termĩatis in us, quæ abiecta us in vctõ acuũt penulti. q̃q̃ eadẽ sit breuis, vt hic Vergilius ò Vergili. Noia quoq; gẽtilia in as, vt arpinas, pro quo antiquiores dicebãt arpi-

natis acuũt vel potius circũflectũt vltimã. Tertiò trãſpoſitione hoc eſt cũ præpoſitio poſtponitur, quod eſt cõtra naturã ſuã tunc enim quaſi dictio p̃ ſe regularẽ accẽtũ ſeruat, vt trãſtra per & remos tenet imperiũ. Differentię tamẽ cauſa quãdoq; acuit in fine, vt maria oĩa circũ. Quartò attractiõe, hoc eſt cũ particula enclectica p̃cedẽtis ſyllabę accentũ ad ſe trahit. vt hominũq; deorũq;, Sũt aũt particulę enclecticę tres, q;, ne, ve. Quintò idiomate, hoc eſt cũ dictiões græce cũ literatura accẽtũ apud nos græcũ retinẽt, vt periphas & ſimois penultimã hahẽt breuẽ & in eadẽ accentũ. Sextò interrogatione, quoniã in clauſulis quas interrogatiuè proferimus vltimè dictionis ſyllabam acuimus, vt quis furor, ciues.

¶ De quibuſdam rebus quæ paulo maiorem diſquiſitionem requirunt q̃ ſuperiùs ſit expoſita.

¶ De nominibus græcis.

OMnia nomina grę̃ca ſunt generis meſculini vel fœminini vel neutri. Et referunt̃ ad primã, aut ſecũdã, aut tertiã declinationẽ latinã. ¶ Nomina in e & in as & in es terminata, quę ad primã declinationẽ referunt̃ græca ſunt omnia, vt penelope es, æneas es, anchiſes e. ¶ Nomina in a termiata quæ ad tertiam nominis declinationem referuntur græca ſunt omnia, vt emblema emblematis. Quæ verò ad primam partim ſunt grę̃ca partim latina, vt egina eginæ, terra terræ.

¶ Nomina in eus diphthõgon, aut in os, aut in on terminata quę ad ſecundam nominis declinationem referuntur omnia ſunt græca, vt pentheus penthei, logos logi, ilion ilij.

¶ Nomina In an & in in & in n termiata quæ ad tertiã nois declinationẽ referunt̃ oĩa ſunt grę̃ca, vt titã nis, delphin nis, canõ nis.

¶ Nomina græca creſcentia in genitiuo mittunt genitiuum in os, & accuſatiuum in a, non creſcentia verò mittũt accuſatiuũ in n, vel in m, vt pallas pallados vel pallada. ænea ænee æneam.

¶ Nomina græca terminata in is ſi mittũt genitiuũ in idos mittũt accuſatiuũ in ida, & ablatiuũ in ide. Si verò mittũt genitiuũ in is vel in os, vel in yos mittũt accuſatiuũ p̃im vel p̃in & auferẽdi caſum p̃i, vt thetis thetidos thetida thetidę, thetis thetos thetim vel

thetin theti, mēphis mēphios vel memphis memphim memphi.
¶ Vocatiuus à nominib9 græcis terminatis in s plerumq; abijcit s nominatiui, vt paris ô pari.
¶ Nomina græca mittūt genitiuum pluralē in on cuiuſcunq; generis & declinationis ſint. vt logos logon, grāmata grammaton.
¶ Nomina græca maſculina & fœminina quæ ad tertiam nominis declinationem referuntur mittunt accuſatiuum per es vel as, vt lampas lampados lampades vel lampadas.

De Relatiuis

RElatiuū eſt quod rem antecedentē refert, & eſt duplex, ſubſtantię & accidētis, Relatiuū ſubſtātiæ eſt quod refert antecedēs ſubſtantiuū, qualia ſunt qui quæ quod, Suus ſua ſuū. Ipſe ipſa ipſum. Ille illa illud. Is ea id. Idem eadē idē. Alius alia aliud. Alter altera alterum. Reliquus reliqua reliquū. Ceterum. Nam ceter non reperitur. Horum ſeptem tria priora ſunt relatiua identitatis, quatuor poſteriora ſunt diuerſitatis.
¶ Relatiuum accidētis eſt quod refert antecedēs adiectiuum, qualia ſunt hic & hæc qualis & hoc quale, quātus quanta quantū, plurali nominatiuo quot, quotus quota quotum, hic & hęc quotēnis & hoc quotenne, cuius cuia cuium, hic & hæc & hoc cuias, quotuplus quotupla quotuplum, hic & hæc & hoc quotuplex.
Relatiuū accidētis cū ſubſtātiuo ſequēti habet cōcordare, vt eſt animal varium qualis eſt mulier, tēplum magnū quātus eſt mons. Horatius tamē in epodo relatiuū accidentis, antecedenti retulit. Sed incitat me pectus, & mamme putres equina quales hubera.
¶ Relatiuum vero ſubſtantiæ cum antecedenti plerunq; debet cōuenire, vt dedit tibi libros, ſed illos à te acceperam. Si tamē quis vel qui ponitur inter duo ſubſtantiua, vtriq; poteſt referri, vt eſt animal quod appellant. Origen, vel quē appellāt. Origē. Si tamen alterum ex duobus ſubſtantiuis eſt proprium, ſemper ad illud referendum eſt, vt Sallu. Eſt loc9 in carcere quod Tullianum appellatur. Eſt locus hiſperiam Graij cognomine dicunt, vbi Seruius dicit debere ſubintelligi quam & nullomodo quem.

¶ De nominibus patronymicis.

PAtronymica maſculina in noĩbus primæ declinatiõis formã ur a genitiuo addita ades, vt eneas enee eneades. In nomi= nibus ſecũdæ declinatiõis fiunt a genitiuo addita des, vt ea- cus eaci eacides, quæ tamẽ in eus diphthongõ terminantur cum duplicẽ habeãt genitinum ei & i formant patronymicum a genitiuo ſecũdo addita des, vt pẽtheus pẽthei vel pẽthi pẽthides in noĩbus tertiæ declinationis patronymica formanť a datiuó ad dita des, vt neſtor oris des, ſed nõ hæc regula eſt vſq; quaq; vera. Nam authores aliquãdo aliquid detrahũt, vt atlãtides pro atlãtia des. Amphitrioni amphitriõiades ꝓ amphitrionides, meneciades pro menecides, meniades pro menides, eneides quoq;. Vergi. dixit pro eneades. li. ix. Sit ſatis eneide, telis impune numanũ oppetijſ- ſe tuis. Idẽ quoq; ſcipiades formauit pro ſcipionides, deucalides pro deucalionides, declinãturq; per primã nominis declinationẽ ¶ Patronymica fœminina fiũt a maſculinis patronymicis ablata de, vt ab eolides eolide eolis lidis, aliquando tamen aliter exeũt, vt ab eneades eneis idis, a theſides theſeis theſeidis, a pelides pe- lias peliadis. Declinanturq; per tertiam nominis declinationem. Reperiuntur pauca nomina patronymica fœminina in ne deſi- nentia per primam nominis declinationẽ variata, vt nerine filia nerei, adaſtrine filia adaſtri, acriſione filia acriſij cum patronymi ca proprie a nominibus patrum deriuantur aliquando trahuntur a nominibus matrũ, vt ab ilia iliades romulus, aliquando ab auis paternis, vt ab eaco eacides anchiſes. Aliquando ab auis mater- nis, vt ab atlantes atlantiades mercurius. Aliquando a fratribus, vt phaetontiades ſorores phaetontis. Aliquando ab vrbium con ditoribus, vt cecropides athenienſes a cecrope.

¶ Patronymica non ſunt in vſu apud eos qui ſoluta oratione ſcri bunt, ſed tantum apud poetas, & raro quidem a nominibus lati- nis, nam illa patronymica, vt iuſtinius iuſti filius, albinus albi fi- lius, longinus longi filius dicẽdum eſt eſſe poſſeſsiua nõ patrony mica ſicut econtrario ponuntur patronymica pro poſſeſsiuis, vt Vergilius eneid. medea colchis.

De diminutiuis.

DIminutiua non habent certã rationẽ qua posſint formari. Sed illud tantũ hoc loco dicendũ eſt exire in varias terminationes, ſed plerunq; in ulus la lũ, vt fraterculus. ſoror ſorocula, munus munuſculũ. Aliquãdo in io, vt homo homũcio, ſenex ſenecio. Aliquãdo in aſter aſtra aſtrũ, vt pinus pinaſter filia filiaſtra, appium apiaſtrũ. Aliquãdo in olus ola olũ, vt ſergi9 ſergiol9, filia filiola, palliũ palliolũ. Aliquãdo in ellus la lũ, vt à tener tenera tenerũ, tenell9 la lũ. Aliquãdo in ill9 la lũ, vt puſill9 la lũ. Aliquãdo in leus, vt equ9 equleus. Aliquãdo in iſcus, vt panis paniſcus & petrus petriſc9. Sed hæc forma eſt à noĩbus grẹcis.

¶ De comparatiuis & ſuperlatiuis.

COmparatiua formantur a nominibus adiectiuis quę posſũt incrementum diminutionemq; ſuſcipere, vt a bonus bona bonum, & à verbis vt a detero deterior, & ab aduerbijs & præpoſitionibus, vt a pridem prior, ab vltra vlterior In nominibus adiectiuis ſecundæ declinationis cõparatiua formãtur a genitiuo in i terminato addita or, vt albus albi albior. In noĩbus verò tertię declinatiõis a datiuo addita or, vt fortis forti fortior. A nominibus habentibus vocalem ante is vel us, comparatiua non formantur, ſed ſupplentur ex hoc aduerbio magis & poſitiuo, vt magis egregius magis tenuis.

Superlatiua quoq; fiunt a nominibus adiectiuis a quibus formantur comparatiua. A noĩbus deſinentibus in er ſuperlatiua formãtur addita rimus, vt tener tenerrimus, pauper pauperrimus.

Alia verò aut ſecundę ſunt declinatiõis aut tertiæ. Si ſecũdæ ſuplatiua formanť a genitiuo addita s & ſimus, vt alb9 albi albiſsim9 Si tertiæ addita ſimus tantum, vt fortis fortiſsimus. Comparatiua & ſuperlatiua quæ predictam formã non ſequũtur hęc fere ſunt

Bonus melior optimus. Malus peior peſsimus.

Magnus maior maximus. Paruus minor minimus.

Dexter dexterior dextimus. Siniſter ſiniſterior ſiniſtimus.

Nequam nequior nequiſsimus. Multus multa multum, hoc plus. Plurim9 pluria plurimũ. Plur.hi & hę plures & hęc plura dicim9 Senex ſenior caret ſuperlatiuo. Iuuenis iunior caret ſuperlatiuo.

Magnificus magnificentior magnificentiſsimus.
Munificus munificentior munificentiſsimus.
Mirificus mirificentior mirificentiſsimus.
Maleficus maleficentior maleficentiſsimus.
Beneficus beneficentior beneficentiſsimus.
Maledicus maledicentior maledicentiſsimus.
Beneuolus beneuolentior beneuolentiſsimus.
Maleuolus maleuolentior maleuolentiſsimus.
Pius magis pius pientiſsimus.
Maturus maturrimus,non maturiſsimus.
Vetus veterrimus,non veteriſsimus.
Facilis facillimus,non faciliſsimus.
Agilis agillimus,non agiliſsimus.
Humilis humillimus,non humiliſsimus.
Similis ſimillimus,non ſimiliſsimus.
Gracilis gracillimus,non graciliſsimus.
¶ A verbis duo tantũ veniũt cõparatiua & ſuplatiua, a detero deterior deterrim9,& a potior iris potior potiſsim9. Niſi quis magis velit a potis aut pote deriuari. Ab aduerbijs quoq; veniũt cõpatiua & ſuplatiua,vt extra exterior,axtim9 ab intra interior intim9 ab vltra vlterior vltim9,ab infra inferior infim9 a citra citerior citim9,a ſupra ſupior ſuprem9,a ꝓpe ꝓprior ꝓxim9,a poſt poſterior poſtrem9,ab ante anterior,nõ antim9, a pridẽ prior prim9,à penit9 penitior penitiſsim9.ocyor & ocyſsim9 nõ habẽt poſitiuũ vnde formentur niſi qs velit ex greco ocijs quod eſtvelox deriuari
¶ Nomina quorum ſignificatio creſcere non poteſt,non formant ex ſe comparatiua neq; ſuperlatiua, qualia ſunt ingens, vnicus, ſummus,imus omnipotens.
¶ Comparatiuũ plus ſignificat q̃ ſuperlatiuũ ſi poſtponatur illi, vt ariſtoteles eſt doctiſsimus,ſed plato doctior. Aliquando ſignificat minus q̃ poſitiuũ,vt triſtior.i. ſubtriſtis & ferè quoties comparatiuus non conſtruitur cum caſu ad quem fit comparatio, minus ſignificat q̃ poſitiuum,aut quantum poſitiuum.
Cõparatiuũ a ſuplatiuo in hoc differt, ꝙ cõparatiuũ ad vnũ &ad

plures ſui & alieni generis cōparatur. Superlatiuum verò ad plures ſui generis tantum, vt Plato eſt doctior Ariſtotele, eloquentior Cicerone, ac perinde omnibus hominibus, vt Plato eſt doctiſsimus græcorum, non latinorum doctiſsimus. Præterea comparatiuum conſtruitur cum ablatiuo vtriuſq; numeri, aut cū hac particula q̄ cum nominatiuo. Superlatiuum verò cum genitiuo tantum plurali, aut ſingulari nominis tantum collectiui. Cōparatiuū quoq; cū partitiue ponit conſtrui poteſt cū genitiuo vt manū dextera eſt melior. Sed partitio illa debet eſſe inter duo. Neq; enim recte dixerim degitorū medi9 eſt lōgior, ſed lōgiſsim9

ADuerbia localia in quadruplici ſunt differētia, nā ant ſunt in loco, aut de loco, aut ad locū, aut per locū. Vbi & vbi nā queruntur de loco in quo, vt vbi eſt Antoni9. Vnde quęrit de loco a quo, vt vnde veniſti hodie. Quo & quorsū q̄runt de loco ad quē, vt quo is. Qua quærit de loco ꝑ quē, vt q̄ es iturus.

¶ Significantia locum in quo.

Hic, icy ou ie ſuis. Iſtic, la ou tu es, Illic, la ou il eſt. vbi, en q̄l lieu Sicubi, en q̄lq̄ lieu. Necubi, nulle part. Alicubi en aulcū lieu. Vbi uis, ou on veult. Vbiq;, par tout. Vbilibet, ou il plaiſt. Vbiubi pro vbicūq;, tout par tout. Ibi, la. Ibidē, ē ce meſme lieu. Alibi, en aul tre lieu. Inibi, en ce meſme lieu. Vſquā, en quelq̄ lieu. Nuſquā, en nul lieu. Intus, dedans. Foris, dehors. Supra, ſus. Infra, en bas. Noia vrbiū & oppidorū ꝓpria ſi ſūt primæ & ſecūdæ declinatiōis ſingularia ponūtur in gtō aduerbialiter, vt roma me, carentia tie. Si vero ſunt tertiæ declinationis aut pluralia ponuntur in ablatiuo, aut vt Seruius vult in datiuo, vt carthagina carthaginę, piſis a piſe, fundi a funde, alia quoq; toge, militie, domi, ruri, veſperi. aduerbialiter ponuntur.

¶ Significantia locum ad quem.

Huc, ou ie ſuis. Iſtuc, la ou tu es. Illuc, la ou il eſt. Siquo, ſi en quel que lieu. Nequo, nulle part. Aliquo, en aulcū lieu. Aliquo, en aultre lieu. Vtrobiq;, en tous les deux lieux. Quoquo quocūq; quolibet quouis, ou on veult. Eo, droit la. Eodē, en ce meſme lieu. Intro dedans. Foras, dehors. ſupra infra. Nomina quoq; vrbiū & oppido

rum propria ponuntur aduerbialiter in accusatiuo, vt Romam à rome tarentum à tarente, hispalim, à Seuille.

¶ Significantia locum per quem.

Hac, par cy ou ie suis. Istac, par la ou tu es. Illac, par la ou il est. Siqua, se par quelque lieu. Nequa, par nulle part. Alia, par aultre parr. Quauis qualibet quacũq;, par la ou on veult. Vtraq;, par les deux lieux. Ea, par la, Eadem, par ce mesme lieu. Intus foris.

¶ Noia quoq; vrbiũ & oppidorũ propria ponũtur in abltõ aduerbialiter, vt roma, de rome, tarento, de tarente, hispali, de Seuille.

¶ Significantia locum à loco.

Hinc, de la ou ie suis. Istinc, de la ou tu es, Illinc, de la ou il est. Sicũde, si daulcun lieu. Necũde, de nulle part. Alicunde, de aulcun lieu. Aliunde, daultre part. Vndiq;, de tous coustez. Vtrinq;, des deux coustez. Inde, dela. Vndeuis, vndelibet, vndeunde, vndecũq;, don on veult. Intus foris, superne, inferne, celitus.

¶ Nomina quoq; vrbium, & oppidorum ponuntur in ablatiuo aduerbialiter, vt Roma &c.

¶ Donati grammatici illustris barbarismus incipit.

BArbarismus est vna pars orationis vitiosa in cõmuni sermone, in poemate vero metaplasmus. Item barbarismus in nostra loquela. i. peregrina barbaralexis dicitur vt si quis dicat mastruca, tatesa, magalia, acinacis. Barbarismus autẽ fit duobus modis, scripto & pnunciatione his bipertitis quatuor species supponũtur, auditio, detractio, mutatio, transmutatio, litere, sylla be, tẽporis, toni, aspirationis. Per additionẽ litere fiũt barbarismi, vt relliquias Danaũ, cũ reliquias per vnũ l dicere debeamus. Syllabe, vt nos abijce rati pro abisse. Tẽporis, vt Italiã fato, cũ Italiã correpta prima syllaba dicere debeamus. Per detractionẽ literę, vt infatibus paruis, pro infantibus. Syllabe vt salmentũ pro salamentum. Tẽporis, vt vnius ob noxã correptę pro vnius productę. Per mutationẽ literę, vt olli pro illi. Syllabę, vt pernuces pro pernicies. Temporis, vt feruere leucatem, cum feruere sit sacũdæ coniugationis & productæ dici debeat. Per transmutationem literę, vt euandre p euander. Syllabe vt displicina pro disciplina.

Tēporis,vt ſi quis deos ꝓducta priori ſyllaba & correpta poſterio ri ꝓnunciet. Toni quoq; ſimiliser ꝑ has quatuor ſpecies cōmutātur. Nā & ipſi adijciunt,detrahūtur,mutātur,& trāſmutant quorū exēpla vltro ſe offerūt ſi quis inquirat. Totidē etiā modis per aſpirationē deprehendit barbariſmus quē quidā ſcripto,quidā ꝓnunciatiōe indicāt aſcribendū ꝓpter h ,quā alij literā , alij aſpirationis notā deputāt. Sūt autē barbariſmi ꝑ hiatus & colliſiōes. Sūt etiā male cōpoſitiōes cacoſyntheton, quæ vitia nōnulli barbariſmū eſſe putāt,in quibus ſunt methaciſmi,labdaciſmi,iotaciſmi,hiatus & colliſiones Et omnia quæ plus equo minuſue ſonantia ab eruditis auribus reſpuuntur. Nos cauenda hæc omnia vitia prælocuti controuerſiam de nomine pertinacibus relinquamus.

¶ De ſoloeciſmo.

SOloeciſmus eſt vitiū in cōtextu partium oratiōis cōtra regulam artis grāmatices factū. Inter ſoloeciſmū & barbariſmum hoc intereſt,ꝙ ſoloeciſmus diſcrepātes aut incōſequentes inter ſe dictiones habet, barbariſmus aut in ſingulis verbis fit vel ſcriptis vel pronūciatis,quāq; multi errant qui putāt etiam in vna parte oratiōis fieri ſoloeciſmū. Si autē demōſtrātes virū hāc, aut feminam hūc dicamus,aut interrogati quo pergamus reſpondeamus Romæ,aut vnū ſalutātes ſaluete dicamus, cum vtiq; præcedens demōſtratio vel interrogatio vel ſalutatio vim contexte orationis obtineat. Multi etiā dubitarūt vtrū quadriga ſcopa,ſoloeciſmus an barbariſmus eſſet,cū ſcilicet id genus barbariſmum dictionis eſſe vel ex ipſius vitij finitione poſcit agnoſci facilè. Solociſmus fit duobus modis aut per partes oratiōis,aut ꝑ accidētia partiū oratiōis. Per partes oratiōis fit cū vna pars pro alia ponitur,vt toruū; repente clamat,pro torue,nomen pro aduerbio ponitur. Fit etiā in eadē parte orationic hoc vitium cū ipſa pro ſe non in ſuo loco neq; vt conuenit ponitur,vt cui tantum de te licuit,pro in te. Et eo apud amicū,pro ad amicū,& intro ſum,ꝓ intus,& foris eo,pro foras. Per accidētia partiū orationis fiunt tot modis,ſoloeciſmi quod ſunt accidentia partiū orationis ſed in his propter cōpendium exempli cauſa pauca mōſtrabimus. Nam per

qualitates nominum fiunt soloecismi, vt hauriat hũc oculis ignẽ crudelis, ab alto dardanus pro dardanius, proprium ꝓ appellatiuo posuit. Per genera, vt validi silices pro valide & amare corticis pro amari, & colus colaria caret. Per numeros, vt pars infrustra secant pro secat. Per cõparationẽ, vt respondit iuno saturnia sancta dearum, pro sanctissima. Per casus, vt vrbem quam statuo vestra est, pro vrbs. Per modos verborũ, vt itis paratis arma q̃ primum viri, pro ite parate arma, indicatiuũ pro imperatiuo posuit. Per significationes verborũ, vt expoliantur eos & corpora nuda relinquunt, pro expoliant. Per tẽpora, vt ceciditq; supbum ilion & omnis homo fumat neptunia troia, pro fumauit. Per personas, vt danai qui parent atridis q̃ primum arma sumite, pro qui paretis. Per aduerbia, vt intus eo, pro intro, & italia venio, pro de italia, & ad Romã vado, pro romam, cum præpositio separatim nominibus addenda sit non aduerbio. Per præpositiones cũ vna pro alia ponitur, vt sub lucẽ ibant, pro ante lucẽ, aut necessario subtrahitur, vt siluis te tyrrhene feras agitare putasti pro in siluis. Per cõiunctiones, vt subiectisq; vrere flãmis, q; pro ve sit. Per ordinem coniunctionum, vt autem fieri non debet. Cum dicendũ sit fieri autem non debet. Fiunt præterea soloecismi pluribus modis, quos repræhendendo potius q̃ imitando ꝑossumus annotare. Soloecismus est in prosa, in poemate schema dicitur.

¶ Sequitur de decem vitijs.

CVm barbarismo & soloecismo decẽ vitia nominantur hoc modo. Acyrologia, cacephaton, pleonasmos, perissologia, macrologia, tantologia, eclypsis, tapinosis, cacosyntheton amphibologia.

Acyrologia est impropria dictionis positio, vt hunc ego si potui tantum sperare dolorem, pro timere.

Cacephatõ est obscœna ꝓnũtiatio, vel incõposita dictiõe vel in vno verbo, vt numerũ cũ nauibus equat, & arrige aures pãphile.

Pleonasmos est adiectio, superuacua ad plenam significationẽ, vt sic ore locuta est.

Perissologia est adiectio verborũ superuacua siue vlla vi rerum,

ibant qua poterant,qua non poterant non ibant.
Macrologia est longa sententia res nō necessarias comprehēdēs vt legati non impetrata pace retro vnde venerant reuersi sunt.
Tātologia est eiusdē dictiōis repetitio vitiosa, vt egometipse venio. Eclypsis est defectus quidam necessarie dictionis quā desirat præcisa sententia,vt hæc secum,deest loquebatur.
Tapinosis est humilitas magnæ rei nō id agente sentētia quod demōstrat,vt penitusq; cauernas ingētes vterūq; armato milite cōplent.i.multæ legiones armatorū militū implerunt multas cauernas, & dulychias vexasse rates & pelide stomachū cedere nescij. Cacosyntheton est vitiosa dictionū cōpositio, vt versaq; iuuēcū terga fatigamus hasta. Amphibologia est ambiguitas dictiōis quæ fit per accusatiuū,vt si quis dicat audio secutorē retiariū occidisse,aut p verbum,vt criminatur Cato, vadat Tullius,nec addatur quemvel à quo aut per participium,vt video statuā aureā hastam tenentē,fit etiā p omonyma,Vt si quis dicat aciem, nec addat oculorum,aut exercitus aut ferri.fit præterea pluribus modis quos recensere omnes ne nimis longum esset non oportet.

¶De metaplasmo.

Metaplasmus est transformatio quædā recti solitiq; sermonis in alterā speciem metri ornatus necessitatisve causa, huius sunt species quatuordecim.
Prothesis,epenthesis,paragoge,aphereſis,syncope,apocope,ectasis,sistole,dieresis,synerefis,synalepha,ecthlisis, antithesis, metathesis.. Prothesis est appositio quædā ad principiū dictionis litere vel syllabe,vt gnate pro nate,retulit pro tulit.
Epenthesis est interpositto quædā ad mediā dictionem litere vel syllabe. Vt relliquias pro reliquias, induperator pro imperator, hanc autem alij epenthesim,alij parenthesim vocant.
Paragoge est appositio quædam ad finem dictionis litere vel syllabe,vt magis pro mage,potestur pro potest,hāc alii paralepsim, alij prolepsim.i.præsumptionem vocant.
Aphereſis est ablatio de principio dictionis litere vel syllabe cōtraria prothesi,vt mitte pro dimitte,& temno pro contemno.

Syncopa est ablatio de medio dictionis literæ vel syllabæ contraria epēthesi, vt audacter pro audaciter,& cōmorit ꝓ cōmouerit.
Apocopa est ablatio de fine dictiōis literæ vel syllabæ contraria paragoge, vt achilli pro achillis, & possis pro possitis, & potest pro potestis,& mutu pro mutuo.
Ectasis est extensio syllabæ contra naturam verbi,vt italiam fato profugus cum italiam prima syllaba correpta dicere debeamus.
Sistole est correptio syllabæ contra naturā verbi facta contraria ectasi,vt aquosus orion pro orion productæ.
Diereſis est diuisio vnius syllabæ in duas,vt olli respondit rex albai longai,pro albe longe,vt aulai in medio libabant pocula bacchi,pro aule.Et diues pictai vel vestis & auri pro pictę.
Synerefis est conglutinatio duarum syllabarū in vnam contraria diereſi,vt pheton pro phaeton,& eripidem pro aeripidem.
Episynalepha quæ & sinerefis dicitur, est duarum syllabarum in vnam facta conglutinatio,vt ecce aūt telis panthus elapsus achiuum,pro panthoos.
Synalepha est per interēptionē concurrentiū inter se vocalium lubrica quædā lenisq; collisio,vt atq; ea diuersa penitus dum parte geruntur,hæc a quibusdam synerefis vel collisio nuncupatur.
Ecthlipsis est cōsonantiū cum vocalib9 aspere cōcurrētib9 difficilis ac dura collisio,vt Littora multū ille et terris iactat9 & alto.
Anthitesis est literæ pro litera positio, vt olli subridens pro illi.
Metathesis est trāsformatio literarū ī alio loco,nulla tamē litera ex ea dictione sublata,vt euādre ꝓ euāder,& tymbre pro tymber

De schematis.

Schemata lexeos & dianeas sunt quædam figuræ verborum et sententiarum. Sed schemata dianeas ad oratores pertinent ad grammaticos vero lexeos,quæ cum multa sint ex omnib9 ferè necessaria sunt sexdecim.
Prolepsis,zeugma, hypozeuxis,syllepsis,anadiplosis, anaphora, epanalepsis,epitheton,peronomasia,schesionomatō,paranomeū omeōtelenton,poliptoton,hyrmos,polysintheton,dialiton.
Prolepsis est præsumptio rerū ordine secutarum,vt interea reges

ingenti mole latinus. Procedunt castris turnus deinde eneas.
Zeuhma est vnius verbi conclusio diuersis clausulis apte cõiuncta, vt troiugena interpres diuũ qui numina phębi, qui tripodas clari lauros, qui sydera sentis.
Hypozeusis est figura superiori cõtraria, vbi diuersa verba singulis clausulis reddunt, vt regẽ adijt, regi memorat, nomẽq; genusq;
Syllepsis est diuersarũ clausularũ per vnum verbũ conglutinata cõnceptio, vt hic illius arma, hic currus fuit, hoc schema late patet fieri solet non solum per partes orationis, sed per accidentia partium orationis. Item syllepsys est in dissimilibus clausulis quando dictio singularis verbo plurali adiungitur, vt sunt nobis mitia poma castaneę molles, & pressi copia lactis.
Anadiplosis est geminatio dictionis quæ in vltimo loco pręcedẽtis versus et principio sequentis iteratur, vt sequitur pulcherrimus astur, astur equo fidens.
Anaphora est relatio eiusdẽ verbi per principia plurimorũ versuum, vt Gnatæ mee vires mea magna potẽtia solus, gnatæ patris summi qui tela typhoea temnis.
Epanalepsis est verbi in principio versus positi in eiusdem fine repetitio, vt multa super priamo rogitans super hectore multa, ante etiam sceptrum dictei regis et ante.
Epizeusis siue epitheton est eiusdẽ verbi in eodem versu sine aliqua dilatiõe geminatio, vt meme adsũ q feci i me cõuertite ferrũ.
Paranomasia est velut quædam denominatio, vel quoties aliud nomen efficitur de alio, vt nam inceptio est amentiũ haud amantiũ
Schesionomaton est multitudo nominũ coniunctorũ eodẽ habitu copulandi, vt marsa manus peligna cohors festina virum vis.
Paranomeon est quando ab eisdem literis diuersa nomina sumuntur, vt tite tute tanti tibi tyranne tulisti,
Omeotelenton est cum simili modo dictiones plurimæ finiuntur vt eos reduci q̃ reliqui, deuehi q̃ deferri malui.
Omeoptoton est cum in consimiles casus exeunt diuersa verba, vt merentes flentes lachrymantes & comitantes.
Poliptoton est multitudo casuum varietate distincta, vt littora

littoribus contraria fluctibus vndas. Imprecor arma armis pugnent ipsiq; nepotes.
Hyrmos est series orationia continue tenorem suum vsq; ad vltimum seruans, vt principio celum ac terras camposq; liquantes. Lucentemq; globum lune tytaniaq; astra.
Polysyntheton est dictio multis nexa coniunctionibus, vt athamasq; thoasq; pelidesq; neptolemus primusq; machaon.
Dialiton siue a syntheton est figura cōtraria superiori carēs coniunctionibus, vt ite ferte, citi flammas date tela, impellite remos.
Anthitheton est contra positum, & fit quando contraria contrarijs opponuntur, vt frigida pugnabant calidis humantia siccis. Mollia cum duris & sine pondere habentia pondus.
Hyppalage est verborum per contrarium intellectus, vt Regina è speculis vt primum albescere lucem vidit.
Climax est subscripta gradatio, vt Torua leena lupum sequitur lupus ipse capellam. ¶ De tropis.

TRopus est dictio translata a propria significatione ad impropriam similitudinis ornatus necessitatisue causa. Sunt autē duodecim, metaphora, cathacresis, metalepsis, metonimia, antonomasia, epitheton, synedoche, onomatopeia, periprasis, hiperbaton, hiperbole, allegoria.
¶ Metaphora est rerum verborumq; translatio hæc fit quatuor modis. Ab animali ad inanimale, ab ianimali ad animale, ab animali ad inanimale, Ab animali ad animale, Ab animali ad animale, vt tiphin aurigam celeres fecere carine. Nam auriga & gubernator nauis animam habent. Ab animali ad inanimale, vt pelagus tenuere rates. Nam rates animam non habent neq; pelagus. Ab inanimali ad animale, vt atlantis cinctum assidue cui nubibus atris. Peniferum caput & vento pulsatur & imbri. Nam mons animam non habet cui membra hominis atrribuuntur. Ab animali ad inanimale, vt si tantum pectore robur cōcipis. Nā robur animam non habet cum turnus cui hoc dicitur animam habet. Scire autem debemus alias metaphoras esse reciprocas, alias autem esse partis vnius. Reciprocas, vt altum mare & profundum

cœlũ,possum9 enim cõuertere altũ cœlũ ,pfũdũ mare, herbe florent,iuuenes pubẽt.possum9 enim conuertere herbe pubẽt, iuuenes florent. Alias partis vnius,vt segetes fluctuãt,vites germinãt. Cathacresis est vlurpatio nominis alieni,vt fratricidã qui occcidit fratrẽ,& piscinã quæ pisces nõ habet,hæc enim vbi extrinsecus sumerẽt suum vocabulũ nõ haberẽt. Metalepsis est dictio per gens gradatim ad id quod ostẽdit,vt spelũcis abdidit atris hoc metuens,& post aliquot mea regna vidẽs mirabor aristas. Metonymia est dictio quędã veluti transnominatio,huius aũt multe sunt species. Aut per id quod cõtinet id quod cõtinetur ostẽdit,vt nũc pateras libate ioui. Aut cõtra,vt crateras magnos statuũt & victa coronãt. Aut pro inuẽtore quod inuentũ est,vt sine cerere & bacho friget Ven9. Aut cõtra,vt vinumq; precamur, nã hic de9 adest præsens,hæc exẽpli causa posita addiscentib9 sunt reliqua demonstrabit lectio. Antonomasia est significatio vice nominis posita,quæ fit trib9 modis. Ab animo a corpore, vt intrinsecus. Ab animo,vt magnanim9 anchisiades. A corpore , et ipse ardu9 polyphemus. Extrinsecus,vt infelix puer,atq; impar cõgressus achilli Epithetõ est suppositio dictionis cũ proprio nomie, nam antonomasia vicẽ nominis sustinet,epitheton nunq̃ est sine proprio nomine,vt dira celeno & dira camilla,fit etiam tribus modis,ab animo,a corpore & extrinsecus,his duobus tropis vel vituperamus, vel ostendimus,vel laudamus. Synedoche est significatio pleni intellectus capax cũ plus minusue pronũciat. Aut enim a parte totum ostendit,vt pubesq; tue pubesq; tuorum. Aut contra partem a toto,vt ipsius ante oculos ingens a vertice põtus in puppim ferit,& alibi,fontemq; ignemq; ferebãt, meminisse autem debem9 quando fit a parte totum faciendum esse ab insigniori parte.

¶ Onomatopeia est nomen de sono factum , vt clamorq; virum clangorq; turbarum , tinnitus eris, atque leuem stipulam crepitantibus vrere flammis.

Periphrasis est circũlocutio q̃dem quæ fit aut laudande rei causa quæ pulchra est,aut vituperãde quę turpis est,vt Et iam prima nouo spargebat lumine terras . Thithoni croceum linquens aurora

cubile,& hoc faciunt nimio ne luxu obtusior vsus sit genitali ar no & sulcos oblimet inertes. ¶ Hiperbaton est trãscensio quædã verborũ ordinẽ perturbãt,cuius species sunt quinq;. Hysterologia siue hysteron,proteron,anastrophe,parẽthesis,sinthesis, tmesis. Hysterologia siue hysterõ proterõ est sentẽiq; cũ verbis ordo mutatus,vt Et cererem terrere parant flãmis & frangere saxo.
Anastrophe est verborum tantum ordo præposterus, vt Italiam contra pro contra Italiam.
Parenthesis est interposita formatio diuersæ sententiæ vt æneas (neq; enim patrius consistere mentem passus amor) rapidum ad naues permittit achatem.
Tmesis est vnius compositi vel simplicis sectio vna dictione vel pluribus interiectis,vt septem subiecta trioni, pro septem trioni & sexo cere comminuit brum pro cerebrum & massili portãt iuuenes ad littora tanas pro massilitanas.
Synthesis est hyperbatõ obscurũ & ex omni pte cõfusum, vt tris notus abreptas in saxa latentia torquet. Saxa vocãt itali medijsq; in fluctibus aras. Est autẽ hic ordo,tris naues abreptas notus torquet in saxa,quæ saxa in medijs fluctibus latẽtia itali vocãt aras.
Hyperbole est dictio fidem excedens augendi minuẽdi ve causa.
Augendi vt niue candidior. Minuendi,vt tardior testudine.
Allegoria est tropus quo aliud significatur,& aliud dicitur,vt iã tempus equum fumantia soluere colla,hoc est carmen finire,hu iusmodi species multe sunt,ex quibus septem eminent.
Ironia, antiphrasis,enigma, carientismos, paroemia, sarcosmos, asteismos. Ironia est tropus qui per contrarium conatur ostendere quod dicit,vt Egregiam verò laudẽ & spolia ampla refertis, Tuq; puerq; tuus,hæc nisi grauitas pronunciantis adiuuerit confiteri videbitur quod negare intendit.
Antiphrasis est vnius verbi Ironia, vt bellum quod minime bellum est & lucum quod non licet.
Enigma est obscura sententia per obscuram similitudinem rerũ, vt mater me genuit eadem mox gignitur ex me, significat enim aquam in niuem conuerti: & ex eadem rursus effluere.

Charientismos est quo dura dictu gratius proferuntur, vt interrogantibus nobis nunquis nos quesierit responsum detur, bona fortuna, exinde intelligitur neminem nos quesisse.
Paroemia est accōmodatū rebns tēporibusq; prouerbium, vt aduersus stimulum calces, & lupus est in fabula.
Sarcosmos est plena odio atq; hostilis derisio, vt En agros & quā bello troiane petisti Hesperiam metire iacens.
Asteismos est tropus multiplex numerosecq; virtutis, nam asteismos est quicquid rustica simplicitate caret: & faceta satis vrbanitate exponitur, vt qui bauium non odit amet tua carmina meui.
Atq; idem iungat vulpes & mulgeat hyrcos.
Homoeosis est min9note rei p̄ similitudinē ei9quę magis nota est demōstratio, hui9 autē tres sunt species, hicon, p̄abola, p̄adigma.
Hicon est petsonarum inter se vel eorum quæ personis accidunt comparatio, vt os humerosq; deo similis.
Parabola vero est rerum genere dissimilium comparatio, vt qualis mugitus fugit cum saucius aram Taurus, & incertam excussit ceruice securim.
Paradigma est exempli hortantis vel deterrentis enarratio. hortantis, vt Antenor potuit medijs elapsus achiuis illyricos penetrare sinus, atq; deterrentis, vt At non phrygius penetrat lacedemonia pastor, Lædeanq; helenam troianas vexit ad vrbes.

¶ De ordine partium orationis.

CVm essem quotidiano prope conuitio requisitus tū ab amicis, tū etiā ab alienis plurib9, vt scriberē aliquid de cōstructione quam ipsi appellant, ego vero ordinē potius partiū orationis dixerim, nō potui negotium recusare, quod tantopere efflagitabatur. Igitur posita ante oculos clausula principio verbum cōtemplabimur, deinde verbi suppositum, cōsequēter casus cū quibus verbū cōstruitur. Ordinamus vero sic. Si fuerit vocatiuus ab eo facimus initiū, quod si nō fuerit noiatiuo incipiemus, deinde verbū sequet cui adiūgitur aduerbiū. nā aduerbium quod verbū determinat aut est participiū aut nomē, continuo post illum particula non poni debet. Notandū tamē quod si

duo verba aut plura fuerint in clausula, considerabimus quod est verbum principale. Estq; illud quod facit orationem quiescere & per illud orationem incipiemus, vt liber quem emisti erat meus. Verbum principale est erat vt si veneris cras dabo tibi librū, verbum principale est dabo, tunc opponemus datiuū aut accusatiuū vt cōmodius erit. Tandem casum qui præpositionibus adiūgitur siue effectiuum ponemus. Geuitiuū semp post dictionem a qua regitur cōstruemus, dictiōes quæ appositiue dicūtur ordināt simul cum eis quas determināt, vt fama malū quo nō aliud velocius vllum. Exemplum in his ponemus patres conscripti in negocio petri omnes verbo & opere frequenter cuncta illi ministremus.

¶ Impedimanta constructionis.

¶ Notandum tamē q̄ omnia aduerbia monosyllaba, vt o nō, ne, dum, cum temporale, demōstratiua quoq; & interogatiua præponuntur verbis, vt en, ecce, cur, quare, quamobrem. Similiter hortatiua & similitudinis, & vocādi & optādi, vt eya, age, quasi, ceu, veluti, heus, vtinam, vt sic tua cyreneas fugiant examina taxos, etiam, donec, quia & similia.

¶ Interiectiōes etiā p̄ponunt verbis, vt pape qd video. vah q destruis tēplū, & in triduo reedificas illud. Proh deū atq; hoīm fidē.

¶ Noīa interrogatiua, vt quis vel qui, qualis, quantus, quot, quotus, cuias, & aduerbin quæ ab illis deriuantur quando interrogatiue ꝓferūtur verbis præponunt atq; rectū ordinē impediūt, maxime si ponantur in obliquis casibus, vt quē queris mulier? Quē fugis ah demens? Qualem me esse putas? Quantum animi vigere? Quod oues posidere? Quantum inter viros bonos sedere?

¶ Nomina relatiua, vt is ea id, suus sua suum, quis vel qui, tantus, quantus, qualis, quātus. cū in obliquis casibus ponūtur ante verbum ordinauerimus sic & rectum ordinem impediūt, vt regē cui omnia viuunt venite adoremus. vocatiuus tamen tam insignem habet vim incipiendi q̄ semper præponi debet, vt quem tu vides Hieremia, neminem ego video quem antea cognoueram.

¶ Nomina relatiua, vt nullus, nemo, neuter, nil. si in obliquis casibus ponantur rectum ordinem impediūt, atq; verbis cum quibus

construuntur preponi debet,vt neminem video.

¶ Si relatiuum & antecedens fuerint in cõtextu orationis primũ ordinabimus antecedẽs deinde relatiuũ q̃uis antecedẽs ponatur in obliquitate,quoniam præbet viam ipsi relatiuo in quo textus impeditur ordo,vt seruit isti soror sua,illi vero pater eius.

¶ Relatiuum & antecedẽs aliquãdo inueniũtur posita atq; cõuenire in casu contra regulas artis grãmatice , quod solet excusari per antiptosim nam ponitur casus pro casu , vt vrbem quam statuo vestra est,subducite naues . & lapidem quam reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli. Terentius in andria. Populo vt placerent quas fecisset fabulas. Idem in eadem. Quas credis esse has non sunt vere nuptie.

¶ Ablatiuus positus absolute qui etiam effectiuus potest vocari, si fuerit ioratiõe potest præponi verbis,aut postponi,vt musis dictantibus poetæ scribunt,preceptore docẽte discipuli proficiũt.

¶ Si verbum in oratione defuerit per eclypsim , quod fieri solet propter nimiam iram aut gaudium ad extra,subintelligere necesse est. Terentius in eunu. Ego ne illam,quæ illũ,quæ me,quæ nõ, & Vergilius. *hæc secum,subintelligitur* locuta est.

¶ Quoties in antecedente oratione ponũtur duo nomina diuersorum generũ deinde sequitur relatiuum semper de nobiliori fit relatio,vt si dixerim, Petrus & Naria iocantur quos tu vides.

¶ Quoties duo nomina substãtiua vel plura diuersorum generũ ordinantur sub aliquo adiectiuo,illud tale nomen adiectiuũ cõueniet cum genere nobiliori,hoc est quam illi vocant cõceptionem generum ita ꝓ masculinũ cõcepit fœmininũ & neutrum,vt tu & femina estis albi,bos & iumentum sunt ad presepe ligati.

¶ Quoties quis vel qui ponitur relatiue inter duo noia diuersorum generum , si illa ad eandem rem pertineant ordinari potest cum vtroq;,vt O vere digna hostia per quam fracta sunt tartara, vel per quem. quod si alterum est proprium alterum appellatiuũ semper debet proprio respõdere,vt Sallustius. Est locus in carcere quod tullianum appellatur..

¶ De punctis clausularum.

Quemadmodū in ſermonis ductu neceſſe eſt fieri quaſdā ſilētij diſtinctiōes, tū vt auditor intelligat clauſularū diuerſitatē, tū vt is q loquit captato ſpū maioriacrimonia pronūciet. Idē quoq; faciamus oportet in ſcriptis vt per quædā ſigna diuiſionē illā diſtinguam9. Eſtq; illud in primis aīad uertendū duas tantū eſſe notas quib9 eruditi omnē cōtext9 ambiguitatē diſtinguūt dicēte Hieronymo in prologo Eſaie. Sed quod in Demoſthene & Tulio ſolet fieri, vt per cola ſcribant & cōmata. Nā qui (quas appellant) periodos virgulas & parēteſes addiderunt nullos habēt auctores. Cū ecōtrario ſacre ſcripturæ libri colo & cōmatē contēti ſunt. Eſt igitur cōma quod per duo pūcta deſignat, quoties orationis tractus eo peruenit vbi oratio cū verbo aut aliquo vim verbi obtinente finitur, ſed tamē aliā quādā orationē ſibi adiungi deſiderat, vt cōuertente domino captiuitatem ſyō, vel cū cōuerteret domin9 captiuitatē ſyō. cōma aūt dicit a copto verbo greco φ eſt incido vnde latine poteſt appellari inciſio quoniā ſuo loco incidit oratio. Colō (cui9 nota pūctus eſt) ponit vbi clauſula finit atq; quieſcit, vt cū cōuerteret domin9 captiuitatē ſyō facti ſum9 ſicut cōſolati. Sūt quoq; quædā loca in quibus neſcias an oratio quæ ſequitur ex ſupiori depēdeat, vt dixit dominus domino meo ſede a dextris meis. Hoc loco cōma colō potuit eſſe, colō quoq; ponim9 inter ſingulas partes orationis, quæ per artculum, aut diſſolutū ſine cōiunctione adnectunt, vt grammatic9, rhetor geometres, pictor, aliptes, cantat, amat, laudat, noſtros, mea, roma, libellos, effete, grauiter, cito, neqter. Euge btē. Nō tamē diſsimulauerim oportunā eſſe notā interrogatiōis in fine clauſularū quas interrogatiue aut cū interrogatiōe admiratiue pferim9, vt hic pietatis honos ſic nos in ſceptra reponis? Tu ne ille æneas quē dardanio ăchiſe alma ven9 phrigij genuit ſimoantis ad vndā? ptetmittere vero nullo mō poſſū quod video. Quintil. exactiſsimo harū rerū iudici placuiſſe, vt quoties dictio eſſet ambigua vel ſignificatiōe, vel declinatiōe, vel mutatiōe in aliā ptē oratiōis ăbiguitas illa ſup ipoſito apice tolleret eſto exēpligratia occido ſi habeat apicē i pria ſyllaba ſignificat i ea eſſe accētū pre

dominantem,ſequentemq; eſſe breuem,proferricq; accentu graui valetq; tũc occido.i. pereo quod ſi ſuper ſecundã ponat apex, ſi, gnificatq; ſyllabã illã eſſe longã in eaq; proferri accentũ predominantẽ vt occido, valetq; ꝑ eo quod eſt interficio. Præterea cũ differenter dicamus muſa nominatiuo vocatiuo & ablatiuo,ſi vl time ſyllabæ apicẽ apponas ſignificat eſſe tãtũ ablatiuũ aut ſepti mũ caſũ. Si pone quoq; apicẽ habeat in fine apopſitũ,ſignũ eſt eſ ſe ꝓpoſitionẽ ſiue aduerbiũ , alias vero manifeſtũ eſt eſſe verbũ.

¶Non omnia nomina hæbraica accentum in vltima ſyllaba habere contra alexandrum.

ALexãder dogmatiſtes.i.qui ſibijpſi & alijs modo in ſua ver ba iurarunt,precepta quædam reliquis oĩbus inaudita pro poſuit. Illud in primis tradit quod iſti cantant amant, laudant,& quaſi oraculum quoddam appollinis pre ſe ferunt. Omnis inquiunt barbara vox nõ declinata latine accẽtum ſuper extremã ſeruabit acutũ. Credas ex eadem officina prodijſſe vnde alia huiuſmodi precepta que ſermonis latini reliquias fundit⁹ euerterũt,ſed eſto neſcierit latine,quod ſua ætate res literaria dormiebat quid nonne cũ de barbaris hoc eſt hæbraicis dictionibus precepta dabat oportuit hebreos cõſulere ijs de rebus quarũ igno ratione tenebatur. Sed quod in gallia res geſta eſt non erat illi co pia hebrei cuiuſdã ꝓceptoris vnde illa diſceret quid reliquarũ na tionũ aſellos bipedes ita ne oportuit rationis habenas alteri ꝓmit tere,vt quocunq; duceret ſequerẽt. Neq; enim ea fuit authorita te alexãder qua pythagoras cui⁹ diſcipuli ſatis magnã in reb⁹ du bijs probationẽ putabãtur afferre ſi ab illo ſe audiſſe dicerẽt vn de ẽphaticon apud illos erat. Ipſe dixit Cũ igitur illud oĩm ſimul grãmaticorũ conſenſu receptũ dictiones peregrinas, niſi literatu ram mutauerint cũ accentu ſuo ad nos migrare oportere conſula mus iam nõ hæbreos quorũ gen⁹ iuſtiſsimo quodam dei iudicio, nõ tamẽ ſine magna literatũ iactura extinctũ eſt,ſed vnũ quẽpiã ex regeneratis nuꝑ in xꝓ vel mediocriter hebraice lĩgue peritũ & cõperiem⁹ vnũ q̃dq; verbũ apud illos ex eis q̃ latinã declinationẽ admittere nõ poſsũt accẽtu in penulti. atq; etiã nõnunq̃ in

tertia a fine ꝓferri debere. Itaq; cũ dicim9 abel accẽtu ĩ fine acuto nõ grẹce proferim9, quia apud illos in fine grauat̃ non latine, quia nullũ nomẽ nisi corruptũ vltimã acuit, nõ hẹbraice, quia illi primã accẽtu acuto proferunt. Igitur nulla harũ triũ lingua cũ quib9 ecclesia vtitur, sed suo hoc est ab ignorãtia nato accẽtu isti pronũciãt cũ proferendũ sit abel accẽtu in prima, atq; pari ratiõe non dicem9 accentu acuto in fine abisai sed abisai in penultima, non abimelec sed abimelec, non barsabe sed barsabe, nõ carnaim sed carnaim, nõ celeth sed celeth, non casleu sed casleu, non esau sed esau, non exel sed exel, nõ engadi sed engadi, nõ ephrata sed ephrata, nõ gomer sed gomer, nõ iesabel sed iesabel, nõ isboseth sed isboseth nõ miphiboseth sed miphiboseth, nõ lameth sed lameth, non mathusalẽ sed mathusalẽ, nõ ramatha sed ramatha, nõ tannata sed tannata, non iared sed iared, nou heber sed heber, nõ iaphet sed iaphet, nõ lusa sed lusa, non ramathain sed ramathain, non ephraim sed ephraim, nõ berzellai sed berzellai, nõ issai sed issai, nõ madai sed madai, nõ edrai sed edrai, nõ vlai sed vlai, nõ sale sed sale, nõ eliezar sed eliezar, non phares sed phares, nõ zarã sed zarã. nõ sophtim sed sophtim, nõ ꝓpe alio innumera que per perã ab ignaris huius linguę atq; rationis literariæ proferent̃. In tertia quoq; a fine cõplura ex hæbreis nõ declinatis enunciantur accentu acuto, vt ionathã nõ ionathã, osanna sed osanna, nabuchodonosor non nabuchodonosor, machalelec nõ machalelec. Atq; ex ijs etiã quę declinãtur, vt nõ vrias in penulti. sed vrias in tertia a fine nõ thobias sed thobias, nõ gomorrha sed gomorrha, non togorma sed togorma, sed de his infra plurib9 disserẽdũ est.

¶ Dictiones hæbraicas latine declinatas accentũ habere latinum.

EX superiori regula consequens illa est oẽs dictiones hebraicas si latina declinatione inflectantur etiam accentus latini rationẽ sequi debere. Hæc preceptio ab oibus in commune grammaticis recepta est atq; confessa, sed neq; diffitentur ea grammatiste quandoquidẽ ipsi dicunt si latine nõ declinant̃ accẽtum habere acutũ in fine, igitur ediuerso si latine declinãtur latinum accentũ habeant oportet. At qui hæc p̃ceptio latinissime pa

tet idq; nō modo ī hębraicis dictionib9 ,ſed etiā in ijs q̄ in latinū ſermonē ex gręcovenerūt,ſed de gręcis ī latinū cōuerſis mox,de hębraicis q̄ rationē apud nos obſeruant pauca dicēdà ſūt,atq; illud imprimis de quo iāpridē cū oī barbaria digladiati ſum9 nullū nomē videlicet barbarū poſſe inflecti,quod terminationē declinabilē atq; accētum latinū nō habeat,atq; ecōtrario ſi declinent accentū quoq; habeāt latinū neceſſe ſit. Cum igit adā, abrahā,& huiuſmodi neq; accētū ſed neq; latinā terminationē habeāt quæ declinari poſsit,nulla ratiōe inflecti latine poſſūt quod quidā ex noſtris fecerūt atq; in obliquis ade,abrae,dicere nōn dubitarunt. Sed q̄ recte ipſi viderint. Priſcia.certe lib. v.de octo partib9 orationis in hæc verba p̄cepit noīa inquit barbara indeclinabilia nō ſolū in am,ſed in alias quoq; terminatōies nulla latina vel gręca declinatiōe ſunt moderāda,niſi trāſferātur in aliquā formā declinabilē quod quidā hiſtorici fecerūt,vt abrahā inquit abraham9. Idem quoq; refert Flaui9 Ioſeph9 in primo hębraicarū antiqtatū lib.Noīa inquit ,ppter ſcripturę decorē græci ad declinationē legentiū mutauerūt.Neq; enim gētis noſtræ inqt eſt huiuſmodi formis vti,ſed licet vnū quidē ſchema & finis noīm ſit vn9 vltimas tamē noīm ſyllabas aliter illi declināt. Noe itaq; apud eos noeus appellat,& abraā abraam9,& ſic hęc forma in oī ſchemate cuſtodit,hęc ioſephi verba quēadmodū Priſc.ſupiora manifeſte oſten dūt ſub illa terminatiōe nullo mō poſſe declinari, tum q̄ nulla dictio latina niſi corrupta accentū habet in fine,tum q̄ in am terminatū vnū eſt tātū apud latinos idq; īdeclinabile neq̄, q̄ īpm argumēto eſt illa quoq; īdeclinabilia eſſe. Quod ſi terminationē habēt declinabilē accentū vero barbarū,hoc eſt ī fine acutū nihilo decliari poſſūt,vt iuda,balla,dauid,eſdras,iſrael.Quod ſivſpiā declīata repieris puta,iude,bale,dauidis,eſdre,iſraelis,tū īpos obliquos tū primā noīm poſitionē accētu latino efferas oportet vt bala bale,eſdra eſdre,accētu ī prima ſicut muſa ſe,lucas ce,dauid accentu in prima dauidis in eadē,ad ,pportionē bogud bogudis,qd ſolū nomē ex terminatis in d apud latinos declinat Iſrael quoq; accētu ī penul.ſicut michael dicēte Valerio Flacco ī argonautica

Hic & odoratus flagrãti crine michael,ſed oĩa hmõi in obliquis ideo ꝓducũt ꝙ ꝑ grǽcis ꝑ e lõgũ ſcribũt. Quare ſi vſpiã abrae,ade iude,dauidis,& ſimilia legis neceſſe eſt accẽtũ latine efferas atq; in recto,abraas,adas,iudas,dauid accẽtu latino enũcies,aut nihil omnino eſt totũ hoc negocium quod grammaticem appellamus.

¶Noĩa hebraica ex grẽco traducta accẽntũ latinũ habere.

QVæ vero noĩa ex hebreo ſermõe ꝑ grecũ forma declinabili in latinũ venere ſi declinationẽ habẽt grecã.accẽtu quoq; grẽco moderãda ſunt. Quod ſi latina declinatione inflectunt accẽtus quoq; latini regulã ſequantur oportet.Nã ſi cũ latine lĩguæ illud ſit ꝓpriũ vt dictiões integras in vlti.ſyl.nũq; acuat aut circunflectat ſed in dictiõibus diſsylla bis primã,in poliſſyllabis quẽ penul.habẽt lõgã eãdẽ acuũt,quẽ vero breuẽ in tertiã ſiue trãsferãt accẽtũ grẽci ſuã quãdã rationẽ ſequẽtes & vltimas dictionũ ſyllabas acuere vel circũflectere poſſunt,& penulti.exiſtẽte lõga accẽtũ in antepenul . trãsferre atq; ecõtrario exiſtẽte breui in eadẽ accẽtũ collocare. Cũ itaq; noĩa ĩ a vel in as termĩata ĩ iota ante a habẽtia quẽ apud illos breuis eſt in penulti.ꝓferãt accẽtu acuto,latini in antepenulti.trãsferunt, ꝓpterea quod quẽadmodũ dicim9 latini ſermõis regula nõ patit vt penul,exiſtẽte breui accẽt9 in eadẽ collocet,ſed ĩ tertiã à fine accẽt9 trãsferat. Itaq; nõ dicem9 cũ grẽcis abdias e penul. acuta, quoniã latie declinam9 ſed abdias e, accẽtu ĩ antepen . trãſlato. nõ azarias ſed azarias nõ ezechias ſed ezechias nõ eſaias ſed eſai as.nõ hieremias ſed hieremias.nõ ieconias ſed ieconias.nõ ioſias ſed ioſias,nõ mathias ſed mathias.nõ ozias ſed ozias . non onias ſed onias.nõ zacharias ſed zacharias.nõ barachias ſed barachias nõ thobias ſed thobias.nõ vrias ſed vrias . tãetſi hæc duo vltima etiã ratiõe hebraice literature accentũ habeãt in autepenultima quẽadmodũ & maria quod nomẽ apud hebreos celebre doctiſsimus quiſq; penulti.breui poſuit ĩ carmine.Claudianus. Præparat & marie pulchros,ſed luce minores elegit ornatus. Sedulius quo q; in paſchali.Qui fuit ille nitor marie cũ xps ab aluo ꝓceſsit. Ea dẽ quoq; rõ eſt noĩm grẽcorũ i iota ĩ penul.habẽtiũ ãte a finalẽ,

vt ſophia,philoſophia,ſymphonia,pāthaſia,cyrurgia,melācolia cathegorica, vſia & ab ode cōpoſita quod interpretat̃ cantus,vt proſodia, tragœdia, comœdia,pſalmodia, melodia, & ab arche quod eſt principat9,vt toparchia,monarchia,hierarchia, tetrarchia,& à logos quod eſt ſermo,vt theologia,aſtrologia,ethymologia,& à graphe quod eſt ſcriptura,vt orthographia,coſmographia,chronographia,topographia, & à mache ches quod eſt pugna,vt gigātomachia, naumachia, batrachomomachia, & à nomos quod eſt lex,vt aſtronomia,chironomia,antinomia. Quæ vero apud illos ꝑ ei diphthōgō ante a ſcribūt̃ in eadē hoc eſt penul. habēt accētū. Itaq; hac ratiōe dicemus dulia & hyperdulia angaria,nō vt iſti ꝓferūt dulia & hypdulia,angaria,in tertia à fine & latria & idolatria nō latria & idolatria,hermenia nō vt iſti dicūt perihermenias,pedias nō pedia,mechia nō mechia. Eadem quoq; ratiōe dicemus xenodochium nō xenodochiū, orphanotrophiū nō vt iureconſulti orphanotrophiū, ichthitrophium nō ichthitrophium & alia prope innumera quæ per regulam diſtinguunt̃.

¶ De nominibus poſſeſsiuis in imus a,um,terminatis.

NOmina poſſeſsiua in imus,a,um,exeūtia quę à noibus græcis colores gēmas,vnguēta,materiāq; coctilē ſignificātibus deriuant̃,penultimā breuiāt ac pinde in tertiā à fine accētum reijciūt,vt occinus,crocinus,antinus,iacintin9,glancinus,praſinus, ſandicinus,amethiſtinus,adamātinus,criſtallinus,ſmaragdin9,ſaphirinus,onychinus,*myrrhin9,amygdalin9,amarachinus,amarā*thinus,byſsinus,bōbiſsinus,carbaſinus,cilinus,gauſapinus. Quæ oia & hmōi ſimiliter inclinata confitent̃ iſti apud Poetas penul. breuiare in ꝓſa tamē & oratiōe ī eadē accētū habere. Sed vbinā iſti legerūt aliā eſſe rationē ſyllabę ī carmine aliā ī oratiōe ſoluta,ꝑterq; cū poſt vocalē natura breuē ſequit̃ muta cū liquida. Id enī priuilegio quodā ſingulari ſit,vt vocalis illa in ꝓſa ſemp breuis in carmīe vero īdifferēs & media ſit. Quare omittam9 iā iſtas nugatorū ineptias,atq; regulā quę à nobis tradita eſt de dictiōib9 i ante n habētib9 in medijs ſyllabis obſeruem9 ī quo loco multa poetarū exēpla attulim9,qb9 ꝓbatū eſt ſyllabā hāc breuiari atq;

ex cõsequẽti iuxta regulã grãmatice latinę accẽtũ in tertia a fine trãsferre. Breuiant p̃terea penultimã quędã noia adiectiua ab aduerbijs tẽporis deriuata, vt à cras crastinus à perẽdie perẽdinus, à sero serotinus, à pridẽ pristinus, ab horno hornotinus, & noia ab arboribus materiã significantibus, vt à cerro cerrinus, à tilia tilia ginus, ab olea oleaginus, à fago faginus. Illud tamen memineri mus, à clam clandestinus penultima longa debere proferri.

¶ De nominibus ex forma græca in tes masculini generis & tis fœminini desinentibus.

EStapud græcos nominũ gentiliũ & possessiuorũ quæ à proprijs hominũ, locorũmq; nõnunq̃ deriuant̃ forma huiusmodi: vt masculina exeãt in tes equaliũ syllabarũ in genitiuo, fœminina verò in tis mittentia genitiuũ in idos, vt scythia scythes scythe scythis scythidos, à sarmata farmates te, tis, dos, à phthia phthiotes phthiote phthiotis tiodos, hęc latini quę masculina sunt in a terminãtes p̃ primã nominis declinationẽ inflectũt, quæ verò fœminina p̃ tertiã mittẽtia genitiuum in dis, vt scytha scythe scythis scythidis, sarmata sarmate sarmatis tidis, phtiota phtiote phtiotis idis, quæ omnia p̃terq̃ duo illa priorẽ vocalẽ habint productã ante tes vel tis. Hanc formã interpretes primũ græci atq; illos imitantes latini in plerisq; scripturę sacrę locis obseruarũt. Vnde ab Anathot quæ fuit ciuitas fortis Beniamin tribus ab Hierosolimis passuũ milibus. Hieremias ꝓpheta & vnus de triginta fortissimis sub Dauid rege Anathotite sunt cognominati. A pharatõ oppido in mõte Amalech, Abdõ iudex Israel & vnus quoq; de triginta principibus viris sub Dauid rege pharatonite nuncupatur A morahsti vico non longe ab Eleutheropoli ciuitate fuit Micheas ꝓpheta morahstites cognomiatus. Sic a, Rubẽ, Leui, Gad, Zabulon, Aser, filij Iacob tubenitarũ, leuitarũ, gaditarũ, zabulonitarũ, aseritarũ familiæ dicunt̃, atq; pari modo complures aliæ quas in libris numerorũ legimus. Fœminina verò tametsi nõ ita frequẽter, plerũq; tamẽ sub hac forma scripta reperies, & ab Ammõ & Moab, quos Loth ex duabns filijs genuit viri posteri ammonite & Moabite sunt cognominati, fœmie ammoniti-

des & moabitides, ſicut in.iij.reg.li. Adamaui inquit Salomō mu lieres ámonitides & moabitides. Ruth quoq; moabitis & de regio ne moabitide in hiſtoria ſua narrat. A madia quoq; ciuitate & re gione illius ciuitatis in deſerto iuxta mare rubrū viri madianite, & cozbi in lib.nūerorū madianitis dicit. Iob ꝓpter eu vſites cognominat, & ī regiōe vſitide ortꝰ tradit. Ex hac regula cōſtātiſsime à grecis atq; latinis obſeruata deꝑhēdunt multi errores in oibus pene latinis codicibꝰ trāſcripti. Nā à galaad mōte arabię fini timo ſiue ab vrbe ī mōte eodē ſita recte galaatides galaatide ꝓ genere maſcul. & galaatidesidis, ꝓ fœminino formāt. vnde ī.ij.reg. lib. verzillai galaatides dicit, & in.j. Macha. frequenter regione galaatide legimꝰ. Qua igit rōne defēdi poteſt quod in.iij.reg.lib. legimꝰ ſed & filijs azelia galaatidis reddes gratiā. cū dicēdū ſit ga laatide, niſi mauis dicere galaatidis ſubaudi regiōe, ꝙ in codicibꝰ antiquis Salmaticēſis eccleſiæ atq; monaſterij diui Stephani ī ea dē vrbe ſcriptū reperit. Cūq; frquēter legamꝰ, Thecua oppidū & deſertū thecuę. vnde Amos ꝓpheta thecuites cognomiat quū mu lier illa quā Iacob ſuo cōmēto ſubornauit in.ij.reg. thecuites dicit, cū thecuitis appellāda ſit. Similis error in. iij. lib. ſcriptus eſt de Roboā filio Salomōis, nomē inquit matris eius Naama amani tes q̄q̄ & in codicibus illis Salmaticēſibus amanitis legit. Sunam quoq; oppidū fuit Paleſtinę iuxta quod Saul ſuperātibꝰ philiſtijs cecidit, hinc mulier illa cuiꝰ filiū heliſeus ꝓpheta ſuſcitauit, Sunamitis cognominat. Abiſaac quoq; illa quæ Dauid ſenecta aetate confectū refocilabat, ſunamitis ab eodem oppido eſt appella ta quomodo Heliſeus potuit dicere puero. voca Sunamitē hāc. Et in uenerūt Abiſaac ſunamitē, cū vtrobiq; dicēdū ſit ſunamitida. Nā error ille qui in oibus libris recentioribus legit Cāticorū cap̄. vj. Reuertere reuertere ſunamitis, reuerterevt intueamur te. Et quod ſequit Quid videbitis Sunamite, niſi choros caſtrorū. Nulla ratio ne defēdi poteſt cū vtrobiq; loco n poni debat l hoc eſt Sulamitis quod & libri Salmaticēſes habēt, & poſterior Sulamitis potius q̄ Sulamite legi oporteat. Atq; ediuerſo, vt aliquid ex nouo teſta mento deguſtemus cum à Scarioth Iudas ille proditor ſcariothes

dici debeat, in omnibus prope libris Scariothis est scriptum,& mille alia huiusmodi quæ suis locis digerentur.

De noib9 hebraicis & barbaris vni9 syllabę adiectiõe declinatis.

NOmina hebraica quæ extensione vni9 syllabæ ad græcam ac perinde ad nostrã declinationẽ trahuntur,in eadẽ sylla ba retinent accentum apud nos in qua fuit apud hebreos. Nam qnẽadmodũ in superiorib9 ex auctoritate Prisciani & iosephi dictũ est,græci primũ atq; illos deinde imitati latini va stitatẽ illam hebraicarũ dictionum interpretes moderati sunt ad scripturæ decorẽ voluptatemq; legentiũ,sic ex adam,abraam iacob,ioseph,phicol,satan,quæ apud illos in fine acuũtur,nos forma declinabili vni9 syllabę extẽsione adam9,abraam9,iacob9 io sephus,phicol9,satanas,accẽtu in penult.acuto siue circũflexo fe cim9. Quãq; & alia potuit esse ratio cur iacob9 & ioseph9 penult. producãt,quod videlicet per omega & e longũ à græcis scribũtur sed de his capite sequẽti plura. Pari quoq; ratiõe daniel, israel,mi chael,& similiter definẽtia in danielũ,israelũ, michaelũq; vertimus,& quod apud græcos vltimas acuũt,& quod à græcis per e lõ gum scribunt.Quę pterea apud hebreos accẽtu acuto in penultima enunciant,si nominis extẽsione fiãt nostra,accentũ in eadem hoc est in ante penulti.habebũt,vt iocabed,abel,noe,prima acuta,nos iocabeda,abelus,noeus, accentũ in eadẽ hoc est in tertia à fine fecim9 eliezer quoq; penultima acuta, vt si nominis extẽsio ne declinat latinẽ in eadẽ syllaba retinebit accentũ hoc est in ter tia à fine,vt elizer9,eadẽ quoq; fuit ratio cur quędã noia barbara in icus terminata penultimã pduxerũt, quod videlicet anteq; ad latinã declinationẽ traherent,finalẽ syllabã acuebãt, sic à theodoric nos theodoricus,ab alaric nos alaricus,à roderic nos rodericus,à federic nos federicus fecimus.Nã quod alexander scripsit in proprijs icus producitur,vt federic9,multos in errorẽ induxit putantes illud omnibus, hoc est gręcis & latinis dictũ quoq; esse. Itaq; penultima acuta siue circũflexa preferunt euthicus,rustic9, dominicus,cum propria nomina sunt,quod omnino est absurdũ. De noib9 vocales lõgas siue breues in penulti. syllaba habẽtib9.

CVm ſeptem ſint vocales apud grecos, tres ex illis, hoc eſt alpha. iota & epſilon mediæ ſunt atq; indifferẽtes. i. quæ producí & breuiari poſſunt, duæ aeternũ breues epſilõ & omicrõ duæ quoq; ſemp lõgæ ita & omega huius rei ignoratio pleroſq; in accentus errorẽ inducit in pleriſq; dictionibus græcis nam quæ per vocales longas & in penultima ſcribunt̃ aliquãdo accentu acuto in tertia à fine proferunt̃ atq; cõtrario quę per breues in eiuſdem accentu quoq; acuto contra artẽ atq; rationẽ latinæ grãmaticæ, vt ſepe diximus Cũ itaq; apud græcos poderis, ſyntherefis, dyoceſis, erem9, paraclet9, & cõplura huius generis per e longũ à græcis ſcribantur, qua ratione defendi poteſt, vt poderis, ſyntherefis, dyoceſis, erem9, paraclet9, accentu acuto in tertia à fine proferant̃. Atq; in obliquis quorundã nominũ in er terminatorum peccãt, iber iberi, celtiber celtiberi, character characteris luter luteris, ſoter ſoteris, penultima graui cũ acuta in fine circũflexa ſic proferri debeat iberi, celtiberi, caracteris, luteris, ſoteris. E contrario quæ per e ſcribunt̃ correptã in penultima accẽtu acuto proferunt, vt obel9 penulti. circũflexa ſiue acuta, p óbelus ante penultima acuta, & cõpoſita à genos quod eſt genus, vt origenes, prothogenes p origenes prothogenes, & à telos quod eſt finis, vt praxitêles p praxiteles. Ariſtotêles p ariſtôteles & à ſtenos quod eſt potẽtia, vt demoſthênes pro demóſthenes, caliſthênes pro caliſthenes & a theos quod eſt deus, vt thimothêus pro thimotheus dorothêus pro dorótheus, doſithêus pro doſitheus. Similis error circa o litterã contingit, nam cũ idolum, antiphona, ſinopis, metamorphoſis, eſopus, per o mega, hoc eſt longũ à græcis ſcribãtur atq; perinde accẽtu acuto ſine circunflexo in penult. proferri debeãt, iſti ex huius rationis ignorãtia idolum, antiphona, ſinopis, metamorphoſis, eſopus, accentu acuto in tertia à fine proferunt. Cum pręterea doron quod interpretat̃ donum, per omega ſcribat̃ à grecis, atq; ex conſequẽti omnia ppria in dorus terminata, quæ in cõpoſitione penulti. acuta ſiue circũflexa pferri debeãt, vt iſidor9, heliodor9, caſsiodor9, & ſimiliter deſinẽtia, ipſi pperã accẽtu in ante penulti. adiectio iſidor9, heliódor9, caſsiódor9, enũciãt

contra rationē artis latinę grāmaticę, hac ratiōe à gonia quod est angulus cōposita producant necesse est, vt agonus, trigonus, tetragonus nā à gonos quod est genus breuiāt quod per omicrō scribūtur, vt antigon⁹ erigone. Sed de his alio in loco plura dicem⁹.

¶ Differentiæ excerptæ ex Laurentio Valla. Nonio Marcello, & Seruio honorato, ab Antonio Nebrissensi.

ABstinentia est à rebus alienis cohibitio.
Continentia est tantum à proprijs voluptatibus.
Abdico filium. i. viuens à bonis expello.
Exheredo filium. i. testamento à bonis prohibeo.
Acus est qua sartores vestes sarciunt.
Acicula verò qua mulieres vtuntur ad ornatum.
Abhorreo ab omni humanitate. i. alienus sum.
Exhorreo inimicos, id est illos pertimesco.
Accessus est additio siue appropinquatio.
Accesio est adiectio siue incrementum.
Actio causarum rectè dicitur & non actus.
Actus comœdiarum rectè dicitur & non actio.
Acta & actus sunt rerum priuaturum & familiarium.
Gesta sunt rerum publicarum & magistratuum.
Actor est causidicus & alicuius rei representator.
Actor est (vt ita loquar) alicuius rei factor.
Acini sunt grana in vnum racemum coeuntia.
Bacce verò cum sint parua poma dispersiūs nascuntur.
Aceruus est minutarum rerum congeries, vt salis.
Strues proprie est lignorum compositorum.
Strages est cadauerum iacentium multitudo.
Sarcina est vtensilium quæ ad cultum pertinent.
Accola est qui iuxta locum habitat, vt accola ponti.
Incola est qui in loco habitat, vt incola montis.
Inquilinus est qui in aliena domo vel agro habitat.
Accusare est ostendere aliquem peccauisse.
Incusare verò est mores alicuius reprehendere.
Excusare est excusationem accusanti facere.

Adeo pro intantum ſequenti particula,vt
Adeo pro valde non ſequenti particula,vt
Aduocatus eſt qui alteri adeſt vt cunq; illi faueat.
Patronus eſt qui agit cauſam maximè accuſati.
Cliens verò eſt cuius cauſa à patrono defenditur.
Adorare fit etiam ſine verbis cum genuum plicatione
Supplicare fit ſine genuum plicatione ſola voce.
Addicere eſt in auctione aliquid vendere.
Liceri & licitari eſt precium in auctione facere.
Adſum,ideſt præſens vel prope ſum.
Adſum tibi,ideſt ſtudeo & patrocinor tibi.
Aduerſor tibi,id eſt contarius tibi ſum.
Aduerſor te,ideſt vultum auerto à te quem deteſtor.
Aduerto oculos,ideſt aliquò oculos conuerto.
Auerto oculos,ideſt alicunde oculos conuerto.
Amoueo manuum à vulnere,ideſt remoueo.
Admoueo manum vulneri,ideſt appono & applico.
Ad votum mihi euenit,ideſt vt ego optabam.
Ex ſententia mihi euenit,ideſt vt ego intelligebam.
Adulterium eſt quod in nuptam committitur.
Stuprum eſt coitus contra legem violentus.
Aedes in ſingulari eſt templũ,& ſemper additur cuius
Aedes in plurali domum prophanam ſignificat.
Aeſtimare eſt taxare,quod dicunt appreciare.
Exiſtimare conſiderare,exiſtimare iudicare.
Aequalis eſt aequus & coetaneus.
Aequalis eſt equabilis in priori ſignificatione.
Aedilis eſt qui edilitatem adminiſtrat.
Aedilitius verò qui edilitate perfunctus eſt.
Affectus ſiue affectio eſt in animo,quod mens non eſt.
Mens verò ſiue ratio in animo,eſt quod affectus non eſt.
Afficio te iniuria,ideſt facio tibi iniuriam.
Afficio te beneficio,ideſt facio tibi beneficium.
Agitur mecum preclarè,ideſt bona conditione ſum.

Agitur mecum malè·i.in malo ſtatu ſum.
Actum eſt ſemper in malam partem accipitur.
Agere gratias eſt verbis gratitudinem oſtendere.
Habere gratiam vel gratias eſt in animo.
Referre gratiam eſt reipſa beneficium diſſoluere.
Aguntur animalia à ſeſſoribus & inſtigatoribus.
Ducuntur illa quæ ſponte ducem ſequuntur.
Trahuntur quæ per vim & reptando portantur.
Portare eſt ferre & ſuo corpore baiulare.
Vehi eſt equo,naui,curru,& ſimilibus.
Agere præter alias ſignificatiões eſt rerũ immanẽtiũ.
Facere eſt rerum in materiam exteriorem exeuntium.
Age aduerbium cũ ſingulari iũgitur. Agite cũ plurali.
Agedum cum ſingulari & plurali.
Ager modo eſt territorium vrbi circumiectum.
Ager etiam eſt locus quem ruri colimus.
Aruum eſt quod frumento ſeritur ab arando.
Fundus eſt agri pars,vt vinea,oliuetum pratum.
Prædium eſt poſſeſsio ruſtica ſiue vrbana.
Campus eſt planities terræ ampla & grandis.
Area eſt planities anguſtior in agro vel vrbe.
Aliquantiſper & pauliſper, ad breue tempus pertinet.
Tantiſper pro intãtum poſtulat adiungi dum, donec.
Alter de duobus dicitur,aut de ſecundo loco.
Alius de pluribus dicitur,& quandoq; pro diuerſis.
Albani ex oppido alba in latio dicuntur.
Albenſes ex oppido alba ad fuſcinum lacum.
Alumnus non qui alit,ſed tantum qui alitur.
Ambitio in animo eſt eius qui cupit honores.
Ambitus in actu eſt eius qui pecunijs honorẽ habuit.
Amor ad omnes res pertinet,vt amor viri & vxoris.
Caritas ad homines tantum pertinet.
Caritas eſt penuria,quam indocti cariſtiam dicunt.
Amare eſt cum affectu & vehementiſsime.

Diligere eſt cum ratione & remiſsius.
Adamare eſt amatorie aliquid amare.
Amicus,honeſta res eſt,vnde eſt amicitia.
Amica.ſi ad virum referatur,inhoneſta res eſt.
Amator,qui modo amatorio amat.
An,particula coniunctio eſt,per quam interrogamus.
Aut,coniũctio quoq; eſt,ſed per eã nõ interrogamus.
Annum,tempus eſt quod per anni ſpacium durat.
Annuum feſtum,eſt quod ſemel in anno contingit.
Antehac legi,id eſt,ante hoc tempus legi.
Poſthac legam.i.poſt hoc tempus legam.
Antiqui dicuntur & ſenes & veteres.
Senes dicuntur,quantum ad ipſorum vitã priuatam.
Veteres,dicuntur quod alia aetate vixerunt.
Appeto cum affectu qualiacunq; illa ſint.
Expeto tantum honeſta,vt virtutes.
Apparare ad pompam tantum pertinet.
Præparare vero eſt aliquid ante parare.
Apparare alicui eſt illi miniſterium exhibere.
Apud me eſt liber perſonam & locum ſignificat.
Penes me eſt liber,perſonam & dominum.
Argutus eſt qui eſt aſtuta quadam ſolertia.
Argutus eſt ſonorus,argutus quoq; breuis.
Armiger,eſt qui domino arma in prælio miniſtrat,
Armatus armis ad pugnam inſtructus eſt.
Arcere eſt prohibere ac vitare.vnde dicitur arx.
Abigere,eſt à loco fugare,vnde abactores & abigei.
Aſſurgere alicui eſt in honorem illius ſurgere.
Surgere eſt quocunq; modo ſe erigere.
Aſſentari eſt falſo laudare vtilitatis gratia.
Adulari verò eſt inſeruire,vt honorem mereamur.
Blandiri q̃q̃ eſt tactus,ad animum tranſfertur.
Aſciſcere eſt remotum aliquid capere.
Conſciſcere ſemper fere mortem deſiderat.

Descisscere est ab imperio alterius se subtrahere.
Asserere est affirmare & in libertatem vindicare.
Asseuerare est vim atq; animi motum addere.
Autem,coniunctio postponitur huic negationi non.
Sed verò postponitur neq; , tamen, sane,iam,enim,at
Ausculto te dicimus sicut & audio te,
Ausculto tibi est obtempero tibi.
Audiens sum & tantum valet quantum audio te.
Audiens sum tibi vel audio tibi.i.obediens sum.
Auis est quæ parit oua pennisq; prædita est.
Volucris est quæcunq; volat,vt apis culex.
BArba(vt inquit Seruius)hominum est.
Barbe verò in numero plurali quadrupedum.
Mentum verò est ipsa barbe pilorumq; sedes.
Benefactor est qui cuipiam benefacit.
Beneficiarius in quem beneficium collocatur.
Bene aliquando accipitur pro valde, vt bene doctus.
Malè aliquando accipitur pro non,vt malè sanus.
Bellum est totum tempus quo in militia sumus.
Prelium ipsum tantum armorum certamen.
Pugna etiam citra arma fit solis verbis.
Beatus est qui omnibus rebus ad vite vsum abundat.
Felix est qui omnium bonorum est compos.
Bonum genus est ad vtile iucundum & honestum.
Bonitas verò idem est quod benignitas.
Bractea tenuis est & sua sponte plicatilis.
Lamina vero crassior,vt ex qua arma fiunt.
Bucca pars illa est quæ inflatur,vt in cornicine.
Mala est rotundum quod est supra buccam.
Gena tum est oculorum tegmen,tum malã significat.
Cilium est ambitus genarum,vnde supercilium.
CEdo cesi tibi,concedo non repugno tibi.
Cedo cedi te.i.percutio & occido.
Catuli sunt ferarum,quæ ferè ex raptu viuunt.

Pulli vero ſunt cicurum, vt aſini & equi.
Fœtus generalius eſt, vnde fetificare & fetura.
Capitale odium, quod & caput & vitam alterius petit.
Capitale vitium, propter quod peccans puniatur.
Capere eſt ſponte vel non ſponte accipere.
Sumere eſt vltro & non ſponte aliquid capere.
Captare eſt velle capere & inſidias parare.
Candet dicit Marcellus, quod ignitum eſt.
Candet etiam, quod candidum & album eſt.
Cauſari eſt cauſam rei geſtę afferre.
Cauſare nunq̃ apud idoneos inuenitur.
Caupona eſt taberna vbi vinum venditur.
Caupona quoq; eſt mulier quæ vinum vendit.
Calumniari dicit Marcianus eſt falſa crimina intendere.
Preuaricari dicit Vlpianus cauſas adũerſarijs dare.
Ceruix in ſingulari eſt poſterior colli pars.
Ceruices in plurali pro ſuperbis ponuntur,
Iugulus eſt anterior colli pars, vnde iugulare.
Collum omnes partes inſolidum complectitur.
Celebris paſsiue ponitur, vt locus & homo celebris.
Frequens actiue & paſsiue, vt vrbs & ſenatus.
Celebs eſt qui non duxit vxorem legitimam,
Maritus qui vxorem legitimam per leges accepit.
Certum eſt modo accipitur pro manifeſtum eſt,
Certum eſt pro deliberatum eſt iungitur infinitiuo.
Cenſor eſt qui in adminiſtratione cenſure eſt.
Cenſorius eſt qui perfunctus eſt cenſura.
Circunſtare pro eo quod eſt circundare.
Circunſiſtere eſt inuadere & circunuenire.
Circiter frequentiſsimè ad numerum refertur.
Refertur quandoq; ad tempus & ad locum.
Continuo, protinus, ſtatim, notum eſt quid ſint.
Quod ſi addatur negatio valẽt pro non ideo.
Commeatus in ſingulari eſt licentia ad tempus.

Commeatus in vtroq; numero, la prouision.
Commendo te regi, idest committo te.
Commendo te apud regem, idest laudo te.
Commentarius est in quo res nude scribuntur.
Libri sunt in quos authorum opera diuiduntur.
Volumen est minus q̃ liber. Cõsilio amorẽ dicimꝰ, sed nõ gratiam
Inimus gratiam, sed non inimus amorem.
Reconsiliare & in gratiam redire idem.
Conciliamus nouos amicos. Reconciliamus veteres.
Comitari est minorum ad maiores.
Assectari est comitatum alicui prestare quocunq; modo.
Deducere est aliquem de illius domo comitari.
Reducere est illum vsq; in domum comitari.
Cenaculum est pars domus superior ad cœnandum.
Cenatio est locus inferior domus ad cenandum.
Comes est qui alterius ductum sequitur vt cunq;.
Socius est in negocijs serijsq; rebus.
Sodalis est in leuioribus & iocosis.
Comis est benignus & qui alijs inseruit.
Collis est monticulus separatus siue pars montis.
Iugum est (vt sic dicam) ipsa montis arduitas.
Cliuus est ipsa eademq; arduitas, sed clemens.
Promontorium est mons in mari prominens.
Coxa est pars supra femora vertebrumq; ipsum.
Femora partem cruris exteriorem significant.
Femoralia partem interiorẽ mollioremq; significant.
Copia in singulari est facultas, & iungitur do & facio.
Copia quoq; in singulari est abundantia.
Copię in numero plurali est exercitus.
Conditio est denunciatio siue actio in personam.
Conditio verò fortunam & statum dicit.
Corpus in nobis viuentibus, est, vnde corpulentus.
Caro est cadaueris, quæ & pulpa dicitur.
Consolor & consolatio verbis ipsis sit.

Solor & ſolatium rebus fit.
Solamen magis eſt poeticum q̃ oratorium.
Conciuis eſt qui eſt eiuſdem ciuitatis cum alio.
Conterraneus eſt qui eſt eiuſdem territorij.
Corporeum eſt exiſtens in materia corporea, vt lapis.
Corporale exiſtens ex materia corporea, vt domus.
Complodere eſt manus inuicem collidere.
Explodere eſt cum ſonitu manibus eijcere.
Supplodere eſt pedem terre incutere.
Cordi eſt mihi ire aliquò, id eſt placet mihi ire.
In animo eſt mihi ire aliquò, ideſt conſtituo ire.
Compertum & exploratum eſt mihi, ideſt ſcio.
Conſtitutum & deliberatum eſt mihi, ideſt decreui.
Conſulto te. i. conſilium peto abs te, vnde conſultor.
Conſulo tibi. i. conſilium do, a quo conſultus.
Conuenit mihi. i. decens & conueniens eſt.
Conuenit inter nos. i. controuerſia non eſt inter nos.
Conflaui aes alienum, ideſt factus ſum debitor.
Diſſolui aes alienum, ideſt quod contraxi ſolui.
Conſternere ad corpus tantum pertinet.
Conſternari ad animum quum mens turbata eſt.
Conſul eſt qui in adminiſtratione conſulatus eſt.
Conſularis eſt qui iam perfunctus eſt conſulatu.
Crimen modo pro delicto modo pro criminatione.
Flagitium proprie eſt in libidine quaſi flagris dignum
Crudus eſt qui egre difficulterq̃ concoquit.
Crudus etiam eſt qui habet aſpectum trucem.
Crudum etiam vulnus quod eſt recẽs & ſanguinoletũ
Crudum etiam dicitur non coctum & immaturum.
Crepitus eſt ſonitus violentus ex aeris impulſu.
Crepitus etiam eſt ventris ventus excluſus.
Strepitus fit ex corporum & vocum colliſione.
Fremitus eſt ſtrepitus vehementior.
Stridor eſt acrior & quaſi ſibilans colliſio.

Confero me ad catonem,non in catonem,idest eo.
Confero beneficia in catonem;non ad catonem,idest do.
Cumprimum coniunctio est,vt cumprimum veneris dabo.
Quamprimum aduerbium,pro cito,vt quamprimum dabo.
Cumaui dicuntur à cumis oppido campanie.
Comenses a como oppido gallie cisalpine.
Culpa medici perijt qui moriturus non erat.
Defectu medici perij cui medicus non affuit.
Cum præpositio nunq̃ iungitur rei notanti instrumentum.
Cum coniunctio si referatur ad tum rei minori iungitur.
Tum vero rei maiori,vt cum pecunias,tum vitam.
Tum & tum inter aequalia,vt tum pecunia,tum libros.
Colorię vestes sunt quæ natiuo sunt colore.
Versicolorie quæ natiuum colorem mutarunt.
DEbellare est bello vincere & bello capere.
Expugnare est pugnando vincere & capere.
Propugnare est pugnando defendere.
Impugnare & oppugnare est pugnãdo lacessere
Decus est honorificentia ex rebus gestis.
Decor est pulchritudo ex decẽtia rerum & personarũ.
Desipio & desipisco est aliquid a sensu deficio.
Resipisco est ad meliorem mentem redeo.
Descendo de monte,idest de alto ad imum.
Descendo in certamen,idest de tuto ad periculosum.
Deuenimus in planum,vt veniamus a loco altiori.
Deuenimus in paupertatem,a maiori fortuna.
Despicio inferiores me loco & fortuna.
Suscipio superiores,idest admiror vel aspicio.
Despicere est circunspicere & prouidere.
Deligere est magis idoneum ad res gerẽdas decernere.
Eligere verò est ex multis ad nostram vtilitatem.
Coaptare est eligere inter collegas & pares.
Declamator est qui studet apud rethorem.
Orator est qui veras causas in iudicio agit.

Defunctus officio eſt qui ſuo officio eſt perfunctus.
Defunctus quoq; vita qui vitam finiuit.
Deturbare eſt violenter & deorſum deijcere.
Exturbare eſt eodem modo à loco deijcere.
Diſturbare eſt diſsipando diruendoq; deijcere.
Deprecor ſupplicium, ideſt deteſtor & execror.
Deprecor veniam, ideſt veniam precibus precor.
Imprecor eſt alicui malum & infortunium precor.
Decuriones ſunt qui denis equitibus & nobilioribus præſunt.
Centuriones qui centum ex inferioribus præſunt.
Depactus dicit vlpianus qui turpiter pactus eſt.
Pactus eſt qui quomodocunq; pepigit.
Decedere eſt ex officio abire, vnde dicitur deceſſor.
Suceedere eſt in officium ire, vnde dicitur ſucceſſor.
Secedere vita eſt ex officio vite excidere.
Depoſitor eſt qui depoſitum alicui credit.
Depoſitarius verò cui depoſitum creditur.
Diſcere eſt vt aliquid intelligas quod ignoras.
Ediſcere verò eſt vt memoria complectaris.
Dediſcere eſt quod didiſceris obliuiſci.
Dicere proprie eſt ornate & eleganter loqui.
Dictitare eſt frequenti loco & tempore dicere.
Dictitare eſt alio verba excipiente (vt ſcriba) dicere.
Docere diſcipulos notum eſt quid ſignificet.
Dedocere eſt quod alter docuit falſum oſtendere.
Dico ſententiam in ſenatu quaſi conſiliarius.
Fero ſententiam in foro quaſi iudex.
Dicere leges eſt ad eos qui bello ſuperati ſunt.
Ferre leges ad ſuos, vnde legum latores.
Dies pro certo die generis eſt maſculini.
Dies pro tempore fœmininum, & caret plurali.
Domus quando facit domi, locum ſignificat.
Domus quum facit domus, edificium & familiam.
Do literas tabellario ad aliquem perferendas.

Do literas ad amicum, vt eas legat.
Dono tibi coronam notum est quid significet.
Dono te corona est premij & honoris gratia
Do tibi fidem, id est sancte tibi iuro & promitto.
Habeo tibi fidem, hoc est credo tibi.
Dudum & iandudum de breui tempore dicitur.
Nuper pridem & iampridem de longiori.
Diu & iamdiu est per longum tempus.
Epulæ sunt cibi ministerio hominum comparati.
Epulum sunt cibi solenniores & conuiuium publicum.
Edicere est magistratuum regumq;, vnde editum.
Indicere est denunciare, vt indico bellum.
Elogium est testificatio laudis vel infami.
En, nominatiuo & accusatiuo iũgitur, vt en Priamus, en capellas.
Apud oratores exprobrando cum nominatiuo, vt en homo.
Ecce, apud Vergilium semper de re improuisa.
E republica est, idẽ significat quod ꝑ repub. & vtilitati reip. est.
E regione domus mee, pro ex opposito domus.
Ex tempore dixi, pro ex improuiso dixi.
Ergo & igitur breuioribus adhibentur conclusionibus.
Quare, quapropter, quamobrem, maioribus.
Etsi, q̃q̃, in pincipijs poscunt indicatiuum.
Quamuis, licet tametsi, in alijs locis subiunctiuum.
Euentus, iussus, permissus, in singulari quarte sunt declinationis.
Euenta, iussa, permissa, in plurali secundę declinationis.
Excubię tam diurne q̃ nocturnę dicuntur.
Vigilię suut tantummodo nocturnę.
Exemplum est quod sequimur aut vitamus.
Exemplar ex quo simile aliquid facimus.
Existit quod eminet, & exurgit cum motu.
Extat quod eminet, & superstat sine motu.
Exprobrare est immemorem beneficij culpare.
Imputare est citra reprehensionem id facere.
Esse presentis infinitiui est, fore futuri.

Eodem modo differunt adesse, adfore, prodesse, profore.

FAcio te certiorem, non facio certum, neq; ago.
Facio gratum, rem diuinam, damnum, non ago.
Facies magis ad corpus pertinet, vt facies longa.
Vultus ad animum refertur, vt vultus tristis.
Factio est diuisio ciuium in diuersa studia.
Seditio quum populo discordiæ res ad manum venit.
Fama græce idem quod rumor latine, sed
Rumor est tantum de re quæ recens est.
Fama vero etiam de antiqua dicitur.
Fama quoq; significat hominis celebritatem.
Fatuus est insipiens, tractum à sapore ciborum.
Stolidus qui proximè ad naturam pecorum accedit.
Stultus est qui improuidens est & imprudens.
Facilè scribit pro eo quod est leniter scibit & nõ laboriosè.
Facilè princeps oratorum est. i. non dubie princeps.
Fero auxilium, do auxilium, rectè dicitur vtrunq;.
Do opem non dicitur, sed fero opem, vnde opitulor.
Festus dies rectè dicitur, & non festiuus, vnde festum.
Festiuus homo, id est, iucundus, vnde festiuitas.
Ferus homo qui animum ferinum obtinet.
Ferox homo qui animosus est ad certandum.
Fessus est fatigatus siue animo siue corpore.
Defessus & defatigatus qui ampliuus fatigari non potest.
Ficus fici vel ficus pro fructu & pro arbore generis fœminini.
Ficus fici masculino genere pro morbo accipitur.
Filius, pater, mater, magis ab oratotibus dicitur.
Gnatus, genitor, genitrix, magis sunt poetarum.
Fingere dicitur qui formas ducit ex luto,
Effingere qui ad alterius formam aliquid fingit.
Flere est lachrymas effundere in dolore.
Gemere est pre angustia in sonum erumpere.
Plorare est voce flebili dolorem suum aperire.
Plangere est percussione membrorum se affligere.

Eiulare eſt alta voce flere,quod eſt mulierum.
Vociferari eſt non modo dolorem,ſed indignationem oſtendere.
Lamentari eſt oratione triſti cladem teſtari.
Fœlix eſt qui proſperitatem recipit,vt homo fœlix.
Proſperum eſt quod fœlicitatem affert,vt ſydus.
Fœlix etium aliquando ab affectu dicitur.
Fœneror tibi dicitur ſicut mutuor tibi,& promitto tibi.
Fœneror abs te,ſicut mutuo abs te,& ſtipulor abs te.
Fœnus eſt prouentus ex ipſo ſolo quod eſt naturale.
Fœnus quod eſt vſura à priori ſignificato defluxit.
Vectigal ex omni predio eſt vel publicum vel priuatum.
Frux eſt quicquid ex terræ fructu in cibum vertimus.
Seges eſt ex qua conficitur panis demeſſa.
Seges etiam eſt terra ſementi excipiendæ ſubacta.
Frondes ſunt tantum arborum.
Folia ſunt etiam aliarum rerum,vt florum,herbarum.
Frui eſt potiri aliqua re propter ſeipſam.
Fungi eſt officium munuſq; agere.
Rege deo fruimur nos optatiſq; potimur.
Veſcimur & dapibus fungimur officio.
Potior cum hoc nomine res genitiuo plurali iungitur.
Potior alias cum ablatiuo & ſignificat obtinere.
GEſtus eſt actio quædam & eorporis pronunciatio.
Geſtio eſt adminiſtratio quædam & actio.
Gemme ſunt lapilli omnes præcioſi præter margaritam.
Margarita eſt quæ in concha naſcitur.
Vnio verò eſt quum magnitudinem ſolitam excedit.
Gratus in aduerſis,Iucundus in proſperis.
Iucundus non lætus,ſed qui lætitiam affert.
Gratulari alicui eſt vere teſtari ſe gaudere de eius fœlicitate.
Gratari idem eſt,niſi ꝓ magis eſt poeticum q̃ oratorium.
Gratificari eſt beneficium minoris conferre.
Gratum facere eſt maioribus inſeruire.
Grauè eſt quod ſuapte natura eſt ponderoſum.

Grauem etiam virum per translationem dicimus.
Gremium est intra complexum fœmineum in fœminis.
Sinus est intra pectoris brachiorumq; complexum.
Sinus etiam est vestis fluxus & littorum curuitas.

HAbeo rationem salutis.i.habeo respectum.
Constat ratio.i.rationem legitimam esse ostendo.
Habeo rationem dicimus,non facio rationem.
Facio sermonem dicimus,non habeo sermonem.

Hei semper iungitur datiuo,vt hei mihi qualis erat.
Heu accusatiuo & nominatiuo nonnunquam.
Ve semper datiuo iungitur,vt ve tibi causidice.
Histrio est qui personatus fabulas in scena agit.
Mimus quouis in loco gesticulationes exercet.
Hiare est aliquid sua sponte vel extrema vi aperiri.
Hiscere est tantum oris & quidem humani.
Hortus est vbi sunt holera quibus vescimur.
Horti sunt arboribus consiti voluptatis gratia.
Hospes est qui in aliena ciuitate est.
Peregrinus est qui in propria ciuitate non est.
Hic ad primam personam vel ad res primæ personæ pertinet.
Iste ad secundam personam vel ad res secundæ personæ.
Ille ad tertiam personam vel ad res tertiæ personæ.
Eodem modo differunt aduerbia ab eis tracta.

IAm notum est quid significet,vt iam venit.
Vsurpatur quoq; pro tunc,vt si sedet iam non stat.
Interdico tibi aqua & igni,non aquam & ignem.
Interdicitur tibi à me aqua & igni.
Interdicitur tibi à me aqua & ignis.
Incumbo studijs,vel in studia,vel ad studia.
Incumbo remis,non in remos vel ad remos,
Intercedit mihi tecum amor i.amor est inter nos.
Intercesserunt tribuni,hoc est se opposuerunt.
Instituta sunt boni mores ratione sumpti.
Institutiones sunt præceptiones quibus docemur.

Indulgentia eſt mollis & delicata educatio.
Venia etiam quandoq; indulgentiam ſignificat.
Infidus eſt cui non eſt fidendum,a fido fidis.
Perfidus eſt qui fidem violat,a fides fidei.
Infenſus eſt vehementer iratus & odium gerens.
Infeſtus vehementer moleſtus & nocens.
In diem viuo.i.tãtum diei præſentis rationem habeo.
In dies ſeneſco,ideſt quotidie magis efficior ſenex.
Inhibemus rem iactam,vt tela inhibete latini.
Prohibem⁹ autẽ rem inceptã,vt hoſpitio prohibemur
Inuertere eſt rem aliquam in contrarium vertere.
Peruertere eſt rem aliquam in malum vertere.
In manu mea eſt negotium.i.in poteſtate mea eſt.
In manibus eſt liber.i.inter manus meas.
Ingredior forum,ideſt intro in forum.
Ingredior,ideſt ambulo,vt ſi ſtas ingredere.
Interrogamus cauſa aliquid intelligendi.
Percunctamur verò gratia argumentandi.
Sciſcitamur vt vox indicat ſciendi gratia.
Introcludo te,ideſt interioribus claudo.
Intercludo te,ideſt iter tuum claudo & impedio.
Incedere eſt ambulare cum faſtu & pompa.
Ambulare ſimpliciter pedibus ingredi.
Impendere eſt quaſi ſupra caput ruinam imminere.
Impendere penultima breui eſt quaſi dare.
Perpendere eſt exacte ponderare examinare.
Appendere eſt ſuppendere & ad lancem ponderare.
Intercenandum venit,ideſt cum eſſem in cœna.
Inter agendum dormio,ideſt cum ſum in actione.
Impono tibi onus,ideſt iniungo tibi onns.
Impono tibi,ideſt decipio te Vnde impoſtores dicti.
Inficiari & inficias ire,ideſt negare,ſic dicitur
Opem ferre & ſuppetias ferre:pro auxiliari.
Indoles in pueris eſt ſignum future virtutis.

Indoles etiam in malum accipitur, ſed raro.
Iocus & iocari proprie ad verba tantum pertinet.
Ludus & ludere ad facta. vt ludere pila.
Viam facere eſt q̃ imperiti dicunt itinerare, vnde itinerarium.
Viam facere eſt vbi via non erat aperire.
Munire viam eſt reficere & repurgare.
Iter habere eſt iter aliquem eſſe facturum.
LAbare aliquid eſt ruere & repente cadere.
Labi verò eſt leniter ſenſimq; deſcendere,
Laceſſo & prouoco eſt in certamen vocare,
Plerunq; in bonum & nõnunq̃ in malũ accipitur
Latebre hominum proprie dicuntur.
Latibula verò ſunt ferarũ, ſed quandoq; confundũtur.
Legere literas, legere libros notum eſt quid ſignificet.
Perlegere literas eſt vſq; ad finem legere.
Eodem modo differunt vigilare & peruigilare.
Negare pernegare, agere peragere, & ſimilia.
Leges ſunt aut principis, aut populi alicuius liberi.
Rogationes dicebantur, quia populus rogabatur.
Leuo & alleuo eſt moleſtiam laboremq; extenuo.
Nihil ad cæſaris equitatem, ideſt nihil ad comparationem cæſaris equitatis.
Subleuo eſt auxilium defenſionemq; preſto.
Litera in ſingulari eſt vnum elementum, vt a.
Litere in plurali eſt epiſtola quæ mittitur.
Libertus eſt qui de ſeruo liber factus eſt, ſemperq; habet relationem cuius eſt libertus, vt libertus cæſaris.
Libertinus idem ſignificat, niſi quod eſt abſolutum.
Libertas in loquendo in bonum accipitur.
Licentia verò eſt cum quis libertate abutitur.
Libri ſunt in quos authorum opera diuiduntur.
Volumina verò ſunt minora q̃ libri.
Ludicrum ſuãſtaitiue eſt quodcunq; luſorium opus, vnde
Ludicrus cra crum, non (vt dixit Priſcianus) ludicer.

Lucus eſt ſylua non cedua deo vel homini conſecrata.
Saltus ſylua vbi pecudes hyemare aut eſtiuare ſolent.
Nemora voluptatis cauſa conſtant arte ſiue natura.
Sylua eſt vbicunq; ſunt arbores cedue vel incedue.
Lues eſt morbus in homines ſeuiens & pecora & agros.
Peſtis eſt peſtilentia quæ aut cito occidit aut cito abit.
Lubricus eſt locus in quo nequeas inſiſtere.
Lubrica eſt anguilla quæ non poteſt retineri facile.
Lubrica etas in qua qui ſunt facile labuntur.
Luce & tenebris pro die ac nocte accipimus,ſed prima luce & primis tenebris eſt principio diei & princio noctis. Primo die & prima nocte reſpectu ſecũdæ dicitur. Reperitur vero luci pro luce, veſperi pro veſpere & ruri pro rure. Carthagini pro carthagine. Sed ſeruius vult hæc nomina proprie debere poni in datiuo.

MAle de te ſentio.i.exiſtimo,iudico, neq; errorẽ ſentiẽtis, ſed eius de quo ſentimus vitium.

Male audio eſt malam famam habeo,ideſt infamor.

Magni,parui,tanti, quanti in genitiuo ſolum iunguntur cum illis verbis intereſt refert,vt magni intereſt parui refert.
Cetera in nominatiuo vel aduerbialiter,vt plurimum intereſt.
Sex pronomina in ablatiuo,mea,tua,ſua,noſtra,veſtra,cuia.
Malleolus eſt in modum mallei roſtra habens aptus plãtationi.
Sarmentum eſt arefactum quod igni reſeruatur.
Palmes eſt cum in vite frondes vuaſq; habet.
Marinum eſt quod in mari eſt,vt piſcis marinus.
Maritimum eſt quod iuxta mare eſt,vt vrbs maritima.
Tranſmarinum eſt quod iuxta mare,vt bellum tranſmarinum.
Meditari pręter eam ſignificationem quam habet in promptu,eſt etiam aliquid ſe exercere.apud Vergilium quoq; meditari eſt ſua uiter & dulce cantare.
Memoria teneo recte dicitur,non memoriter teneo.
Memoriter recito,memoriter pronuncio,non memoria.
Nemoria & memoriter complector,repeto,recolo.
Memini pro recordor genitiuo & accuſatiuo iungitur.

Memini pro mentionem facio genitiuo & ablatiuo cum de.
Messis tum ipsa messis est, tum seges iam matura.
Sementis est satio siue (vt ita dicam) seminatio.
Semen est quod in terram subactam iacitur.
Merere est mercede operari & in militia exerçeri vnde meritoria taberna, qui sine mercede non est aditus & meritorius puer, qui mercede prestat libidini.
Meritoria puella non dicitur, sed meretrix, quia meret.
Mereor de te bene. i. beneficium in te confero.
Mereor de te male, idest mala in te confero.
Demereor amicos, idest beneficijs illos mihi obnoxios facio.
Emereor vnde emeritus à labore cessare.
Ministerium in singulari est ministrari opera.
Ministeria in plurali pro ministris accipitur.
Eodem modo differunt seruitium & seruitia.
Mille in singulari substãtiuũ est, vt Cice. mille hoĩm vescebatur.
Mille nummum expensum.
Milia verò in plurali est ab eo quod est mille.
Mille in plurali adiectiuum est, vt mille viri.
Moratus ille dicitur qui bonis moribus est præditus.
Morigeratus est obsequens & obediens à verbo morigero.
Morosus qui est difficilis & peruersis moribus.
Mollis homo in vituperationem dicitur, idest effeminatus.
Molle opus in laudem, idest fabre factum.
Moror & maneo te pro expexto te, sed poetice.
Moror te, idest detineo te, magis oratorium est.
Maneo pro eo quod futurum est, vt quis te manet exitus.
Munimenta sunt munitiones castrorum, vt vallum, fossa.
Monumenta sunt sepulchra, statue, tituli, literæ.
Murus est ambitus vrbis aut etiam castrorum.
Paries est ambitus ille domorum quo tecta fulciuntur.
Menia muros significant etiam vrbis edifficia.
Mulier ea dicitur quæ corrupta est, virgo quæ integra.
Patitur tamen vtrunq; aliquando exceptionem.

Munus(teste paulo)dicitur quod dono mittitur.
Alio modo munus est onus,vnde immunitas dicitur.
Munus præterea est officium,vt militare munus.
NAtalis & natale substantiuũ est dies natalitius.
Natales verò in plurali sanguinis conditionem significat.
Ne dicã substantiuo præcedente vult post se accusatiuũ, vt Cice.
Crudelis castor ne dicam sceleratum & impium, secus autem sequente substantiuo,vt si dicamus,
Crudelis ne dicam sceleratus & impius castor.
Necatus generalem habet significationem.
Nectus non dicitur sine certo genere mortis.
Nedum vno modò vtimur cum vtramq; sententiam vno claudimus verbo,vt funderem pro te sanguinem nedum pecuniam.
Altero cum suum vtriq; sententiæ verbum damus, vt funderem pro te sanguinẽ nedum pecuniam crederem, sed affirmãdo quod est maioris momẽti præponimus.
Negando verò contra quod est maius postponimus.
Næ cum diphthongo pro valde accipitur.
Ne producte accepta pro non.Ne corrupte pro an.
Nisi quotiens ponitur in principijs indicatiuum postulat.
Alias verò etiam in subiunctiuo iungi potest.
Nihil ad Cæsaris æquitatum. i. nihil ad comparationem Cæsaris æquitatus. Terent. Nihil ad nostram hãc.i. nihil ad comparationem huius nostre.Non me fallit,non me præterit,non me fugit, non me capit obliuio,est non ignoro,teste Quintili.Noualis (inquit Paulus)est terra proscissa anno cessans.
Ager restibilis(inquit Varro)quod restituitur.
Nunc aduerbium tempus instans significat.
Nunc etiam sine temporis significatione vsurpatur.
Cicero.plura euenirent si ad quietem integri iremus.
Nunc onusti cibo & vino confusa & perturbata cernimus.
Nutare est male solidate molis ruinam minantis.
Titubare est pedibus non valentibus insistere.
Vacillare est alterno motu inconstantem esse.

Nuncius est qui nunciat, & quod nunciatur, quod enim dicit Seruius nuncium esse quod nunciatur, non est verum.

O Vocatiuo & actō iungi potest, vt ô me miserum, ô te felicém. Aliquando supprimitur, sed in re leuiori, vt hominē indoctum qui hæc ignorat.

Obseruo.i.custodio, à quo verbo est obseruatio.

Obseruo.i.colo & veneror, à quo est obseruantia.

Obeo legationem.i.exequor munus & officium legationis.

Sic obeo mortē, exequor officium mortis, obeo nō addendo mortem, sicut oppeto mortem & opeto defunctus vita & defunctus.

Obuio tibi, & obuius tibi fio, obuiū me tibi fero, obuius tibi sum, obuiam tibi processi, idem significant.

Obses est qui traditur imperio alterius quasi pignus.

Vas est qui est sponsor alterius in capitis periculo.

Fideiussor est qui spondet in causis leuioribus.

Otium est vacatio à labore, contrarium est negotium.

Otium quoq; pro studio literario accipitur.

Occupare est locum tenere & vi capere, est etiam Occupare ante capere: quod dicunt preoccupare.

Odor notum est quid significet in vtroq; numero.

Odores in plurali numero sunt odoramenta.

Officium est virtutis actio pro loco & tempore.

Officium est beneficium & obsequium in amicos.

Officium quoq; est magistratuum & aliarum rerum.

Officina est vbi opera fiunt, vnde opifices.

Taberna est vbi opera venduntur, vnde tabernarij.

Opera (vt dicit Vlpianus) est diurnum officium.

Opus est finis fructusq; opere, vt opus Ouidij.

Operepreciumest fructuosum & ad rem pertinens.

Orare est verbis aliquam rem petere.

Exorare est orando & precibus aliquid impetrare.

Oriundus à Roma.i.cuius maiores fuerunt romani.

Ortus Romæ.i.qui in vrbæ Roma natus est.

Ordo est digestio & suo cuiusq; rei loco dispositio.

Series eſt rerum quædam continua progreſsio.
Orphanus eſt qui caret patre præſidioq; paterno.
Pupillus eſt qui caret patre,ſed tantiſper dum in ea ætate dari cõſueuerunt tutores per leges.
Orbus eſt qui aliqua re chara priuatns eſt,vt filijs.
Parasitus eſt qui ventris gratia nihil recuſat ferè,& omnia loquitur ad voluptatem inuitantis eum.
Scurra eſt qui riſum ab audientibus captat ſine differentia.
Paſtio eſt ipſa paſcendi actiò quæ ad pecudes pertinet.
Paſtus homini competit,& potius ad animum pertinet.
Pabulum eſt cibus pecorum quod ſine ſemine eſt,vt palee.
Eſca hominum eſt,& quod captandis piſcibus ſubditur.
Paſci pecudum eſt,& conſtruitur cum accuſatiuo.
Veſci hominum eſt,conſtruiturq; cum ablatiuo.
Partior idem eſt quod partes facio & diſtribuo.
Partio raro reperitur,ſed impertio frequenter.
Pacificatus ſum,id eſt pacem feci.
Pacatus ſum,in pace ſum,vel armis receſsi,
Placatus ſum,ab indignatione ad lenitatem redij.
Par eſſe idem eſt quod conueniens & decens.
Paria facere eſt quod alibi omiſſum eſt compenſare.
Patres(inquit Paulus)vſq; ad tritauos propriè dici.
Qui ſupra tritauos ſunt maiores debere appellari.
Minores dicit Seruius nuncupari quoties deficit nomen in poſteris. Sed potius dicendum eſt eſſe maiores qui nos preceſſerunt,minores verò qui nos ſequuntur.
Penu continentur quæ ad victum priuatum pertinent.
Penarium eſt locus(teſte Varrone)vbi penu reponitur.
Commeatus dicitur qui ad victum publicum pertinet.
Pecus ſignificat omne aïal quod ſub hoïe ex pabulo terrę paſcit.
Significat etiam multitudinem pecudum.
Pergamini ab oppido Aſie quod eſt pergamus.
Bergomenſes à bergomo galliæ ciſalpinę oppido.
Per in compoſitione cum nomine poſitiuo.

q̃ verò ſuperlatiuo, vt perdoctus, q̃ doctiſsimus.
Perq̃ vero poſitiuo, vt perq̃ doctus homo.
Quam pro quantum ſemper poſitiuo adiungitur.
Per aliquando in malum accipitur, vt periurus, perfidus.
Aliquando accipitur quaſi per medium, vt perſpicuus.
Pre idem ſignificat, ſed cum alijs dictionibus iungitur q̃ per, vt præclarus, prædulcis, prædiues.
Perinde vult poſt ſe acſi, vel atq;, vt fac perinde acſi tua res eſſet, vel atq; tua res eſſet.
Proinde idem eſt quod ideo vel ideoq;.
Subinde accipitur, pro deinde, ſtatim vel identidem.
Petere & in bonum & in malum accipitur.
Poſco eſt propriè rem debitam & honeſtam peto.
Poſtulo eſt quodammodo requiro, vt res poſtulat.
Expoſtulo eſt cum querela amici officium deſidero.
Flagito & vehementer & importune poſtulo.
Perſequor & in bonam partem & in malam accipitur.
Proſequor ablatiuo iungitur, vt proſequor te oculis.
Peculium eſt quicquid labore noſtro comparatur.
Tergiuerſatores qui in totum ab accuſatione deſiſtũt.
Peculatus eſt furtum rerum ad remp. pertinentium.
Sacrilegium eſt furtum rerum ſacrarum.
Pellex eſt quæ cum eo cui eſt vxor miſcetur.
Pellaca eſt concubina eius qui non habet vxorem.
Pluit caret ſupino & conſtruitur cum ablatiuo.
Ningit, tonat, ſerenat, & ſimilia vtrunq; reſpuunt.
Plura poſſunt eſſe duo, & eſt nomen comparatiuum.
Complura duo eſſe non poſſunt, & non eſt comparatiuum.
Pleriq; modo maximam partem ſignificat modo nonnullum.
Porrò licet eiuſdem ſignificationis ſit cuius vero, & autem: tamẽ hæc ſemper poſtponuntur, illud poteſt etiam præponi.
Pondo (teſte Phoca) ſingulari numero caret, dicimus tamen duo, tria pondo, non bina, terna pondo.
Potior cum hoc nomine res in plurali genitiuo iungitur, cũ alijs

vero nominibus frequentius ablatiuo copulatur.
Potus vini,aque,lactis,& ſimilium recte dicitur.
Potio datur egrotanti quod græce pharmacon dicitur.
Pompa eſt ſpectaculum in proſperis rebus & aduerſis.
Spectaculum vero eſt quod ſpectatur & ipſa ſpectatio.
Locus etiam vnde ſpectamus ſpectaculum dicitur.
Proteru9, procax,& petulās,aliud alio magis increſcit tā in factis q̄ in dictis,ſignificātq; quandā laſciuiā libidinēq; & impudētiam
Pręſens nō modo quod eſt huius tēporis,ſed alteri9, vt Horatius.
Præſens in tempus omittat.
Præſens quoq; ſubitus & nō dilatatus in tempus, vnde præſentiſſimum periculum,& preſentaneum remedium.
Pręeſſe eſt rei adminiſtrande præpoſitum eſſe,ab hoc fit præſens quod à verbi ſignificatione receſsit.
Præſidere eſt ad opem præſtandam pręeſſe à quo fit præſes , ſicut à deſideo deſides,a reſideo reſides . Præſidiū eſt principū auxiliū.
Subſidium eſt quod auxilium ſuccedit.
Preſtare præter eam ſignificationem quam preſe fert.
Significat etiam prohibere ne alicui fiat incommodum.
Pridie & poſtridie genitiuo ſeruiunt & accuſatiuo , vt pridie nonarum decembrium,& pridie nonas.
Procul apud quoſdā authores actō ſeruit,vt Curti9,procul vrbē.
Prius vocaui te,ad tempus referri debet.
Prius vocaui te,ad perſonā poti9 referr̄ , eſtq; inter duo ſicut prim9 iter plura,vt ego prior q̄ tu veni domū,& ego prim9 oīm veni
Eadem ratio eſt de poſterior pōſterius & poſtremus.
Pre me fero eſt dicto vel facto qualem opinionem habeant quaſi ipſa fronte confiteri.
In eadem ſignificatione ſunt pre me duco,pre me gero.
Priſca ſunt quæ ſuperioribus ſeculis fuerunt.
Priſtina quæ fuerunt ſuperioribus annis.
Probrum idem eſt quod dedecus & ignominia.
Opprobrium eſt aliquando facto,ſed frequentius dicto.
Pulſare eſt graui & vehementi ictu cedere.

Verberare eſt cedere inſtrumento lõgo & exili.
Preuaricatores ſunt qui cauſam aduerſarijs donant.

QVando & quandoquidem idem eſt quod quoniam.
Quatenus idem ſignificabat. Quinti. ſeculo.
Cicero tamen quatenus pro inquantum vtitur.
Quæſtus in plurali qro querela a queror quereris.

Queſtus etiam in ſingulari ſignificat lucrum numarium, deriuaturq; a verbo quero queris.
Quidem vno modo accipitur, ad diſtinguendum res quod græci nimirum faciunt, vt alius quidem bonus, alius vero non.
Altero modo per exceptionem illius quod affirmes, vt Quintili.
Torquebis quidem filium, ſed fatebitur mater.
Tertio modo ponitur complectiue non ſequẽte eius aduerſatiua.
Quin modo qro quinetiam ſiue atq; atiam accipitur.
Quin pro vt non deſiderat ſubiunctiuum, vt quin adeas.
Quin pro cur non ſemper interrogat per indicatiuum.
Quid ſubſtantiuum eſt, vt quid negotij eſt tibi.
Quiſq; ſuperlatiuo conſtruitur, vt optimus quiſq;.
Cunctus ꝑ omnis poſitiuo iũgitur, vt cuncti ſapientes oẽs docti.
At verò omnis comporatiuo additur.
Quæ verò ſuperlatiuo carent etiam cum quiſq; iunguntur.
Quotuſquiſq; ſemper interrogatiue accipitur.

RHegini ex oppido calabrie rhegio dicuntnr.
Regienſes ex regione gallie ciſalpine oppido,
Retulit Pompeius ad ſanatum, i. in cõſultationem poſuit.
Refero tibi beneficium. i. cõfiteor me accepiſſe beneficiũ.

Nyxa (vt dicit Vlpianus) poteſt eſſe inter duos.
Turba verò in multitudine & cetu hominum tantum.

SAluber cibus, ſaluber aer, eſt ſanitatem conferens.
Sanus homo, ſanum caput, eſt ſanitatem habens.
Satiare ad omnes ſenſus pertinet, atq; etiam ad animum.
Saturare ad vnum guſtum pertinet tantum.

Salio vnde ſaltus deducitur, eſt ſaltum facere.
Salto vnde ſaltatio fit eſt tripudium facere.

Scilicet & videlicet idem ſignificare videntur quod certè.
Sed per amaritudinem quandam cum deriſu mixtam.
Recentiores vtuntur expoſitiue his particulis.
Sciens feci, ignorans feci, ideſt cum faciebam ſciui me facere & ignoraui me facere, ſcienter feci, ignoranter feci, ideſt cum ſcientia & ignorantia feci.
Secundum particula notum eſt quid ſignificet.
Secundum præterea accipitur pro iuxta & poſt.
Secundum etiam pro eo quod eſt pro, vt ſecũdum me iudicatum eſt, ideſt pro me ſententia eſt lata.
Senecta & ſenectus vtraq; eſt ſenilis etas.
Iuuentus non modo etas, ſed multitudo iuuenum eſt.
Sin pro ſi nunq̃ in prima parte collocatur, ſed in ſecũda cum preceſsit ſi igitur exponendum eſt ſin pro ſed ſi.
¶ Syncerus (vt dicit Donatus) eſt ſine cera vel mel ſimplex,
Sed potius dicendum eſt ſyncerus, ideſt integer & incorruptus, quaſi cum cera & nulla parte fraudatum.
Situs dicit Priſcianus eſt negligentia, ſed potius eſt ſordes illa & illuuies domus diu non repurgate.
Solus & vnus inter omnia adiectiua quę non ſunt ſuperlatiua genitiuo plurali iunguntur, vt ſolus omnium, vnus cunctorum.
Stare eſt non ire in his quæ ſunt ſine pedibus, vt nauis.
Stant quæ recta ſunt quandiu non cadunt, vt ſtat turris.
Stant quædam ſi non eunt cum ire poſsint, vt equus, homo.
Sedere in hominibus notum eſt quomodo ſit.
Sidere eſt paſsim ire, deorſumq; deſcendere.
Sto verbum abſolutum eſt. Siſto actiuum, vt Vergilius. Siſte gradum, vtrunq; habet ſupinum ſtatum,
Stelle (inquit Macrobius) ſunt ſingulares, vt erratice.
Sidera conſtant in multarum compoſitione, vt aries.
Aſtrũ eſt ſignũ ex ſtellis caactũ, quod nos dicimꝰ ſidꝰ, quæ differẽtia non obſeruat. Semp cõtiguitatẽ ſignificat, vt ſedeo ſup lapidẽ
Supra ſpacij interpoſitionem, vt nubes pendent ſupra nos.
Suffragia ſunt voces quæ dantur in electione.

Vnde ſuffragari pro auxiliari plerumq; inuenitur.

TAntum abeſt poſt ſe habet vt,aut ſemel,vt Cice.tantũ abeſt ab officio,vt nihil officio poſsit magis eſſe cõtrariũ,aut bis,vt idem tantum abeſt,vt aliquã bonam gratiã quæſiſſe videar,vt multas etiã ſimultates ſubeundas intelligã. Tanti & quanti & ab eis cõpoſita tantidem & quantilibet quãticunq; totidẽ pluris & mioris iũgunt̃ his verbis emo,venũdo,vẽdo,mercor,cõparo,eſtimo,taxo,liceor,abdico,diſtraho,metior,cõduco,loco,fenero,paciſcor,pãdo,condẽno,poſtulo,& ſimilib9 verbis.
Tenus ſemp poſtponit̃ at in ſingulari cũ abltõ tantũ, in plurali etiã cum gtõ,vt Vergili9. Et crurũ ten9 a mento palearia pendẽt.
Thebani à thebis quæ eſt vrbs in boetia inſignis.
Theus à thebe vrbe antiquiſsima in egipto.
Timeo te.i.tãq̃ inimicũ metuo te. Timeo tibi metuo tibi tãq̃ amico. Traijcio exercitũ.i.trãs mare,trãs mõtes,trãs flumẽ duco,traijcio mare.i.trãſeo. Tricliniũ à tribus toris menſiſve appellatũ eſt.
Aula eſt græce quam latini atrium appellant.
Tollo aliquando pro capio,vt ſuſtuli filium.
Tollo aliquando pro educo accipi ſolet.

VAlde poſitiuo & verbo iungitur,ſed non longe,vt
Valde doctus,valde legit,non longe doctus.
Longe legit,nec valde ditior,valde ditiſsimus.

Venio in ſuſpitionem ſemper paſsiue accipitur, vt veni in obliuionem,veni in vituperationem,etiam paſsiue.
Veni in opinionem actiue & paſsiue ſolet accipi.
Vector vnum ex verbalib9 in or paſsionem ſignificat, ideſt eum qui vehitur,aliquando qui vehit.
Venale ſignificat rem venditioni expoſitam.
Vendibile quod cito vendi poteſt.
Vendico(vt ſic dicam)eſt approprio & meum dico.
Vindico eſt vlciſcor,aliquando ab iniuria defendo.
Vẽtitare eſt frequẽter venire. Aduẽtare eſt ꝓximũ eſſe,vt veniat
Verſicoloria dicuntur quæ natiuum colorem mutant.
Coloria quæ colorem habent natiuum.

Vicus vrbis eſt pars. Vicus,pagus muris caret.
Caſtellũ eſt quod muris cinctũ eſt. Oppidũ eſt oĩs vrbs p̃ter romã
Victus appellatione continentur homini neceſſaria ad vitam.
Pen9 eſt quo hoies veſcunt. Vltro citroq; ad dicta & facta referr̃.
Vſurpare eſt vti tum dicto,tum facto.
Vt pro vtpote ſiue quippe ſequente relatiuo.
Quintili. Nõ dãno vt qui dixerint eſſe in oĩbus vtilitatis aliquid.

FINIS, ❧ Ex Nonio Marcello.

¶ Perire leuius eſt,& habet inuentionis ſpem.
Interire eſt funditus & ſine ſpe perire.
Alere eſt victu temporali vitam ſuſtinere.
Educare autem ad ſatietatem perpetuam educere.
Horrendum eſt quod eſt tetrum atq; ineuitabile.
Horridum eſt plerunq; extans & prominens.
Meretrix honeſtioris loci eſt & queſtus.
Nã meretrices dictę ſunt, quia copiã ſui tãtũmodo noctu faceret.
Proſtibula quæ proſtat omnibus die noctuq;.
Genitrix quæ genuit, ſemper nuncupatur.
Mater verò aliquando pro nutrice ponitur.
Pudet ad verecundiam pertinere videtur.
Piget verò ad penitentiam potius refertur.
Oſculum ab ore dicitur,& honeſta res eſſe poteſt.
Suauium à ſuauitate,& eſt voluptatis.
Sacrificare eſt ſacrificio veniam petere.
Litare eſt propitiare & votum impetrare.
Expleri eſt tantummodo plenum eſſe.
Satiari vero eſt ſupra modum ſaturum eſſe.
Arcus per c ſuſpenſus,appellatur fornix.
Arquus per q non niſi in celo quem irim poete dixerunt.
Fors eſt caſus temporalis,fortuna dea ipſa eſt.
Ferus eſt ſeuus,ferox verò fortis eſt.
Fauſtum à fauendo dictum eſt proſperum & propitium.
Feſtum verò ſolenniter lætum & feriatum.
Animus eſt quo ſapimus,anima verò qua viuimus.

Vultus est volunntas quæ pro motu animi in facie ostenditur.
Facies est oris species.
Mussare hominum est occultè & pressa voce loquentium.
Murmurare maioris est soni & proximi ad tumultum.
Fora in genere neutro iudiciorum & litium sedes est.
Fori in genere masculino spacia in nauibus apertiora.
Peritum esse plus est q̃ doctum esse.
Vrbis appellatione ædificia continentur.
Ciuitatis nomine incole solum intelliguntur.
Portentum quod portendat & aliquid iam portat.
Prodigium semper pessimum est quasi porro abigendum.
Iniuria leuior est res. Contumelia verò grauior.
Fulmen est telum ipsum quod iacitur.
Fulgur ignis qui coruscat è fulmine. Vnde fulgura etiã dicit ful-
Fulguratum dicitur fulguræ tactum & exustum. (gor.
Iurgium est dissentio inter beneuolos & propinquos.
Lis appellatur dissentio inter inimicos.
Audacia temeritatis est audentia fortitudinis.
Merx mercatura & mercat9 hoc distãt, quod merx est species ipa.
Mercatura act9, mercat9 locus ise. Peius est à malo deterius verò
Circus planicies rotunda, vt circuitus. (à bono.
Glob9 est soliditas vndecũq; rotũda, vt est sphera.
Præda sunt corpora ipsarum rerum quæ capiuntur.
Manubiæ verò pecuniæ ex preda vendita.
Peruicacia est interdum bonarum rerum perseuerantia.
Pertinacia verò semper in malum accipitur.
Morosi dicuntur qui sunt peruersis moribus.
Morati bonis moribus præditi.
Vegetum est incolume. Vigens verò forte.
Profiteri voluntatis est, confiteri necesstatis.
Vicus est tecta & clausa malignitas. Vulnus hyans & patens.
Turpe leuior res est, fœdum verò grauior.
Dignitas propriè virorum est venustas fœminarum.
Despicere grauius est q̃ contemnere.

Cupiditas leuior quædam res est q̃ cupido.
Emulatio liuorem admittit. Imitatio simplex est.
Meminisse omnium est animantium, vt dicit Aristoteles.
In memoriam reducere solius hominis est.
Auarus non caret repræhensione. Auidus carere potest.

¶Ex Seruio in buccolica Vergilij.

Patulum est quod semper apertum, vt aures.
Patens quod vicissim aperitur clauditurq̃, vt oculi.
Eger corpore & animo recte dicitur.
Egrotus & egrotare ad corpus tantum pertinet.
Septa locus erat comitiorum in campo Martio,
Ouilia sunt vbi oues stabulantur, sed Vergili. septum pro ouili.
Lucanus. Ouile pro septo posuit. Labra virorum sunt, labia feminarum, labella delitiarum, quæ differentia Seruio non placet.
Nuces sunt fœtus arborum cortices duos habentes.
Poma sunt fœtus habentes cutem molliorem.
De in compositione aliquando auget, vt deamo te.
Aliquando vero minuit, vt demens, desipio.
Mulctra est tempus quo pecudes mulgeri debent.
Mulctrarium est vas ipsum in quo lac excipitur.
Frondere ad arbores steriles pertinet, vt vlmos.
Parturire ad feraces, Vt piros, prunos, cerasos.
Amamus pares amicos, atq̃ etiam inferiores.
Colimus autem & obseruamus amicos potentiores.
Timidus est qui semper & quasi natura timet.
Timens qui ad tempus & ex causa formidat.
Sinus prima breuis est gremium & maris ambitus.
Sinum prima longa genus quoddam est vasis.
Quiesco verbum absolutum est à labore cesso.
Quiesco verbum actiuum est quiescere facio.
Humidum est quod extrinsecus habet humorem.
Vdum est quod intra habet humorem.
Dryades nymphe sunt quæ inter arbores habitãt.
Amadryades quæ cum arboribus oriuntur & pereunt.

Oreades quæ in montibus agunt, ab oros mons.
¶Ex seruio in Georgica vergilij,
Frumenta sunt omnia quæ ex se mittunt aristas.
Far est species frumenti quod scandia dicitur.
Legumina sunt quæ radicibus a terra euelluntur.
Rastra sunt quibus terra eraditur ab agricolis.
Marte quibus glebe grandiores occantur.
Sarculi bidentes, ligones quibus terra pastinatur.
Comminus dicitur aliquid fieri, quasi cum manibus.
Eminus a longe quasi extra manus.
Medico te, & medicor te cum accusatiuo iungitur.
Medicor tibi, cum datiuo construitur.
Deducere riuos est agros per emissarium siccare.
Inducere riuos in agrum, est irrigare.
Asia prima breui est tertia pars orbis terre.
Asia prima longua est palus minoris asie.
Cerasus est arbor quam luculus ex ponto vexit.
Cornus eiusdem speciei est, nisi quod habet poma dura.
Plante sunt surculi & talpeę rapti de arboribus.
Plantaria quæ ex seminibus nata cum terra transferuntur.
Generatim differendum est. i. per singula genera.
Generaliter differimus. i. simul omnia.
Sulcus est tenuis, & non multum terre impressus.
Scrobs est fossa in terra profunde dimissa.
Botrio vua est. significatq; latine vuam.
Racemus est pars botrionis, vulgo dicitur graio.
Olea est arbor ipsa vnde oleum deducitur.
Oliua vero fructus a quo trahitur oliuum.
Carcer numero singulari est vbi noxij custodiuntur.
Carceres sunt repagula equorum dicti ab arcendo.
Pernix modo velocem significat, vt pernicibus alis,
Modo perseuerantem, vt pernixis vxor apuli.
Barba in singulari hominum est.
Barbe in plurali quadrupedum, vt hyrcorum.

REx Romulus omnium primus a regendo dictus.
Senatores a ſenectute appellati,vel a ſinendo, quia magiſtratibus non plus licebat quam Senatus ſinebat.
Tribunus celerum regi proximus erat:& trecentis militibus ad regis continuam cuſtodiam ptærat.
Celeres autem a celeritate dicti ſunt.
Prefectus vrbis qui cuſtodiæ vrbis præpoſitus erat.
Queſtores qui erario præfecti erant & ſumptibus publicis
Interrex qui quãdiu reſpu.rege aut conſule carebat,vicem regis, vel conſulis gerebat.
Conſules annuũ mgiſtratũ habebãt.Sed ne duplicata regia poteſtas videretur in cuius locum cõſules ſucceſſerant alternis vicibus imperabant.
Dictator extra ordinarium magiſtratũ habebat,nec vltra ſex mẽſes extendi poterat,nec appellari ab eo poterat,& omnibus magiſtratibus præerat. Magiſter equitũ dictatori proxim9,equitibus regendis præferebatur. Tribunuſplabis defenſor plebis erat cõtra ſenatũ & cõſules ne vis aliqua in plebẽ inferretur, & equa in ciuitate,aut maior libertas eſſet. Decẽuiri(omnib9 magiſtratib9 per anuũ ſublatis)legũ cõdendarũ cauſa,& iudiciorũ ferendorũ, decẽ numero cõſtituti ſenatuſcõſulto & populi cõſenſu fuerũt: & pre ceteris magiſtratib9 officia omnia obibãt. Cẽſores duo tãtum moribus ciuitatis præerãt & luſtris cõdẽdis qui totã ciuitatẽ ſequẽte populo cũ publica precatiõe ambibãt ſcriba cenſore pre eũte,& carmẽ cãtãte,vt dij remp.meliorẽ ampliorẽq; redderent. Cẽſebatur etiam quot milia ciuium romanorũ eſſent illo luſtro. Prætores vrbani qui legib9 moderãdis& iudicũ ſẽtẽtijs corrigẽdis in vrbe præerãt.Sex lictores eos p̃cedebãt & erãt cõſulib9 dignitate proximi. Prætores peregrini in vrbe ideo cõſtituti erant, vt peregrinis iter ſe diſceptãtib9 ius redderẽt:quod prætor vrbanus nõ poterat ſufficere. Prætores ꝓuinciales cũ iperio in ꝓuincias regẽdas conſeruãdaſq; mittebãtur. Imperatores exercitui Præerant,& ſinguli aliqua re geſta,vel ab exercitu,vel a ſenatu, hoc nomine appellati.

Tribuni militũ exercit9 patroni erãt quales tribuni plebis in vrbe pro plebe. Legati erant qui ducib9 exercit9 a ſenatu dabantur non ſolum adiutores, ſed cuſtodes etiã & animaduerſores rerũ a duce gerẽdarum, ita vt nihil ipſis ignaris a duce gereretur. Ediles curules erant qui edibus publicis ac templis preerãt ac ludis. Ediles ab edibus. Curules a cella curuli qua vehebantur dicti.
Triumuiri preerant incendijs nocturnis & excubijs.
Item reis puniendis & carceribus.
Procõſules cũ iperio cõſulari loco cõſulũ in puinciã mittebant.
Preſides qui ceteris magiſtratibus preerant, & erat commune magiſtratus nomen qui ceteris preerat.
Prefecti vigilum qui publicis incendijs preerant, ſed
Prefecti vrbis poteſtate inferiores.
Prefecti pretorij qui legũ cõdendarũ poteſtatẽ habeant dummodo generalibus non contrarie eſſent, nec ab eis appellare licebat
Pontifices maximi non ad publicos magiſtratus, ſed ad regionem pertinebant & ceteris preerant, nec poterat niſi vnus eſſe qui tẽplo veſte cuſtodie paladij vna cum ſacerdote maximo preerat.
Pater patratus ſacerdotibus fecialibus prepoſitus erat.
Sacerdotes feciales federibus faciendis preerant.
Rex ſacramentorũ pontifici maximo ſubijciebatur, cũ enim regibus ſacra cõſtituta eſſẽt, ne oĩno religio illa extincta videreť deletus eſt vn9 q rex ſacramẽtorũ diceret, ſed ne regiã dignitatẽ vſurparet appellatiõe regis põtifici maiori ſubiect9 erat. Sacerdotes ſalij a ſaltãdo dicti, cõſtituti a numa põpilio. xij. numero fuerũt.
Magiſter ſaliorum erat qui ſacerdotibus ſalijs preerat.
Sacerdotes flãmines a floſculo lane dicti, quẽ preeminẽtie cauſa ſuper apicem ferebant.
¶ Collegium augurum ordo hominum prudentium erat, qui preerant prodigijs publicis.

A.aulus,	Ap.apius.	Aug.auguſtus.
B.brutus.	G.gaius.	Ces.ceſar.
Gn.gneus.	Cor.cornelius.	Con.conſul.
Cons.conſules.	C.claudius.	D.decius.

Dru.druſus. Aedil.edilis. F.filius.
Fla flamen. Impe.imperator. Impera.imperatores.
ka.kalende. Lu.lucius. Ses ſeſtertius.
L.f.lucij filius. P.publius. Pre.pretor.
Pre pretores. P.r.populus Romanus.
Procon.procõſul. Procons.proconſules.
Pont.max.pontifex.maximus.
Pl.plebs. P.p.populus.
P.p.pater.patrie. Pref.prefectus.
Que.queſtor. Queſ.queſtores.
Ro.roma. Q.quintus.
R.romanus. R.p.reſpublica.
Sul.ſulpitius. Sp.ſpurius.
Se.ſenatus. S.c.ſenatus conſultum.
Ser.ſeruius. S.d.ſalutem dicit.
Sex.ſextus. S.p.q.r.ſenatus populuſq; romanus.
T.titus. Ti.tiberius.
Tr.tribunus. Tr.pl.tribuni plebis.
Tri.tribuni. Tri.mil tribunus.militum.
D.m.S.dijs,manibus ſacrum.B.m.f.bene.merenti fecit.
V.ſ.p.vnius ſepulchrum poſuit.V.f.vnius fecit.
H.m.n.t.h.hoc monumentum non tranſibit heredes.
In.fr.p.xx.in fronte pedes.xx.In.a.p.xx.in agro pedes.xx.
F.d.m.q.flamen dialis martialis quirinalis.

Aelij Antonij Nebriſſenſis. Secunda repetitio.

M.Fabij Quintiliani oratorium inſtitutionum libro primo.

An cuiuſq; auris eſt exigere literarum ſonos? non hercle magis quam neruorum.

Concluſio prima.

Octo eſſe vocales apud latinos, & ſi plerique omnes grammatici dicant eſſe tantum ſex.

Concluſio ſecunda.

Ch.th.ph.gn.x.i.conſonantem.u liquidam & vocales aſpiratas perperam a noſtris pronunciari.

¶ Ad splendidissimum Cisterciensis militie prefectum atq; equestris ordinis magistrum Dalcātara domi Ioannem de stuniga. necnon ad salmaticen. academiæ. P. C. & scholasticam iuuentutem Aelij Antonij Nebrissensis grammatici repetitio secunda quā fecit anno christiane salutis. M.CCCC.lxxxvj. de corruptis hispanorum ignorantia quarundam literarum vocibus.

NOn desunt illustrissime domine patres obseruādi atq; spectatissima inuent⁹ que me pusilli animi vel ignaue potius accusent, quod cū supesset mihi adhuc etas qua possē ingenij mei vires in ijs artib⁹ exercere, quæ imperite multitudinis arbitrio eminētissimū gradū inter ceteras obtinere vidētur malui non solū demittere me ad artes infimas & pueriles disciplinas verumetiā intra sola grammatices & poetrie studia cōsistere. Quod si hæc ab illis parua esse putant, quid nūc dicturi sunt cū audierint me nō modo de ijs reb⁹ quę sunt illorū iudicio infime sed etiam de primis literarū elementis eo tēpore atq; loco disputasse quo preclarū aliquid a me expectabatur? Quos poterā ego facile placatos dimittere, si dicerē hanc esse ꝓfessionis mee subiectā materiā vnde oēs vite mee rationes fruct⁹ honoresq; ꝓueniūt, malo tamē oēm illorū impetū & rabiē in me cōcitare. An ego istos literatos appellē qui vix intelligūt quid a cōsonātib⁹ vocales distēt qui penit⁹ ignorāt literarū voces, qui trib⁹ lineis scribēdis in ortographia quinquagies peccāt, qui cū latina legūt hispanice pronunciāt. Ego illos nō literatos sed literatores, non grāmaticos sed pseudographos, nō latinos sed latini sermonis euersores, & quidē verissime appellauerim. Sed aliud tempus erit magis oportunum quo illorum ineptias & deliramenta magis proferemus in lucem, nunc ad illa veniamus quæ academie nostre instituto veteri atq; antiqua lege hodierno die coactus sum in lucem afferre. Loc⁹ igitur quē repetere institui hoc anno qui est magisterij mei secūdus a salute vero christiana millesim⁹ quadringētesim⁹ octogesimus sext⁹. Scribitur a Marco Fabio. Quintiliano oratoriū institutionū lib. j. in hęc verba. An cuiusq; auris est exigere literarū sonos, non hercle magis q̄ neruorū. Cū enim cepisset author admonere

preceptores artis grammatice quo pacto pueros literarū rudēs in primis doctrine in cunabulis instituere deberēt dixisset q̃ nō satis esse cōsonātes a vocalib9 distīguere ipsasq̃ eas in semiuocaliū numerū mutarūq̃ partiri, & ꝙ interiora huius sacri adeuntib9 apparet ea rerū subtilitas quæ nō modo acuere ingenia puerilia, sed etiā exercere altissimā quoq̃ eruditionē atq̃ scientiā posset, subiunxi pauca illa verba quæ hodie interpretāda suscepim9. An cuiusq̃ auris est exigere literarū sonos non hercle magis q̃ neruorū. Acsiapti9 dicat quēadmodū quisq̃ nō potest sensu dijudicare neruorū subtilē harmoniā: neq̃ ratione ꝑpēdere illa septē discrimina vocū, nisi qui sit in arte musica eruditissim9, ita nō quicūq̃ sed is tantū qui rationē literarū callet poterit exacte literarū sonos proferre prolatosq̃ ꝑcipere. Atq̃ obmissa cæterarū disquisitiōe in uestigandū primo nobis est desint ne sermoni latino aliquæ figuræ literarū preter duas & viginti illas quæ sūt in vsu apud latinos & an rursus aliquæ, ex illo numero redundēt. An preterea literarū sit ille son9 qui ab hispanie nostre hominibus ꝓferri cōsueuit Principio desūt sermoni latino vocales duæ, altera quæ inter e & i, altera quæ inter i & u audit, idq̃ ꝓbari potest cū aliorū testimonio, tum maxime. Quinti. harū rerū authoris grauissimi ac ꝑinde acerrimi. Is enī paulopost illa verba quę explicāda suscipim9 ait. Medi9 est qdā i & u litere son9, neq̃ enī sic optimū dicim9, vt optimū, & heri quę neq̃ e plane neq̃ i audit. Vult sibi Quintil. ꝙ in hac ꝑticula optim9 neq̃ sonat i neq̃ u, sed quędā inter has literas vocalis media quæ cū uq̃ haberet nomē neq̃ figurā, alij ex authorib9 clarissiis optim9 & maxim9 ꝑ i alij optum9 maxum9 ꝑ u scripserūt. Cęsar enī prim9 oīm dicit optim9 & maxim9 scripsisse, cū supiores optum9 & maxim9 scriptarint. Idq̃ ex eo accidit ꝙ non erat i vsu literę figura qua media vox illa scribereť, nā quēadmodū Aristot. ait. Quādo mediū innomiatū est certāt extrema de media regiōe. In hoc ꝑterea tpis aduerbio eri neq̃ e neq̃ i sētit i fine ex q̃ effectū ē vt hāc ꝑticulā vsq̃ ad aug. cæsa. tpa ꝑ i scripserit, vt Terē. i and. Heri aliqd' adolescētuli i pyreo coiuim9 vt de symbolis essem9. & Ci. i epi. Heri vespi apd' me hyrci9 fuit q̃ mēte esset.

Antoni9 demõstrauit. Deinceps ꝑ e, vt Ho. i. ij. lib. ser. Cõuiua dictus here illi de medio potare die. & Iuue. in. ij, sat. Rex hodie minor est here q̃ fuit atq; eadẽ cras deteret exiguis aliquid. Martia. quoq; epigrã. li. j. Bis tibi triceni fuimus mãcine vocati & positũ est nobis nil here p̃ter aprũ. & lib. iiij. Cur here quod dederas hodie puer hyle negasti. Tã subito durus qui mõ mitis eras. Nostro seculo rursus heri ꝑ i cũ antiquitate scribimus. Diomedes quoq; diligẽtissimus grãmatice artis p̃ceptor idẽ cũ Fabio sentire videt̃ his verbis i & u medie dicunt̃, quia ĩ quibusdã dictiõibus expressum sonũ nõ habent, vt vir optim9. Diceret vero quispiã quidnã cause est cur tẽpestatis nostræ hoies nõ possunt mediũ illũ solum ꝑcipere? Aut si à priscis illis ꝑcipiebatur. cur nõ excogitauerũt figuras quib9 medius ille sonus repræsentaret̃. Sed anteq̃ huic quæstioni satisfaciamus simul etiã vt ea qui postea dicẽda sunt magis elucubrent̃ illa quæstio discutiẽda nobis est quis ille sit auris tã emũctę cuius iudicio in hac sonorũ disputatiõe cõsentire debeamus. Nã si asciuero mihi testes iãinde ad ãtiquitate repetitos quorũ testimonio causam veritatis cõfirmare velim, nõ deerũt qui dicant se quoq; habere suos authores, Papiã. Hugutionẽ, Catholicõ & nescio quẽ Raymundũ, & Petrũ Heliã. Si p̃terea dixero me nõ audiuisse in Italia summos quosdã viros hoc vel illo modo ꝑferentes, respõdebunt opinor se quoq; audiuisse nescio quos sophistas, physiologos, leguleolos, & sacrificulos quosdã aliter illa eadem ꝑnunciasse. Ne sit igit̃ opus toties eadẽ de re aures obtũdere videamus quinã sunt de hac lite futuri iudices idonei. Atq; in primis aut oẽs plane à cõmuni sensu deficimus, aut tẽpestati nostræ antiquitas illa emẽdata Hispanis Itali & Græci p̃ferẽdi sunt. Nam quẽadmodũ de dulci & amaro nõ ægroti, sed bene valẽtis lingua de coloribus nõ cecus, sed oculorũ acie instructus, de virtute nõ malus sed studiosus, sic de literarũ vocibus nõ quicũq;, sed vir tãtum eruditus iudicare poterit. Quisq; enim (vt ait Aristote.) bene iudicat quæ cognoscit eorũq; est bonus iudex. Quonã igitur pacto de literis iudicare potest, qui neq; latinos codices legit, neq; p̃ceptores græcos aut latinos vnq̃ audiuit? Aut igit̃ summorũ vi-

rorum partim veterum, partim iuniorũ iudicio acquiescẽdũ est, aut tota hæc de ratione literarũ disputatio è medio tollenda. Sed inquiunt isti, cur mediũ illũ sonũ e & i atq; i & u literarũ neq; sentimus hodie neq; ꝓferimus, aut vnde tantus stupor aures nostras occupauit si illi tã acutos atq; emẽdatos sensus babuerũt. Iã hæc quæstio nõ solũ est inhac literarũ cõsideratiõe de qua instituim⁹ aliquid dicere, sed ꝑ ceteras quoq; artes & sciẽtias quæ de sono disputant latius patet. Et quoniã video eã similitudinẽ Quint. placuisse quẽadmodũ in libris qui de arte musica scripti sunt legimus tria melodiorũ genera fuerũt apud ãtiquos. Diatonicũ quod ꝑ totũ tonũ & semitonũ ꝓcedebat. Chromaticũ quod ꝑ semito- & semitoniũ & tria semitouia. Enharmonicum quod ꝑ diesim & ditoniũ progrediebat. In hoc genere triplici & cantabãt illi veteres, & quod ab alijs canebat, aut sentiebat sentiebãt cũ tẽpestatis nostræ hoĩes vno tãtũ diatonico genere vtẽtes ad cetera illa duo genera ita surdas aures atq; interclusas arterias habẽt, vt neq; quid sit dieresis oĩno intelligãt, neq; vllo modo effingere possint cõtinua quinq; semitonia quid sit diatesserõ cõsonãtia apud illos erat harmonica cũ sit in proportione sesquitertia apud musicos vero nostri tꝑis fit penitus incõsonãs nisi alijs vocalibus misceat. Ecõtrario cũ in ꝓportione sup partiẽti nemo ex antiquis præter Claudiũ Ptolomeũ posu erit cõsonãtiã, nostri musici harmoniã in ea & quidã ꝑfectam posse esse dicunt perinde ac si alia fuerit apud illos sonorũ ratio atq; ãurium sensus q̃ apud nostros. Quod in saporibus & gustu accidisse video. An nõ inter aues præcipui saporis erãt turdus, & ciconia, quẽadmodũ inter quadrupedes lepus & aper. cũ Martialis dicat. Inter aues turdus si quis me iudice certet. Inter quadrupedes gloria prima lepus, & apud Horatiũ in. ij. lib. ser. Epicureus ille Caius fecundi leporis sapiens sectabitur armos, & alio loco. Tutus erat rhombus tutoq; ciconia nido. & Iuuenalis. Quanta est gula quæ sibi totos ponit apros animal propter conuiuia natum. At qui nostrorum hominũ gula turdis attagenas, pauones, phasianos, perdices, coturnicesq; anteponit, cum ciconiam penitus è mensa proiecerit. Quis hodie iter ho

mēsa ꝓiecerit, Quis hodie inter holera numeret maluas: aut quis olitor intra hortēses atq; satiuas habeat? At q illas cū lactucis antiq hęsitabāt. Quod vel ex illo Martialis versu manifestū est, Vtere lactucis & mollib9 vtere maluis. Cui astipulat̃ in moreto. Ver Maluæ (inquiēs) inuleq; rudebāt. At q vt in re notiori & grāmaticis magis vsitata versem9 tres apud antiquiores fuerūt accentus. Acutus, quo syllaba eleuat̃. Grauis quo syllaba deprimit̃, Circūflexus quo syllaba eleuat̃ deprimit̃q;, nam ex acuto & graui cōpositus est. Sed quis hodie ꝓfert, aut ꝓlatū percipit tenorē illū circūflexum? At maiores nostri quorū erāt aures in sermone latino delicatæ magis, & ꝓferebāt absolutissime & ꝓlata sentiebāt accerrime. Nō morabor ampli9 in hac parte. Illud modo possum dicere. aliter veteres illos & qui se illorū imitatores esse malunt, de quibusdā literarū sonis iudicare solitos. Aliter hispanos quorum est hijs de rebus iudiciū adeo obtusum: vt si coneris illorū stultitiam rationib9 cōuincere, nihilo plus agas q̄ si des operā vt cū ratione insanias. Neq; mirandū est si medias illas vocales quæ ab antiquis intelligebātur, neq; sentire: neq; ꝓferre possum9 cū iam inde ab infantia sic assuefacti sim9 vocales tantū quinq; ꝓnūciare, vt nullo modo facti duriores possum9 aliud q̄ quod à nutrice audiuim9 efferre hinc est memorabile illud M. Fabij preceptū debere pueros cū adhuc teneri sunt syllabas oēs perdicere: neq; difficillima queq; earū in aliud tēp9 differre atq; ab eisdē etatib9 exigēdū esse vt nomina quedā versusq; effrenatæ difficultatis ex plurib9 asperrime coeūtib9 inter se syllabis catenatos & veluti cōfragosos q̄ citissime voluāt: chalepi grece vocat̃ res modica dictu, qua tamen omissa multa linguæ vitia: nisi primis eximunt̃ annis inemēdabili imposterū prauitatæ durātur. Atq; illa nimirū causa est: cur grādiores etate nō possunt alteri9 linguæ voces ꝓprias atq; vernaculas exprimere q̄ quēadmodū funabulorū & petauristarū corpora ad quosdā membrorū flexus nisi tenera formari non possunt, sic animos quoq; ad plura duriores etas ipsa robustior facit. Sic greci latini & galli nunquā proferunt ea que vox prepria est hebræe & punicæ linguæ. A mauris etiam perfidiculas & tormenta non

extorquebis la quæ ꝓpria est hispanorũ. Ego quoq; vt de me aliquid fatear: cũ aliquãdo cepisse literis hæbraicis operã dare nũq; potui linguã hębreorũ exprimere. Hinc ꝑterea effectũ est (vt paulo ante dixim9) ꝙ tẽpestatis nostre musici nõ possunt chromaticum illud, & enharmonicũ gen9 canere, ꝙ cũ primũ nati sunt, audierũt domi nutrices & puellas deinde foris oẽs in diatonico genere canẽtes. Oẽs inq; iuuenes & senes pueri innupteq; puelle ciues & rustici sacri & ꝓfani per totũ tonũ & semitoniũ cantilenas suas hodie cõponũt. Quod vero obijciunt cur nõ antiquitas excogitauit notas quib9 due vocales ille scriberent possũ ego etiã querere cur nõ dederũt figuras i & u cõsonantib9 aut quẽadmodũ gręci & hębrei & arabes c p t aspiratis. Aut cur ecõtrario eundẽ sonũ trib9 literarũ figuris hoc est c k q rep̃sẽtãt. Nũc vero satis mihi fuerit ad id qd' volui cõprobãdũ Diomedis & Quitiliani authoritas qui duas vocales illas nobis deesse testant, vt sint omnino in vsu apud latinos vocales octo, a, e, i, o, u, ypsilõ due ille medie inter e et i. Itẽq; inter i & u. Quod si dixerit quispiã in quo distat y græcũ ab i latino, vt vocales diuersas esse putem9. Neq; diuersitas figurarũ facit illas esse diuersas, alioquin aleph hæbraicũ alpha græcũ, alpha punicũ, & a latinũ quatuor essẽt elemẽta. Quẽadmodũ igit quatuor figurę diuersarũ linguarũ eãdem habẽt vim & potestatẽ atq; ꝓ eodẽ elemẽto censeri debẽt eodẽ modo y græcũ & i latinũ eandẽ esse literã existimãdũ est. Ad quod breuiter illud ex M. fabij Quintiliani sentẽtia respõdem9 tantũ inter ypsilõ & iota distare quãta inter duas quascunq; vocales potest esse distãtia maior. Libro nãq; oratoriũ institutionũ. xij. inquit. Iucũdissimas ex græcis literas non habem9 vocalẽ alterã, alterã consonantẽ quibus nulle apud eos dulcius spirant, quas mutuare solemus quoties illorum nominibus vtimur quod cum contingit nescio quomodo hilarior protinus renidet oratio, vt in zephiris zophirisq;, quæ si nostris literis scribãtur surdum quidem & barbarum efficient sonum, & velut in locum earum succedunt tristes & horride quibus græcia caret. Quod si distantia illa vocis hodie non sentitur a nobis, illa nimirum causa est. quam supra de hebeti &

crasso aurium nostrarū iudicio retulim9. Sed de vocalibus hactenus dictum sit. de cōsonantib9 adhuc difficilior ratio est. Omitto nunc ea quę oēs fatemur deesse nobis duarū consonantiū figuras pro quib9 i & u posuim9. Omitto quod k est penitus otiosa cū in eius locū c successerit, & quod q nō est multū necessaria cū c & u eo modo sonum illum prestare possunt quem q adiūcta u ostēdit quemadmodū g & s u liquida sequente. Omitto ꝓ x carere potuimus. cū per cs aut gs scribi posit quod nunc per illam scribimus. Alia sunt quę nostri homines magna cū sua turpitudine ignorant et ignorata turpius defendūt. Sed in primis illud quod ch sequēte e vel i tali sono proferūt qualē græci quoties eedē vocales sequūtur k Itaq; pro eo quod est. Orchestra & achiles gręce dicūt orchestra & achiles pro eo quod est cherubi & ioachin hębraice dicūt Cherubin & ioachin, pro eo deniq; quod est pulcher & mihi latine dicūt pulcher, & mihi illud miror cur nō eadē ratione proferant charitas chorus bacch9, pro eo quod est charitas, chorus, bacchus, quādoq; quidē per ch particule ille scribunt. Quorū inscitam refellere & si manifeste dementie est, libet mihi tantū insani re quoniā cū insanis ago. Quos poterā ego pulchre tanq̄ homines ignaros & nullius momēti cōtennere, si haberē amicos viros doctos, quibus cum illorū imperitiā ridere possem. Nūc vero in tanta stultorum hominū peruicacia, volui saltem apud vos. P. C. testatū relinquere, & quid ego de literis sentiā, & in quāto illi q̄q; turpi errore versentur, ad refellendam ergo istorum ignorātiam consulendi nobis sunt græci, hæbrei, & arabes quorum hæc pronunciatio propria & pecularis est. Nam per ch aut nulla dictio latina scribitur, aut illa tantū duo quæ supra dixim9 pulcher & mihi scribenda sunt. videamus quo sono illi suum ch proferūt. Neq; enim dubium est quin quoties illorum dictiones in latinum sermonem vertimus eadem literatura scribere, atq; eodē sono pronūciare debeam9. Duas litetas habent græci k & ch subtilem alterā spissam. priorem in c sequentē in ch vertimus semper. Binas quoque eiusdem generis habeut hæbrei & arabes. quarum priores eque in c sequentes ī ch semper interpretamur. Si igitur græci &

hæbrei & arabes atq; etiã doctiſsimi latinorũ hodie vno conſenſu c aſpiratũ per ch non per h pronunciant, quæ tãta ignorantia hiſpanorũ occupauit, vt in peregrinũ atq; a latino ſermone alienum ſonũ deuerterit. Aut cur nõ cum græcis dicamus orcheſtra & achilles, cum hæbreis cherubin & ioachin quas particulas illi per chi & cheth aſpiratas, non per cappa & caph exiles ſcribunt. Nam de pulcher & mihi nõ ero tãpertinax, vt affirmẽ per ch ſcribenda eſſe cũ ſint auctores, qui dicãt pulcer ſine aſpiratiõe poſſe ſcribi, ꝓ mihi per ch ſcribatur apud neminẽ adhuc legi. Cui⁹ particule ortographia cum ꝓpibus mutata eſt antiquiſsimi vna ſylla ba mi, ꝓferebãt, vt Enni⁹. Nõ vos mi aurũ dederitis. & Verg. antiquitatis amator nimi⁹ li. vj. enei. O virgo noua mi facies ĩopina ve ſurgit. Deinde ceptũ eſt mihi duab⁹ ſyllabis interiecta aſpiratione ꝓferri, quod alijs quoq; dictionib⁹ euenit, vt inter vocales gemiatas aſpiratio ſcriberet, vt vehemẽs mihi, cõprehẽdere atq; (vt author eſt Quintilian⁹) mehe interpoſita aſpiratione pro me apud antiquos tragediarũ ſcriptores ꝑcipue inueniebat, vnde vero hãc ꝓticulã c ſubſcripſerit nõ ſuſpicari quidẽ poſſũ, niſi forte quia ex gemiata ij reddebat vox hiulca & deformis quo dulcior eſſet pronũciatio ĩteriecta eſt c. Quod græci q̃q̃ in diuerſis dictionibus faciũt plerũq; ne duæ vocales cũ nimia oris deformitate cõcurrãt, ſiue igitur mi, ſiue mihi, dicam⁹ nihil non probabile dicimus, mihi vero quo more hiſpani ꝓferũt omni penit⁹ ratione caret, quod etiã de nihil dicendũ eſt. Nõ in minori errore verſantur qui eo modo th aſpiratũ pro t exili ꝓferunt, neq; aliter in prima ſyllaba thalam⁹ & thobias q̃ tãtus & totus ꝓnunciãt, cũ ſit inter vtrãq; literã diſtãtia nõ minor q̃ inter p & ph quod paulo ante diximus inter c & ch. Nã ꝓpterea ꝓ ille tres conſonãtes aliter aſpirate q̃ ſubtiles ꝓferebant. Palamedes ille naupli filius dicitur excogitaſſe tres alias figuras quib⁹ eedẽ ſcriberent quoties eſſent aſpirate. Hæbrei quoq; & arabes quẽadmodũ figuras literarũ, ita etiã et voces diuerſas habent. Alio nãq; modo theth hæbrei & arabes alio tau & ta ꝓnunciant. Cũ igitur nulla dictio latina e aſpiratũ recipiat, atq; illi⁹ vox oĩno ſit noſtris incognita, cõſulam⁹ græcos

sulamus hæbreos, cõsulamus arabes & poenos, & quoniã cum illorum dictionibus orthographiã quoq; recipim9 quẽadmodũ illi proferũt ita nos proferam9, Neq; enim min9 deridẽdi sumus cum latina male pronunciam9, q̃ rustici hispanie loquẽtes cũ brãcha. tabratio, sixo & similia dicunt. At qui nõ modo venia digni sunt qui pro h f pro l r pro ij consonante vocalẽ proferũt, verũetiam pro antiquitatis maiestate cõmendãdi. Cũ tamen nostri sunt penitus inexcusabiles q̃ eodẽ sono duas literas enũciant, quarũ est tanta differẽtia quãtum inter vitã distat & mortẽ. Thita namq; in declarãdis iudiciũ sentẽtijs nota erat condẽnationis ad mortẽ dicẽte. Persio. in. iiij. saty. Et potis est vitio nigrũ prefigere. Thita. & Mart. lib. vij. Epigrãmatõ. Nosti mortiferũ pretoris castrice signũ Est operepreciũ dicere thita nouũ, Thau vero signum erat absolutionis ad vitã, cui9 testimonio est Ezechiel ꝓpheta capite visionum suarũ. ix. Trãsi per mediã ciuitatem hierusalẽ & Thau super frontes virorũ gementiũ & dolentiũ sup̃ cũctis abominationibus quę fiunt in medio eius. Quod vero dicit̃ a grãmaticis nescio quẽ Remigiũ precepisse. quodq; video a plerisq; oibus grãmaticis obseruari quoties post t non aspiratã sequit̃ i & post i alia vocalis, q̃ q̃ scribatur t debere ꝓferri c omni penit9 ratiõe caret quin poti9 illud suspicor maiores nostros quẽ admodũ scribebãt, sic & ꝓnũciare solitos. Neq; enim verisimile est si hoc ab illis fuit obseruatũ quod de tãta re oẽs q vnq̃ de orthographia scripsere siluissent cũ preserti author sit Quintilian9 ita ꝓnunciandũ esse quẽadmodum scribim9, exceptis paucis dictionib9 quarũ authores meminerũt. Sed quia video fere oẽs vno cõsensu in hãc ꝓnunciationẽ cõspirasse, ne simul cũctis indicere bellũ videar, licet mihi paululum dissimulare. Illud vero nullo pacto patiemur q̃ dictiões peregrinas nõnulli corrũpũt c pro t ꝓferẽtes, quales sunt necromãtia geomãtia. Nã etiã & tiara eo mõ quo græci enũciam9. Inter p aspiratũ atq; subtile fateor me ignorare, an sit illa vocis differẽtia quã nostro tpe obseruam9, quoniã aspiratio addita p litere multo magis illã sono suo distare facit q̃ c aut t, videt̃q; aliqd pl9 q̃ aspirationẽ addere, & in quibusdã dictionib9 indifferẽter vtraq; vti-

mur, vt palarica ꝑ phalarica, olympo ꝑ olympho. Illud vero adhuc multo difficili9 cognitu quid inter ph græcũ & f latinũ distet Neq; enim aliter nostro tpe phagus, sphera, phitrũ q̃ fames, femur filius pronunciãt, quinimo dictiones quasdã modo per ph cũ græcis modo ꝑ f cũ latinis scribim9, vt phama, phistula, phucus, fama fistula, fucus. Quinti. tamẽ quẽ ego authorẽ cũctis præfero minimum inter vtrãq; distare putat. Nã quæ successerũt in græcarũ locum quibusq; græci carent tristes & horridas appellat, & de f lib. xij. inquit. Quę sexta est nostrarũ pene nõ humana voce vel oĩno non voce potius in discrimina dentiũ efflãda est quæ etiã cum vocalẽ proximã excipit quassa quodã modo quoties aliquã cõsonantẽ frangit multo sit horridior. Ego cũ a mauro quodã q̃ inter suos punice linguæ peritissim9 habebat quæsissem cur p aspirato semper, exili nũq̃ vterent. Respõdit hoc ab illis fieri ꝓpter vocis suauitatẽ & linguę sue ornamẽtũ. Cunq; rursũ ex Quinti. verbis quæ de f litera dicim9 instarẽ sonum illũ esse tristẽ & horridũ hoc ab eo respõsum accepi rursus suos non pressis ad inferiora labra dentibus, sed laxis atq; solutis suum phe pronũciare. Ex quo fit vt suspicer p aspiratum non pressis dentibus ad inferius labrũ, sed potius deductis esse proferendum. Nemo est fere q̃ nesciat i latinum modo vocalis. modo cõsonantis loco poni, atq; tũc esse vocalem cum a reliquis vocalibus pura sonat, tũc cõsonantem cũ vocalem aliquã ferit. Illud vero pauci ex nostris intelligunt quo sono proferẽda est cũ pro consonãte accipitur, neq; enim eo modo ianua, ieiuniũ, iocus, proferri debẽt quo hispani proferũt, sed quẽadmodum italorũ doctissimi pariter & indocti. Sed quia græci hæbrei et arabes i cõsonantẽ non habẽt, atq; illius sonũ penitus ignorãt non possumus illorũ testimonio ꝙ volumus efficere tamẽ iuuare nos potest eorũ q̃ latini sermonis doctissimi habent authoritas. Est tamẽ aliqua ratio quæ nobis suadere potest quo sono ꝑferẽda sit, quoties in fine dictiõis ponit hæc litera etiã iperiti intelligũt non habere sonũ quẽ in principio vel medio proferũt, vt in his dictionib9 cui, ei, hei, huic in quibus i finalis nõ vocalis sed cõsonans est quẽ sonum habeat oẽs intelligũt. Nã quod particule ille

vnius tãtũ syllabe sint facile carminibus demõstrat. Verg.j.enei. Cur pater intactam dederat primisq; iugarat oibus & pauloante, Huic cõiunx sicheus erat ditissimus agri phœnicũ . & lib.ij.Hei mihi qualis erat quãtũ mutatus ab illo hectore . Reperiunt tamẽ poetæ aliquãdo ꝑ dieresim dissyllabe ꝓtulisse,vt Albinus. Spõte deũ patuere cui freta nulla repostos,& Iuuenalis iuuenes hortat vt illã ire viã pergãt & eidem incũbere secte. Nisi forte voluerit quispiã cũ Frãcisco nolano sermõis latini viro eruditissimo sentire qui mecũ cõtendebat dictiones illas diphthõgo ꝓferri quod est nouũ atq; inter latinos inusitatũ,vt e & i vel u & l in diphthõgõ coeant. Priscianus quoq; lib . de octo ꝑtibus oratiõis septimo authoritate,Hora.li.episto.i.cõfirmat i finalẽ cõsonantẽ esse posse. Durus ait vult ei nimis attentusq; videris . Quod vero vult ei dissyllabũ sit satis ex ratiõe carminis apparet ꝙ i cõsonãs Priscianus testat. Qualẽ vero sonũ habeat nulla mihi etiã cũ latine linguæ hostibus cõtẽtio est.Ex quo efficit quod erat ꝑpositũ i cõsonantẽ nõ eũ sonũ habere quo hispani ꝓferũt.sed ꝙ Itali oẽs atq; aliarũ nationũ doctissimi,Iam vero si dictiones peregrinas in latinum sermonẽ vertimus raro i iota in cõsonantẽ plerunq; in vocalẽ traducit cũ nostri hoies ferẽ quoties in principio dictionis sequente vocali ponitur nõ modo vt cõsonantẽ,sed i suã cõsonãtem ꝓferant,qualia sunt iaspis,iambus iason. Iesus Iacobus vbi i vocalẽ esse mediocriter docti intelligunt,quod etiã carminibus facilè demõstrari potest. Iuue. Præclaris illic laudat iaspis.Horatius.Archilochũ cũ proprio rabies armauit lãbo. Iuue. Mẽse quidem brume cum iam mercator. Iason.Quod si est qui dicat carmẽ heroicũ posse recipere spondeũ in quinto loco ꝓferemus genus carminis in quo necessario i debeat esse vocalis,Martia . Et præciũ magnis fecit iaspidibus qui est versus pentametri elegiacus. Terentia.quoq; metro de iãbico.Et rarus intrat ex iãbis omnibus vbi iambus triũ syllabarũ est. Cõterraneus præterea noster Iuuẽcus qui quatuor euangelia hexametris versibus cõposuit. Iesum semper trissyllabum posuit versificator ille quidem, sed quem diuus Hieronymus adeo probauit, vt in libro virorum illustrium

dicat illi9 carmina cũ carminib9 antiquorũ posse cõparari. Quod vt necessario fieret plerique librarij aspirationẽ inter i & e posuerunt ne, scilicet vnã syllabã vtraq; vocalis coalesceret, sed per aspirationẽ altera ab altera disiungeretur, aliquãdo tamẽ vt suspicor i vocalis per errorẽ in consonãtem versa est. Idq; raro vt in his dictionibus troia, maia, aiax, pro quibus latini dicũt troia, maia, aiax & quod illi dicunt disiunctis vocalibus iudea. Latini authores i ad u collisa iudea proferunt. Lucanus in. iij. pharsalie. Incerti iudea dei. & Iuuenalis in. vj. saty. Arcanam iudea tremens mendicat ad aurem. Illi penitus intollerabiles qui dictiones habentes i aspiratũ, quod teste Prisciano nullo modo potest esse cõsonans, more suo atq; voce incognita, neq; vnq̃ latinis audita proferre cõtendunt, quales sunt hiacinctus, hierosolimæ, hieronym9 qui multo sunt ridiculi magis quam rustici quorũ error ꝓbabilis est cum ad imitationẽ latinorũ aia, meraia, baraia, & similia proferunt. Quod vero duplex si potestas u literæ atq; modo vocalẽ modo cõsonantẽ esse nemo Proprie est qui non intelligat, Et tamen adhuc illius tertia quedã vis quoties post q literã alia subeũte vocalis sequitur. Idq; omnes antiqui simul & iuniores fatentur Quem tamen habeat sonũ magna inter natiões diuersitas est. Ego tantũ ab hispanis dissentio, qui literã hanc omnino surdã esse putant quantũ ab italis, qui sic illam ꝓferunt, perinde ac si vocalis esset. Nam si nullam potestatẽ & vim haberet, vt proferri debeat neq; scribenda aut si vocalis est sonum ꝓfecto per seipsam cõstituet quod vtrumq; falsum esse Quinti. demõstrat, qui q adiuncta scilicet u paululum ã nostris eliquari dixit. Non igitur dicendũ est cũ italis aqua quãq̃ lingua suadeo ita vt u quasi vocalis ꝓferatur, neq; rursus cũ hispanis aqua quanquam lingua suadeo u penitus explosa, sed ꝓ ratio quædam exigit aqua quanquam lingua suadeo u non surda neq; vocali, sed quodã medio sono eliquata. Circa vocales quoq; aspiratas non nihil ã nostris erratur, qui illas non aliter q̃ exiles ꝓnunciãt neq; differt apud illos quod ad sonũ attinet inter ominis qui est genitiuus ab omen, & hominis qui est ab eo quod est homo, atq; inter abeo quod est discedo, & habeo

quod est teneo. Illi adhuc ridiculi magis qui aspirationē quasi cō sonantē quæ vocalē ferit quēadmodū hebrei pronunciant. Quæ causa fuit grecis vt aspirationē vocalibus impendere fecerint ne extra illas sonū quē habere videretur, cū tamē latini illā in literarum serie posuerint liter a vt inquit Fabius quē ego vehemēter authorē sequor tā carere potuissem9 q̄ si nō à grecis essem9 mutuati. Ea successit in scripturæ nostræ cōpēdiū loco cs & gs. Itaq; ꝓ nunc per x pax, apex, lex, remex, scibimus antiqui per cs pacs, apecs. gs, legs, remegs, scibebāt. Sed cū hoc Inter omnes cōstet, & quē sonū. X in fine saltē habeat manifestū sit illud valde miror, vnde hæc sartago loquēdi (vt ait Persius) in hispanorū linguas venerit, vt xantipe, xenophō, dixi, traxi, & similia voce quadā hebreis, grecis, & latinis incognita & agresti proferant, & quā (diui Hieronymi verbis vtar) vnius tantū linguæ punicæ stridor suam agnoscat. Neq; ego suspicor aliunde hispanos hāc vocē sermoni romano miscuisse q̄ à penis iam inde ab eo tempore quo pulsis fu sis fugatisq; gothorū principibus hispaniæ possessionē inuaserūt Illi namq; litterā habent propriā quam xim appellāt qua sonus illi satis exprimitur in cuius locū hispani x supposuerunt quoties sonū quem ab illis acceperant scribere volebāt, vt in his dictionibus xabon, dixo, zelox, & ceteris huiusmodi, Quod si non illa ratio nos mouet ꝓ x pro cs aut gs ponitur atq; in earū locū successit, quodq; grecorū & latinorū doctissimi adhuc hodie quasi cs ꝓnunciant. at illud saltē cōsideremus qualē sonū in fine dictionis habeat atq; ad illius imaginē ceteris in locis ꝓferamus. N precedente g quē sonū habeat magna totius hispaniæ cum omnibus doctis cōtrouersia est. Omnes nanq; hispani signū, pignus, agnosco, & similia sic ꝓferunt, ac si c pro g poneretur. Viri tamē eruditi græcā & latinā dictiones huiusmodi sono quodam mixto, lingua ad palatū tota molliter illisa pronunciant. Nemo scit hodie quēadmodū veteres illi non modo gn sed alias quoq; litteras proferebāt. Est tamen longe credibilius veros literarū sonos in italiā & grecia recessisse, q̄ in hispania, quę toties barbarorū dominationi manus ceruicemq; prebuit. Sunt tamen qui dicant ex ista ratio

ne dicendi nescio quã turpitudinẽ intelligi quæ in re presertim diuina auditorũ animos offendat. Nam si dixerimus(inquiũt)cognosco,cognitus,& similia:illico incidim9 in absurdũ quẽdã sonum,quẽ priorib9 syllabis ostendim9. O homines impudẽtes atq; petulcos qui etiã ea quæ omni sermonis reiq; turpitudine carent ex animi sui libidine interpretantur. Si enim dixerit quispiã illud ex euangelio Iohannis. Cognosco oues meas, & cognoscunt me mee. Ego nihil sentio,quod me pudoris rubore suffundat. At vos nequissimi homines perinde ac si genitale femineũ subintelligeretis hoc notat ĩ labris & in vdo est menas et atis. Quod si esse tis mundi(quẽadmodũ apostolus inquit)omnia etiã immũda vobis essent munda. Nunc vero cum sitis immundi atq; etiã toti in libidinem pruritatis ab his quæ munda sunt occasionẽ immũditiæ vestræ accipitis. Quid vero facietis cum illud ex euangelio auribus vestris insonuerit. Fodere non valeo,mendicare erubesco,& illud foderunt manus meas,& pedes meos. Oculus domini super iustos. Hæc requies mea in seculũ. Socratem fidibus docuit nobilissimus fidicem Cõnus. Nunc id cum latine legimus quẽpiã offẽdit? Testes nomẽ honestissimũ in iudicio & alibi turpe,cum legimus in sacris litteris. Surrexerunt in me testes iniqui. est ne quisq; adeo procax qui illud in turpiorẽ partẽ accipere velit. Quare sini te obsecro per deum immortalẽ has ineptas seruorũ vernilitates quibus inter se ludere cõsueuerunt. Nobis qui sacris literarũ initiati sum9 liceat saluo pudore omnia ꝓferre. Quamobrẽ ego vos Iuuenes in quibus iam latini sermonis recuperãdi spes tantũ est, (nã ceteros quia sunt incurabiles cũ stultitia sua valere sinamus) non solũ hortor & moneo verũetiã obsecro & obtestor,vt omni studio & vigilantia sermoni latino incũbatis,atq; illorum voces Imitemini,quos penes(vt poeta inquit)arbitriũ vis est & norma loquendi. Neq; patiamur nos ab extremis nationibus haberi ludibrio quæ cũ nos latine loquẽtes audiunt,& si merã sapientiã crepemus illico rhonsis risu & nasi aduncitatæ suspendunt,potiusq; corrupti oris vitia hispane loquẽtes excusemus. q̃ dum latine volumus videri sapere, cum magna gentis nostræ turpitudine & in

famia in mille barbarismos incidamus, an vero cũ in sermone hispano rusticos atq; incolas montium audimus perperã locutos vix possumus nos à risu cõtinere, nos cũ aliena male pronũciamus indignabimur si ab ijs irridemur quorũ illa sunt ꝓpria. Nolite (quesoꝰ per deũ immortalẽ) in re tam manifesta esse peruicaces, sed precipue vos ò patricius sanguis quos viuere fas est occipiti ceco postice occurrite sanne. Quod si forte in Romanorũ reip. cõtẽptum cui tam longo tẽpore seruistis, latinã linguã vultis corrumpere, cur non ciuilis & põtificij iuris, cur non omniũ bonarũ artiũ atq; theologiæ imprimis, cur nõ sacrarũ literarũ quas in re diuina canimus volumina abrogatis, cur non in demortui sermonis latini locum aliũ quendã barbarũ sufficitis. Sed absit à christiana religione tantũ dedecus, vt hispanice, gallice, aut germanice carmina cõposita in ecclesijs audiamus, aut cũ latine diuinas atq; diuinorum laudes canimus in peregrinũ, & barbarũ aliquẽ sonũ ꝓrũpamus. Teq; orbis parens & mũdi rector qui explosis aliarũ nationũ linguis dedisti ecclesiæ tuæ sermonem vnius labij. i. voces latinas. Teq; sanctissima virgo eadẽq; intemerata mater dei maria quæ secundas cæli ꝑtes angustiori forma in numerũ duorum recepta possides, cuiusq; titulos quotidie latinis vocibꝰ modulamur. Vosq; reliqui cœlites qui in hoc sermone firmissima Christi ecclesiæ fundamẽta iecistis, quæ literatores isti antiquitatis ignoratione ꝓpe euerterũt obsecro ꝓhibete hãc ignominiã à repu. Christiana, neq; solũ ab incursu, sed etiam à barbarorũ stridula atq; incõdita voce defendite. Vos præterea clarissimi atq; inuictissimi principes quorũ auspitijs & ductu hispanię totiꝰ mẽbra dissipata in vnũ prope corpus iam rediere, curate ne fœlicitati quã nostro seculo dedistis hoc vnũ latini sermonis ornamentũ desit amplissimũ, Tu quoq; ò & præsidiũ & dulce decus meum Cistersiensis militiæ primarie antistes & magister, altera spes illusttissimæ domus de Stuniga ioannes, in cuius absentis honorẽ has qualescũq; repetitionũ mearũ primitias dedicamꝰ, faue pręcor Antonij ceptis ingẽtibꝰ, qui primus ídemq; solus cõtra linguæ latinæ hostes signis illatis, omnem illorũ contra se impetũ ausus est sustinere.

¶ Eiusdem Antonij in literas grecas præfatio.

QVi literarias introductiones antehac latinis tradiderũt, imo vero qui longiores cõmentationes ex instituto grãmaticẽ ꝓfessi ediderũt nullã fere partẽ attigere in qua non aliquid ex gręco desumpserũt ita tamẽ scripserunt vt cum viriusq; linguæ gnaris & non cũ pueris rudib9 & indoctis loquerentur. Nam & cum de literis deq; dictionũ orthographia disputant, cum de accentu atq; syllabarũ quãtitatæ, cum de nominum ethymologia & declinatione, cum de partiũ orationis constructione totã orationẽ inchoatã relinquunt, atq; nos ad gręcos authores mittunt. Gręcę vero literę qua via nostris hominibus tradi possint non est in ꝓmptu ꝓpterea q̃ pręceptorũ non minor est penuria q̃ librorũ, sed quod magis obstat est incredibilis bominum veterꝰ qui adeo ad hãc vnam rem obtorpuerũt, vt iam mõstro simile habeatur, si quẽ viderint gręca legere nedũ loqui aut intelligere. Ego vero cum in meis introductionib9 multos locos ex gręco pendentes inchoatos reliquissem communicata re prius cum ario lusitano, a quo vno si quid vsq̃ est gręcarũ literarũ apud nos emanauit, ausus sum facere quod alius harum rerum peritior facere debuisset, non quidẽ omnia quæ sermo latinus ex gręco fõte desiderat, sed illa tantũ sine quibus introductiones nostræ constare nõ possunt. Et quia non cõtingit nobis gręcarum literarum typos omnes habere, & q̃ omnibus quibus pręcepta nostra scribũtur, ignotę sunt, vsi fuimu9 magna ex parte latinis. Quę tãetsi authore Pli. satis cõmode possunt gręcas omnes designare, non tamẽ semper id assequi possumus, cum ex diuersis literis plerumq; eadem vox efficiatur, & ex eadem voce diuersos sensus cõiectare liceat. vt quod ita, iota, ei, & oi dipthongi eundem sonũ nobis exibent, & alia ad hunc modũ. In primis itaq; literas & earum nomina gręcè & latinè e regione descripta ꝓposuimus, & de illarum ꝓlatione nonnihil adiecimus, tum de dipthongis & accentibus aliquid attigimus, de nominum deinde declinatione simul & accentu, cuius rei gratia hunc laborem assumpsimus, pro nostro captu hęc fuerunt à nobis designata. ¶ Qui vlteriora nosse desiderant,

ad grecorum scholas illis eundū esse moneo. Nam ego ijs sum qui neq; tardos operior, neq; precedentibus insto.

Maiores maiora petant, mihi parua secuto
Sufficiat pueris prima elementa dare.

¶ De literarum grecarum prolatione.

QVatuor & viginti literę sunt in vsu apud precos in hac serie.

α alpha quæ ab illis profertur eodem sono quo nos illam proferimus.

β beta quæ ꝓfertur ab illis quasi per u cōsonantem nostrā & i vocalem, nos beta illam vocamꝰ, quia ꝫ semper vertitur in e.

γ gamma eodē sono ꝓfertur ab illis, quo nos g nostrū ꝓferimus, a vel o vel u sequētibꝰ & quo cum reliquis ꝓferri deberet

Δ delta eadē voce ꝓferr̄ ab illis, qua nos d nostrū enūciamus.

ε epsilon eodem sono ꝓfertur ab illis quo nos e breuem,

ζ zeta eodē sono illi ꝓferunt, quo nos z nostrū ꝓferimus, sed ab illis zita vocatur, à nobis zeta, quia ꝫ vertitur in e longum.

η eta (vt diximus) ab illis profertur ita quasi per iota, nos quasi per e longum.

θ theta eodē sono illi ꝓferūt, quo nos th ꝓferre deberemus, sed ab illis thita, à nobis theta dicitur. i versa in e longum.

ι iota eodem sono illi enunciāt, quo nos i nostrū efferimus.

κ cappa eodē sono illi enunciant, quo nos c nostrum a vel o vel u sequentibus, & quo cum alijs proferri deberet.

λ lambda eodem sono illi proferunt quo nos l nostrum.

μ my eadem voce pronunciant, qua nos m nostrum.

ν ny eadem voce proferunt, qua nos n nostrum.

ξ xi eodem sono profertur à grecis, quo à latinis, sed ab illis appellatur xi. ita vt incipiat à seipsa & desinat in i vocalem, à nobis literis inuersis ix, ita vt incipiat ab i vocali & desinat in seipsam.

ο omicrõ eodẽ modo ꝓfertur à grẹcis,quo à nobis o breue.

π eadem voce illi proferũt,qua nos p nostrum efferimus.

ρ ro in principio dictionũ,& in medio si geminetur,semper à grẹcis aspiratur,atq; eodem sono profertur ab vtrisq;.

σ sigma eodẽ modo profertur à grẹcis,quo à latinis,sed vtriq; perperam pronunciant,quod alibi demonstrauimuss

τ tau eodem modo profertur à grẹcis, quo à latinis t exile, sed à grẹcis appellatur tau,quasi desinat in u consonantem,à latinis tau,quasi desinat in u vocalem.

υ ypsilon eodem modo proferri debet à grẹcis & latinis,sed eu iusmodi sonus ille debeat esse alibi diximus.

φ phi eodem modo pronunciatur à grẹcis quo à nobis proferri deberet,non quali nunc proferimus hoc est quasi per f literã.

χ chi eodem modo ꝓfertur à grẹcis,quo à latinis ꝓferri debet

ψ psi eodem modo enunciatur à grẹcis,quo latini ante suum ante sigma proferebant,& nunc ps literas pronunciant.

ω Omega eodẽ sono illi proferunt,quo nos o lõgũ ꝓferimꝰ.

¶ Aduertendũ tamẽ φ si post cappa siue lãbda siue ny sequantur epsilon aut eta , aut iota,aut ypsillõ à grẹcis proferri voce quadã inarticulata cappa,videlicet sono qualem nequeo moustrare, at sentio tantũ lambda quali nos hispani ll duplex,ny quali nn duplex pronunciamus, Sed an recte illo modo ꝓferant ipsi viderint nos id non posse fieri asseueramus, ꝓpterea φ consonantes eque vires suas ad vocales sequentes proferant,nominatimq; Quintil, de cappa id dicat. Aduertendũ quoq; in scriptura grẹca quoties post gamma sequitur alterũ gamma vel cappa,vel chi,vel xi. loco gamma debere pronũciari ny literam, aut si proferatur ny literas illas loco ny debere scribi cuius rei causam atulimꝰ in libello de vi & potestatẹ litererũ.cũ de n littera ageretur. Aduertendum prẹterea si post ni literam sequatur tau,debere proferri delta ne fiat(vt illi dicunt)sonus retorridus. Si post ny sequatur p,p vertitur in sonum u consonantis.

HArũ quatuor & viginti literarũ duo sunt genera, septem vocales,alpha,epsilon,zeta.iota,omicron,ypsilon,omega.reli-

quæ omnes sunt consonantes. Vocales rursus in tres pastes diuidũtur: in duas semper breues, ε & ο, duas item semper lõgas, η & ω & in tres medias siue ancipites, hoc est quæ possunt esse breues & lõge α, ι, υ, Cõsonãtes rursus in duo genera diuidũtur, in octo semiuocales. zeta, xi, psi, lãbda, my, ny, ro, sigma, quarũ tres priores duplices dicũtur. zeta, pro s d. xi pro es. psi pro ps. quinq; posteriores liquidę quæ etiã immutabiles appellãtur lãbda, my, ny, ro, sigma. Et in nouẽ mutas. beta, gãma, delta, cappa, pi, tau, theta, phi, chi. Quarum tres sunt exiles. cappa, pi, tau. Tres aspiratę. chi, phi, theta. Tres medię. gamma, beta, delta.

κ	π	τ	Exiles.
γ	β	δ	Mediæ.
χ	φ	θ	Aspiratæ.

¶ De aspirationis nota.

ASpirationis notã antiquiores gręci in ordine aliarũ literarum perinde ac si esset litera posuerũt quẽadmodũ & apud latinos nũc ponitur. Deinde η literæ figurã per lineã trãsuersam mediã diuidẽtes, dexterã illius partẽ exilitatis, sinistram vero aspiratiõis notã esse voluerũt, illã Palemõ vincẽtinus exilẽ. Grillus leuẽ nominauit. Idẽ quę aspiratiõis nota erat flatilẽ dixit. Per priorẽ, dictiones à vocalib9 incipiẽtes quæ debeãt proferri exiliter notauerũt, post posteriorẽ quę debeãt aspirari. Iuniores eandẽ rationẽ secuti o mediã diuiserũt in hunc modũ ( )possunt autẽ vocales omnes aspirari & non aspirari, pręter ypsilon, quæ semper in principio dictionis aspiratur. Causam vero cur non tam illam ex litetrũ serie tollẽtes vocalibus impẽdere fecerint, hanc fuisse tradunt, ne spiritus videlidet ille extra vocalẽ esse putaretur, atq; occasionẽ daret putandi esse literam quæ sequentem vocalẽ feriret, quẽadmodũ apud hebreos he litera quæ ex eo inter literas numeratur, φ flatus illesus quodãmodo sonat, Sed cùm ex consonãtibus quatuor à gręcis aspirantur. cur theta, phi, chi, figuras accommodarint. rho verò propriã figurã nõ dederint, hãc fuisse causam putãdũ est, φ in trib9 illis, aspiratio inter illas, & cũ ipsis erumpit, in rho poti9 extra est & cũ vocali sequẽte coalescit.

De diphthongis.

Diphthongi propriæ dictæ apud græcos sex sunt. αι αυ ει ευ οι ου. αι quæ apud illos profertur quo sono enunciamus æ nostrã diphthongõ atq; semp in eandẽ vertitur, vt αιακος, aeacus. αυ quæ apud illos pfertur tali voce quali nos aue, si auferas e finalẽ hoc est per u cõsonantẽ. Hæc diphthõgus apud nos semp vertitur in au, ita vt u sonet quasi vocalis, vt αυλε aula. ει quæ apud illos tali sono profertur quali nos i longum proferimus, atq; apud nos in i longũ plerũq; vertitur, vt βραχειον brachiũ aliquãdo in e longũ, vt penelopea, ευ quæ apud nos tali voce profertur quali eua, si auferas a finalẽ, hoc est quasi per u cõsonantem, apud nos semper vertitur in eu diphthongon, ita tamen vt u sonet quasi vocalis, vt περσευσ. ιο quę apud illos tali voce profertur quali nos i longum proferim9, apud nos in oe diphthõgon, semper vertitur, vt οικουομος oeconomus φοινιξ phoenix. ου quæ apud illos tali voce proferr̃ quali nos u vocalẽ efferim9, atq; in eandẽ semp apud nos vertir̃. Cunq; apud græcos u vocalis non habeatur per hãc diphthongõ illam repræsentãt, vt Δουλος dulos Per hãc quoq; habẽt u cõsonantẽ nostrã sed illã quasi vocalẽ proferunt, vt ψιλυανοσ psiluanus. & vespasianus. Impropriæ diphthongi sex quoq; sunt quib9 antiqores græci vtebanr̃ sequẽtibus vocales munusculis literis, quasi significare volẽtes φ surdũ nescio quid sonabãt, quas deinde iuniores scripserũt, vt antiquitatẽ illam designarẽt, & φ son9 ille suboscurus in desuetudinẽ abijt. ᾳ alpha subscripto i paruo sonat apud illos quasi a longum atq; apud nos in a longũ vertitur, vt asmaatos, thrax cos, thracias & in datiuis primæ declinationis, vt martha, theologia ῃ eta subscripto iota paruo apud illos sonat quasi i longũ. Nos quoq; in e longum vertimus, vt in datiuis primæ & secũdæ declinationis, vt anchises datiuo anchise, calliope datiuo calliope. ῳ subscripto iota paruo apud græcos sonat quasi o longum, apud nos plerunq; vertitur in oe diphthongon, vt tragoedia tragedia, aliquando in o longum, vt palinoedia palinodia. υι ascripto iota paruo apud illos sonat ypsilon longũ apud nos semper vertitur in yi diphthõ-

gō, vt arpya, coenomia, orithia, & per i longū quēadmodū à græcis profertur, ꝫ ascripto ypsilon longū apud illos sonat tali voce quali apud nos profert⁹ iui, si auferas i finalē hoc est quasi per u cōsonantē, vt ορφοσ υκθ'α apud nos trāsfertur in eu diphthōgō. ωυ mega ascripto ypsilon, pfertur ab illis tali sono quali nos proferimus oua, si auferas a finalē hoc est quasi per u cōsonantē qua diphthongo soli græci Iones vtūtur dicētes. αυθσ pro aftos. ωυ apud nos in vno tantū nomine hæbraico scribitur in sacris literis, hoc est moyses, vbi y nullum sonū habere debet sed proferēdū est moses quēadmodum Iuue. Strabo, Plinius & Iustinus protulerūt, & ex nostris græcis theologi prope omnes docti. Ex latinis Iuuencus in quatuor euangelia. Arator in apostolica historia, prudentius in operibus, aut si contendas ypsilon debere proferri quasi u proferendum esse, vt in au & u diximus.

De accentu.

ACcentus apud græcos quēadmodū & apud latinos tres sunt acut⁹, grauis, & circūflexus. Sed acut⁹ & circūflexus dictionis sunt accent⁹, grauis vero syllabæ tantū, vnde & syllabicus accētus dicitur. Est tamē quādo accent⁹ grauis est dictionis accent⁹, cum videlicet in cōsequētia grauis pro acuto ponitur, in fine tantū dictionis. Dico in consequētia, hoc est cū oratio festinat ad clausule exitū, alioquin nunq̄ grauis poneret pro acuto. Latini nō cōsueuerūt accent⁹ apicib⁹ notare, nisi tantū ex Quin. precepto in dictionib⁹ ambiguis ratione accent⁹. At græci passim illos in qualibet pticula imponunt hoc modo acutū apice tenui sursū ducto. Ita tamē vt paululū in dexterā manū declinet in hūc modū à Grauē apice tenui deorsū ducto, ita tamē vt ad eā dē dexterā paululū declinet in hūc modū à Circūflexū ex vtroq̄ ductu cōponunt, vt partī ascēdat partim descēdat in hūc modū à Grauis itaq̄ cū sit (vt dixim⁹) syllabæ & nō dictiōis accētus ī qualibet syllaba collocari potest, pterq̄ in qua pdominās accētus collocatur hoc est acut⁹ vel circūflexus. Acutus vltimū siue penultimum siue tertium a fine locū possidere potest. Circūflexus duas tantum obtinet sedes hoc est vltimā & penultimā. Et animaduert

tendum preterea ꝓ dictio habens ſyllabã vltimam grauem a græcis dicitur barytona,quę vero vltimam acuit oxitona,quæ penultimam acuit paroxitona ſiue barbitona, quæ ante penultimã pro paraxytona,quæ ante vltimam ſyllabam circunflectit periſpomene appellatur , pro periſpomene quæ penultimam.His prelibatis propono regulas accentibus græcis deſeruientes.

¶ Prima regula.

¶ Accẽtus acut⁹,poni poteſt in vltyma ſyllaba ſiue illa ſit breuis vt colos,ſophos,agathos,ſiue ſit longa abſq; ſynereſi,vt pẽtheco ſte,paraſceue,anatole,nam ſi habet ſynereſim circunflectitur.

¶ Secunda regula.

¶ Accentus acutus poteſt in penultima ſyllaba poni, ſiue illa ſit breuis ſequẽti altera breui:vt logos.ponos,onos,ſiue ſit breuis ſequẽti longa per naturã,vt lebes,tapes,etos,ſiue ſit longa ſequẽti altera longa,vt ethre,dapgne,dione,

¶ Tertia regula.

¶ Accẽtus acutus poteſt poni in antepenultima ſiue ſequãtur due breues, vt dactylos,apoſtolos,angelos,ſiue ſequãtur longa & breuis,vt egealia,polydoros.Nan ſi breues cũ lõgua aut due lõge ſequantur accentus in penultimã tranſfertur,vt diceos in nominatiuo antepenultimã acuit,in genitiuo diceu penultimam.

¶ Quarta regula.

¶ Circunflexus accẽtus collocari poteſt in vltima ſyllaba modo ſit natura lõga vel ex ſynereſi,vt pentecoſtes in genitiuo,& pentecoſte in datiuo,nauſica pro nauſicaa,demophon pra demophoon,ex regula inferius ponenda ſexto loco.

¶ Quinta regula.

¶ Circũflex⁹ accent⁹ poni poteſt in penul.per naurã lõga modo vltima ſit breuis,vt muſa mea.Sed aduertẽdũ ai & ei dipthongos grecas quod ad rationẽ accẽtus attinet,ꝑ breuib⁹ eſſe habẽdas,vt muſa in plurali penul.circũflectit, quanq; vltima ſit lõga dipthõgo.

¶ Sexta regula.

¶ Syllabã vltimã per ſynereſim cõtractã in qua debeat accẽt⁹ circunflexus collocari , conſtare oportet ex acuto in penultima,&

graui in vltima, vt quod de nausica & demophon paulo ante diximus. Animaduertendũ tamẽ huiusmodi synerefim nonunq̃ fieri ex duabus grauibus existente accentu in ante penultima, vt chriseos chrisus, argyreos argyrus, chalceos chalcus.

¶ Septima regula.

¶ Vltima syllaba existente longa per naturã, accentus acut9 non potest in antepenulti. collocari, sed aut manet in eadẽ vltima, aut transfertur in penultimã. Quæ regula ab oibus grẹcis, preterq̃ ab atticis obseruatur illi nanq; meneleos, & similia quæ per tertiam declinationem græcam inflectuntur accentu in antepenultima acuto proferunt quanq̃ vltima per omega scribatur, atq; (vt paulo ante diximus) ai & oi diphthongi in fine dictionis posite pro breuibus habentur, quod ad rationem accentus attinet.

¶ Octaua regula.

¶ Diphthongus finalis habens ypsilon in fine si suscipit tonum circunflectitur, sunt autem huiusmodi diphthougi tres. αυ, ευ, αυ,

¶ Nona regula.

¶ Monosyllaba neutra circunflectũtur, vt pyr, pan, to, tum, scor.

¶ Decima regula.

¶ Nominatiuus actũs & vctũs absq; synerefi si in vlti. suscipiunt accentũ acuuntur, vt calos calon cale vel calos. Quod si habẽt synerefim circunflectuntur, vt nausica nausicam o nausica.

¶ Vndecima regula.

¶ Genitiuus & datiuus in longas desinentes si super se tonum habent circunflectuntur, vt time times time, sophos sophus sopho.

¶ Duodecima regula.

¶ Genitiuus in os dissyllabum desinens acuit semper vltimam, vt bus boos, dius dios, cres cretos, car caros, graus graos.

¶ Tredecima regula.

¶ Gtũs non desinẽs in os dissyllabũ habet accentũ in eadẽ syllaba in qua rect9, vt agathos agathu, logos logu, lexis lexeos. Quod si rectus accentũ habeat in antepenulti. & gtũs in longam termine tur transfertur accẽtus in penultimã per regulã septimã, vt diceo diceu. Quod si gtũs creuerit vna syllaba quod euenit in nomibus

quinte declinationis,quia in os breue finiũtur accentus in ſequẽ tem ſyllabã tranſfertur,vt maneat in antepenulti. vt enigmatos.

¶Quartadecima regula.

¶Datiuus genitiui tonum habet & tempus, vt anchiſes anchiſu. anchiſe,time times time,aeas aeantos aeanti.

Quintadecima regula.

¶Accuſatiuus in eadẽ ſyllaba tonum habet in qua genitiuus pre terquam in nominibus quorũ noiatiuus eſt duarum ſyllabarum in os deſinens quẽ diximus vltimã acuere,tunc enim accuſatiuus penulti.acuit,vt bus boos boa.dius dios dia,cres cretos cteta.

¶Sextadecima regula.

¶Accuſatiuus monoſyllabus in n terminatus circunflectitur, vt clis clidos clin,men menos men,ſys ſyon ſyn.

¶Septimadecima regula.

¶Vocatiuꝰin eodẽ loco accẽtũ habet in quo rectus,vt logos o lo ge vel logos,time ò time.Excipiunt noia cõpoſita in es longã ter minata in quibus vltima grauis eſt, aut ex ſynereſi circũflexa, in his nãq; retrocedit tonus in vna ſyllaba,vt demoſthenes ò demo ſthenes,hoc eſt de penultima in antepenul.itaq; per e breuem in vctõ ſcribitur, & eodemmodo antigenes ò antigenes, ariſtoteles ò ariſtoteles. De circunflexis ex ſynereſi pericles ex eo quod eſt pericles ò pericles,hoc eſt de vltima in penulti.Cõpoſita vero in on per o longũ ſi vocatiuum terminẽt per omicrõ accentũ retra hunt vna ſyllaba,vt agamennon ò agamenno, apollon ò apollo.

¶Octauadecima regula.

¶Nominatiuus pluralis ſimilem tonum atq; in eadem ſyllaba ha bet quem nominatiuus ſingularis, vt logos logi. Feminina vero quæ veniunt a maſculinis illorum rationem ſequuntur. Accuſa- tiuus & vocatiuus nominatiui pluralis tonum ſuſcipiunt.

¶Nonadecima regula.

¶Genitiuus pluralis in on per o mega terminat.Collocaturq; ac- centus in vltima aut penult.ſylla.nã in antepenulti.nunq; poteſt collocari,propterea q̃ i vltima eſt longa.In equiſyllabis ſi rectus acuit vltimã & gtũs pluralis in vltima accẽtum habebit, vt time

timon.si penulti.codē modo in penulti.vt logos logo,si ante penulti.accent9 in antepenultimā transfereť, vt enigma atos aton.

¶ Vigesima regula.

¶Ntūs atq; pinde vctūs singularis terminationē habēt cōmunē grēcis & latinis tametsi accētu grēco & latino pferri potest, mixtus tamē sermoni latino secūdū regulas accētus latini proferend9 est.In sermone vero grego accētus græci regulas sequať oportet.

¶ Prima & vigesima.

¶Si accentus græci ratio nobis fuerit incognita, tutius esset minusq; errori obnoxium si per regulas latinas vocabula moderemur q̄ si artiš auxilio destituti feramur precipites in id quod se nobis ignorantibus obiecerit.

¶ De nominibus declinatione.

SErmo latinus quēadmodū & aliarū nationū lingue nō vsq; ad eo purus est, vt non aliquid sibi aliunde asciuerit. Cum vero magna illius pars ex sermone grēco dependeat,non modo vocabulorū syluam ex eo detorsit,verumetiā quosdā casus mere græcos vsurpauit,vnde Quintilia.Recētiores(inquit)instituerunt grēcis noibus græcas declinationes poti9 dare , quod tamen ipsum nō semper fieri potest, & subdit , mihi autem placet latinā rationē sequi quousq; patiť decor. Decoris autē illius nos iudices esse non possumus,neq; aliūde nobis constare potest q̄ ex authorum vsu. Veluti si venerit in dubiū an decentius per declinationē latinam inflectantur dido didonis,calipso onis,io ionis , vt antiqui declinabāt,an potius dido didus,calipso calipsus,io ius,vt seculum eruditius,quale fuit etate.Quinti.qui libro.i.scribit. Neq; enim calipsonem dixerim vt iuuenem , q̄q̄ secutus antiquos. C. Cæsar vtitur hac ratione declinandi , sed authoritatem (inquit) consuetudo superauit . Phocas præterea vbi de declinatione græca his verbis scribit.Errāt qui didonis aut mantonis genitiuū dicunt,& vocum asperitas & veterum authoritas eiusmodi declinationem repudiant.Quod si græcorum nominum græcam declinationem admitimus & accentus quoq; grēcos recipiamus necesse est,quare de vtrisq; nobis hoc in loco agendum.

HAbent greci partē orationis qua latini carent, arthron illi nos articulū vocamus. Est aūt articulus pars orationis quæ præposita nomini demōstrat cuius generis est. Genera vero apud illos quinq; sunt. Masculinum, quod designatur articulo, ο vt ο agathos, Fœmineum, quod designatur articulo, η vt η agathos. Neutrum, quod designatur articulo, τὸ vt τὸ agathon. Cōmune, duorū quod designat articulis ο & η vt ο & η antropos Epicœnum, hoc est promiscuū quod sub vna voce comprehēdit animalia vtriusq; sexus, vt ο aetos ο & η chelidon. Articul9 masculinorū in gtō est τοῦ in dtō τῷ in actō τόν Articulus fœmininorū in gtō τῆς in dtō τῇ in actō τὴν Articulus neutrorū in gtō est τοῦ in dtō τῷ in actō τό Vctūs articulo articulo caret, cuius loco ponimus ὁ aduerbiū vocādi. Græci ablatiuū nō habēt. Dualis & pluralis numeri articulos ideo non posuimus propterea φ latini dualem nō habēt, pluralem raro vsurpant, nisi quaten9 articulo genitiui pluralis τῶν aliquādo vtuntur. Declinatiōes græcorū quinq; sunt quæ oēs ad tres latinas reducunt nā quartæ & quintæ nullū nomē græcorū reperitur. Quatuor priores declinationes sunt no minū equisyllabicorum. Quinta est crescentium vna syllaba in genitiuo: illa isosyllabica, hæc vero peritosyllabica appellatur.

❧ Prima declinatio.

PRima græcorum noīm declinatio quæ masculinorū est duas habet nominatiui terminatiōes in as & in es per eta, quæ omnia mittunt genitiuū in u, vt æneas eneu, anchises anchisu. Sed in as desinētia faciūt datiuum in a, & in es desinētia faciunt in e vtrobiq; s nomīatiui ablata, vt æneas ænee. anchises anchise. Accusatiuus ab vtrobiq; terminatinatione fit s nominatiui mutata in n, vt æneas eneā, anchises auchisen. Vctūs ab vtraq; terminatione fit ablata s nominatiui, vt æneas o enea, anchises o anchise. Sed attici o æneas & o anchises faciunt, quēadmodū in nominatiuo. In es vero gentilia in a faciunt vocatiuū, vt hic scytes o scytha, o cappadoca, hic perses o persa, sed quando est propriū nomen o perse facit. Composita quoq; a metro quod est metior, & a polo quod est vendo, & a tribo quod est exerceo in a faciunt

vocatiuũ,vt hic geometres o metra,hic bibliopoles o bibliopola hic pedotribes o tribo. Sed cum vocatiui vocalis longa sit quẽad modum & nominatiui in tes desinẽtia in a breuẽ terminãt vocatiuum,vt hic prophetes o propheta,hic poetes o poeta,hic toxotes o toxota,hic lestes o lesta Aliqua tamen notantur in e,vt acetes o acete,callipetes o callipete, enarrhetes o enarrhete, philotersites o philotersite. ¶In as desinentia quæ ad primam declinationẽ latinam referuntur penulti. acuũt siue illa sit breuis siue lõga,vt andreas andreu.pythagoras pythagoru,æneas eneu, amynthas amynthu. Ex hac terminatione latini vsurpãt accusatiuum in an, vt æneas æneam,pythagoras pythagorã.Hora.ij.ser. Qualia vincunt pythagoram antiq; reũ doctumq; platona. Vctũs quoq; vsurpatur quãdo in a longum desinit,vt o andrea o pythagora. Quod si vocatiuus in a breui terminatur, accentus latini regula sequimur,vt o andrea o pythagora.

¶In es per e lõgum quæ ad primã nominis declinationẽ latinam referũtur,oia fere acuũt penulti.siue illa sit breuis siue longa, vt anchises,orestes,priamides,pãthoides, atq; proinde oia patronymica mascu. Reperiũtur tamen nõnulla acuentia finalẽ, vt sophistes,tympanistes organistes & similia.Ex hac terminatione latini vsurpãt accusatiuũ in en desinentẽ,nam in em latinũ est,vt priamides priamidẽ,panthoides pãthoidem. Verg.iij.enei. Priamidẽ helenum graias regnare per vrbes.Hora.ij.car.Tartara panthoidem iterum orcho. Vctũs quoq; vsurpatur cum in e lougum desinit, vt Hora. ij. ser. O laertiade quicquid dicam aut erit,aut non. Vergi.iiij.enei.Coniugio anchise veneris dignate superbo.

¶Nominatiuo æneas,eneu,enea,eneam,o enea vel eneas.

¶Ntõ anchises,anchisu,anchise,ãchisen,o anchise vel anchises.

Secunda declinatio.

SEcunda græcorũ nominũ declinatio fœmininorũ tãtum in a vel in e longũ desinẽtia in es cõmuniter faciunt genitiuũ, vt musa ses,calliope pes. Desinẽtia vero in a longum, vel in da, vel in tha,vel in ra,a nominatiui seruãt in obliquis, vt theologia logias leda ledas,martha thas,hemera hemeras, dtũs fit a ge

nitiuo ablata s,vt muſes muſe. calliopes pe, theologias gia,ledas da,marthas tha, hemeras ra. Accuſatiuus fit a nominatiuo aſſumpta n, vt muſa muſam, calliope calliopē, theologia theologiam, leda ledam,martha martham,hemera hemeram. Vocatiuus ſimilis eſt nominatiuo,vt muſa ô muſa,calliope ô calliope.

¶ In a deſinentia quæ ad primā declinationem latinam referūtur quædam acuūt vltimam,vt agya amia,anthracia antiphora. Quædam penultimā, vt omnia quæ in a longam deſinunt, vt ſophia, theologia,eccleſia,comœdia. Quædam acuunt antepenltimā, vt egina,arethuſa,ſyllaba,ſcolopendria. Quædam circunflectunt vltimam quæ patiuntur ſynereſim,vt nauſica ab eo quod eſt nauſicas, argyra ab eo quod eſt argyreos, ſydera ab eo quod eſt ſydereos,chryſa ab eo quod eſt chriſeos. Quædā circunflectunt penultimā hoc eſt quæ deſinunt in a breue habentq; penultimā natura longam,vt muſa,gloſſa,nemea,althea. Ex hac terminatione latini rectum vſurpant,quandoq; ſcilicet lōga reperitur,vt apud Papinium in.v.theba. Nec facilis nemea latas euoluere vires,quem locum. Priſcia.lib.vij.tractās.Nemea(inquit) quia ſeruauit a productam accentum in penulti. retinet acutum tametſi eadem breui eſt a recto quoq; in a breui vſurpatur accuſatiuꝰ in an breuem quoq;,vt apud Papinium.vij. theba. Nanq; ferunt raptum patris egiuam ab vndis,quare accētu græco hoc eſt acuto in antepenultima proferendum tametſi penultima ſit longa. In e deſinentia quæ ad primam declinationem latinam referri poſſunt quædam acuunt penultimam,vt time times,paraſceue,penthecoſtes. Quædam acuunt penultimam,vt daphne ptiſane,elemoſine. Sed nomina propria feminarum vrbium & inſularum penultimam prope ſemper acuunt,vt helene,herigone,calliope,ithace, partheno pe,aſine,melite. Ex hac terminatione latini omnes caſus vſurpāt atq; proinde accentu græco illos proferre debent. Aduertendum quoq; nomina poſſeſsiua in ce a nominibꝰ maſculinis in cos deſinentibus vltimam ſemper acuere, vt grāmatice grammatices, ab eo quod eſt grammaticos,dialectice ab eo quod eſt dialeticos.

Nominatiuo muſa muſes,muſe muſam o muſa.

¶ Nominatiuo calliope calliopes calliope calliopem calliopę.

¶ Tertia declinatio.

TERTIA declinatio grecorum nominũ atticorum masculinorum fœmininorum & communiũ in omega desinẽtium, & in on neutrorum abiecta s vel n faciunt genitiuum, vt hic meneleos meneleo, hæc halos halo. hic & hæc eugeos eugeo hoc eugeon eugeo. Datiuus est similis genitiuo. Accusatiuus fit à nominatiuo s mutata in n vt Meneleos meneleõ, halos halon. eugeos eugeon. Vocatiuus est similis nominatiuo, vt vt hic meneleos ò meneleos. Sed quẽadmodum paulo ante diximus quanq̃ os finalis sit longa, nihilominus ex ratione atticorum accentus in antepenulti. transfertur. Latini ex hac terminatione (quanq̃ raro) tamen omnes casus vsurpant, vt Verg. in. ij. enei. an drogeos, in recto posuit dicens. Androgeos offert necis socia credens. vbi o longa est. Iuuena. quoq; creditur olim velificat9atbos & quicquid grecia mendax. Genitiuo quoq; Vergi. vsus est in. vj.. eneid. In foribus letum androgeo. Paulus quoq; Hieronymo interprete. in epistola ad corinthios prima. Ego quidem sum Pauli, ego autem appollo, qui genitiuus atticus est neq; est incredibile vt quidam somniant. Iden quoq; Hierony. ablatiuum posuit qui datiuo similis est in eadem epistola, dicens. De appolo autem fratre notum vobis facio. Accusatiuum quoq; ex declinatione greca vsurpauit in epistola ad Titum, dicens. zenam legisperitum, & appollo sollicite premitte. sicut & Verg. j. georgico. Aut atho aut rhodopem atq; alta certamina telo. Mam ꝑ natura longam breuiant, factum est ratione sequentis vocalis.

¶ Nomina. hic meneleos, meneleo, meneleo, meneleõ, ò menele.

¶ Nomiuatiuo hæc halos, halo, halo, halon. ò halos.

¶ Nominatiuo hic & hæc eugeos, eugeo, eugeo. eugeon, ò eugeos

¶ Nominatiuo hoc eugeon, eugeo, eugeo, eugeon, ò eugeon.

¶ Quarta declinatio.

QVarta grecorũ nominũ declinatio quæ masculinorũ & fœmininorũ & cõmuniũ duorũ generũ est in os per omicron terminat & neutrorũ in on etiã per omicrõ. Quo-

rum genitiuus in u definit os siue on nominatiui mutata in u, vt hic logos logu,hæc hodos hodu,hoc xylos xylu Datiuus fit n genitiui mutata in omega,vt logu logo,odu odo, xylu xylo. Accusatiuus fit s nominatiui mutata in n,vt logos logon,hodos hodō, xylos xilon. ex regula neutrorum. Vocatiuus fit os nominatiui mutatata in e,vt logos o loge,hodos o hode secundum atticos vero vocatiuus similis est nominatiuo, vt hic logos o loge vel logos,hæc hodos o hode vel hodos.

¶In os & in on desinentia quæ ad secundam declinationem latinam referuntur qnædam acuunt vltimam,vt eacos,pleonasmos, asteismos,soloecismos,& omnia nomina possessiua desinentia in cos,vt grammaticos grammatice grammaticon. logicos,rhetorichos,catholicos. Quædam acuunt penultimam, vt aretos, logos, sophos. Quædam acuunt antepenulti.vt caminos, ephebos, eremos,epiros, camelos. Quædam circunflectunt penulti. vt euros, oestros,archeolos.Ex hac terminatione latini frequenter tres casus vsurpant nominatiuum,accusatiuū & vocatiuum. Ouid.xiij. meta,Aeeon agnoscit summum prolemq; fatetur. Idem in epistolis. Solueret in speculis omnis abydos erat. Idem. Vtq; regem de te & scribam tibi si quis abydo venerit, aut quæro siquis abydon sed abydo quia ablatiuus est latinis accentum habet latinum hoc est in penultima ex declinatione latina abidus abidi. Vergilius. i georgi. Pontus & ostriferi faues tentantur abidi.

¶Nominatiuo hic logos logu logo lōgon o loge vel logos.

¶Ntō hæc abydos abydu abydo abydon o abyde vel abydos.

¶Nominatiuo hoc xylon xylu xylo xylon o xylon.

¶Quinta declinatio.

QVinta declinatio græcorum nominum masculinorum & fœmininorum & neutrorum & cōmunium duorum, quæ ad tertiam declinationem latinam referuntur diuersas habet terminationes nominatiuj de quibus singulatim deinceps prosequemur. Quorum genitiuus exit generaliter in os, vt aeanto os. Datiuus fit a genitiuo os mutata in i, vt aeantos aeanti. Accusatiuus fit i datiui mutata in a,

vt aenti aenta. Vocatiuus plerũq; similis est nominatiuo, vt aeas o aeas attice communiter o aean. Nominatiuus pluralis qui frequẽter a latinis vsurpatur fit a genitiuo singulari os mutata in es, vt aeantos aeantes. Neutra tamen ex regula generali magis desinunt os genitiui mutata in a, vt epigrammatos epigrammata. Genitiuꝰ pluralis fit a genitiuo singulari os mutata in omęga quare necesse est vt in habentibus accẽtum in antepenultima mutetur in penulti. vt aeantos aeanton, epigrãmatos epigrammaton. datiuus non vsurpatur a latinis. Accusatiuus pluralis qui frequẽter a latinis fit ab accusatiuo singulari addita s, vt aeanta aeantas. Vocatiuus similis est nominatiuo, eiusdẽ numeri, vt aeantes o aeãtes

¶ De genitiuo quintæ declinationis.

¶ In a desinẽtia quæ oĩa ad tertiã declinationẽ latinã referuntur breuiãt illud a tam in recto q̃ in obliquis, possuntq; habere accẽtum acutũ ĩ penul, siue illa sit breuis siue lõga, vt dogma dragma. Possunt & in antepenul. penul. existente lõga, vt perisema, anadema, athyma, apothegma, aenigma, quædã circunflectũt penul. vt haema, asthma, asma, doma, zema, pegma, scoma, bema, quæ omnia faciunt genitiuũ assumpta tos, vt dogma tos, dragma tos. Latini ex hac terminatione genitiuũ pluralẽ frequenter vsurpãt sed mutant accẽtum in penulti. propterea q̃ vltima est lõga quia scribitur per omega, vt gramma grãmaton, epigramma epigrãmaton Martia. argutis epigrãmaton libellis hinc illud ineffabile dei nomẽ quod ab hebreis quatuor literis scribitur ioth he vau he, pro quo ipsi legunt adonai tetragrammaton a græcis dicitur. Clemẽs quoq; a nostris frequenter citatur in libris peristromaton.

¶ In i iota vel in ypsilon sunt neutra græca, sed a græcis declinãtur apud latinos ideclinabilia sunt dissyllaba accẽtum habent in prima acutũ, vt moly, cici, stimi, cõmi, meli. sed ab eo cõposita in antepenul. trãsferũt accentũ, vt hydromeli, enomeli, oximeli polysillaba vero antepenul. acuũt, vt piperi, cinabari, sinapi q̃uis penulti. sit lõga, vnde a latinis penul. cicũflectitur in sinapis & mittunt apud illos genitiuũ in os purũ, vt moly os, cici os, stimi icos, comi micos, meli ios. Neutra vero a cõmunibus duorũ generũ in

is terminatis antepenul.acuũt & admodũ cõmunium declinãtur, vt hic & hęc philopatris & hoc philopatris & philopatridos. Hic & hæc phigopolis & hoc phigopolidos. Latini ex hac terminatione casus recto similes vsurpant, vt Oui. Moly vocãt superi nigra radice tenetur. In omega desinẽtia omnia sunt generis fœminini possunq; reduci ad tertiã declinationẽ latinã, vt voluit cæsar, habentq; accentũ acutũ in vltima, mittũtq; genitiuũ in oos, vt dido oos, sappho oos, clio clioos, calipso soos, erato toos, mitto toos, lampedo oos, manto toos. Datiuũ formant os mutata in i, & accusatiuũ os mutata in a, vt didoi didoa, sapphoi sapphoa, clioi clioa, calipsoi psoa. Per synerefim tamẽ mittunt genitiuũ in us, hoc est os mutata in us in quã suscipiũt accentũ circunflexum, vt dido didus, sappho sapphus, clo clius, calipso us, manto us. Latini ex hac terminatione nominatiuum vsurpãt & obliquos synerizatos, vt Ouid. in priapeia. Penelopes primã didus si prima sequatur. Idem in epistola sapph9. An nisi legisses auctoris nomina sapphus. Idẽ in.j.de arte Nec mihi sunt vise clio cliusq; sorores. Accusatiuum quoq; vsurpauit. Ver.iiij.eni. Et nomie dido sepe vocaturũ, & Horatius, Aeolijs fidibus canentẽ sappho & Oui. in priapeia. Atlãtia dẽq; calipso. In an plerũq; sunt masculina acuẽtia finalẽ, assumũt q; os in gtõ & retinẽt semp o longũ, vt titan anos, pean anos, pelican anos, acarnan anos, pan anos, pro deo pastorũ, nã pan generis neutri ,p eo quod est omne, pãthos per t facit. Cõposita vero penultimãt acuũt, vt hermopan hermopanos, cupã anos. Latini ex hac terminatiõe genitiuũ & accusat. vtriusq; numeri vsurpãt, vt Verg. in viij.enei. Panos de morte lycei. Idẽ in buc. Mecũ vna in syluis imitabere pana canẽdo. Idẽ. vj.enei. Letum pana canentes. ¶ In en per e lõgum masculina reperiũtur, & fœminina & cõmunia duorũ generum quæ partim acuũt vltimam, vt ex masculinis hymen, solen, lichen, oden, splen, zen, men, & ex fœmininis siren trizen, partim acuũt penulti. vt hic hellen, hic & hæc arcen, terẽ. Quę omnia os assumpta faciũt genitiuũ, sed quędã retinẽt in obliquis e longũ, vt hic splen enos, hic xen xenos, hic chen nos, himẽ nos, hic damen nos, hic solen solenos, hic lichen nos, hic hesten

nos,hic iren nos,hic meren nos, hæc troezen nos. Quædã vertũt e longum in epsilon,vt hic aden adenos, anchen nos, hic poemẽ nos,hic limen nos,hic acen nos,hic pythmen nos, hic & hæc arsen nos,hic & hæc teren nos,hæc phren nos,hæc glen non declinatur. Latini ex hac terminatione actõs vtriusq; numeri vsurpãt.
¶ In i per i iota masculina siue fœminina vltimã acuunt, habent plerumq; alteram terminationem in is,mittuntq; genitiuũ in inis super nominatiui terminationem os assumpta,vt hic delphin vel delphis nos,telchin vel chis telchinos,actin vel actis actinos,hæc salamin vel salamis inos, eleusin vel eleusis eleusinos , rhin rhinos. Latini ex hac terminatiõe accusatiuum singularem & nominatiuum accusatiuum vocatiuum plurales frequenter vsurpant, vt Ouidius sentit. Delphina melantha. Vergilius in bucco. Orpheus in siluis inter delphinas arion.
¶ In ypsilon generis masculini siue fœminini penultimam, acuunt atq; os assumpta faciunt genitiuum penultima longa , vt hic phorcyn vel phorcys phorcynos, mosyn monsynos, poltyn poltynos,hæc gortyn gortynos.
¶ In on per omega quæ ad tertiam nominis declinationem latinã referuntur quædam acuunt penultimã,vt sarpedon,gerion,amaxon,anterdon,carcedon,calcedon.Quædam acuunt penultimam vt zenon,platon,theon,croton,demophon,lacoon,acheron,medon.Quædam circunflectunt vltimã, quæ sunt contracta ex acuto & graui,vt demophon pro demophoõ,posidon pro posidoon, laocon pro laocoõ. Quæ si habẽt in penultima ancipites, hoc est a & ypsilon lõgas per omicrũ in obliquis declinantur, vt hic machaon machanos,icetaõ icetaonos,aretaõ aretaonos,opaon opaonos,apisaon apisaononos,almaẽ nos, elicaon eliaconos, prociaõ nos,thaon nos,orion nos,ixion nos,amphion nos, hyperion nos pandion nos,echion nos,delion nos, dolopion nos, melion nos, nomion nos,iason nos,habẽtia vero easdẽ ancipites ante on correptas per omega declinatur,vt amphitrion nos,pericliõ nos,pigmalion nos,euritiõ nos,deucalion nos,ereuthalion nos,endimiõ nos, actorion nos, antemion nos, hippotion nos, habentia vero

epsilon ante on omega seruant,vt alchineon nos,theon nos,eleō no,medeon nos, simeon nos. Sed habentia æ diphtongō ante on omega seruant,vt egæon nos,mæon nos, actæon nos.quod etiam aliquando acteonos per omicrō facit. Exeunt quoq; nonunq̄ in ontos,vt acheron tos,laocoon tos. Sed de his eyplicatius per varias terminationes agendum est. Latini ex hac terminatione plerumq; accusatiuos vtriusq; numeri vsurpant, vt acheron acheronta. Verg. Atq; imis affatur auernis. Laocoon laocoonta. Idem. Illi agmine certo laoconta petant demophon damophonta. Oui. in episto.phili. Fac expectes demophonta tuū. Platō platona. Hora, Pythagoran antiq; reum doctū platona, zenon zenona. Mart. Democritos zenonas inexplicitosq̄ platonas. In bon desinentia omega seruant,vt bubon nos, arrabon nos. In con siue in chon desinentia omega seruant, vt glaucon nos, lacō nos, glycon nos, sed cycon nos,omicron habet. In don desinentia omega seruant vt sydon nos,calydon nos. Aliquando tamen omicron habent,vt syndon nos,anthedon nos,aspledon nos,macedon nos, carcedon nos,cascedon nos,chelidon nos,midō nos,sarpedon nos,vel ontos. Ab odus composita per n t declinantur, vt calcodon ontos.

¶ In gon desinentia omega seruant,vt egon nos, agon nos. Aliquando omicron habent,vt trigon trigonos,lestrigō lestrigonos

¶ In son desinentia omega retinent,vt dolon nos,solon nos.

¶ In mon desinentia omega retinent, vt simon nos,ammon nos, timon nos. Aliquādo per omicron,vt demon nos,lacedemō nos, stimon nos,agmon nos,andremon nos.

¶ In non desinentia omega retinent,vt daohnon nos., plantanō nos,similia,zenon zenonos, sinon nos, menon nos. Aliquando per omicron declinantur,vt agamennon,mennon,canon.

¶ In oon desinentia in ontos exeunt, vtlaocoon, democoon. In pon desinentia omega retinent,vt lampon nos.

¶ In phon desinentia omega retinent, vt tryphon nos, typhon nos ; circunflexa per n t declinantur , vt plurimum , & seruant semper omega, vt demophon tos , xenophon tos , aglaphon tos, sthesiphon tos,cherephon tos.

¶ In ron desinētia omega retinent, vt cytheron nos, charon nos. treron nos. chiron nos. pleuron nos. In son desinentia omega retinent, vt eson nos. thrason nos. Aliquādo per omicrō declinant, iason onos, oloasson onos. In ton desinentia omega seruant, vt pluton nos, platon nos, caton catonos, myton mytonos, crotō crotonos. Nomina participalia per n t declinātur, vt phaeton phaetontos, charon charontos, vcalegon vcalegōtos, medon medontos, creon creontos, alcimedon tos, amphimedon tos, eurimedon tos, antumedō tos, laomedon tos, phlegeton tos, pelagon tos, quæ synerefim non patiuntur per n t, quemadmodū sua synerizata declinantur, vt demophoon tos, democoon tos, hippocoon tos, aglaophon tos. In ar habentia penultimā natura longuā eandē circunflectūt, vt hemar, hepar, vthar, idar. Monosyllaba vero acuūtur, vt car caros, par, sar, dissyllaba penulti. acuūt, vt macar, onar, damar, polysillaba antepenulti. vt delear, oniar, alphar, carear. In ar itaq; masculina & fœminina assumpta os faciūt genitiuum, quod si sunt monosyllaba producūt a, vt car caros, par paros, psar psaros. Si supra syllabam breuiant illud a, vt macar ros, onar ros. damar ros. Neutra vero in atos faciunt genitiuum a quoq; breui si sunt polisyllaba, vt delear atos, toniar atos, aliphar atos, carear atos, & dissyllabicorum aliqua natura longa penultimantia, in tos quoq; faciunt genitiuum, vt emar atos, idar atos, hepar atos, hepar atos, vthar atos. Penultimantia vero in breui faciunt genitiuum in ros, vt hypas ros, themar ros, nectar ros, phrear vero quod ex hac ratione debuit facere phrearos, steer ros, phreatos & steatos faciunt. ¶ In er per eta quæ masculina sunt quædam acuūt vltimam, vt monosyllaba ther ros, ser ros. Et ex dissyllabis quædam, vt soter, ether, aer, quædam acuunt penul. vt ider. Monosyllaba assumpta os faciunt genitiuum & seruant eta longū in obliquis, vt ther ros, fer ros, cer ros. Sed supra syllabam masculina acutissona si habent t ante er retinent e longum in obliquis, vt luter luteros, soter ros, oleter ros. Excipiuntur aster asteros, & pater pateros, quæ vertunt e longam in breue. Quod si non habent t vertunt eta in e breue, vt ether eros, aer aeros, oaer ros, āner aneros.

sphinter vero & eleuter sphinteros, & eleutheros per eta lõgum faciunt. ¶In er grauissona si penultimam habent longam vertũt e longum in breue, vt pier pieros, phrater phrateros. Sed si penultimam habent breuem seruant e lõgum, vt iber iberos, arier arieros, panther vero simplicis seruat declinationem. Fœminina in er supra syllabam mutant e longum in breuem, vt mater materos meter meteros, demeter ros, thygater thygateros. ¶In er neutra quæ rara sunt appositione os faciunt genitiuum, vt cer ceros, ab eo quod est cear cearos. In ir per ei diphthongon appositione os faciunt genitiuũ, vt chir chiros, phihir phihiros, ir iros, & ab his composita antichir anthichiros, polychir chiros. his adde martyr martyros. ¶In or desinentia apud græcos omnia scribuntur per omega preter hæc quatuor, anor, calor, aor, etor, habent autem in or finita acutum accentum in vltima aut in penul. acutissona positione os faciũ genitiuũ, seruãtq; omega in obliquis, vt phor ros. icor ichoros. Etiã grauissona habentia l ante or seruãt o magnum vt celor celoros, pelor peloros. Sed si nõ habent l vertũt o longũ in breue, vt nestor ros, hector ros, mentor ros, mestor oros, mnestor ros. cum propriũ est viri nomen, sed mnestor adiectiuũ o magnum retinet. ¶In or cõmunia habent omicrõ in obliquis, vt hic & hæc aptor aptoros, ametor oros, pandametor oros. ¶In or neutra o magnum retinent in obliquis, vt helor ros, tector ros. heteroclita vero sunt scor atos & hidor hidatos. Ex desinentibus in r latini frequenter accusatiuos vtriusq; numeri vsurpant, vt ab eo quod est car. Ouidius. iiij. meta. Licieq; propinquos caras adit. & ab eo quod est ether. Vergi. j. geor. Quacunq; illa leuẽ fugiens secat ethera pẽnis. Idem. Aera per vacuum ferri. Ex nominibus terminatis in or prope semper accusatiuus vsurpatur, vt hector ora, nestor ora, rhetor ora. In as quę ad tertiam declinationem latinã referuntur, si sunt masculina penultimã acuunt, mittuntq; genitiuum in antos, vt abas abantos, acamas tos, agrabas tos, adamas tos eas eãtos alibas antos, andrias tos, apeias tos, aras tos, athamas tos, atlas atlãtos, bibas bibãtos, babras babrãtos, calchas tos, canas tos caras tos, caridas tos, chelas tos, cyphas tos, cyrbas tos, coryphas

tos,elephas tos,gigas atos imas tos. lycabas tos,midas tos,edas tos palas tos,palectas tos,periphas tos,phylas tos, phorbas tos, polidamas tos,prophas tos, salgas tos, talentas tos, teutras tos, thalamas tos,thoas thos,tholimas tos. Fœminina vero vltimã acuunt assumũtq; in genitiuo d, vt arcas dos, lampas dos,pallas dos,plias dos,monas dos,dias dos,trias os,hebdoas os, agdoas os, decas decados, Arcas vero vnũ ex masculinis sequitur fœmininorum rationem. Latini ex hac terminatione genitiuos vsurpant,vt Luca, in.ix. Pallados in medio confecit pectore gorgon. Datiuum quoq;, vt Papi. in achil. Palladi littore celebrabat scyros honorem. Et accusatiuum,vt Marti. Pallade pretereo,res agit illa tuas,& fere accusatiuus semper ab authoribus vsurpatur, vt ab eo quod est apesas. Papi.in iij. Thebai. Nomine lernei memorant apesanta colomi,& ab eo quod est calchas. Verg.ij. eneid. Magno calchanta tumultu protrahit in medios reperiuntur quoq; nonnulla quæ mittunt genitiuum in anos,vt melas melanos,telas telanos.

¶ In es per eta masculina quæ ad tertiam declinationem latinam referuntur plerumq; acuunt penulti.mittũtq; genitiuum in etos, eque per eta,vt chares etos,chremes etos, comes etos,crates etos, cures etos,dares etos,epiales etos,gyes etos,gloees etos,ignes tos, Iaches tos,lebes lebetos, magnes magnetos, masses massetos mastles etos, meges etos, meqdes tos, myces etos, mynes etos, morges etos,neres etos,penes etos, phrages etos, pydes etos, pygres etos, piles etos,planes etos,tygres etos, rapes etos, thales etos. hæc aliquando mittunt genitiuum in u, vt chares charu,comes comu,dares daru,gyes gyu,mices micu,pydes pydu, pyles pylu. Monosyllaba quoq; acutissona in etos faciunt genitiuum, vt cres cretos, genes genetos,thes thetos, & acutissona plurium syllabarum, vt arges argetos, ables abletos, admes tos,bomithnes tos. Et nomina quædam latina quæ in sermonem græcum traducta amittunt n quam rursus in genitiuo resumunt,vt clemes entos,cresces tos. prudes entos, pudes entos, vales tos. Composita a cleos quod est gloria circunflectunt vltimam mittunq; genitiuum in eos per epsilon, vt agathocles cleos, pericles pericleos, sophocles ocleos.

Latini ex hac terminatiõe accusatiuum vtriusq; numeri vsurpãt. Sil.lib.iiij.Illusum sidonio fulgentẽ ardore tapeta. Papi.i.theba. Altosq; inferre tapetas. Oui.in epi. Viginti fuluos operoso ex erelebetas. Ausonius. Fictibus fama est cœnasse agathoclea regem. ¶ In es diphthongon vnum reperitur fœmininum, hæc des dethos, & vnum commune duorum pes quod facit podos.

¶ In eus diphthongon quæ ad secundam declinationem referuntur vltimam semper accuunt mittuntq; genitiuum in eos vel ei, & datiuum in ei solutas, vel per sineresim contractas, accusatiuũ in ea, vocatiuum in eu, s nominatiui ablata. Latini ex hac terminatione omnes casus vsurpant, vt pentheus pẽtheos vel penthei pentheo vel penthei penthea o pentheu. Martia. Flet philomena nephas incesti tereos & quæ Verg. in buc. Aut vbi mutatos terei narrauerit art9. Idẽ in eodẽ. Orphei calliopeia lino formosusapollo. Iuue, Alchinoen bacchi thebas & teree fausti. Oui.vj.meta. Vt voluere ambe voluisti tu quoq; tereu, sed eu circũflectitur per regulam octauã q̃ diphthongus finalis habẽs ypsilon in fine circũflectitur si tonũ accipit. verg.iiij.georg. Illa quis & me(inquit) miseram & te pdidit orpheu. ¶ In is omnia reducũtur ad tertiã nois declinationem latinã, quorum quædã acuunt vltimam, vt crepis, cnemis, tuletris & omnia fere patronymica, vt priamis, eneis, thebas. Quædã acuunt penult. vt paris, crathis, cypris, themis, thetis, memphis. Quædam acuũt antepenul. vt lybaris, thamyris, adonis, theognis, caribdis. Sed in is propria masculina in dos faciunt genitiuum, vt adonis nidos, paris dos, theognis dos. Habentia quoq; penul. lõgam, vt eunis dos, gymnis dos, larys dos. Et a polis quod est ciuitas cõposita masculina sola vel cõia, vt agesiopolis dos, eupolis dos, hic & hæc phigopolis dos, apolis dos. Et cõposita a mantis quod est vates, vt cocismãtis dos, promantis dos. Et habẽtia ante is vnã cõsonantẽ vt crathis dos. Sed habẽtia duas immutabiles in thos faciunt, vt ornis ornithos, mermithos. Monosyllaba vero habentia i longũ additione o in os faciunt genitiuũ, vt cis cios lis lios. Appellatiua etiã & nõ denomiatiua quæ penul. habẽt breuẽ per os purũ mittũt genitiuũ, vt echis echios, mantis mãtios, ophis

ophio. Et quędã ppria vt agis agios, agesiopolis agesiopolios ana charsis sios. busiris sirios gaoxis xios. iphis iphios, scutis tios, syba ris rios, thamiris irios, zenis os. Quorũ aliqua per dos plerumq; in flectuntur. vt agis dos, thamiris ridos, egesiopolis idos, busiris busiridos. ¶ In is polisyllaba feminina non habẽtia duas terminationes per idos faciunt genitiuũ. Siue sint acutissona, vt cnemis cnemidos priamis dos, & huiusmodi patronymica fœminina, vt anletris dos. coronis dos crepis dos. doris dos, pagasis dos, sirotegis dos siue cirunflexa, vt bendi. dos, molis dos. Siue baritona, vt cypris idos, cytharis idos, depotis idos, eris idos, memphis idos, menis dos politis dos, torotis dos, quæ autem sequuntur per os purum declinantur, vt acris acrios, asthibilis idos, caribdis os, xois ios, crisseris os. omois omoios, epithesis ios, geris ios. hibris brios, lachusis sios, nemesis iosmegyris ios, panegyris iossardis dios, sepsis ios, episcepsis sios, sois ios, thamiathis ios. Et breui penultimantia, vt conis nios, spanis iospolis lios. Et ab eo composita fœminina solum vt acropolis ios. Aduertendum tamen q̃ illa quæ communiter faciunt genitiuum in dos more ionico, per os purum declinari possunt. vt paris idos vel parios, menis nidos vel menios, thetis dos vel thethios, memphis idos vel memphios Latini ex hac terminatione omnes casus vsurpant Genitiuũ. vt Iuue. Curritur ad vocẽ iucundam & carmen amicæ thebaidos, Datiuum. vt Catulus. Morte feror thesci qualem minoidi luctum. Sabinus in epistola, demophõtis ad phillida. Philidi demophoon patria demittit ab vrbe. quibus in locis quia i terminalis breuiatur accentu greco sunt proferenda. Accusatiuum quoq; vt Ausonius. Rex magis an regnum minoida sollicitas grex. Vergilius. Phillida mitte mihi meus est natalis iola. Papinius in calce theba. Neq; tu diuinam cneiea tenta. Vocatiuum quoq;, vt idem in eodem loco. O mi bis senos multum laborata per annos thebai. Et Ouidius in episto. Prima mihi nutrix aeoli dixit amas, Nomiuatiuus preterea, accusatiuus, & vocatiuus plurales vsurpantur cum in es vel in as, breues terminantur, vt acheloides vel acheloidas, caliuedes vel das, belides vel das. ¶ In eis dipthonhon per epsilon & iota & ois per oi

dipthongon quo ꝯ quæ ſunt,poliſſyllaba vnius generis ſiue triũ, in entos mittunt genitiuum,vt ſileis entos,pyrois pyroentos,opo is tos,charitis tos,timeis tos,phoneis tos. Monoſyllaba vero maſculina quæ eis dipthongon per eneos faciunt genitiuum,vt his heneos ctis ctenos,dis denos,ab eo compoſita,vt menedis menedos,vdis dos. Clis autem cledos facit & antetis dos. Latini ex hac terminatiõe nominatiuũ & accuſatiuũ frequẽter vſurpant. Ver. enei.i. Vbi tot ſimois correpta ſub vncis. Idem in. v. Hectoreos omnes xantum ſimoeuntaq; teſtor. Ouidius.ij.meta. Interea volu cres pirois eous & ethon. Flaccus.v.argonauticon. Et formidantẽ patrios pyroenta dolores. ¶ In ys per ypſilon quædã circũflectũt vltimam iu ichthys & ex monoſyllabis amys.ſys quædã grauant eandem.vt thiphys,botrys,neys,rhadamantys.quæ omnia maſcu lina ſunt,retinentq; in genitiuo ypſilon & faciunt in os purum, vt icthys ictyos,mys myos,ſys ſyos,typhis yos,botrys yos.necys yos,rhadamantys mantyos. Acutiſſona vero quæ per tria genera declinantur vertunt in obliquis ypſilonin epſilon,vt oxis oxeos tachys tacheos,bradis bradeos.ocys oceos,pachys eos.horũ neutra in ypſilon deſinentia maſculinorũ ſeruant declinationem. Cõ poſita à ſimplicibus in ys eodem modo inflectuntur ſicut ſua ſim plicia,vt calycthys thyos.quoniã icthys icthyos fecit.tribrachys tribracheos.quoniã brachys bracheos fecit. Sed ſi aliter cõponan tur in dos faciunt genitiuum,vt epilys epilydos,neelys dos, ¶ In ys fœminina grauitona per yos mittunt genitiuũ,vt pithis pithi os,chelys chelyos, genys yos. Excipiuntur comys comythos, & corhys corhytos Acutiſſona vero per dos declinantur,vt chlamys dos,pelamys dos.crocys dos. Oxitona præterea ſiue circũflexa ha bentia ſolum in nomitiuo i longum & in obliquis breue per yos purum declynãtur,vt riminys nyos,thetys thetyos,phrys phryos erys eryos. Aglys tamen aglytos facit. Latini ex hac terminatione genitiuum vſurpant.vt Lucanus in.i.thethyos. vnda vagelunari bus eſtuat oris. Vergilius.accuſatiuum in bucco. Quæ tentare rhe tyn ratibus. ¶ In os per omega monoſyllaba acutiſſona ſiue habentia dt. th per os purum faciunt genitiuum,dmos dmoos.tros

troos, thos thooos. Quæ vero non habēt in tos, vt chros chrotos, phos phoros. Polisyllaba etiam oxytona, vt aptos aptotos, agnos otos, hidros otos, & breuem penultimantia, vt monoceros otos, rhinoceros tos, gelos tos, eros tos, Quæ vero longa penultima. per o purum declinantur, vt heros heroos, minos minoos. Excipitur elos elotos, & per eta, quoniam elos erat per epsilon Attici vero helo, gelo, mino, elo, dicunt s nt remotis.

¶ In os duo sunt neutra circuflexa mittentia genitiuū in tos phos photos, & os otos. Martialis ab eo quod est rhinoceros accusatiuum vsurpauit in distichis. Gesta vir modo fronte me iuuencus verum rhinocerota me putabis.

¶ In us quæ per oi diphthongon a græcis scribuntur circunflectē tia vltimam per unctos mittunt genitiuum, vt placus placuntos, simus simuntos opus untos, cerasus untos, anthemus untos, phycus cuntos, hidrus tos, hiericus cuntos, trapezeus zuntos, quę oia per syneresim contracta sunt a nobis in, vt opois opus, cerasois ce rasus. Acutissona in os purum mittunt genitiuū, vt bus boos, nus noos, chrus chroos, chnus noos. Excipitur pus cum suis compositis quæ mittunt genitiuum in odos, vt pos podos, chitrapus podos dipus podos, tripus dos, oedipus dos, quod & oedipu facit attice. declinaturq; etiam apud poetas oedipodos oedipode per primam declinationem. Excipitur quoq; odus odontos cum suis cōpositis quæ omnia exeunt in ontos sicut & suū simplex, vt argiodus tos, cinodus tos, cauliod9 dontos. Latini ex hac terminatione tum re ctos tum obliquos vsurpare solent. Verg. x. eneid. Et amathus est celsa mihi paphos. Ouid. x. meta. At si forte reges fecūda amathū ta metallis, *Idem. i. de ponto.* Cede puer facta patroclus opūta reliquit. Luca. lib. ix. Meritum phycunta ruinas. Curtius regionem inquit eam vsq; ad trapezunta defendere. Luca. in. vij. Et subdita sipus montibus. Hinc sipuntos in genitiuo & sipuncta in accusatiuo, vnde postea sipontus siue sipūctus ea ciuitas in apulia dicta est. ¶ In ns, rs vel ls, grauissona sunt, & per duas consonantes in obliquis declinantur, vt tyrins rintos, helmins mintos, machrās *tos, per t exile,* nam habentia a ante duas illas consonantes in tos

mittunt genitiuom,non habentia a in thos per th. Itaq; ex hac ratione hals haltos, debuit facere. Sed vt seruaret dasyam nominatiui halos fecit. Omnis enim vocalis precedens liquidã si post eam sequatur d vel t vel th tenuãsitur,& quia obliqui similes nominatiuo spiritus habent abiectum est t & fecit halos. Papi. in.iiij.theba. ab eo quod est tyrins accusatiuum vsurpauit. Suus exit in arma antiquam tyrinta deus.

¶ In ps finita, per p in obliquis declinantur siue sint monosyllaba siue polisyllaba siue composita siue simplicia sed polisyllaba penultimam acuunt monosyllaba quoque acuuntur. vt ops opos,thops thopos,cyclops cyclopos,lelaps lelapos, euriops euri pos. Excipiuntur hæc quæ loco p suscipiunt b in genitiuo propter harum literarum affinitatem,vnde a latinis per b quoq; in genitiuo consueuerunt scribi, vt lips libos, nips nibos, phaphs phabos, phleps phlebos, araps arabos, calyps calybos, chernips chernibos,tharyps tharybos, & tria per ph, vt cynips cyniphos, cathelips cathelıphos.sciraph sciraphos.

Sed aduertendum est φ in ops polisyllaba per omicron scribuntur, vt ethiops ethiopos, merops meropos, cecrops cecropos, oenops oenopos, pelops pelopos. Præterquam hydrops hydropos, cyclops cyclopos, melops melopos, conops conopos, nyctalops nyctalopos, cercops cercopos, scolops scolopos, myops myopos, canops canopos, & etiam quæcunque deducuntur ab ops opos, quod est oculus, vt helicops helicopos, sicut econtrario à ops opos, quod est vox omicron habent, vt merops meropos.

Latini ex hac terminatione accusatiuos vtriusq; numeri cum nominatiuo plurali frequenter vsurpant. Horatius.j. sermo. Pastorem saltaret vti cyclops cyclopa rogabat. Vergilius.iiij. eneidos. Infandi cyclopes & altis montibus errant. Idem in. ix. eneidos. Aetnos vidit cyclopas vlyxes.

¶ In ax quædam accentu acuto in penultima proferuntur,vt thorax,pheax,anax philax,corax,quædam circunflectũt penultimã vt thorax,caulax,climax,hilax,ciax, syrax, quę ĩ obliqs c habẽt vt thorax acos,pheax acos,quæ aliquãdo t cũ c accipiũt,vt anax

anacos,vel anactos.astianax astianacosvel nactos hypponax hypponacos. vel hypponactos, caluax caluacos, climax climacos. Quæ,vero a verbis in xo desinentibus deriuantur, g accipiunt in obliquis,vt ab harpaxo quod est rapio.harpax pagos. à craxo qd̄ est voco.cecrax cecragos. à sparxo,quod est iugulo, aposphax phagos.similiter atrax atragos.lalax lalagos. Sed dissillaba masculina natura longa penultimam habent productam, vt thorax rucos.pheax acos.eax eacos ilax ilacos. plutax plutocos. Excipiuntur hylax hylacos,& cyax cyacos syax syacos. Positione vero longa penultimantia corripiunt a.vt arpax agos.cecrax agos. Neax autem & phenax & cordax a producunt.sed cabax indifferentem habet super dissyllaba breui existente penultima a producunt,vt hierax hieracos.ecophilax philacos.asphalax vero asphalocos corripit. Latini ex hac terminatione frequenter accusatiuos vtriusq; numeri cum nominatiuo plurali vsurpant. Iuuena. Viridem thoracha iubebit afferri minimasq; nuces. & Martialis. Accipe belligere crudum thoraca minerue. Vergilius in vij.enei. Vmbonum cratas alij thoracas abenos. Idem in.iiij. Puerum astia nacta trahebat ad soceros. ¶ In ex per e longam acuunt penultimam seruantq; illud e longum in obliquis,vt myrmex myrmecos.narthex narthecox scholex scholecos.pelex pelecos.talex talecos.Bex quoq; becos.hisplex vero & ab eo compositum actriplex hisplegos & antispleæos faciunt.Habentia vero omegam penultimam vertunt e longum in breue,vt alpopex alpopecos.

¶ In ix partim acuunt penultimam,vt perdix,cilix,tetrix, partim circunflectunt.vt cœnix,ohenix.suscipiuntq; c in genitiuo plerumq;.vt perdix perdicos, cilix,cilicos,cœnix nicos,phenix phenicos. Tetrix vero tetrigos & mastix mastigos per g faciunt. & ornix ornichos per ch.Communia autem quæ à fœmininis fiunt simplicium seruant declinationem, vt hic & hæc callitrix thricos.quia thrix thricos facit. homostix homosticos.quia stix sticos facit.

¶ In lix verò finita i correptum habent vbiq;,vt cilix cilicos. helix helicos,homelix icos. Latini ex hac terminatiõe vsurpant

accusatiuos cũ nominatiuo plurali, vt cilix cilicna cilices cilicas phenix phenica, phenices phenicas. In yx per ypsilon partim acuũt penult, vt bõbix, bebrix, onix, sardonix, oceyx, ortix. Partim cirunflectũt eandem, vt ceryx, doedix. Masculiua vero simplicia natura lõga y penultimantia c habent in obliquis, vt ceryx ricos, doedyx dycos, ethyx ethycos, tranyx cos. etiam positione longa penultimã quæ habent in vltima syllaba b vel g vel d vel pt, bombix bicos. Et penultimãtia in e, vt eryx erycos, & habentia in penultima a siue d, vt andrix dryeos. Nam habentia g per g declinantur, vt pharygx rygos, larygx gos, quæ nos per n enũciamus pharnynx & larynx. Supbisyllaba quoq; penultimãtia in a g habent vt aabaryx rygos. Et penultimãtia in o nõ illato n vel b vt corcyx cygos, mortyx gos, orthyx gos, quod & orticos fecit apud philomenam. Item quę a pheugo & zeugo componuntur, vt prophix prophygos, homozix zygos. Sed habentia in ch habent in obliquis, vt onyx onychos, stonyx stonichos.

¶ In yx fœminina multisyllaba per g declinantur, nisi alia ratio prohibeat, vt antyx antygos, pompholix gospterix gos. Sed monosyllaba acutissona plerumq; g habent, vt styx stygos. Nyx tamen nycos & nyctos facit, & ampix ampicoss Sciendum autem q; in yx simplicia habẽtia lõgam natura vel positione breui au tin nominatiuo solo y natura. Cõposita aũt & penultimantia breui vbiq; corripiũt. In ox per omega rara sunt eaq; fere monosyllaba acutissona habentq; in obliquis c, vt ptox ptocos, box bocos. Excipitur rox quod per g facit rogos, & ciamotrox ciamotrogos quia a trogo quod est voro componitur g in obliquis accepit. In x habentia g ante x quam nos, vt pauloante diximus, quasi n proferimus. per g in obliquis declinantur, vt pharyx siue pharynx pharyngos, laryx siue larynx laryngos, mengyx siue menynx menyngos, sphyx siue sphynx sphyngos, salphix, siue salphynx, salphyngos, lygx vel lyngx lyngos, lyngx vero pro fera lyncos facit. Habentia tamen aliam consonantem ante x per c declinantur, vt olx olcos, sarx sarcos.

¶ FINIS.

Q

Elegia de patriæ antiquitate. & parentibus authoris.

EST locus heſperiæ qua bethis arundine cinctus
In leuem campos influit, atq; tenet.
Dixerat hunc eſtus fluuio ſtagnante vetuſtas,
At verò albinam ſecula noſtra vocant.
Hic varium genus & volucrũ maris, atq; paludis
Excludit fœtus, in cubituq; fouet.
Haud procul hinc colitur muro nebriſſa vetuſto:
Quam bacchus poſuit littus ad occeani.
Nanq; ferunt ſemele genitum gangetide victa
Inuaſiſſe feros heſperię populos.
Et ſocio amiſſo, à quo luſitania nomen
Duxerat, in calpes littora vertit iter.
Dum vehitur curru per in hoſpita teſqua mariſme,
Quæ ſequitur tigris deficit, atq; ſitit.
Et curuus pando reſidens ſilenus aſello:
Et variæ lynces, menades, & ſatyri.
Ventum erat ad ſpeculam, quæ fortinalia dicunt
Indigene: diuus nunc Benedictus habet.
Ad ſtrepidum lymphæ tigris prior arrigit aures,
Et cauda ludens præuia monſtrat iter.
In gelidos latices, & amenam frondibus vmbram,
Et fontes ſacros, arida turba ruit.
Cúnq; refecta cohors vndis ſalientibus eſſet:
Captus amore loci dicitur eſſe pater:
Conſilioq; habito ſatyris dixiſſe vocatis,
Atq; mimalloneis, cætera turba ſilet.
Accipite ô comites, letaſq; aduertite mentes.
Hic mihi collis erit religione ſacer.

Nec tam nyſſa mihi, natúſq; ad ſacra citheron
Gratus erit, quantum à nebride dictus ager:
Nec qui plus baccho, qui ſe plus iactet oliuo,
Et cereris flauæ meſsibus, atq; fauis.
Quare agite ô ſatyri, nocturna repoſcite ſacra,
Et vos baſſarides hunc celebrate locum.
Iam thartesiacas titan deſcendit in vndas,
Et feſſos curuo littore ſoluit equos.
Inuadunt thyrſos, reſonant vlulatibus agri,
Et te bacche vocant, & tua ſacra canunt.
Inſomnéſq; trahunt bacchantes orgia, donec
Cedere luciferum cogeret orta dies.
Eſt prope monticulus, ſurgens clementer in auſtros,
Parte tamen reliqua precipitante latus.
Hîc promiſſa pater fundauit mœnia bacchus,
Nebriſsámq; vocat nebridis auſpicio.
Quæ cum polleret Rhoderico rege, furores
Diruerant libiſsi: nunc renouata viget.
Hîc domus, hæc patria eſt, hîc me genuere parentes
Ingenui, & media conditione pares.
Nam mihi Ioannes pater eſt, Catharinaq; mater,
Debemus patriæ, plus tamen illa mihi.
Illa mihi dedit hunc vitę mortalis honorem,
Sed ſtudijs noſtris illa perennis erit.

Anacephaleoſis earum rerum quæ in toto hoc grammatices opere continentur.

Tabula.

¶ Liber primus de primis grammatice rudimentis.

¶ De nominum declinatione. Capitulum primum. folio.ij.
De pronominum declinatione. cap̃.ij. fo.iij.
De nominum græcorum declinatione. cap̃.iij. fo.iiij.
De nominum barbarorum declinatione. cap̃.iiij. fo.iiij.
De quatuor coniugationibus. cap̃.v. fo.v.
De formatione verborum regularium. cap̃.vj. fo.xij.
De verbis irregularibus & defectiuis. cap̃.vij. fo.xiij.
De primis puerorum pręexcercitamentis. cap̃.viij. fo.xvj.

¶ Liber ſecundus de genere & declinatione nominum atq; de præteritis & ſupinis verborum.

¶ De genere nominum. Capitulum primum. folio.xviij.
De declinatione nominum. cap̃.ij. fo.xx.
De nominibus anomalis & defectiuis. cap̃.iij. fo.xxiiij.
De præteritis verborum. cap̃.iiij. fo.xxvj.
De ſupinis verborum. cap̃.v. fo.xxviij.
De ſupinis verborum deponentium. cap̃.vj. eodem.
De verbis carentibus ſupinis. cap̃.vij. fo.xxix.
De varietate verborum. cap̃.viij. eodem.

¶ Liber tertius de erotematis omnium membrorum atq; partium artis grammatice.

¶ De grammatice erotematis. Capitulum primum. fo.xxxij.
De orthographiæ erotematis. cap̃.ij. fo.eodem.
De proſodię erotematis. cap̃.ij. fo.xxxvij.
De ethimologiæ erotematis. cap̃.iiij. fo.xxxviij.
De nominum erotematis. cap̃.v. fo.xxxix.
De pronominum erotematis. cap̃.vj. fo.xlj.
De verborum erotematis. cap̃.vij. fo.eodem.
De participiorum. erotematis. cap̃.viij. fo.xliij.
De præpoſitionum erotematis. cap̃.ix. fo.xliiij.
De aduerbiorum erotematis. cap̃.x. fo.eodem.

De interiectionum erotematis.cap̃.xj. fo.xlv.
De coniunctionum erotematis.cap̃.xij. fo.eodem.
De partibus orationis quæ alię pro alijs & pro se inuicem ponuntur. Capitulum.xiij. fo.xlvj.
De syntaxis erotematis.cap̃.xiiij, fo.eodem.

❧ Liber quartus de constructione partium orationis.

¶ De verborum actiuorum constructione.cap̃.primum. fo.xlvj.
De verborum passiuorum constructione.cap̃.ij. fo.xlix.
De verborum neutrorum constructione.cap̃.iij. fo.eodem.
De verborum deponentium constructione.cap̃.iiij. fo.lj.
De verborum communium constructione.cap̃.v. eodem.
De verbis diuersorum generum atq; sub eodem genere diuersorum formarum.cap̃.vj. fo.lij.
De verbis impersonalibus.cap̃.vij. fo.liij.
De infinitiuo.cap̃.viij. fo.liiij.
De gerundijs.cap̃.ix. fo.eodem.
De supinis verbis.cap̃.x. fo.lv.
De participij constructione.cap̃.xj. fo.eodem.
De nominis constructione cum alio casu.cap̃.xij. fo.eodem.
De aliarum partium constructione.cap̃.xiij. fo.lvj.

❧ Liber quintus de prosodia.

¶ De quibusdam regulis generalibus. Capitulum primũ. fo.lvj.
De crementis nominum.cap̃.ij. fo.lvij.
De crementis verborum.cap̃.iij. fo.lviij.
De primis syllabis.cap̃.iiij. fo.lix.
De medijs syllabis.cap̃.v. fo.lxij.
De vltimis syllabis.cap̃.vj. fo.lxv.
De pedibus carminum.cap̃.vij. fo.lxvii.
De metris.cap̃.viij. fo.eodem.
De accentu.cap̃.ix. fo.lxviij.

Insuper adiecta quæ sequuntur.

¶ De nominibus græcis. fo.lxix.
De relatiuis. fo.eodem.
De nominibus patronymicis. fo.lxx.
De diminutiuis. fo.eodem.
De comparatiuis & superlatiuis. fo.eodem.
De aduerbijs localibus. fo.lxxj.
De figuris grammaticis. fo.lxxij.
De ordine partium orationis siue constructione. fo.lxxvj.
De punctis clausularum. fo.lxxviij.
De accentu nominum hebreorum. fo.eodem.

De differentijs quarũdam dictionum excerptis ex Laurentio Valla, Nonio Marcello, & Seruio honorato secũdum ordinem depositarum. Folio.lxxxiij.
De nominibus magistratuum romanorum. fo.xc.
De declinationibus dictionum græcarũ & hæbraicarũ. fo.cvij.

FINIS. tabulæ.

¶ FINIVNT AELII ANTONII Nebrissensis Introductiones, quas ipse latinas appellauit: multò diligentiùs quàm anteà Castigatæ. Venetũtq; Lemouicis, apud Guilhelmũ Nouailhium Bybliopolam atq; typographum.

G D
L N

BIBLIOTHÈQUE
UNIVERSITAIRE
DE TOULOUSE